

دیوان ترکی ناظر شرفخانه‌ای

ناظر شرفخانه‌ای نین

تورکجه شعرلری

محمد رضا ملک پور (م.م. ناظر شرفخانه‌ای)

ملک پور، محمد رضا، ۱۳۲۰ -

دیوان ترکی ناصر شرفخانه‌ای - ناظر شرفخانه‌ای نین تورکجه شعرلری

/ یازان محمد رضا ملکپور م.م ناظر شرفخانه‌ای .. قم: انتشارات

بخشایش ۱۳۸۳

۳۶۰ ص. مصور رنگی، عکس.

ISBN 964-7090-98-6

فهرستنويسي براساس اطلاعات فيبا
ترکي.

۱. شعر ترکی - ايران - قرن ۱۴. الف عنوان. ب. عنوان: ناظر شرفخانه‌ای
نین تورکجه شعر لری.

۸۹۴/۳۶۱۱

PL ۳۱۴ / ۷۵۹

۱۳۸۳

م ۱۵۵۰۳ - ۱۵۸۳

كتابخانه ملي ايران

انتشارات بخشایش
قم - خیابان صفاییه، کوچه ستاز پلاک ۷۳

ناظر شرفخانه‌ای نین تورکجه شعرلری

یازان: محمد رضا ملکپور «م.م. ناظر شرفخانه‌ای»

حروف دوزهن: آذین کامپیوترا مؤسسه‌سى

ناشر: انتشارات بخشایش

چاپ نوبه‌سى: ايلك ۱۳۸۲

سایي: ۲۰۰۰ نسخه

رئذاكتور: مهندس - (ن) ملکپور

ساتيشي: ۲۸۰۰ تومان

تيکرار چاپ انتمک مؤلفين كتبى و رسمي اجازه‌سينه باagli دير.

فهرست

عنوان.....	صفحه
اون سؤز (مؤلليف).....	۱۱
اون سؤز (يحيى شيدا).....	۱۲
اون سؤز (عزيز محسنی).....	۱۸
اون سؤز (دكتر محمدزاده صديق).....	۲۲
اورمو درياچه‌سى	۳۰
شهرياريم كندىب الدن.....	۳۹
حالقىمين گور سىسى	۴۳
پرى لر شهرى.....	۴۶
نه يازيم؟.....	۴۹
آجاج.....	۵۱
شاعير.....	۵۲
شاعير نه ايسته بير؟.....	۵۴
سئوگى لر قىتلاشاندا	۵۶
سحر شئھى.....	۵۷
قوجا چينار	۵۸
وطنه باغلى.....	۵۹
بوغولان گونشدن دوغولار گونش.....	۶۱
بويون آيمه	۶۳
آريانى بۇغدايا قاتان دئيلم	۶۴
أييلمه.....	۶۵
ائىل شاعيرى خوار اۋلا بىلمز.....	۶۶
واى كىمى.....	۶۸
آت.....	۶۹
ايستك.....	۷۰
سئوگى.....	۷۱

عنوان صفحه

دریالار کىمى	72
آبولبول	73
گوزل دونيا	75
كئچەلر	78
شئھلى سحر	80
مندە معنا هانى؟	82
سن مىنismsن	85
كىسمە آياق مندن	87
كۈرنە گونە سالدىن منى	89
بۇلگو	90
كاش!	91
قېير داشى	92
بىزك.	93
فاصله سالما	94
دەر آپار منى	95
«پروين» ە اتحاف	95
من اوۇنو سئۋەرم، او منى	96
شرفلى شرفخانا	96
قىزىل باليق	97
دوغوم	97
عدالت	98
من گرەك قالام	99
اورەيم جان آتىر سىنى كورمەيە	100
اۇنۇ تمامىشام	101
قورخو	102
ايپك ياغمور	103
يؤسفلاره زىيىدان گۈزەل	105
رؤيا	106
وصال خلوتى	109

عنوان صفحه

قبله گر کدیر بیر اۇلا	۱۱۰
مجنونون يئرده مشق ائتمەسى	۱۱۲
تکجه لئىلا منه بىسىر	۱۱۳
مجنونون ايتى اۋپەمىسى	۱۱۴
آنداولسون	۱۱۵
گرفتار اولسون	۱۱۶
ساقيا!	۱۱۷
ڇالهله مينجىفى	۱۱۹
قىزىل پئيمانه	۱۲۰
وفا	۱۲۱
اميد جوانلرى	۱۲۲
كؤچن بهارىم	۱۲۳
سنسيز	۱۲۴
سنسيزلىك	۱۲۵
بىرگون	۱۲۶
مرتضى على عشقى	۱۲۷
غريبى دن نە كوسوم؟	۱۲۹
تۇولاندىم	۱۳۰
قويما آماندى چۈخ انتظار منى	۱۳۱
آيدىن سحر	۱۳۳
تلاطملو دريا	۱۳۴
ماھنىلى چاي	۱۳۵
كۈزەلىم!	۱۳۶
عشق حديثى	۱۳۷
أولۇوزلۇ دريا	۱۳۸
خومار كۈزۈنە	۱۳۹
غوغالى دونىا	۱۴۰
نۇلسون؟	۱۴۱
يازىب	۱۴۲

عنوان صفحه

انتظار.....	۱۴۳
ناره‌بنزرسن	۱۴۴
پروانه هاردادیر؟	۱۴۵
بولبول آزاد اولماسا.....	۱۴۶
یاریندان آیریلان عاشيق.....	۱۴۷
یورو لماز چاي	۱۴۸
معرفت	۱۵۰
روح رايحه سى	۱۵۱
رسام «نقاش»	۱۵۲
بير با خيش	۱۵۴
نتيلر؟	۱۵۵
جانيمى آل كىت	۱۵۶
آرزو لار گولشنى	۱۵۷
كيم نه بيلير؟	۱۵۸
ناخىشلى قالى	۱۵۹
ياراشيق	۱۶۰
قددى بو كولمز چينار	۱۶۱
هيجران	۱۶۲
آماندىر	۱۶۳
اولا بيلمز	۱۶۴
جوانليق باهاري	۱۶۵
وصال نغمه سى	۱۶۶
يالان يازدى	۱۶۸
اوركده انتظاريم وار	۱۶۹
دوزلو شرفخانه	۱۷۱
نازنده ايرانيم	۱۷۲
عشق اليفباسي	۱۷۳
نصيبيم	۱۷۴
مسيحالر ائدهن معجز	۱۷۵

عنوان صفحه

۱۷۶	پشیمان ائیلرم بیرگون.
۱۷۷	سینیق یئلکن.
۱۷۸	خاطیره.
۱۷۹	کیم دئییر عؤمروم بیتیب؟
۱۸۱	آختارما.
۱۸۲	دیلیمی کسمه.
۱۸۳	بو مسته.
۱۸۴	زمانه فیتنه سی.
۱۸۵	گئتسن گئت.
۱۸۷	دار و نداریم.
۱۸۸	منیم جئیرانیم.
۱۸۹	کوهنه یارا.
۱۹۰	نیگاریم سان سن.
۱۹۱	بوغوشما.
۱۹۲	آنا.
۱۹۴	باھار.
۱۹۵	بد نظر.
۱۹۶	عاشق.
۱۹۷	سرنوشتہ باخ.
۱۹۸	وطن سننسن.
۲۰۰	هر گوله شقايق دئرم.
۲۰۱	موسیقى.
۲۰۲	میللى شاعر.
۲۰۳	حسرت.
۲۰۴	آمان سندن.
۲۰۵	وطن ترانه سی.
۲۰۷	شهریارین وفاتی مناسبتلە.
۲۰۸	یازدیم.
۲۰۹	آرمان قالاجاق.

عنوان صفحه

هر گؤزلدن گؤزل.....	۲۱۰
یاد سئوگى لر.....	۲۱۱
گئى قندىلى!.....	۲۱۲
تورك اوغلو.....	۲۱۳
تبريزيم.....	۲۱۴
آذربايجان.....	۲۱۶
پارچالانميش اورهك.....	۲۲۱
ارمنى ايله دئيوشن آذربايجان عسكلرينه اتحاف.....	۲۲۳
وطنيم آى وطنيم.....	۲۲۵
قاضى.....	۲۲۸
قلم.....	۲۳۱
قيزلاريم.....	۲۳۴
قاطما باغلاما.....	۲۴۳
پيشيك ايستير پلنگ او لا.....	۲۵۳
رباعيلر (دؤردىلوكلر).....	۲۶۳
عجب بازاردى بو دونيا.....	۲۶۷
بواردبيلدى.....	۲۶۹
دونيا.....	۲۷۱
آمان دونيا.....	۲۷۶
بومباردمان.....	۲۷۸
ايکيد اوغلان.....	۲۸۰
محمد مصطفا (ص) پيغمبرين وصفينده.....	۲۸۱
على عشق نفمهسى.....	۲۸۳
نيمه شعبان گلدى.....	۲۸۵
ئرجىع بند ملتع.....	۲۸۷
بهمن آيى نين ايگرمى ايکى سىينين مناسبىتىنە.....	۲۸۹
بابالارين وصىتى.....	۲۹۱
پلتكلار مناظرهسى.....	۲۹۴
اسباب غنا و اسباب زنا.....	۲۹۵

عنوان.....	صفحه
چال توته‌یی.....	۲۹۶
یاھالما.....	۲۹۷
سپیده بالام	۲۹۸
نرگیزیم.....	۲۹۹
ای قیرمیزی مرجان!.....	۳۰۰
آنایوردوم «دریان».....	۳۰۱
اورمیه دریاچه‌سینه! خطاب.....	۳۰۲
ناظر معلم.....	۳۰۴
اوستاد «ناظر».....	۳۰۵
قویمارام سن اوله سن، ناظرم احوالووه قارداش	۳۰۷
(موشح) استاد ناظر آدینا.....	۳۱۲
«ناظر».....	۳۱۲
پیر طریقت.....	۳۱۵
بیرکیچیک هدیه عزیز دوستوم	۳۱۶
شرفخانه، شرابخانه	۳۱۷
کؤزل شاعیر.....	۳۱۸
منی تانیرسان.....	۳۱۹
دیلی باغلی بولبولرین دینه‌نى	۳۲۰
«ایضاحلار».....	۳۲۳
كتابدا گلهن «آدلار»	۳۴۱

متعال آلاهین آدیلا

اون سؤز

اون ايکى ياشيمدان شعر يازماغا باشلاميشام آمما دوغروداندا بيلميرديمكى، اوز آناديليم نهدەر گوجلو، گتنيش و نهدەر عنعنهلى دير و بو آخيجى و شاشدىران و آهنگين ديلين ادبى گۈزلىك لرايله و اينجەلىك لرايله داها چوخ تانيش اولدوچجا اينانديمكى: بو ديل يالنيز اينسان ديلى يوخ، بلکه پرى لر، ملکلر ديلى دير. بئيلەكى هركس بو ديل ايلە باجارا بىلر اۆز سويملى و مهريان تانريسى ايلە هر زامان ايسترسه علاقە يارادىب، قدسيت و علوىت سماسيته سفريلىك ائده بئيلەلىكده يېرسىز دىئيل (MULLER - MAN) توركو ديلين خصوصوندە بئيلە يازىز: «بىز هاچان توركونو دقتله و اينجەلىك لە دوشونوب و اوئيرنيرىك، بو ديل بىر معجزە كىمىي اينسانين گۈزونه چارپىركى بشر اۆز عقلى ايلە ائيلە يە بىلەپ دىلچىلىك دونياسينا اتحاف ائده هابئله يېرسىز ئىيلكى بو ديل يونسکو ديل تدقىقاتچى لارينين طرفيندن اوچونجو اوستون و گراماتىك ديل دونيا ديل لارينين ايچىننە تانينىب دير. دوغروسو هانسى ديل دير كى اونون فولكولورو بو قىدر زنگىن و كلمەلرلى بىر قدر رنگىن و كلامى تركىبلىرى بو قىدر فورمالى و آهنگين و هانسى ديل ديركى اونون اوخشاماalarى و نازلامالارى بو قىدر اورەيە ياتان و روح لارى سيفاللايان و قورموش جسم لره يىنى جان بخش اىدن اولا؟ اگر فارسى تكجه دويىتى (ماھنى) و رىاعى (دۇردىلۇك) چىچىوسىنە اورونون ساخلايابىلە توركو تام ھيجائى چىچىوهلىنىدە «بىياتى، قوشما، گرايلى، دۇردىلۇك و...» اۆزونو ايندە دىك ساخلايىب و عروض چىچىولرىنىدەدە تام اقتدارىلە ظاهر اولىوب. من دە باشقا شاعرلر يېمىز كىمىي بو اقتدارى گۈستىرمك اوچون شعرىن چىشىدللى چىچىوهلىنىدە طبىعىمى سيناميشام، بلکه بىتلەلىك لە باجارا بىلم اۆز بورجومو آناديليمىن حاققىندا اودىم. دئەللىيم ايندى دە بو ديلين خصوصوندا و اونون ادبى قولونون خصوصونداكى شعر دئىمك او لار تدقىقاتچى لار يېمىزا آكادمىك سوئىدە تدقىق ممكىن او لماسادا، امينم كى گلەجك نسيل لر بو وظيفەنى اشتىاقلا اۆز چىنلىنىدە داشىياجاقلار ايندىسە بو يىرده اۆزومە بورج بىلىرم (انتشارات بخشايش) مدیرىنىدەن و محترم شاعرو يازىجى اشل او غلو جنابلارىندان و هايبلە حورمتلى قىزلارىمدان كى منه بو منظومەنى تهيه و تنظيم ائتمك دە ياردىم گۈستىرىيلر اۆز مەمنۇنىتىمى بىلدىرىپ، بو مجموعەنى بوتون سورك عالمىنە خصوصىلە آذرىسا ياجانلى وطن داشلارىما اتحاف ائدم.

«اولدوزلو دەنیز» كتابى نين حاققىندا

اۇن سۆز

دوشونورم کى، اقتدارلى اديب، دويغولو شاعره کى، تورك، فارس و عرب ادبىياتينا مسلطدىر نە يازماق اولار؟ منيم يازماغا اصراريم وارسا، قلم اۆز عاجيزلىين صراحتله گۈستيرir. و هر شىىدىن اۆل كيتايىن عنوانى منى شاشدىرىر: «اولدوزلو دەنیز...»، عجب! من بىئله رؤىسالى آدى ايندىيىدك آز گۈرموشم. كيتايىن عنوانى بىئله دويغولو محتوالى اولدوقدا اىچىنده گلن سۆزلر و مضمونلار تردىد سىزكى، دولغون و محتوالى اولاجاقدىرى...

كتابى مطالعه اوچون آچىرام، اۆل صحىفەدە بىئله اوخويورام:

هم الين، هم قلمىن توركجه يازان وار اولسون

سنه مولا على هر يئرده نگەھدار اولسون

توركو، غىيرتلى، شەھامتلى ايگىيدىر دىلى دىر

قويمايىن جان سىزە قوربان، بىئله دىل، خوار اولسون

اۆز دىلىنە - ائلينە صادق اۇلان «ناظر» دىلى نين زنگىينلىين و هنر اولدوغون ھابىلە مظلومىتىن آرتىق دوشونور، قلم اھلىنە اوئون اوژە كدن قۇروماغىن توшибە ئىدىر. نىن كى توركو دىلى اوستاد شەھريار دئىيشكىن: «آنالار اوخشايى، بالالار لايلايى دىر».

ناظر حتى «وطن» و «ائىل» كلمەلىرىن سۈنجلە شعرلىرىنده تكرار ئىدىر، و بو اىكى مقدس سوز اوونون بوتون شعرلىرىنە كۈلگە سالىپ. او بىلىرىكى، وطن سىز ياشاماق، ائىل سىز حىيات سورمك امكانييىزدىر. ائلە باغلى اوْلمايان يىئله باغلى اوْلار. او، وطنىن اوژە كدن سئوير، اوْندا اۇلان عنعنه لرى، عادتلىرى گۈزەل تصویر چكىر. اگر شىروانلى محمد ھادى دئىير:

وطن - وطن دئىيه چاندان جدا اولور روحوم

تأثراتىلە آغلىير بىر قلب مجرىحوم...

احساسلى شاعرىيىز «ناظر» دە ماراقلى و گۈزەل حالتىدە سئىلە يىر.

وطن - وطن ڏئيهرم تا جانيمدا جانيم وار
وطن ترانه سی شيرين، وطن ديارى گؤزهـل

و دیگر پیشده بوزمین ده وطنه خطاب دئیز:

وطن! گولدن، باهار دان ناظرین منظور و سنسن سن
گفزه ل آدین سوزه ر بال تک کلام آبداری مدان

ناظر تصادفى قلم الـ آلماییر، او، شعر یازاندا دقتلى دىر، و بۇ دقتلىرى اونتون ابتكارلى گۈزۈنە
- بنزه رىسن - شاعر - بنزه رىسن - ساير موشکول رىيغىلى شعرلىرىنده گۈرمك اوزلار. اۇز، هله بۇ دقت دە
وسواس حدىقىنە چاتىير و چار پارا شعرلى یازىر.

بئله فورما شعرلر يازماقدان نه ایسته بیر؟ آیدین دير، ناظر اینجه فيکرى ايله آنيركى، بوزانردا
شعرلر سامباللى - آهنگين و ريمىلى دير. شعرىن موسىقىسى و موزىكى ازلاسدا شعره روح و
عظمت بخش ائدير و او خوجونون رغبىتىن از زونه دوغرو چكىرن.

ناظر، کلمه لرین «تقارن» او لدو سونداندا بولو فایدالاتیر و شعرینی رنگین و زنگین اولماغا چالیشیر مثلاً تخلص لردە: ناظر منظور. نظر ناظر. ناظر نظارە سۆز لویو گتىرمك دىئىكمىزە آيدىن آيت او لا يېلر.

عالملریمیز بو اعتقاددا دیرلارکی: شعر اوز زامان اوزرهیده یاتان و نقصان سیز اوپلارکی، اوңدا «سمیمیت»: کөзлگە سала، يوخسا صمیمتدن بوش بیر شعر، ایچى بۇش طبیلدن باشقما بیر شیئى اوپلا بىلمز. ناظرده چالышیرکى، بو فلسفةنى يازدىقلاریندا مراجعات ائدەر، اعتناء سیز چئورھسینىدن واز كىچىمهسىن.

ایندي بو شعرى او خويون، گئرون صداقت و صميميت او ندا انججه دالغا وورور؟:

و فا سونبولييم دَر مني آپار
محبت گولوييم دَر مني آپار

گونشه بسزهین اليمنی اوزالت
سنیز لیک غمیندن قوی ماسار الیم

ناظر، او جسوز - بوجاق سیز آذربایجان فولکور وندان و آتا - بابا مثللریندن آرتیق فایدالاتیر،
خى پېر پاراساپەرە ناغىل لارىمېزى دان ئىلمە چىكىپ گلن نسلە خاطىرەلر يارادىر و اۇنلار دان كۈزەل

نتيجه‌لر آلماق ايسته بير بو زمين ده «پيشيشك ايستر پلنگ اوّلا» داستانينا بو مجموعه‌ده راستلاشاجاق سينيز.

او، اثرلرindende بوتون شعر صنعتلىرىندن افاده‌لەنير: ايهام - كنايىه - استعاره - مراعات النظير و... اونون شعرلرindende آشاردا شاردىر.

ناظر، حتى فارس دىللى شاعرلردن استقبال ائدىر. مثال از لاراق شىيخ اجل سعدى نين بو غزلين:

گر تىغ برکشىد كە محبتان همى زنم
اول كسى كە لاف محبت زند منم!

بئله احساسلى و گۈزەل استقبال ائديب:

اگر اويناتسا شمشيرىن دىسه كيم بذل جان انتسىن
او ساعت سؤيلەرم: من! من! اينانىمەر امتحان انتسىن

جانىمدان كىچميسىم، منصور تك داره خريدارم
اناالحق سؤيلەين عاشق گره كدىر تۈگ جان انتسىن

ناظر توركجه - فارسجا ايستر عروض اوْلچوسوندە، ايستر سەھجا (سيلايىك) بۇلگوسوندە شعر يازماقدا اقتدارلى دىر، و بو مجموعه‌ده بئله فۇزمالاردان اورنىكلىرى كۈرمك ممكۇندور. دىسە دن كىچمك ايسته مىرمىكى، ناظر قصىدە زانرىندا، قدىم سياق قصىدە يازانىلار كىمىي اوْيودون، أخلاق درسى و ترمىكىن ساقىنىمايىر. منجە بئله اوزون شعرلر ايندى اىلە خوشاغلىم اوْلمور و بىر آز ذوقا و ورور. يعنى معاصر كىنجىلىرىمىز بئله شعرلرى اقبال اىتمەبىرلۇ. اوْنلار ايسته بىرلرکى آز شعردە بىر درىيا مضمون الده انتسىنلر.

كىنجىلىرىمىز دىئيرلر: قدىم شاعرلرین شعرىن الده سخىيپ يىشە آساندا عمومىت لە قالان «تىليلف» دىر، آمما چاغداش شاعرلرین سخىيپ يىشە توللاياندا گىرك «نارىنجىك» اوْلسون، يعنى هم سىسى خلق اوپالتسىن، همده پارتلايشدان بىر ايز قۇيسۇن!

ناظر، تابلو ياراتماقدا ماھر بىر رسام دىر. او طېيىعتىدە اولان گۈزە لىيكلەر و اىنسىجەلەكلىرى حساس طبىعى لە دويور مثلاً «وصال نغمەسى» بىر غزلدە بئله بىر تابلو رسم ائدىر.

ای دل! دور آج دیلک قاپی‌سین، بوستانه باخ

گؤر بیر نئچه چىچكله دۇلوب لاله‌زارىمیز

بىر ياندا سوسن ايله شقايق قوجاقلاشىر

بىر ياندا وئرمىش ال - الله سرو و چىنارىمیز

بىر ياندا سازىمیز سۆز آچىب حسن ياردەن

بىر ياندا وصلدن دانىشىر عود و تارىمیز

بىر ياندا مئى تۈكۈر قىدحە پىر مىكىدە

ايچدىكىجە اوذ تو توب ألىشىر پۇد و تارىمیز

بو مجموعىدە «اومور درياچاسى» عنوانلى شعر چاپ او لوبكى، قىسا او نادا تۇخونماق
ايستەيىرم و سىزى بىر مجموعەنин اۇخوماغىنى آرتىق كۆزو يۈلدا قۇزمایپارام:
هر كىس او ز باخىمېنى ابراز اتىمكىدە حللى و آزادىدیر. من دە بىر پۇئىما بارەسىنده او ز نظرىمى
يازماق ايستەيىرم. شايدكى، بىر عدە بىر باخىما مخالف اۇلسونلار.

«اورمو درياچەسى» منظومەسى، اوستاد شهرىارين «سەندىدە» سىنەتاي بىر منظومەدىر. اگر
شهرىارين سەندىدەسىنده گۆزەل و جالب «صحنە» لرى يارانىب، ناظرىن دە بىر منظومەسىنده
«تصویر» لرى قىامت ائدىر. مقايىسه او زرە بىر منظومەنин اوستونلوبى او ندان دىركى، بورادا ائل -
او نامىزىن عنعنه لرىندىن و گۆزەل رسملرىندىن الهام آلىب و اۇخوجونو رۇيالارە دالدىرىر و خىال
قانادلارىلا سمالەر كىتمە يە سفىرىلىك ائدىر.

ناظر بىر منظومەدەكى، «بىر طوپىل» دىشك او لار، افتخار يارادان و تارىخە خط و جەت
و ئەن شخصىت لىرنە خاطىرلايىب. منجە داها بوندان گۆزەل وصف اتىمك او لماز. بىر باخىن:

وار «حسىن كورد» كىمىشىرى

«مېشىو» تىك او جا داغى

آب ززمۇ كىمى كھەرىزى - بولاغى

سۈلمايان باغچاسى - باغى

او «خىابانى» و «معجز» كىمى انولاد دۇغۇبدور.

ظالىمەن بورنون او ووبىدور

«شىخ محمود»ه او الهمام ائله يىب «گلشن راز»ى
او يېرىدېب راز و نيازى،
گؤستريپ قىش گونو يازى.

كورسولر اوسته دوزولموش گىچەلر «شب شره» لردن
ھەر بىر ياندا دئىير: آخ نە شىريين خاطيرەلردن
اندىريپلر «قۇھونو»، «قارپىزى»، «نارى» ھەنرەلردن
آى سالار آغ شافاغىن پىنجىرەلردن
كىشى قاقيقىلىسى، آرواد گولوشو گۈيلىرە قالخار -
قاپى لارдан، باجالار دان
ائشىدىرلر نە شىريين دادلى ناغىيل خىردا اوشىقلار -
قارىلار دان، قۇجا لار دان.
«آدى» «ايىلە» «بودو» نون شەھەر قۇناق گىتمەلر يىندىن
قورولوب بىتىمەلر يىندىن
«جىرتىدان» يىن هئىورە بىر دىوايلە جىنگ اىتمەلر يىندىن

گۈز قاباغىندا گلىپ - كىچىمەدە بىر - بىر كىچە جىكلر -
او شىريين بارلى قاتيق لار
او گۈزەل، دادلى چۈرە كىلر
او عطوقتلى كۈنۈل لر، او محبتلى اورە كىلر
او آسن تىلەلە پولكىلر
دۇلاشان بىنلە بىرە كىلر
او بوييون باغلى بوييونلار
او بىلرزىكلى بىلكىلر
ھەم او عصمتلى قادىنلار
او ياشىل - قىرمىزى مىنچىقلى او زون شلتە - تومانلار

او شەمامتلى جوانلار
 پاپاغى يانقىلىجى دوزگون اوغىرتلى جاھيل لار
 او صداقتلى آھيل لار.

داها بوندان آرتىق دئمەيىب اۇخوجولارى بو مجموعەنى احتواه اىدەن شعرلرینە توصىيە
 اىدەن، ناظرلرین بو شعرى ايلە سۆز و موزە سۆن قۇيوروق كى:
 ناظرم غىصەدن دوشگون
 ايلقارىم دوز، سۆز و موز دوزگون
 دئىھە جىدىر اتلىيم بىرگون
 اولمە - اولمە ساع ساغ اول شاعر!

بىز عزيز شاعير يمىز «ناظر شرفخانه‌اي» اوچون او زون عۆمۈر، غىمىز كۈنۈل و ادبىياتىمىز
 ساحه سىننە باشارىلار و ازغورلار دىلە يېرىك.

ادبىيات خادمى: يحيى شيدا

«شىھلى سحر» كتابى نين حاقيقىندا

اون سؤز

حۇرمەتلى اوخوجولاريمىزا تىدىم اولان بو «شىھلى سحر» كتابى، اقتدارلى شاعيريمىزىن ناظر شرفخانه‌نىن اوز دوغما آنادىلىنده سؤيلەدىگى ايكىنجى اثرى دىر. هر ايڭى شعرلر توپلوسو، شاعيريمىزىن اورەك چىرىپېتىيلارى، انسانلىغا قارشى درىن سئوگىسىنى، عدالت، حریت و حقىقت عاشيقى او لماغىنى عيانى صورتىدە گۆستىرمىكىدە دىر. ناظر ائل سئور يورد سئور و وطن پرور بىر شاعر دىر. او، اوز دوغما آنادىلىنى، گوللو، چىچكلى يوردۇنۇ، دوغما خلقىنى اورەكىن سئور. او، يازىب ياراتىدىغى شعرلرىنىن چوخوندا، دىلىنى، ائلىنى، دىنىنى، اصلىتىنى هر بىر شىنى دن اوستون توتور. ناظر «اورمو دريماچەسى» آدلى پۇئماسىندا خلقىمىزىن، ائلىمىزىن، دردلىنىن، كدرلىنىن، آرزو، اميدلىنىن، رسملىنىن، عنعنه‌لىنىن شاعرانه بىر طرزىدە ياد ائدىر. او، وطنىمىزىن گۈزەللىك لرىنى، داغلارىنى، ياماجلارارىنى، درەلرىنى، چايلارارىنى، قوشلارىنى، سۆزلرىنى، آوازلارارىنى، شىرىن - شىرىن افسانه‌لرىنى، داستانلارىنى، اورەك اوخشاسىان منظرەلرىنى بؤيوك بىر مهارت و درىن بىر سئوگىلە اوخوجونون گۈزلىرى اۇنوندە جانلاندىرىر. او، وطنداشلارىنىن، بو ائل بالالارىنىن، اللرىنىن توتوب بۇ گۈزەللىكلىرى گورمەيدە دوغر ھدایت ائدىر و هر بىر وطنداشىن قلىينىدە، وطن پرورلىك عشقى، ائل و يورد سئورلىك سئوگىسىنى داهادا آلولاندىرىن، كدرلى، نىسگىل لرى، حسرت لرى، سئوينج لرى، قىلبلىرىنده بىر - بىرىتە قارىشان آداملاarda نىكىيەنلىك حس لرى ياردادر و اونلارىن اورەيىنندە اميد توخمو اكىر. ناظر شرفخانه، عالملىرىمىزى، شاعرلرىمىزى، مىتىكلىرىمىزى يادا سالىر، كىچمىشلرىمىزدىن، شانلى تارىخىمىزدىن اينجەلىك لرايىلە صحبت ائدىر:

«اورمو دريماچەسى! توفانلى دنيزلر باشى سان سن،
پارلايان تاج طبيعتىدە بىرلىيان قاشى سان سن
دوزلۇ، ايستەكلى، ماراقلى درە، داغ يولداشى سان سن
... يىرى وار آى سنى اوپمكلىكە گۈيدن يىرە ائنسىن

اته‌بین ایچره، گئی اولدوز لاری غربیلدن النسین
 آیاغین آلتینادا فرش زمرد سره‌لنسین
 ... او، «خیابانی» و «معجز» کیمی انولاد دوغوبدور،
 ظالمین بورنون اووبدور، «شیخ محمد»^۵ -
 او، الهام ائله‌بیب «گلشن راز»^۶ی
 اویره‌دیب راز و نیازی، گؤستریب قیش گونو یازی...»

ناظر شرفخانه شاعر اولان انسان اوچون بئیوک بیر منزلت قائل دیر. ناظره گئرہ آدینی شاعر
 قویان هر انسان، گره ک هر شییدن اول داغ‌کیمی سارسیلماز، باغ‌کیمی عطیرلی، بارلی اولوب،
 دانیشاندا اۆز دوغما ائلیندن دانیشسین طبیعینی، هنرینی بوتون ازیلن لرنی، آیاق آلتدا تاپدالاتان
 مظلوم انسانلارین يولوندا سفر برلیگه آلسین. اۆز آدینی شاعر قویان کیمسه گره ک ظالیم‌لری ایله
 مبارزه‌ده هئچ بیر زامان آیاق دالی قویماسین. او، «شاعر» عنوانلى شعرینده اۆزونو شاعره سارى
 تو تور و خطاباً بئله سؤیله بیر:

«شانلى، توفانلى، سارسیلماز، احتشاملى داغ اول شاعر!
 آمالى، هئیوالى، نارلى، گول چیچکلى باغ اول شاعر!
 حقى سؤیله قولون دوشسە، ھم ساغین، ھم سولون دوشسە،
 بوسستان ایچره يولون دوشسە، قول - بو داغلى تاغ اول شاعر!

ناظر يتنه «شىھلى سحر» آدلی همین بو كتابدا شاعر نه ايسته بير؟ آدلی شعرینده، حقيقى،
 خلقينه، ائلينه باغلى اولان بير شاعرين ايسته كلرينى قلمه چكىر. ناظره گئرہ آزادلىق نغمەسى
 گره ک دونيانين هر بير نقطه‌سیندە اوركلرى اوخشاسىن، مرزلر، سرحدلر آرادان گتسىن، دونيا
 باشدان - باشا بير اولوب بير - بيرىنه قوشسون، بوتون اۆلکەلرده عدالت حكم اتسىن سعادت
 نغمەلرى هر بير يترده حتى بئله اوجقارلاردا قولاقلارى سىغاللاسىن، شاعرين اۆز سۈزونو
 دىنلەيىك:

شاعر ايسته بىركى، بىرلىك نغمەسى،
 اوخونا شەھر دە، اوخونا كندە

پوزولا سرحدلر، اوچه آيرىلىق،
آزادلىق ياييلا ھر مملكتده
عدالت قوروقوسون، قورماق ايستەيير.»

احساسلى شاعرىمىز ناظر - رؤيا آدلى شعريندە، اورەك چىرىپىنتىلارىنى بىدىعى بىر شكلىدە
او خوجونون گۆزلرى قاباگىندا تجسم ائدىر. او رۇياسىندا حقىقى عشقىلە قوشماق آرزوسىندا دىر
و ايستەيير اونو قوجاقلايىب، اونيلا قول - بويون اولسون، آنجاق او، بىر اولدوز كىمى آخىر
گىندير، يىنە شاعر قالىر، يىنە او اضطرابلار:

«بىر گون سحر درىچەسىنى آچدى نازايلە،
گۈزلر آسىدىيلار اته يىيندن نيازايىلە.
بىر ياندا او، دايامىشىدى، بىر طرفە من
دورموشدو سانكى، قىش اوز - اوزه گوللو ييازايىلە
سىنمه مەدە تىتەييردى او رەك اضطرابدان،
اول سىرچە تككى، او وسون او لا شاهبازايىلە
چوخ ايستەييردىم آه! اولام، اونلا قول - بويون،
عيناً او جور كى، سوسن او لار سرو نازايلە.
أمما او أرزو گويلرى نىن پارلاق اولدوزو،
آخىدى يىنە، بوراخىدى منى سوز و سازلا.»

ناظر، اوز آخىجى طبىعىنى، پارلاق استعدادىنى شعرين ھر بىر ساھەسىنە سىنائىر، او،
غزللىيندن توتموش رىاعى لرىيندەك سرىست شعرلىيندن توتموش فلسفى، عرفانى، اجتماعى
شعرلىيندەك، ھر بىر غزل دە، مىتىو دە اوز پارلاق استعدادىنى گۆزەل بىر طرزىدە گۆستەرير ناظر
سوپىلەدىگى رىاعى لرىيندە (دور دلوكلرىيندە) بىر فيلسوف و عارف كىمى دونيايە باخىر، او، دونيانى
فائى سايدىغى حالدا، ايستەيير دالgalى دىنيز اولسون، تبسم لو گول اوزلو انسان اولسون، سعادت
اوچسون امك ياندىرسىن حقيقىت وادى سىنى گىتسىن، ياخشىلىقدان و جوانمردىلىكىن ال
گۆتۈرمەسىن. او، ھر شىئىن اول وطنە باغلى اولماغانىنى، ائله - آرخالاتماڭى تاكىد ائدىر. او

آنادىلىنى، بال كىمى شىرىن دوغما آنادىلىنى بوتون وارلىقى ايله سئير و اوزولىه عهد اندىر حتى شاللاقلار آلتىندا دۇيولسىدە، ئىلىنى، دىلىنى يادلارا ساتماسىن. بو قدرتلى شاعرىمىز «آرپانى بوغدايا قاتان دئىيلم» شعرىنىن سونوندا اۆز صداقتى و آمالى بارهده بئله سوپىلەيىن:

«ناظرم باشىما ياغسا مىن جفا،
محالدىر، ئىلىمە اولام بى وفا
آلدىغىم صداقت ساتدىغىم صفا
آرپانى بوغدايا قاتان دئىيلم»

ناظرىن شعرلرى اىستر موضوع باخيمىندان و اىستر شعرىت، گۈزەللىك و بدېعىلىك باخيمىندان الوان و رنگارنگ دىر. ناظر «پرى لر شەھرى» يا مدینە فاضلە آدلى شعرىندە مىن اىل لردن بىرى، شىرىن سئودىكى اىستەدىكى او گۈزەل شەھرىنە - دوغرو خىال قانادينا مىنير و بو «آدى وار اۆزو يوخ» گۈزەللىك شەھرىنە گىندىر و شاعرانە بىر طرزىدە او پرى لر شەھرىنىن گۇرۇشونو، دوروشونو، گلىشىنى، گىندىشىنى تصویر اندىر:

«... دويغولو سۇزايىلە ساز ايدى اوردا،
نه پايىز وار ايدى، نه سازاق، نه قىش.
فصىل لر چىچكلى ياز ايدى اوردا،
نه شەھر، نه شەھر، گولون، قونچانىن
تبسم جوشوردو دوراقلاريندا،
صداقت شىھلىرى ماراقلانىردى
لالەنин، نرگىزىن ياناغلاريندا...»

بوكتابدا تىدىم اولۇنان شعرلر، ھامىسى او خومالى، بەرەلنمەلى و ذەنە تاپىشىرمالىدىر. ايندى بو سىز، بودا حىمەتلىك معنادا درىن و گۈزەللىكىدە سەر اندىجى ناظرىمىزىن كىتابى.

«ماھنیلى چاي» كتابى نين حاققىندا

اون سؤز

قوى گلين باشا تاج بسم الله،
ابستدا قىيل سوزو به اسم الله!

توركجه ميزدە يارانان يازىلى شعر يېغىنى نين آن مەم قوللارىندان بىرىسى دە «فلسفى شعر قولو» دور. فلسفى دوشونجە، يارانىش و كاتات حاققىندا درين گۇروشلىر و كهانت موضوعونو اىچىنە آلان اينجە دويغولو سۆزلىر، هله يىددى مىن ايل بوندان ئونجە يارانان «سومىرچەلۇحە» لىرده گۇزە چارپىر. توركجه ميزىزىن و ھابىلە بشريت تارىخى نين آن اسکى يازىلى آيدىلەلىرى اولان بو يازيتلاردا و ھابىلە «بىلگە قاغان» و «تانيوقوق» طرفىندن تقر و حكىئە امر وئىريلەن «اورخون» آيدىلەلىرى نىدە تورك انسانى نين بشرىتتىن ياخشى حيات سورمهسى اىچون كىتىرىدىكى ياشايىش طرزى دوزوكلرى و يارادىش اسطورەلىرى و ھابىلە درين فلسفى گۇروشلىرى قىيىدە آلىنىمىشدىن. بىلگە قاغان ئوزونون فلسفى و آغىر مضمونلو شعرلىرىنە «ساب Sab» دىئير. بو سۇز ايندى دە دىلىمизدە ساخلانىلىميشدىر و «ساو / سوو Sav/Sov» فورمالارىنداد، درين سۇز، پىغام، تاپشىرىق و وھى كىمى آنلاملاردا ايشلىلىمكەدىر. «ساو» يازما، داها دوغروسو «فلسفى شعر قولو» ياراتما، اسلامىتىدىن سونرا، قرآن مفاهىمى و اسلامى معاريفىنندىن اىلھام آلاراق ئوزونە داها سرعت و كىفيت آلىنىمىشدىن. «يوسف خاچى حاجب» طرفىنندىن درين فلسفى مضمونلو اثر اولان «قوتادغۇ بىلەيغۇ» مثنويسىنە، اديب احمد يوكناكى «اليله يازىلىميش» «عتبە الحقايق» اثرىنندە و خواجە «احمد يسوى» نىن، «ديوان حكمت» آدلۇ كىتابىندا، شعر تارىخيمىزىن فلسفى قولونو آرايىب آختارماق اوЛАر.

اسلامى دوشونجە تارىخىنده پارلايان و «كلام» علمى نين گونشى «ملا محمد فضولى» دن سونرا فلسفى شعر تارىخيمىزدە «حكيم ملا محمد ھيدجى» و «حكيم ملا باقر خلغالى» دىلىمizدە درين مضمونلو فلسفى اثرلر قازاندىرىمىشلار و باشقۇا دىللەرde ئوز دوشونجەلرى نين شاعىلارىنى و

پارلايان ايتى شعله‌لرینى قىغىلچىم كىمى تىنگر دونياسينا ساچمىش و بىلىك سىزلىك و جهالتنىن كۆكلرىنى ياندىرماغا چالىشمىشلار. هله مىن ايل قاباق، بئۇيوك شاعيريمىز «اديب احمد» ئوز فلسفى اثرى «عتبة الحقايق» ده درين دوشونجەلرینى بىان اتىدىكىن سونرا، او خوجونو دوشونجە و فلسفة يە دعوت ائدهرك، «بىلىك» دالىنجا گىندىلر حاققىندا بىلە بىر قناعته گلير:

باھالى دىنار، اول بىلىكلى كىشى
بىلىكلى دىشى او، جاهيل او، دىشى!
بىلىكلى - بىلىك سىز هاچان دنگ اولور؟

و سونراalar «ارن» فورماسى آلان «ار» سۆزونو اىستركىشى اولسون، اىستر آرواد، «فېلىسوف و عارف» معناسىندا ايشلەدىر.

عصرىمىزدە همین شىوه دە شعر يازما قابلىتىنە مالىك اولان، اوچ بئۇيوك شاعيريمىز اولموشدور مير حبيب ساهر تبريزى، سيدجعفر موسوى صفوى زادە اردبىلى و ناظر شرفخانه‌اي تخلّصوايله يازان محمدرضا ملکپور.

ميرزا شفيع واضح دان بويانا، شعريمىزه، فلسفى دوشونجەلر كىتىن و ذكالى مضمونلارايىلە جانسىز سۆزلرە جان باغيشلايان بو اوچ عاليم شاعير، تأسفله چاغداش ادبىيات تارىخيمىزدە تانينمامىشلار و اونلارين ائرلرى آكادمىك سوئىدە تدقىق اولونمامىشدىر.

بو اوچ بئۇيوك پارلاق اولدوز آراسىندا، ناظر شرفخانه‌اي اوزونه مخصوص يېرىلە، معتزلە، شعوبىيە و اخوان الصفا فلسفى دوشونجەلرینى درىندن او خوموش، شيخ شهاب الدین شهروردى نين و «ابن ميمون» فلسفى خطىنى ابطال اىدن «مطلع الاعتقاد فى معرفة المبدأ و المعاد» ائريلە اسلام فلسفة و كلام علمىنده يېنى جىغير آچان محمد فضولىنى اوستادجا سينا منىمىسىمېش و قرآنى مقاھىمدىن قايتا قالنان آغىر مضمونلو و درين فلسفى دوشونجەلرینى، آخىيجى لهجه و كۆزەل شىوه لى شعرلارايىلە بىان اتىمە قابلىتىنە مالىك اولان اوستاد شاعيريمىزدىر.

او تبريز و قوم شهرلىرىنده تحصىل آلمىشدىر. او قوم علمىتە حوزه سىنده، سطح و خارج سطح دۈنئىملرىنى قورتارىپ، تهران دانشگاهى نين «الهيات» دانشکىدە سىنەن يوکسک لىسانس درجىسى آلمىشدىر.

ايلىر بويو تهراندا «عرب ادبىياتى و فلسفة» درسلىرىنى تدريس ائدن شاعير، ئوز بىلىك و علمى-فلسفى دوشونجەلرینى، دىلىمىزه و چاغداش شعريمىزه قازاندىرا بىلمىشدىر.

او عرفانی و فلسفه دوشونجه‌نی تورکجه میزدہ ادبیاتین «جوهره‌سی» ساییر و «سید عظیم» کیمی عشق و عقلین تعارض و ساواشلاریندا، عشقه اوستونلوك و تئیر. عاقلی ادبیز و هنرسیز حساب اندیر و «عشقدیر هر نه وار عالمده» دئیر. زاهیدی عاقلین اسیری بیلیر. و اگر سید عظیم دئیرسه:

ای زاهد خودبین، بیلیرم کیم هنرین یوخ
میدان محبت طرفه بیر گذرین یوخ!
ناظر شرفخانه‌ای ایسه اینجه بیر طنزایله اونا خطاب یازیر:

زاهدا! گر ایچسن می عقل آتین اندره‌سن پی،
سنه اوز قویارسان هنی من کیمی بیابانه!
بیرجه جرعه نوش انتسن سن ده من ایچن متیدن،
منبر اوسته پایلارسان گوندھ خلقه پئیمانه!

و آیری یئرده دئیر:

آماندیر قویمايین زاهد کیمی بد ذوقو رضوانه
کی قورخوم وار نعم المستقر، بنس القرار اولسون!
از لدن عشقیله عقل او رتاسیندا کشمکش لر وار
اوایسته ر شور و شوق اولسون، بو ایسته ر آه وزار اولسون

عرفانی و فلسفی شعرلریمیزدہ هر زاددان قاباق، بورادا سیمبولیک معنالاردا ایشنلن می، باده،
شراب، خرابات، میخانه و بو کیمی سؤزلرین حسابینی آیدینلاشدیرمالیق تورکجه، فارسجا و
عربجه یازان عارف شاعیرلریمیز، بو شعرلردن درین معنالار قصد اتمیشلر، همین معنالارایله
علقه‌دار، ۸ - اینجی عصرده فارسجا یازیب یارادان عارف شاعیرلریمیز «ملا محمدشمس مغربی
تبریزی» دئیر:

خرابات و خراباتی و خمار...	اگر بینی در این دیوان اشعار
خروش بر بط و آواز مستان،	شراب و شاهد و شمع و شبستان،
حریف و ساقی و ورد و مناجات،	می و میخانه و رند و خرابات،

حریفی کردن اندر باده نوشی،
عذار و عارض و رخسار و گیسو،
برو مقصود از آن گفتار دریاب!
اگر هستی ز ارباب اشارت،
به زیر هر یک از اینها، جهانی است
خم و جام و سبوی می فروشی،
خط و خال و قد و بالا و ابرو،
مشوزنهاز از این گفتار در تاب،
مپیچ اندرا سر و پای عبارت،
چو هر یک را از این الفاظ جانی است،

هابئله دوقزو نجو عصرده شبسترده یاشایان، درین مضمونلو فلسفی - عرفانی منظومه‌لر
توشان شیخ محمود شبستری یازیر:

چو عکسی ز آفتاب آن جهان است که هر چیزی به جای خویش نیکوست رخ و زلف آن معانی را مثال است... کجا تعییر لفظی یابد او را؟	هر آن چیزی که در عالم عیان است جهان چون زلف و خال و خط و ابروست تجلى گه جمال و گه جلال است هر آن معنی که شد از ذوق پیدا
--	--

عشق، عرفانی غزلده «نفس پرستلیک» و مخالف جنسه ساری شهوانی چکیم دگیلدیر. عشق،
الله گوزل‌لیکینی درک اندهن و معرفت ادراکیندان ناشی اولان عاشق - عشوق و عابد و معبد
آراسیندا اولان بیر جذب و انجذابدیر. و هر نه عالمده واردیر بو انجذابدان دوغماقدادیر، فضولی
دئمیشکن:

عشقدیر هر نه وار بو عالمده باشقا بیر قیل و قالدیر آنجاق

سرخوشلوق کتفلیلیک، مئی اوستوندن مئی وترمه، جام دولاندیرما، طرب مجلسینده او تورما،
بزم، مغ و باشقا بو کیمی دئیملرین هامیسیندا وحدت طراوتی و عشق تجلی سی گوزولمزسه، بیر
عؤمور حکمت و فلسفه‌ایله مشغول اولان دوشونجه صاحبیی و متفسر شاعیرلریمیز، البته که
واختلارینی بو سوژلری بیری - بیرینه بتزه‌دیب هنچ شعر یازماز دیلار. تبریزدن کوچوک اصفهاندا
یاشایان «هاتف اصفهانی» دئمیشکن:

مست خوانندشان و گه هشیار وز مغ و دیر و شاهد و زنار	هاتف ارباب معرفت که گهی از می و بزم و ساقی مطرب
---	--

<p>که به ایما کنندشان اظهار که همین است سر آن اسرار و <u>ح</u>دہ لا الله الا <u>ه</u>و</p>	<p>قصد ایشان نهفته اسراریست پسی بری گر به رازشان، دانی که یکی هست و هیچ نیست جز او</p>
--	--

بو موضوع ايله علاقه دار آذربايجان شاعيرلری بير چوخ منظومه لر يازميشلار. او جمله دن «قمرى دريندى» نين «عشق منظومه سى»نى آد آپارا بىلرم.
ناظر شرفخانه اى نين يارادىجىلىغىندادا بىلە مضمونلار چو خدور. و اختىله من اونون شعرلىرىنى
«سەند» هفتەلىكىنده نشر ائدىرىدىم. اونون شاه اثرى اولان:

ساقیاگ-ؤئور چامى، دورما باشلا حولانە

وئرگىلن مئى اوستن مىنى، بىخ يو خلقى يان يانه

مطلعی غزلینی ده همین هفته لیکده و ترمک نیتی ایله غزل‌لر سیرا‌سینا داخلی اتمیشیدیم. من چوخ اینجیدن و گاه - گاه مزاحم اولان «کترل» چو قارداش، بو غزلین آلتیندا یازمیشیدیر: «بسمه تعالی - این غزل چاپ نشود. از استاد مکرم آقای دکتر محمدزاده بعید است که میخوارگی را تشویق بکنند امضا!»

بو كىترلچۇ قارداش بىر صحىفە اويانلىق گۇرمۇردو و يَا تجاهىل اندېرىدى كە شاعىر دئىسىز:

تعلل ائیلمه، هی - هی گتیر پیاله می

شرار سینه‌می سوئندور، شراب ناب‌ایله!

شراب ناب ندیرو؟ مرتضی علی عشقی،

بجز بوجاده، دانیشما من خرابایله

دامیز بوغازیما بیر جور عه تا اولوم سرمست!

قویوم ترابه باشی عشق «بوتراب» ایسله

حاییف که بیلمه دی «ناظر» جوانلیغین قدرین،

کنچیر تدی عۆمرونو بیهوده خورد و خواب ایله

پير چو خلار كيم «خورد و خراب» اسيري او لم اييان شاعير البته كه بو سيموليك شعرلري

ایله، ابوالعلای معری کیمی، فارابی تکین و حکیم ملامحمدعلی هیدجی سایاغی «پری لر شهه‌ری» گزیر و دئییر:

نە شەھر، نە شەھر، گۆزەل ماراقلى
مۇمن اىنسانلارا اویان بىر شەھر
خىال گوزگوسوندە افلاطون، او نو
ايىنجە احساسىلە دويان بىر شەھر

ناظر شرفخانه‌ای بئله بىر گۆزلىك و گئچكلىك سماسى آلتىندا اولان عشقە اينانىر. بوتون عارفلر کیمی آللاده‌دان طلب اندىر اوندا «عشق» گوجونو آرتىرسىن. بو استغافەلرده، بوتون عارف شاعيرلرین اثرلىرىنده درىن معنالار ياتمىشدىر. مىثال ايچون فضولىنى توتاق. او، آللاده‌دان «بلا» اىستەيىر و بلانى آللاهىن عينايتى و اعتناسى حساب اندىر:

اى بى وفا كە عادت اولوب دور جفاسنا
بالله جفادىر اولما دئىمك بىوفاسنا!

گە ناز و گە كىرمە و گە عشوه دىر ايشىن
جانىن سئونلر اولماسا يئى آشىناسنا!

عشقىنده مبتلا لىغىمى عىب اندەن سانىر
كىيم اولماق اختيار اىلە دىر مبتلا سنا

اى دل كە هجرە دويمايىب اىسترسن اول مهمى
شوكر انت بو حالا يوخساڭلۇ يوز بلاسنا!

اى گول غمىنده اشك رخ زردىم اىتدى آل
بىيلدىرىدى او لا صورت حالىم صبا سنا؟

دوشىز چو شاه قربى فضولى گدار
او شەهدن التفات نە نسبت مناسسنا؟

تايى تاپىلماز و تكرار اىدىلمىز فضول يارادى بىيليفينا، منجە، ناظر آن گۆزەل مضمونلو نظيرەلر يازمىشدىر. اونون آشاغىدا كى غزلى نين نىتجە فضولى شعرىتى اىلە سىستانىمەسىنە دقت اىدىن:

گرچه يو خدور سنه تاي جور و جفا انتمكده

گۈزەلىم من ده تكم عهد و وفا انتمكده!

من اگر سوز دل و اشگ نيازايىله خوشام

سن ده هر گون منه مىين ناز و آدا انتمكده

من تكم بىلرىنى سىز بقا او ماماقدا

سن ده تك او مدوغوم أمالى فنا انتمكده!

تكجه بير من دئميرم بلكه دئمير كل جهان

يوخ تايىن، قامت عشاقى دوتا انتمكده!

يندى كه او خلاميسان، گل سۇزو، أردىنجا آپار!

نه گۇرۇبسن منى قان ايچره رها انتمكده؟

ناظراكيم نه بىلر حكىمت رسام ازل

نه ايمىش قامت بالانى بلا انتمكده؟

غزل نوعو، ادبياتىمىزىن، او خوجوايىله ارتباط قورماق و علاقه ساخلاماقدا آن اوستاد شاعيرلىين اليىنده گۆزەل بير اينجە صنعت واسطەسىنە چىورىلىمىشدىر و لاكىن هر غزل يازان شاعير، بو واسطەدن اوز استعدادى و قابلىتى چىرىجىوهسىنە فايدالانا بىلمىشدىر. نسيمى و ختائىنى مسلك غزللىرى نين آن اوجا قىلەسى كىمى قىراغا قويىساق، بوتون شرق ادبىاتى تارىخىنده يالنېز فضولىنى ذكر ائدە بىلرىك كە غزلى، تكرار اندىلمىز بير قابلىتايىله، اينجە صنعت واسطەسى كىمى قوللاتىمىشدىر. اينديه قىدر توركجه، فارسجا، عربىجه و اردو دىللرىنىده غزللىرى يازان شاعيرلىر آراسىندا، كيمىسى فضولى نين وحى كلامى ذروهسىنە چاتا يىلمەمىشدىر. حتى حكيم سيدابوالقاسم نباتى و سيد عظيم شيروانى، ادبى - بديعى يوكسک لياقتىرە صاحىب اولماalarينا باخما ياراق، فضولى نين كۈلگەسى كىمى ظھور اتتىشىلر. يالنېز بىزىم عصرىمىزىدە «على آقا واحد» غزل نوعوندا دىگىشىكلىك ياراتماغا موفق او لا بىلدى. غزللىن دىلىنى سادەلشىرىدى و خلتىن دانىشىق شىوهسىنە ياخىنلاشدىرى. لاكىن او نون غزللىرىنىدە، فضولى، نباتى و سيد عظيم كىمى فيلسوف شاعيرلىرىمىزىن ايشاندىكى مضمونلار يوخ، يىشى حيات طلباتينا او يىغۇن موضوعلار ايشەنيردى.

ناظر شرفخانه‌ای نین یازدیغی غزللر ایسه، بیر طرفدن دیل با خیمیندان، علی آقا واحدین
یارا تدیغی یشی دگیشلیکلر و دیگر جهند فضولی عنعنی دوام اتتیزیر. او نون اثرلری نین
یاسایل ماما سی جنوبدا یاشایان بوتون آذربایجان عالیم شاعیر و صنعتکار لارین عمومی
مظلوم لو غوندان ناشی اولور. آن آزی یوز ایلدیر که بو تایدا یازیب یارادان لاریمیزین اثرلری
قول تو قلاریندا او زلری ایله برابر دفن اولور، بیر دریا علم و مدنیت آثاری نین نشری و گلچک
نسیللرہ تا پشیریلما سی بیر خیال کیمی، هر زامان گؤز ٹونوندہ دورور. شاعیرلر و عالیم ریمیزه،
خصوصیله آنا دیلیندہ یازانلارا هنچ صاحیب چیخان، او نلارا اعتنا ائدن رسمي بیر اور قان
یو خدور. بونا با خمایاراق، خلق کوتله‌لری و گنجیلیکیمیز هر زامان وارلیق و مدنیتینی قوروما
ایچون او ز علم خادملرینه و شاعیرلرینه حؤرمت بسله میش و او نلارا عزّت علامتی او لاراق
اثرلرینی یا بیمشلار. بیزیم شاعیرلرده بوندان باشقا بیر شئی ایسته مه بیرلر: اللہ هدایتی و خلق
محبتی. ناظرین دیلیله دئسک:

ایستکلر با خیشین بو غما یا گؤزدە	شاعیر ایسته بیر که حسادت الی
آغ گونش یارادا قارا دنیزدە	قازا اورکلودن نیفترت کوکونو

او خونا شه هر ده، او خونا کنده	شاعیر ایسته بیر که بیرلیک نغمه سی
آزادلیق یا بیلا هر مملکت ده...	پوزولا سرحدلر، نوته آیریلیق

گون کیمی ایستی بیر قو جاق ایسته بیر...	محبت منییندن چاناق ایسته بیر...
--	---------------------------------

بیزدہ فلسفة چی عالیم شاعیریمیزه او ز مقدس وظیفه سینی یشینه یستیر مکده او غورلار و
با شاریلار دیلہ مکده دئیریک: بئله او لسوں! بئله او لسوں!

دکتر حسین محمدزاده صدیق

تهران دانشگاه‌های نین تورکجه دیل و ادبیات اوستادی
تهران - ۱۳۷۶

اورمو دریاچه‌سى

أُورمو دريماچه‌سى! اطوفانلى دنيزلر باشى سان سن،
 پارلايان تاج طبيعتده بېريليان قاشى سان سن،
 دۇزлу، ايستكلى، ماراقلى درە، داغ يۈلداشى سان سن،
 شۇر اولويسان، ائليمين كۆزدن آخان قان ياشى سان سن،
 دريالار سنگ صبور اولسا، دەيرمان داشى سان سن،
 سنى طوفان يېخا بىلمز؛
 سنه هنچ كيم چېخا بىلمز؛
 سنه يېل، سئل باتا بىلمز؛
 سنى كۈنلۈم آتا بىلمز

بىر عۆموردور كى تقلائۇ و تلاطملى جوشورسان،
 قايالار داغ كىمى دۇرسا قاباگىندى، دۇروشورسان،
 كېچە - گوندوز وۇروشورسان
 كۆھنە تارىخلەرین زىورى سىن، زىتى سىنسىن،
 كېچە جىكىردىن، او خۇش خاطىرەلر لەذتى سىنسىن
 جام جم دەن مئى اىچىن، مىيىكەلر حۇرمى سىنسىن
 چىرىپىنان سىنەمىز اىچەرە او حلاوتلى يادىن دىر
 گزمه يە ذىرۇھلىرى هەمت - غىرت قانادىن دىر
 شانلى «چىچىست» آدەن دىر
 افتخار ائلە! سىنەمۇندا «آتورپاتگان» يىن وار،
 ائل دامارىندا قانىن وار،
 ائلە شانلى نىشانىن وار،
 ھامى دىللەردىن سانىن وار،
 ھامى جانلاردا جانىن وار،

يىشى واردىير سنى آى اوپىمكە، گۇيدن يىشە ئىنسىين،
 آتەيىن اىچەرە گۆزى اوئلدوزلارى غرىيىلدىن النسىين،
 آياغىن آلتىنادا فرش زُمرَد سرەلتىسىن،
 سىندەدىر نازلى گونشى، قوى سندە آى، گون دە گووھنىسىن
 ھامى يىش اولسا قوزئى، سندە حرارتلى گونشى وار،
 شانلى، شۇكتلى، مەبىتلى، صداقتلى، گونشى وار،
 اوْجا هەتلى گونشى وار،
 دل و جورأتلى گونشلى وار،

او گونشى كى، ياشايىش عالمىنە نوُرلو چىراقدىر،
 او گونشى كى، سوسۇز اينسانلارا بىر دادلى بۇلاقدىر،
 او گونشى كى، ھامى گۆزلى ياتا، آمما او ارىياقتىر،
 او گونشى كى اوナ تېرىز، او تېرىزە داياقتىر،
 «خويَا» گۆز، «اورمويا»، «سالماسە» قوللاقدىر؛
 ائللەرە آدى ماراق دىر

او گونشى كى، او نون آسلامانلارى افسانە ياراتمىش،
 داغلارى باش - باشا چاتىمىش،
 وار «حسىن كورد» كىمى شىرى،
 «مېشۇو» تك اوْجا داغى،
 آب زمزىم كىمى كەرىزى، بولاغى،
 سۈلمىيان باغچاسى، باغى،
 دۇلۇ عشقىلە چاناغى
 او «خىبابانى» و «معجۇز» كىمى ائولاد دۇغۇيدور؛
 ظالىمىن بۇرنون اوزو ويدور
 «شىيخ محمودە» او ايلهام ائله يىب «گلشن رازى»،
 ائيرەدىب راز و نيازى،
 گۇسترىب قىش گونو يازى

داغلارى مرزەلى، كەھىيىك اوتوولو، لالەلى، گوللو،
 بىزەنېب چۈللەرى ياشىل دوتولا نازلى، شىكىللە
 قىزلارى اللرى فىندىقچالى دىر تىللەرى ھۇرمە،
 كۆزلىرى قارە، دئىپرسەن كى چىكىب آى گۆزە، سورمە
 باغلارى اىچەرە گلىن بارماقى آرخلاردان آسىلمىش
 انولرىنده نە آى - اولدوز، كى مىلاخ لاردان آسىلمىش
 كورسولر اوستە دوزولمۇش گىنچەلر شبىشەلردىن
 هەر بىر ياندا دىئىر، آخ نە شىرىن خاطىرەلردىن!
 ائندىرەرلر قۇھونۇ، قارپىزى، نارى ھەتھەلردىن،
 آى سالار آغ شافاغىن پىنجەرەلردىن؛
 كىشى قاقىلىتىسى، آرواد گولوشو گۆيىلەر قالخار -
 قاپىلاردا، باجالاردا
 ائشىدرلر نە شىرىن دادلى ناغىل خىردا اوشاقلار -
 قارى لاردا، قوجالاردا:
 «آدى» «ايلىه «بودو» نون شەھەر قۇناتق گىتىمەلرىنەن.
 قۇرولوب بىتمەلرىنەن
 «جىرتىدان» يىن بىر قان اىچىن ديوايلىه جىنگ اتىمەلرىنەن

يازايم قۇى قلم ايلھام آلالى شەن خىالىندا،
 آت چاپىردا، رشيد اوغلاقلارىنەن شانلى حالىندا،
 اوزلىرى آى ساياغى قىزلارىنەن گوللو شالىندا،
 آل شافاقدان كى، گولە قاش - گۆز آتار پىرە دالىندا
 بىسلەن داغ - درە قويىندا كى گۇچىچك مارالىندا
 آيلىب چىشمە كوتىردىن اىچىن «تونگى» لرىنەن
 گوئى زەمىز كىمى باغلاردا بىتن «شىنىڭى» لرىنەن،
 داغلارىن سىنەسى اوستە دوزولۇن اينجى لرىنەن،
 جۇمۇران اينسانى روپايدە شىرىن دويفولارىندا

گۈز قاباغىندا گلېب - كىچىمەدە بىر بىر كىچەجىكلىر -
 او شىرىن بارلى قاتىقلار،
 او گۈزەل دادلى چۈرەكلر،
 او عطوفتلى كونوللار،
 او محبىتلى اورەكلر،
 او آسن تىل دە پولكلر،
 دولاشان بىلدە بَرەكلر،
 او بويون باغلى بۇيۇنلار،
 او بىلزىكلى بىلكلر،
 ھم او ياشماقلى گلىنلار،
 ھم او اورپىكلى قادىنلار،
 او ياشىل، قىرمىزى مىنجىقلى، او زون شلتە تومانلار،
 او شهامتلى جاوانلار،
 پاپاغى يانقىلىجى دوزگون او غىرتلى جاھىللار،
 او صداقتلى آھىللار...

او رمو درياچەسى! قۇزىما سۇنە قلىينىدە كى ازدلارار!
 وئرمە رخصت گون او زون چۈلقالا ياقارە بولودلارار!
 قۇى بىزىم اولكە كىيمىن گون - گونش اۆلسون ھامى بۇردار،
 قوشلارين قول - قانادىن قۇى ھامى لار باشينا آچسىن،
 باغلارىن، بۇر - بۇداغى، گول - چىچەبى باشينا ساچسىن!
 قۇى زمىزدىكىمى سونبوللارايىله ساچلارين اۆلسون،
 او جا داغ داشلارين اۆلسون،
 كەھلىكىن باغرى قاران، نازلى قلمقاش لارين اۆلسون،
 كىچەنин خلوتى قۇينوندا ياشىل باش لارين اۆلسون،
 گونوز اۆلدوقدا گۈزەرچىن كىمى يۇلداشلارين اۆلسون؛

صف چكىپ دۇرنا لارين گۈيىدە مناجات ائله سىتىلر،
سنى «طور» داغى كىمى قىلە حاجات ائله سىتىلر،

اوْرمۇ درياچەسى! دۇر اۋىنقا، گل شاختا بىنزا رسىن،
داغا دوز لالەلرى، قوى آغاران رىنگى قىزاز رسىن،
بۇلۇدون سېنە سىنى ايلدىرى يىمەن نىزەسى يار رسىن،
«ساوا» درياچەسى تك رىنگ - رو خون قۇزىما آغار رسىن،
نفسىن گۈيىلە سال، قۇى بۇلۇد او لىسون، داغا چىخسىن،
ياغىش اۆزل دامجى لارى قۇى سىئل اۆزلوب، سال لارى يىخسىن،
دۇلۇ اۆزل، ياغ يىشە، قارغا كىرىسىن، تولكۇ كىرى يىخسىن،
كىچىنىن شىنگىلى سىن قۇر دلارىن اىت آزاد اليىندن،
صىدى آل صىياد اليىندن،
منى قۇرتار ياد اليىندن!

بىنچىرىپ شانلى دىيارىم نىتجە گۇر شىيھەلى آتلا!

اينجى لر دىشلىرى آلتدا ائله بىل دارى دى چاتلار؛

«دارىنى وئر قوشما تا قوش قانادىندان سنه وئرسىن»

سن دە قوش تك قانادىن بىر بىرە چال، اوچماقا قاوزان!

او مىدىم، آرخام، ائليم!...

«حاق قاپىسىن آچماغا قاوزان!»

اوْرمۇ درياچەسى! شىنىك يىتىدە جانىنا گلسىن
يائى گلىپ گون قىزا، اىستكلى لرىن يانىنا، گلسىن،
يىتىدە كىچمىش كىمى اىستك قاتىشىپ قانىنا، گلسىن،
گول، گولوستانىيا گلسىن،
دستە - دستە هامى گول درمەيدە بۇستانىنا گلسىن؛
اىدەسەن خستە دامار لاردا روان آب حياتى،

تۈكەسن خاطىرەلر جىبلىرىنە نۇغلو - نياتى،
 ھر سازىن، ھر ناسازىن سىدىن اۆلا الدە باراتى

 «قاراکەرىز» سوئيىو دائىم گىنجە - گوندوز آخار اوْلسون،
 ھر طرفدن او يۇرولماز سوئيَا گۈزلىر باخار اوْلسون،
 قار - قىرووللار ارىسىن كول - چىچىك آچسىن باھار اوْلسون،
 بايقوشون نالەسى باتىسىن، بولبولون آغزى وار اوْلسون،
 ھامى اتولرده توى اوْلسون،
 ھامى باغلاردا بار اوْلسون،
 گۈزىن اوْلدوزلارى تك، باعچادا گوللر يانار اوْلسون،
 قىزلارين بختەور اوْلسون،
 آسلام اوغلاتلارين آمالە چاتىپ بختىيار اوْلسون

 باغ رضوانە باش آيمىز گونشى يىن باعچاسى، باغى
 باغداكى زىنگىلەسى، سالخىمى، بوسستانداكى، تاغى
 اىيلن بارلى بوداغى،
 شىلىسى، ھلهلەسى، تار - قاوالى، خۇنچا تابااغى،
 ساغدوشۇ، سۇلدۇشۇ، خندان خلتى، آينا - چىرااغى،
 آب زمزىم ساياغى داغدان آخان دادلى بولاغى،
 او «كۆزكىنان»، منىسى، او «بنىس» يىن گوللو چاناغى،
 «ھريس» يىن قىئىسى لرى، «تىل» «طسى» نىن قايمااغى ياغى
 او «شرفخانە» شالااغى،
 «درىيانىن»، گىرددە كانى، آلماسى، او شقون، قابالااغى
 «مېشىوو» وۇن ذىرۇھلى داغى

 چىرىپىنار سىنتە دە قلىيم سنى من يادە سالاندا،
 منى دە سال يادا خوشگوللرى آغوشە آلاندا،
 قىزلارين، سىنەنин اوستە سوتالار تك داغىلاتدا،
 ازىنالاندا، از خوياندا، عاشىغىن سازى چالاتدا,

کۆکله‌نن سازىلە يىردن اوزولوب رقصە گلنده،
باش آيىب نازىلە عاشقلىرىنە بوسە وئىنده،
من ده اى كاش لىينىن جانىما تووشە آلايدىم،
قۇل آچىب بىرده سنى جانكىمى آغوشە آلايدىم

اىلە بىر اۆلکەدە غم - غصە اورە كىلدە قالارمى؟
آجى حسرتلىر آياقدان مڭر اينسانى سالارمى؟
اوردا گوللىر سارالارمى؟
قوتچانىن رنگى سۇلارمى؟
عۇمر پىمانەسى زھىلە دۇلارمى؟
اوزدا غم - اولسادا درىاكىمى اينسانى يىخانماز؛
هريانى يىخسادا طۇفان يىشە درىانى يىخانماز
قارا دئو رستم دستانى يىخانماز

من اوزوم بۇردا اوزلاركىن داييانىب گۈزلىيم اوزدا؛
آراشىر خاطيرەلردىن سۇرۇشور دامدا، دوواردا،
«ناظر» م گول - چىچەيىن آچماغانىنا نازلى باهاردا،
اوزدا «حىدرىبابا» داغىندا سوراق آلمادادىر گۈز،
اوتودا يادە شىرىن خاطيرە تك سالمادادىر گۈز،
گۈز اوركىن قان أمىر داغ جىڭىرىم داغ اورە كىمدىن،
قوۇرموش جانىما او قان يىتىرن شاھرگىمدىن،
اومىدىمدىن، دىلە كىمدىن
 DAG منىم شاھبىه كىمدىن

سن بىلرسن نە قىدەر اينجىمېشىم من بو «كىزجى» دە
قالىمىشام داردە، مصىبتىدە، فلاكتىدە، حرجى دە،
دويونوم ترسە دوشوب، آچماغا عاجزدى فرج دە؛
اليمى بوردا منىم توتمادى هىچ كىمسە، يىخىلدىم؛
دار قفسە ياشايىان قوشكىمى بىر كونجە سىخىلدىم؛

شادلیغیم دوشدو آیاقدان، غم آیاچ توئتدو باش اوْلدو،
 خۇش گونوم اوْلدو يامان گون، قارا بختیم هاماش اوْلدو،
 باغزیمین قانى، گۆزومدن اوْزومە آخدى، ياش اوْلدو؛
 اوْنوكى يار سانىردىم؛ اوْرهىيى دوندو داش اوْلدو؛
 آرخامى داش ايلە مەجروح ائلهين، آرخاداش اوْلدو؛
 سارىشىقلار وۇروش اوْلدو،
 بارىشىقلار ساواش اوْلدو،

ايندى يۇخ تاب و توانيم، دوشموشم سانكى نفسىدن؛
 سنى فرياد ائديب امدادە چاغىررام بولقىسىن،
 دوشىرم بىر كە سىسىن
 سىلىرم تا سنه قۇربان سىسىنى آلمايام، اوْلمىم.
 گۆزلەرم، تا قۇلۇمۇ بۇنىتوна بىر سالمايام، اوْلمىم

بۇردا نامىد ياشايىر حورمتىلە مردى بۇغۇرلار،
 هەكىم اىستير دئىيە حق باشىن ازىپ بۇرنون اوْغۇرلار،
 قانىلا قانى يۈيورلار.

بۇردا هە بىر دېرىونىن سىنه يە مىن نىزە ساچىلىمىش
 باغلاتىپ يېرلە داشلار، يېرىنە ايتلەر آچىلىمىش*
 بوردا بىر حق آرايان، دوغرو يازان، دوز دانىشان يۇخ
 مىن آياقدان چىكىيم وار
 بىر اليمدىن ياپىشان يۇخ
 ساواشان وار، بارىشان يۇخ
 رەممەن بوردا نشان يۇخ

آمما يۇخ، «پىس گونون عۇمرۇ آز از لار» - ائلده مثال دىر؛

* - سىنگە را بىستىند و سىكە را رەھا كەردەن. «سعدى»

گۈزەلىم، قىش دا يىتىر ياشە، اوزو قارە دۇغالدىر؛
 ھەلەدە عشقىلە، اومىدىلە قلىيم مالامالدىر
 داها بولىلىرى هەنج چورلۇ خزان سۈلدۈرە بىلەن،
 شۇكىران وئىسىدە سقراطە اولوم، اولدورە بىلەن،
 بوليانان شعلمىنى هەنج ھېيۋەرە يىتل سۈندۈرە بىلەن

گلمەجك ياز بولىوستانداكى گوللىر آچاجاقلار،
 گوللىر اوستە نە گوموش سىنەلى قوشلار اوچاجاقلار؛
 گاه اوچوب، گاه دايانيپ، سىنەلرە گول ساچاجاقلار؛
 گاهدا آواز اوخويوب شۇرۇنوا، ساز ائده جىكلەر؛
 باغرى قان قوتچالارى قارشىلايىپ، ناز ائده جىكلەر؛

آچاجاقلار اورهىيم اىچەرە قالان اورتولۇ رازى،
 بارىد قالخىب آياقە آلاجاق بىرىطى، سازى
 نازىلە باشالا ياجاق راز و نيازى

اوچالاندا سازى «زۇرە» آتاباق چىنگىن اليىندىن،
 «مانى» ارژىنگىن اليىندىن

اوزدا بىر خطىدە انجىيل لە، قرآنى اوخورسان،
 اوزدا بىر وصفە تۈراتى، أۆستانى اوخورسان،
 اوزدا بىر لەندە داورد اوخويار كەنە زىورو
 اوزدا بىر لەندە داورد اوخويار كۆھنە زىورو
 نە بشىر وار داها اوزدا ائده بىرپا شىر - شۇرۇ،

هامى غىلمان،

هامى حۇرى

هامى نىن الدە محبىت مىشى، خاطىردا سرورى

«شهریارین ماتمیندە»

شهریاریم گندیب الدن

باتدى گون، ماتم - محنت بورودو شهرى، ديارى
 غم - كدر پردهسىنى آسدىيلار آفاقين اوزوندن؛
 الەنير قىرمىزى مرجان شافاغىن قانلى گۆزوندن
 جارچى غم جارى چكىر،
 نالە سىسى قالغىرى سازدان
 آخرى قان ياش «آراز»دان
 زخمەنин سينەسى زخمى؛
 سىزلايىر تارى سەتارىن؛
 سورويور هر طرفه توزلو اجل غوصە قطارىن
 او لىما گولزار ادبە اۇخويان بولبول اۇلويدور؟!
 ياكى گولشن پۇزولوب، گوللو باھارىم گندیب الدن؟!
 شهریاریم گندیب الدن؟

اوجالىر نالە سىسى گۈيىلە يېش حنجرەسىنەن؛
 هر طرف ازدلو جەھىم دىر گۆزۈمۈن پنجرەسىنەن؛
 غم - كدردىركى شارىلدىر ياشايىش داغ - درەسىنەن
 چالىنېر صور، قولاقلار كار اوپور قۇرخولو سىسىن؛
 دايانيز قلب طبىعت دوشور آفاق نىفسىن؛
 اولمايا محشر عظما قۇرولوب ولوھەلر وار!
 گۈزى يېردىن اۇجالان ولوھەن زلزلەلر وار!
 گۈزى دە فرياد چكىر صىبر و قرارىم گندیب الدن؛ -
 شهریاریم گندیب الدن
 داها زمزم گۈلونە جىلوھەلى اولدوزلار ئەئىن،

داها مهتاب يايىلمىن، داها آى جىلوه لەننمىن،
داها گون زىلى شالى باشە سالىپ قاش - گۆز آنانمىن،
يىددى رنگ ايلە چىچك شاخەلر اوستوندە بىزەننمىن،
عشوهلى، نازلى مارال باغاندا نشااطىلە گۈزەننمىن،
اڭلەبىل كى قوجا صىاد آييرىپ شهر غزلدن -

بىر آلا گۆزلى غزالى؛

ياس باتىپ ياسە، شقايق يارالى، لالە عزالى،
سرو نازىم گىشىنىپ قارە كى يارىم گىندىپ الدن؛ -

شهرىارىم گىندىپ الدن

بىر طرفە دايانيبدىر قۇجا حىدرىبابا ياسلى،
غۇصە دن سىنهسى پاسلى،
اوغلۇ اۇلموش آتا تك قولتوغونا اللرى باغلى،
كۆزو ياشلى، اورەمى آتش ھىجرانىلە داغلى؛
دايانيپ وقريلە...
آنجاق كى اورەكلرده سالىپ اين، -

سىنهسى ايچەرە اوتون گىزىلەنن اندوھ - فقانى
اڭلە بىل نىشترايلە قلىبىنى نىشتىرجى يارىبدىر
گۆز آچىپ يارەلرى آخىمادا دير چىركايىلە قانى
بىر طرفە اورەمى شعلە چكىر «شانلى سەندىن»
«باشى طوفانلى سەندىن»؛

اودا، حىدرىبابا تك اوغلۇ اۇلوي دور ساياغىندان،
بورو يوب غم بولۇدو غصە ياغىر ال - آيا غىندان؛
بئلە غم پالتارىنى آينىنە گىتىمكىدە آى ائل لى!
اودا من تك ائلە بىل آىرى دوشوب ائل داياغىندان
بىر طرفە ساوالاتىن گوزونون ياشى دايانمىن،
اوجالىر نالدىسى افلاكە ووقارىم گىندىپ الدن؛ -

شهرىارىم گىندىپ الدن

آماشۇكىلى «دماوند» ايله «البرز» ايله «الوند»
 الده گول حلقەسى، ياش ساغلىقى عرض ائتمەيدە حاضير؛
 قۇجا حيدربابا ياكۈزلىرى اعجايىلە ناظر -
 دايانيييلار هامى تعظيم ايله دىللرده تسلى
 صدر مجلسىدە قرآن اوخويور «حافظ» قرآن،
 قوجامان «سعدى شيراز» دوروب الده «گولوستان»
 «صائب» ين گۈزلىرى ياشلى، الى قولتوقدا «همام» ين،
 قارا كۈينك كىيىنېپ «گنجوى» لە «خواجە شيروان»،
 ائله بىر ھە طرفى گوللە - گولاب ايله معطر قطرە اشگىلە «قطران»،
 «صابر» آغلىرى كى منىم نازلى نىگارىم كىدىب الدن؛ -
شهريارىم كىدىب الدن

اوچا داغلار هامى تعظيم ايله، تكريم ايله بىردن
 قۇجا «حيدربابا»نى جان كىمى آغوشە آلىرلار،
 آيىلېپ بۇينونا گول حلقەسى، حۆرمىتە سالىرلار
 قۇجا «حيدربابا» گۈركەلى ووقارىلە دايانيمىش،
 پۇزمایىر وقرينى ھە چند اورەك دردىلە يانمىش،
 سينەسى قانە بۇيانمىش؛
 بىردن آماگوزونون ياشى آخر صورتە، أغلار،
 مات و حىرت زىدە سىل تك گۈزونون چىشمەسى چاغلار،
 دئىر:
 - اى عرشە چاتان باشلارى ائللىر بۇيو داغلار!
 دىلەيىم، شاه بىبەيىم، صىبر - قرارىم كىدىب الدن،
شهريارىم كىدىب الدن

او كى آفاقى مسخّر ائله بىپ گون كىمى آدى،
 او كى شعرىنە شۇورو
 او مدادىنە، ودادى،
 «او، قارانلىقلارا مشعل،

او ايشيقلىقلارا هادى،
 حقە، ايمانه منادى»
 او، شيرين نغمىسى ازدلو،
 او، درىن شعرى اثرلى،
 داغ كىمى قدرتى سوتىسوز،
 قىلىجى الده كىتللى
 على ازوولادى، على تك يازيق اينسانلارا حامى،
 بىنوارلار داياغى،
 غصە داغى،
 عين امامى؛
 قهر و خشميندن اوئنون زاغ - زاغ آسر قلب حرامى،
 او ماراقلى حياتين ساز ائلهدى دۇيغولو سازىن،
 ازخودو نغمەلرین «دىلغى»سىن، «ئىرك» و «حجاز»ين،
 او زەدى حق - حق و هو - هو دىئىننин راز - نيازىن؛
 باشىم اوئنان اوچالىپدىن، دايانيپ عرش علايه،
 او، «سەندى»، «سارالانى» كىتىرىپ شۇر - نوايد،
 او، وئىرېپ درس محېت،
 او، قۇرۇب عشقىن اساسىن،
 او بىخىپ كىنه لرین كۆھنە بناسىن،
 او، منىم جامىمى دۈلدۈردو منى حېت ولادن،
 او، منىم جانىمى سىشار ائلهدى عشق و صفادن
 نىتجە قان آغلامايم، دار و نداريم گىندىپ الدن؛ -
شهرياريم گىندىپ الدن

سید جعفر صفوی زاده یه «آی ساوالان» کتابینین حققیندا

حالقیمین گور سسی

حالقیمین گور سسی دیر جان تاپارام «آی ساوالان» دان،
دیریلیک نغمه‌سی دیر، ائل لر آلار پای ساوالاتدان،
اوستو بوز باغلاسادا قیش لار او لار یای ساوالاتدان،
نور آلار آی، ساوالاتدان،

قوجا حیدریابایا ائل دایاغی شانلى سهندیم،
یا میشو داغی بیزیم او لکده بیرگون قالا داردا،
هایلاسا هایلارینا قاوزاناجاق‌های، ساوالاتدان

قم دیاریندا مینیمچون او خودون آی ساوالاتی،
یشی دن جسمیمه جاری ائله‌دین قیرمیزی قانی
نه تعجب سنه فخر اتسه شکسپیر له مانی،
شهریار اوّل اگر او لسادا سنسن اونا ثانی
سسینی قم دان آلارکن دئی او پیر معانی،
داها حیدریابا غم اتمه الیندن یا پیشان وار،
تیترمه، دوشمه آیا گدان سنه قارداش ساوالان وار
سسینی قم دان آلان وار
قییدینه ائله‌ده قالان وار،

سو سما حیدریابا! سو سما! ساوالان داده گلیبیدیم،
هایلا دین سن اونو آردینجا او فریاده گلیبیدیم
صد قیله اللرینی سیخ‌ماغا ایمداده گلیبیدیم،
قهرمانلار او بی‌سیندان بئله آزاده گلیبیدیم
صفی‌الدین دیاریندان صفوی‌زاده گلیبیدیم،

اوکى عرقانىلە حكىمەت دە نە وار مۇزى نە حددى،
اوجادىر سرو و صنوبىر ساياغى قامىش، قددى،
اودا سەن تىك آغا مىز حيدر كراردى جددى،
قلىجىي الده كسرلى،
آخىجى شعرى اثرلى

بىز داغىق، در دىن آليم! ائل او بائىن وار كۆز و بىز دە،
بىز دە دىر عشقىلە، اشراقىلە عرفان كۆز و، بىز دە!
بىز دە دىر بىز دە او پارلاق كىچە جىكلىر اىزى، بىز دە
مدنىيەت سۆز و، بىز دە

ياز! دىدەرگىن ائلىمە ياز! او كىچەن گونلرى مىز دە،
سەنگى پىمانەلر يىندىن مئى اىچەن گونلرى مىز دە،
بەر عرفاندا ادب لەلى سەنچەن گونلرى مىز دە،
باڭ حكىمەت دە گۈل لالە بىچەن گونلرى مىز دە،
ياز! او خوش گونلرى مىز دە،
ياز! او شەن گونلرى مىز دە،
ياز! او شوكتىلە، سلاپتىلە او تىن گونلرى مىز دە

بىز داغىق، غم يئەرىك چىن باشىمىز دان او جالاتدا،
اسەرىك، تىترەرىك قىش الىنە شالالاق آلاتدا
ياڭى قورد زۇزە چىكتىدە
قارا دئۇ نۇرە سالاتدا
غۇنچانى صرصر ازىن دە
چىچىكى شاختا چالاتدا
بىز داغىق، يوخ باكىمىز هەركىز آغىر حادىھە لىر دە،
قورخمارىق فاجعە لىر دە،
او تەرىك مانعە لىر دە

بیز داغیق، داغ کوله‌گین های - کویونه عادتمیز وار،
 بیز داغیق، داغ، سازاقین شاللاغینا طاقتیمیز وار
 بیز داغیق، قیش کوچوره‌ن چن تالایان غیرتیمیز وار،
 بیز داغیق، بوز اریده‌ن قار کوشوده‌ن قوتیمیز وار
 بیز داغیق، حشمتمیز، هیبتیمیز، جرأتمیز وار،
 اود آلاو قایناغیق شاختا یاخان هستیمیز وار،
 باشداقار، او زده قیرو یاز یاردان قدرتیمیز وار،
 بیز داغیق، اسکی واراقلاردا بیزیم صحبتیمیز وار،
 علوی حیثیتیمیز وار، باشقا بیر شوکتیمیز وار

ایندیسه مانعه‌لر سینه‌سی دئشمه‌لییک بیز،
 گوندوزه دوغرو قارانلیقلاریلا ائشمه‌لییک بیز
 عشقه يول آچمالیق، کین ایله اللشمه‌لییک بیز،
 ال - الله وئمه‌لییک، صدقیله بیرللشمه‌لییک بیز،
 گئجه‌نی بیچمه‌لییک، بیچمه‌لییک، بیچمه‌لییک بیز،
 گونشه کوچمه‌لییک بیز،
 حاق مئین ایچمه‌لییک بیز

پىرىلر شهرى

خیال قاناديلا بىر گىچە اوچدوم
قارانلىق، دۇماندان گونشە سارى
ھى اوچدوم، ھى اوچدوم، يىشە يوكسلدىم،
اڭلەكى آيداندا چىخدىم يۇخارى

بىر قىزىل چىشمەدە گونشى گۆردونم،
كۈنگىن چىغىارىب، يۈيونور عوريان
آشيرىيىب چىكىنинە قىزىل ساچىنى،
او ساچى گاه اتشىير، گاه آچىر، زامان

بىر قىدر باخاراق، سۇنرا پر آچدىم،
يىتىدە اوچ آلىب، اوزدان اوتوشىدوم
سود يۈلۈن توتالى، چىخدىم يۇخارى،
بىر گۈزەل شەھە آنجاق يىتىشىدىم

نە شەھە، نە شەھە، اتولر بولوردان،
تۈزۈغانى زەمىن، داشلارى اينجى
نە حاscar وارىدى، نە دۇوار نە بورج،
ھە ياندان دويور دوم عشقى، سئوينجى
نە شەھە، نە شەھە، چىشمەلر اوستە،
قصىرلر تىكىلىميش جىئت ساياغى

هاواسى عطىرىلى، گوللرى الوان،
ساحدىسى دلنشىن، بارلى بۇداغى

نه شەھر، نه شەھر، سلام - جوابلار،
دۇيغولو سۇزايىله ساز ايدى اوزدا
نه پاپىز وارىدى نه سازاق، نه قىش،
فصىللر چىچىكلى ياز ايدى اوزادا

نه شەھر، نه شەھر، گولون، قوتچانىن،
تبىسم جۇشوردو دۇذاقلاريندا
صداقت شىح لرى ماراقلاتىرىدى،
لالەنин، نىركىزىن ياناقلاريندا

نه شەھر، نه شەھر، گۈزەل، ماراقلى،
پاك اورەگ مۇمنە اوئيان بىر شەھر
خىال گوزگو سوندە افلاطىن اوتنو،
ابىنجه احساسىلە دۇئيان بىر شەھر

گۈزومو گىزدىرىدىم، نه قدر باخدىم،
نه قىدۇز قۇردگۇر دوم، نه مغرور پلنگ
چاغلايىب جۇشاردى ستوڭى محبت
نه بېشىر وارىدى، نه شىر، نه جىنگ

گۈزەل بىر شەركى، چۈخ آرزولاردىم،
من دە بىر قوش كىمى ياشايم اوزدا
اوخويام يېنى بىر حىات ماھنىسىن،
داها قايىتمايم بۇ غىلى يوۇدا،

آمما عبئت ایدی بو آرزو افسوس،
ندن کی، ناگاهان بیر شیمشک چاخدی
توشلادی دوزمنی، ازدلو اوخ کیمی،
خيال قانادیمی یاندیریدی، یاخدی

قانادیم یاناراق ازدلو، آلو لو،
آخان اولدوز کیمی گتری قایتدیم
یئنده غصەلر چو لغادی منی،
یئنده بیر عومور محتته با تدیم

هردن دوشونورم، دئیرم: کاشکی!
خيالیم گویلره یول آشما یایدی (آچما یایدی)
گوزه لليک آرایان هوسکار گوزوم،
پری لر گوزونه ساتاشما یایدی

نه يازيم؟

اليمه آلميشام قلم كاغيذى
 فيكيره دالميشام نه يازيم آلاه!
 بيلميرم سوز آچيم هانسى فصيلدن
 نه قيشيم خوش كئچير نه يازيم آلاه!

*

بيلميرم، بيلميرم هارادان يازيم؟
 سونگو دن يازيممى؟ يارادان يازيم؟
 بوکولن بئليمدن، قابار ديليمدن
 هارادان باشلايم، هارادان يازيم؟

*

قولاغ وئر ائليمين عزيز شاعرى
 بوراندان، دولودان، قاردان يازيم من
 قورويان سونبولدن، سوسان بولبولدن
 سيملىرى قيريلان تاردان يازيم من

*

قوى يازيم بير قوجا آجاج اوستوندە
 لوت أولوب قورويان بو داغдан سنه
 قىينىدا سارالىب سولان قونچادان
 گولوشوكول اولان دوداغдан سنه

*

رخصت وئر درلانيم بير كوما تاپىم
 دامىنى ظولومكار الى يىخىب دير
 تورپاغلار آلتىندا بير چىلىق آنا

بالاسى دوشنده جانى چىخىپدىر،

*

الىمى آپارىم كېرىيكلرىندىن،
نىچە تىل آپيرىم لاب آستا - آستا،
بىر قلم قاپيرىم او تىل لرىلە
نقشىنى عكس اندىم كوكسومون اوستە

*

يانىندا يارادىم بىر قوجامانى
قاش گۆزو آغارىب، قىدى بوكولوب
بىر ياندا چەلىيى، بىر ياندا كوركۇ
بدنى قىريشىب، گۆزو سوكولوب

*

آلنىن قابارىن، قلىينىن داغىن
بو ياييم شافاغىن قانلى گۆزۈندهن
آلنىن قىريشىن، آغاران ساچىن
چىكمە دىلەنیم كومك اوزوندەن

*

ھېيكل لر يontaيم اورك لوحوندا
وطنىن يولوندا جان قويانلاردان
حرىت اوغرۇندا، عدالت اوستە
قول - قول باغلانان قهرمانلارдан

*

شاعره گركدىر، گركدىر، گرك
خالقىنин بوغولان سىسىن اوجالتسىن
ال لرى باغلى ساگۆزلى ايلە
ائلىنه ايشيقلى دونيا ياراتسىن

*

آغاج

کیم دئییر، کیم دئییر آغاج آغلاماز؟
کیم دئییر، آغاجین اوره‌گى ازلماز؟

آغاج دا آغلایار، آغاج دا گولر،
آغاج دا گونشسیز ياشاسا اۇلر

آغاج دا سئویلسه سئوینجە دۈلار،
آغاج دا سېخىلسا سارالار، سۇلار

آغاج دا چىكىمىسىز نەفس قۇزوبار
مۇشارىن، بالتائينى دردىنى دۇيار

آغاج دا ياشاسا يۈرۈندان كىنار
دارىخار، سېخىلار، اوره‌گى سىنار

آغاج دا داياقسىز بۇي آتا بىلەن،
كۈكونە دايансا بىتلى بسوکولمز

اۆزىون دا كۈكسىنە دۈريونز اوره‌ك،
دۈريونەن قلىيىنە يوكىسلر دىلەك

باتاچى نە بىلەر كى اوره‌ك نە دىير؟
اوره‌گى آنماغا اوره‌ك اىستەپىر

شاعير

شانلى طوفانلى سارسilmaz
احتشاملى داغ ازىز شاعير!
آمالى هئيوالى نارلى
گول - چىچكلى باغ ازىز شاعير!

ايىلهايم آل قوتىجادان، گولدن
دۇرنىادان، سارى بولبول دن
دانىيشاندا، دانىيش اىلدن
اوره يىمده ياغ ازىز شاعير!

يساز، غبارلى بىنىزىردن
مىشەلردىن دىنىزىردن
صۈجىت آچ آىرى - دوزىردىن
نىزە تك چىلىپاڭ ازىز شاعير!

دۇل بىزىلدار دۇلان يېرده،
آغلا گوللر سۇلان يېرده
مظلوما قۇزۇل اۇلان يېرده
ظالىما دىرناق ازىز شاعير!

حاقى سۇيىلە قۇلۇن دوشىسى
هم ساغىين ھم سۇلۇن دوشىسى
بۇستان اىچىرە يۇلۇن دوشىسى
قۇزۇل - بوداغلى تاغ ازىز شاعير!

چاغلا، شاقىيلدا، جۇش سىتل تك
أىسمە باش ھركىسى يېتل تك
 DAGدا اۇلسان چىنى بىتل تك
 سىلدىرىمىلى داغ ازىز شاعير!

اژلما آغزى تۈتۈق خالقا
دالغا اژل، دالغا اژل، دالغا
دالغا لاردان داتىش خالقا
اوزو دائىيم آغ اژل شاعيرى

«ناظر»م غوصىدەن دوشگۇن
ايلىقارىم دوز، سۆزۈم دوزگۇن
دىئىچىك دىرى ئىلىم بىر گون
اژلمە - اژلمە ساغ اژل شاعيرى

شاعیر نه ایسته بیر؟

شاعیر نه ایسته بیر؟ - بیر دۇداق گولوش،
بیر اوزوج محبّت، بیر داملا ستوگى،
بیر باخىم نوازش، بير آغىز نفمه،
گول كىمى گولوشلو دۇداق ایسته بير،
چىچكلى، قۇنچالى بسۇداق ایسته بير

شاعир نه ایسته بير؟ ياشايىش بااغى -
چىچكله بىزنسىن گوللە بىزنسىن،
بولبوللار اوخوسون بۇداقلار اوستە،
ھەچ كسىن اولماسىن اورەيى غمگىن،
حياتا شادلىقدان ماراق ایسته بير

شاعير نه ایسته بير؟ قضا لۇحوندان -
پۈزۈلا سر بە سر قارا يازىلار
قارالمىش بختىمىز اوغرۇيا آغا،
دىرىچەلە اورەكىدە گۆزەل آزىلار
قارانلىق دونىيابا چيراق ایسته بير

شاعير نه ایسته بير؟ حسادت الى،
ايستكىلر باخىشىن بۇغمایا گوزدە
قازا اورەكىلدەن نىفترت تىلىن،
آغ گونش يارادا قارا دىزىدە
محبّت مئىىندن چاناق ایسته بير

شاعير نه ایسته بير؟ آرزو باغىندا،
قار - قىروو اولماسىن، سازاق اولماسىن،
هاماى فايدالاتسىن حيات پايىندان،

هئچ كسه ياشايش ياساق ازلماسين
حسرتى، حيرمانى اوْزاق ايسته بير

شاعير نه ايسته بير؟ بيرليك نغمىسى،
اوخونا شەرده، اوخونا كننده
پۈزۈلا سرحدلر، اوته آيرىلىق -
آزادلىق يايلا، هر مملكتىدە
عدالت قۇرقوسون قۇراق ايسته بير

شاعير نه ايسته بير؟ سوزون قىيسىسى:
دونىادا آيرىلىق، اولوم ازلماسين،
شىنىكىدەن ھامى يابۇلۇم دوشەركن،
غوصىدەن هئچ كسه بۇلۇم ازلماسين
محبىت مئىيىندەن چاناق ايسته بير
گون كىمى ايستى بىر ازجاق ايسته بير

سئوگى لر قىتلاشاندا

هارداكى باهادير انصاف - عدالت،
يالتاقلىق اوجوز دور، دنائىت اوجوز،
سئوگى لر، ايستىكى لر، قىتلاشان زامان،
شقاوت اوجوز دور، قساوت اوجوز،

اورداكى انصاف سىز انصاف دان دئىير،
آسلامان لار دونونو تولكولور گئىير،
آغىز لار ايسلە بىر بئىن لر يئىير،
حماقت اوجوز دور، جهالىت اوجوز

اورداكى آلچاغلار يىخىر، اوجانى
نفترت له توکولور ايستىكىن قانى
بەبەك لر اولوب لار باخىش زىندانى
صداقت باهادير خيانىت اوجوز

سحر شئه‌ی

من سحر شئه‌یم، سن قیزیل گونش
اولموشام، اولموشام دوچار عشقینه
بیر کیچیک داملا دیر وارلیغیم منیم،
ازنودا اتتمیشم نشار عشقینه

سوينجه دولا رام سنی گورنده،
او قیزیل ساچینی آچیب هورنده
ياشایش باعینی ياشیل گورنده،
پر آچیب، اوچارام بهار عشقینه

«ناظرم» سوهرم یتنی لیک یازین،
دیریلیک نغمه‌سین، بیرلیک آوازین
ایسترم تیتره‌یه تللری، سازین.
اوخویوب اوینایام نیگار عشقینه

قۇجا چىنار

من اۆزوم گۈزۈملە گۈرۈم كى شاختا،
گولشنى ازىزدى شالالقلار آلتدا
ھر طرف ازدودو، ھر طرف آنزو،
قۇشلارىن يۈۋاسى يانىزدى ازددا

من اۆزوم گۈرۈم كى آل - الوان گوللر،
يىش بە يېش سازاقلا پېپر اۇلوردو
باغچانىن دىيىتىدە بىر قۇجا چىنار،
آغلايا - آغلايا باشىن يۈلوردو،

كىم دئىير؟ كىم دئىير چىنار آغلاماز؟
چىناردادا آغلايار، چىناردادا گولر
آمما كە چىچە يىن گولون يانىندا
ھر زامان آغلايا گوزياشىن سىلر

وطنه بااغلى

باغ‌گوله بااغلى دير، داغ چنه بااغلى،
ساز تئله بااغلى دير، نار دكه بااغلى
اي منيم سئوديگيم، مهريان آنام!
من سنه بااغلييام، من سنه بااغلى

گوزلليك بااغينين گوزهلى سنسن،
آبدي عشقيمين آزلى سنسن،
هر شيرين مزهدن مزهلى سنسن،
اولموشام او شيرين دهنه بااغلى
من سنه بااغلييام، من سنه بااغلى

سن حيات آخيشى، جان قايناغيندا،
من سحر شئھى يم، گول ياناگيندا،
توکنمز سئوگينين ياشيل بااغيندا،
اولموشام سن كيمى سوسنه بااغلى
من سنه بااغلييام، من سنه بااغلى

بو باugin تمل قويolan زمان،
بااغلادى سن ايله منى بابغان،
سنه مين ذوقيله قوردوم آشيان،
قويدولار آديمى، «چمنه بااغلى»!
من سنه بااغلييام، من سنه بااغلى

اوره کدیر داماردا جونشدورور قانى،
دېلکسیز اوره کدە دېرىلىك هانى؟
حسرتلر اىچىنده چورۇيىر جانى،
ھر اوره ک اۇلماسا وطنە باغلى
من سنه باغلىيام، من سنه باغلى

بۇغولان گونشدن دوغولار گونش

آخشامدیر، ظۇلماتىن قانلى پىنجەسى،
ياپىشىپ، گونشىن بۇغازىن سىيخىر
ايستى جان چىخاراڭ سۇيوق بىندىن،
اورەيم سىيخىلير، قلىيم دارىيخىر

قارانلىق گىتجەنин تۈتقون گۈلۈنده،
تۇوشەيدە - تۇوشەيدە بۇغولور گونش
افق دە اسنه يېر قارا دئۆ كىمى،
قۇخوموش آغىزىندا يۇخ اۇلور گونش

ھر يانى بورو يور دەشتلى سوکوت،
بۇزلا يېر طېيىت اوشويور حيات
دال با دال بىر بىر چىراقلار سۇنور،
چارەسىز يۇخويا جۇمور كاينات

جۇمورام يۇخويا من دە خلق كىمى،
آجىسا نىيلەمك، چارامىز ندىر؟
او آجي يۇخونون شىرىن چاغىندا،
منى بىر اينىلتى سىسى آيىلدىر

دئيىرم گۈرە سن بو سىن نە سىسىدىر؟
 بۇغۇنتو سىسىدىر، اۇلۇم سىسىدىر؟
 اۇلمايا بىر قۇش وار گۈيىدىن آسىلى،
 او قۇشۇن اينجارتىز سۇن نفسىدىر؟

كاه ساغا دۇنورم، كاه سۇلا آنجاق،
 يېرىعىن اىچىيندە من بو فيكىردىن
 قۇل - قىچىم كۆشۈپ، گىنىشىم قۇيمور
 دان يېرى او زمان سۆكۈلۈر بىردىن

بىر اۇلدوز هايلىير: مۇشتولوق اۇلسون،
 گۇنىشى بۇيلۇدور گىنجىمەمىز يىتە
 بو دۇغوم سىسىدىر، اينىلتى دىتىل،
 حىيات نىغەسىدىر گله جىك گونە

حىرتىلە باخىرام او فوقد سارى،
 گۈرۈرم ھر يانى بورۇبور شافاق
 بىر قىزىل قانادلى، ياشىل نىسلى،
 يوكسەلىر گۈيلەر اوچماغا آنجاق

اۆزىدا من يازىرام بو ترانەنى،
 غم يىشە بىر زامان بۇغۇلار گونش
 دۆزگىلن، دۆزگىلن، سارسىلما، گىلەم!
 بۇغۇلان گونشىدىن دۇغۇلار گونش

بويون آيمه

كوزراوغلو تك اوز ائلينه آرخالان
 آرخاسىزا كوزرون اوغلو دئيرلر
 اوزلويوندن آيريلانى نار كىمى
 پارچالا يىب، دنه له يىب، يثيرلر

*

باشاردىغجا ياشا مرد - مردانا
 بويون آيمه هئج پاشاييا، هئج خانا
 پامېيق كىمى قىرجاناسان دوشманا
 آييراللار، آييرلر، كىيەرلر

*

بىر - بىرىنە قۇروشما ساق سئل كىمى
 هر زخمە يە نىمە قۇشساق تىل كىمى
 هر ناكسە بويون ايسەك يىل كىمى
 اىيلىمە يىن چىنار اۇلساق آيمەرلر

*

آرپانى بۇغدايا قاتان دئىيلم

مېن يىشە باغلاتان كۆكسوز آى كىمى،
ايستىگىن اوفرۇقلارە باتان دئىيلم
داغ كىمى بىتىشىم اۆز كۆكۈم اوستە،
بىتىدىكىم كۆكۈمۇ آتان دئىيلم

عىزىزدىر وطنىم، عىزىزدىر ائلىم،
بال كىمى شىرىندىر اۆز آنا دىلىم،
شاللاقلار آلتىندا قابارسا، بىئلىم،
اۆزومۇ يادلارا ساتان دئىيلم

نه خۇرا خۇش دئىيم، نە دوزە يالان،
آندىغىم هاماندىر، يازدىغىم هامان،
من گونش كۆزۈيم چىخ اۇزون زمان،
كوللارين آلتىندا ياتان دئىيلم

«ناظر»م باشىما ياغسا مىن جفا،
محالدىر ائلىمە اوزلام بىنى وفا،
آلدىغىم صداقت، ساتدىغىم صفا،
آرپانى بۇغدايا قاتان دئىيلم

أَيْيِلْمَه

شومشاد کىمى ياشا عۇمور باغىندا،
ھەنج بىر بىئە، ھەنج بىر خانا أَيْيِلْمَه!
بىر آلاھىن قاباگىندا اىسيل - دور،
اۋىدان باشقىا ھەنج سوُلطانا أَيْيِلْمَه!

يۇنكول سانما آزادلىغىن قىمتىن،
آزادلىقدان اىنسان تاپار حۇرمىتىن،
كۈز ياشاسان، چىكىم گۈزۈن مىشىن،
بىلش قانا، قوۇدۇرقانا أَيْيِلْمَه!

قۇزىما گىچە خىفتايىلە دۇورانىن،
يار قارنىنى ناققا كىمى حىرمانىن،
نامىرىدىرىن اليىندىسى دىرىمانىن،
دردەدایان، او درمانا أَيْيِلْمَه!

بىر گون سنه بخت و اقبال يار اۇلار،
بىر گون سنه گىشىش دونيا دار اۇلار،
ذىلت دىركى، مىرىد اىگىيدە عار اۇلار،
قارىشقاسان، سەليمانا أَيْيِلْمَه!

دۇوران گلىب، ياخشى، يامان گىچەجىك،
اوزراق كىمى ياش - قۇرۇنۇ بىچەجىك،
ھامى اۇلۇم بادەسىنى اىچەجىك،
سەرخوش ياشا، بو دۇورانا أَيْيِلْمَه!

مغۇر دايىان! غىمكىن اۇلسان، شن اۇلسان،
چىخ داغلارا! دۇمان اۇلسان، چن اۇلسان،
بىر گون اگر داش آلتىندا دن اۇلسان،
قۇرخىما دارتىل، دىيرمانا أَيْيِلْمَه!

ائل شاعیرى خوار افلا بىلمز

با خيرام قارشيمدا دۇمانلى داغا،
چىچەيى اوستوندە سۈلان بۇداغا،
سارالان مىشىھىيە، سارالان باغا،
غم تۈئور كوتلۇمو، رنگىم سارالىر

كۈرنىدە آغ گونوم قارالماقدادىر،
قىرمىزى لالەلر سارالماقدادىر،
ياشايىش عرصەسى دارالماقدادىر،
منىمە گۈزۈمە دونيا دارالىر

جوشغۇن اورەيىمده گىزلىن سۆزۈم وار،
كۈزەللر اوزونە دۈزمىز كۈزۈم وار،
مندە هر مىحتە، دردە دۆزۈم وار،
نىئىلەيىم؟ قىلىمى يارىم يارالىر

وطن، سۆز آتىنا منى مىندىرىن،
گاه منى آغلادىر، گاه سئويندىرىن،
وطن دانىشدىرىن، وطن دىندىرىن،
وطندىر هر زaman بىر حالا سالىر

وطن عاشىغىيام، آيدىندىر سۆزۈم،
وطن اورەيىمدىر، وطن دىر كۈزۈم،
بو شانلى وطنە قورىيانام اوزۇم
وطنىن آدىلا آدىم او جالىر

اورەيىم آييرىلماز آذرىيغاندان،
اۆتون اوغرۇندا من كىچمىشىم جاندان،
دۇنەرم يولومدان، قورخمارام قاندان،
مقدىس آدىلا قىلىيم چابالىر

تبرىزدىر اۇلكلەر فخرى ووقارى،
ايگىدلەر دىساري، ائل افتخارى،
اوزومسو چئويىرىن تبرىزە سارى -
اۋنداكى عزدایىيل جانىمى آلىر

شرفلى دىاريم آى شرفخانام
آى منى دوشوندە بىسلەين آنام
من سنى محالدىر او نودوب، دانام
قىلمىم ساچىندان الھام لار آلىر

آسلامنلار ياتاغى گونشى ماحالىم!
سەندن آىرىلىماير فىكىر خيالىم،
ھېجىرىندن گون بە گون آرتىر ملالىم،
اورەيىم بىندىنى بىو غەم پارالىر

جانىمدا عشق او زدون آلىشىر، يانىر،
اوڈ تۈتۈر عشقىمدىن دونيا او زلانىر،
درد اھلى اۇرتىلو دردىمى قانىر،
ھلەدە يازما مامىش چۈخ سۈزۈم قالىر

اوزومسو وۇرورام داغا، درەيدە،
سۈزۈممو يازىرام بىر جور ھەرەيدە،
گىمى تك اىستىدرەم چىخام بىرەيدە،
بىرە او زاقلاشىر، گوزۇم قارالىر

آل گونش هەنج زامان تار او لە بىلەز
دىلكلەر عرصەسى دار او لە بىلەز
صادق ائل شاعيرى خوار او لە بىلەز
شاعيردىر قارانى آغدان آراالىر

«ناظر» م اىشيمىن سۈز صنعتكارى
يارىمجان ياشارام گۈرمەسم يارى
دويفولار كوكله يىن شعريمىن تارى
بىمىنده زىلىنده يارىمدان چالىر

وای کیمی

بو دونیادا هر نه کى وار غم - گدر،
 آخدى منىم اوره یيمە چاي کيمى
 آخ - وای ايله عؤمور سوردوم بىلەمە ديم،
 هئچ ائسو يىخان ازلماز يعيش وای کيمى

دۇغولاندان آمان دئىdim، وای دئىdim،
 ذلت گسۈردم، حسرت چىكدىم، غىم يىندىم،
 شىنىكىلە بىر گون عؤمور سورمە ديم،
 وارلىقىمىز بىلۇنندن پاي کيمى

هئچ كيم گىزلى در دلىسى بىلەمە دى
 گۈز ياشىمى، بىنېزىمدەن سىلەمە دى،
 آلاھ بىلىير، هئچ واخت او زوم گولەمە دى
 امكلىيم ازلان وا خىستان زاي کيمى

آمای: - فلک! غم شىشىنه تاخ منى!
 ازدلا منى، ياندىر منى، ياخ منى!
 توۇشلا منى، از خلا منى، يىيغ منى!
 من يازىغا تاپا جاقسان تىاي کيمى؟!

آت

آغزى باغلى قانتر ايچره تؤوشەديم
دىيئنمه ديم اينجاريم يوخ ديزيم يوخ
گۈز ياشىمى باخىشىمدا قۇرۇتىو
آخى منىم ياش آخىدان گوزوم يوخ

هردن قالدىم شاللاق آلتدا بىر حالا
اووساريم گاه چكدى ساغا، گاه سۇلا
دوشدو ناليم چشىيرمەدим اوز دالا
دوشوكلەر دۆزۈب باخان اوزوم يوخ

يەھەلەدين يارالادين بىئلىمى
بىرخۇلادين آياغىمى، الىمى
جىيلولايىپ قىيفىللاما دىلىمى
آغىر - آغىر يوك آپارام سۆزوم يوخ

ايندىكى سن آتلى اۇلدۇن، من دە آت
يوك نەقدەرچاتاجاقسان دۇرما - چات!
آما اۇلوب چۈخ آتلى لار آتلا مات
سندە فقط سۇن اوپونا دۆزوم يۇخ

ايستك

ايستەمەرم خنجر اولام پۇلاددان
اورەك لرى دلىك - دلىك دڭم من
آرزيلارام دستمال اولام اييڭىن
گۈز ياشىنى آخان كىمى سىلم من

ايستەمەرم سوسن اولام يا نسىن
بىر دىلەيدە قارشى اولا دىلىم مىن
ياز بولودو آياق يالىن دىدرگىن،
هاراى چكىپ آغلاياندا گولم من

ايستەمەرم اوْلدوز كىمى اوْجالام
وارلىغىمى ظلمتىردىن بۇرج آلام
آرزيلارام بىر داملاجىق شە اولام
دۇذا غىندان اوپەن كىمى اوْلم من

بىكى بىزىم باغرىمىزى بو دۇران
بۇلوك - بۇلوك اتىمەلردىن ائديپ قان
ايستەمەرم آللاد بىلىرى هەنج زامان
«بىر دىش چۆپون ايكى يانا بۇلم من»*

سئوگى

حیاتا جان وئرن سئوگىدیر سئوگى
سئوگىسىز حیاتىن دۇذاقى گولمۇز
سینەدە هر اورەك قانلا دئۇونر
قانسىز هنچ بىر اورەك دئۇونە بىلەز

ياشايىش درياسا، سئوگى دالفادىر
دالفادىسىز دريالار باتلاغا بنزىر
سئوگىدىن جان آلار سىھىرلى حیات
سئوگىسىز ياشايىش هدردىر، هدر

نيفرتىن اورەبى سىخان يوكلىرىن
محبىت ائويىندىن داشىياق گرهەك
گونش تك اىستەسک ابدى حیات
اىستەك لە عشقىلە ياشىياق گرهەك

دريالار كىمى

كۈچ گىلن كۈلگە دەن گونشە سارى،
او گوموش قانادلى دۇرناalar كىمى!
هر ياندان كىئچىنده از خو باهارى،
دۇداغى كولومسەر قۇتچالار كىمى!
آرزولار بادەسىن ساگره دۆلدور،
خۇئىالار قايىنان رۇيالار كىمى!
عشقىن صەجىت آچ، سئوگىدەن دانىش،
كۈزلىرىندەن سوزەن معناalar كىمى!
سن من اوْل، من دە سن، گل قۇجاقلاشاق،
تا ازلاق دالفالى درىالار كىمى!

آبولبول

پاييز كۈچدى قىش ساوشدى، ياز گىلى،
نه سوئسىسان ياز چاغىندا آ - بولبول؟!
دۇر قانادلان، دىرچىلدى لر چىچكلى،
آرزو - دىلک بىۋداغىندا، آ - بولبول
گۈزۈم قالىب دۇداغىندا، آ - بولبول!

شەن باهارىن معجزە گىراللىرى،
قارشىلاير چىچكلىرى، گوللىرى،
افشان اۇلوب آل كونشىن تىللرى،
سەنин ياشىل اۇتاغىندا، آ - بولبول!
نه سوئسىسان ياز چاغىندا آ - بولبول؟!

خلاقت آلى بىزەيىدىر داغلارى،
لوان ائديب بىۋداقلارى، تاغلارى،
هارداسان بىس؟ قارىش - قارىش باغلارى،
دۇلاتمىشام سۇراغىندا آ - بولبول!
گۈزۈم قالىب دۇداغىندا، آ - بولبول!

آرزو لاردىم قىش سۇروشا، ياز گىله،
سەن سالاسان باغچالارا ولولە،
اژخوياسان، آغىريلاريم دىنجلە،
كول اوينايىا قاباغىندا، آ - بولبول!
گۈزۈم قالىب دۇداغىندا، آ - بولبول!

گولشىمدىن سەن ازلالى درىدر،
چۈنقاڭادى، اورەيىمى غىم، كىدر،
آللاھ بىلىرى بىر قىش بۇئۇ سەر بە سەر،
آغلامىشام فراقىندا، آ - بولبول!
گۈزۈم قالىب دۇداغىندا آ - بولبول!

هاردا واردىر ياز نىسلى سەن كىمى؟
ياز نىسلى، گول ھوسلى سەن كىمى؟
گول ھوسلى، داود سىسىلى سەن كىمى؟
اۆخو، اۆخو ائل باغانىندا آ - بولبول!
گۈزۈم قالىب دۇداغىندا آ - بولبول!

باخىشىندا اورەك گۈزو آچاردىل،
دۇداغىندا شاعير سۆزو آچار دىل،
يۇخ، بلکەدە شاعير اۆزو آچار دىل!
سەنин اىستى قوچاغىندا، آ - بولبول!
گۈزۈم قالىب دۇداغىندا، آ - بولبول!

او زامانكى، تىللى سازىن دىللەنر
كۈنۈل باغى چىچكلىنر، گوللەنر
گۈزەل حيات آشار، داشار، سىللەنر
ابىدىت بۇلاغىندا آ - بولبول!
گۈزۈم قالىب دۇداغىندا، آ - بولبول!

گۆزل دونيا

نه گۆزل دونيادير بيزيم دونياميز
 شافاغلى آينادير بيزيم دونياميز
 بوسبوتون معنادير بيزيم دونياميز
 اعلادير، اعلادير بيزيم دونياميز

كايانت گۆزل دير، تاريسي گۆزل
 قاراسي شوملى، ساري سى گۆزل
 كورپەسى، جاوانى، قارى سى گۆزل
 نه گۆزل دونيادير بيزيم دونياميز

گۆزل دير پايىزى، گۆزل دير يازى
 گۆزل دير قيرقىسى، گۆزل دير قازى
 آغى لار، ماهنى لار اوخشاييان سازى
 نه گۆزل دونيادير بيزيم دونياميز!

گۆزل دير سوينجى، غمى، كدرى
 قارانلىق گئچەسى، ايشيق سحرى
 ياراسى، مرهمى، بالى، زهرى
 نه گۆزل دونيادير بيزيم دونياميز

گۈيلردن آسيليپ گونش، آى، اولدوز
 بير زامان گئچەدىر، بير زامان گوندوز
 هر قىشىن دالىجا يتىشىر نوروز
 نه گۆزل دونيادير بيزيم دونياميز

موختلف شکيلده يارانميшиق بيز
بيري قاش، بيري گوز، بيري ميز بنيز
بير زامان داملابيق بير زامان دنيز
نه گوزل دونيادير بيزيم دونياميزي*

شکيل لر يارانيب جورا با جورا
بيريسى دوم آغدىر، بيري زيل قارا
حيرانام بو گوزل يارانميشرلا
نه گوزل دونيادير بيزيم دونياميزي

بو باغى يارادان الوان ياراديب
لالەنин يائيندا قالقان ياراديب
هر شىسى يئر به يئر ميزان ياراديب
نه گوزل دونيادير بيزيم دونياميزي

بير زامان او جالىر بختيميز بيزيم
بير زامان تورپاغدىر تختيميز بيزيم
او زانىن، قىسالىر واختيميز بيزيم
نه گوزل دونيادير بيزيم دونياميزي

دونيادير ظالمين جانىنى آلان
دونيادير مظلومون قىيدىنە قالان
بو دوغرو دونيايا كيم دئىير يالان؟
نه گوزل دونيادير بيزيم دونياميزي

- *

دونيادير بخش اندير بيزه حرکت
آياغا حرکت، ديزه حرکت
تورپاغا، چومورا، توزا حرکت
نه گۆزل دونيادير بيزيم دونياميز

وارلى يا وئرکن وارى، دۇولتى
يوخسولا بخش اندير دادى، لەتى
وصالىن قارشىندا قويور حسرتى
نه گۆزل دونيادير بيزيم دونياميز!

آمان دير، آمان دير، آمان دير، آمان
شادىليغىز كدره اوغرۇيان زامان
بو گۆزل دونيابىا دئمەيىن يامان
نه گۆزل دونيادير بيزيم دونياميز

گۆزلويون گۆزلسە، دونياميز گۆزل
سۆزلويون گۆزلسە، معناميز گۆزل
داغىمиз، باغيمىز، صحراميز گۆزل
نه گۆزل دونيادير بيزيم دونياميز!

دونيادير بولبولو باغلابان باغا
دالغانى دنيزه، دومانى داغا
«ناظر» يىن قلىينى قارا تورپاغا
نه گۆزل دونيادير بيزيم دونياميز

گئجه‌لر

ای قودورقان گئجه‌لر، هار گئجه‌لر
ای پاخیل گؤزلری تک، دار گئجه‌لر
سن منیم آلدین الیمدن گونشى
اٹله‌دین آغ گونومو تار گئجه‌لر
نفهسى ایت کیمی موردار گئجه‌لر

ای قیران وارلیغیلا الفتیمی
باغلیان یوخلوغما ماهیتیمی
سنه یاغدیرمالیام نیفرتیمی
تقدر جاندا جانیم وار گئجه‌لر
نفهسى ایت کیمی موردار گئجه‌لر

ای دوشن تنگه نفلسلر سنده
بوغولان سیننده سسلر سنده
آییلن ناکسە کسلر سنده
قان ایچن دئولره او خشار گئجه‌لر
نفهسى ایت کیمی موردار گئجه‌لر

ای کى سندن گونش آواره اولوب
شا فاغین گوزلری قانیله دولوب
سنده ایستك بوغولوب غم دوغولوب
ای داریسقال گئجه‌لر، تار گئجه‌لر
نفهسى ایت کیمی موردار گئجه‌لر

یو خودان ای او بادان کینه‌لری
سیندیران بیر به بیر آئینه‌لری
داغلايان محنت ايله سینه‌لری
ائیله‌ین خالقیمیزی خوار گنجه‌لر
نفه‌سی ایت کیمی موردار گنجه‌لر

ای چاتان کامینه ویرانلیغدان
اولان آسوده پریشانلیغدان
نه گورویسن بو قودور قانلیغدان
نفرته، ذلتہ معیار گنجه‌لر
نفه‌سی ایت کیمی موردار گنجه‌لر

ای بیزی درده گرفتار ائیله‌ین
یولو کجليفلارا هموار ائیله‌ین
وارلیغین عرصه‌سینی دار ائیله‌ین
اولاسان درده گرفتار گنجه‌لر
نفه‌سی ایت کیمی موردار گنجه‌لر

من سنین ظولمتینین خسته‌سی یم
سحرین جان ایله دلسته‌سی یم
گونشین بايراغینین دسته‌سی یم
سنہ بیر گون اولا رام دار گنجه‌لر
نفه‌سی ایت کیمی موردار گنجه‌لر

شئهلى سحر

بىردىن يوخودان اوياندى بختىم
 سىسىندى كى: ياتما دور سحردىر
 ظلمت داها يىتىدى انتهايە
 دور! موسم نصرت و ظفردىر
 محو اولدو قارانلىغىن سپاهى

دور دوم آياغا نە گۈر دوم آلا!

آغ گون يايلىبىدى داغلار اوستە
 شئهلى سحرىن ياشىل باغيىندا
 بولبول او خويور بو داغلار اوستە
 هر لاله اليىنده بىر چىراھى

گۈر دوم داها وار نە غم نە حسرت
 جوشماغا دىرائىل لر ايچىرە شادلىق
 نە بىند بويوندا وار نە بىنده
 شادلىقدى كى بخش ائدىر، آزادلىق
 شنلىك دە پىنگ و مور و ماھى

هر بىر كىسە كى گۈزۈم ساتاشدى
 گور دوم او نو من ملک طبیعت

دولموش چيچده يه گوزنده، سئوگى

قلىينده نه كينه وار نه نفترت

بىرلىك ده سفيدىيلن سياهى

وئرمىش ال - الله گۈزەل جوانلار

هورا سسى دولدوروب ديارى

يئر تىترەمە قىملرىندن

تكرار ائلمىكده بۇ شعاري

نه شىحنه بىز اىستيرىك نه شاهى

بو منظرەنى گۈزىنە «ناظر»

بىر دن بىرە طبىع گىلدى شورە

شەھلى سحر آدلى ماھنى لارلا

دولدوردو اوركىرى سرورە

شاعرلىرى حفظ قىل اىلاھى!

* مندە معنا هانى؟ *

گۈزلىيم يۇللارا قالدى حىپران
آغلارام، آغلارام آيرىلىقدان
اوزدلو وۇلاقان كىيمىن گۈزلىيمە
داغلارى، داغلارى آيرىلىقدان

اي وطن! اي محبّت چىراڭى!
سن منىم شانلى علۇييەمسىن
شۇكتىم، عزّتىم، افتخارىم
قدرتىم، قوهتىم، جرأتىمسىن

اي صفا اي سۋىنچ اي عُطوفت!
سنسىز افسىز دىير جان دىيارى
گر صفا ازلماسا جانلار اىچرە
نىئىرم بىر بىلە روزگارى

سن طبىعت دۇداگىندا جارى
شەد و شىڭ كىمى بىر بولاقسان
سن قوْلوم، سن گوجوم، سن توانىم
سن قارانلىق گنجىھ مەدە چىراقسان

آشیانیم یانیب هیجر اوڈوندا
بولبولم، سیزلارام دار قفسده
دار قفسلرده دوشسم آیاقدان
سسلرم آدینی سون نفسده

نیلرم من بھشت و قصوری
یاکی حوئیله قیلمانی سنسیز
هر گولون، گولشنین جانی سنسن
نیلرم باغ و بؤستانی سنسیز

بیر قوشام درد - حسرت باغیندا
ظولم آلى آیرى سالدى گولومدن
دۇندو آيلار دېشىلدى ايللر،
من ولى دۇنمەدیم ستوگىلىمدن

ياتمايان اوڈوزام، صویحه دوغرو
گۆز تىكىپ متصل «ناظر»م من
ايستەسن جان اگر، ايستە، لېك
ايستەسن قان اگر حاضىرم من

سن منيم اى وطن وارليغىمسان،
گول - چىچكلى، فەحلى باغىمسان
اختيارىم، او مىدىم، قرارىم،
ذىروه لرده گونش بايراغىمسان

نىشىمى سىزلارام آيرىلاندان

سن كىمى مەھرىان دلبرىمدن

مندە معنا ھانى؟ - چونكى نصفىم،

آيرىلىب نصفە دىكىرىمدن

لعتت او، لعتت او باغبانە

باغى از دلاردا ياندىرىدى ياخىدى

باغداكى قوشلارين خان - مانى -

ياندى از دلارا، او دۇردو باخدى

نوهم «روشن»ه

سن منیمسن

سن منیم قدرتیم، اقتداریم

سن منیم عزّتیم، اعتباریم

سن منیم گول - چیچکلى باهاریم

سن منیم قونچالى گولشینیمسن

سن منیم، سن منیم، سن منیمسن

ای آدى ثبت ازان ایزلىمدە!

قوٽیم، قدرتیم دیزلىمدە!

اىل سنى ایزلەير سوزلىمدە

سن منیم لالەلى كۈوشنىمسن

سن منیم، سن منیم، سن منیمسن

سن گولنده گلر شوئە بولبول

شورىله باشلايىار رقصە سونبول

ای منى سن غزلساز اىدن گول!

سن منیم سولمايان سوئسنىمسن

سن منیم، سن منیم، سن منیمسن

سن گونش سن سحر لېلىرىنده

سن شكرسن عۆمور ساغرىنده

سن غزل سن سينەم دفترىنده

سن ايشيق پايلايان روشنىمسن

سن منیم، سن منیم، سن منیمسن

حوسنوده گون کىمى بى مثل سن
 لفظده عين - قند و عسل سن
 هر گوزه‌لدن گۆزلى! سن گوزه‌لسن
 سن شيرين آرزولار مسکنيمسن
 سن منيم، سن منيم، سن منيممسن

من قارانلىق گئجه سوره محتاج
 كۈكىلەن بىر سازام سوره محتاج
 جذبه موشتاقىيام طوره محتاج
 سن منيم وادى اىمنىم سن
 سن منيم، سن منيم، سن منيممسن

نىئيليرم من بو دونيانى سنسىز
 نىئيليرم باغ رضوانى سنسىز
 نىئيليرم بو تنى، جانى سنسىز
 سن منيم هم جانىم، هم تنيمسن
 سن منيم، سن منيم، سن منيممسن

اى اوْمودلار گئيوندن باخان آى!
 آرزولار دوشلىرىندن آخان چاي
 عالمى بؤلسەلر خلقە پاي پاي
 هامى عالم بىلير سن منيممسن
 سن منيم، سن منيم، سن روشنىمسن

کسمه آیاق مندن

یانمیشام، یانمیشام واللاه
سـن اوـلـلـی اوـزـاقـ مـنـدـنـ
چـوـلـغـاـیـبـ سـینـهـمـیـ غـمـلـ،
آـیـرـیـلـانـدانـ نـاحـاقـ مـنـدـنـ

گـلـ نـظـرـدـنـ مـنـ آـتـماـ،
هـرـ کـسـهـ قـاشـ - گـوزـ اـوـنـاتـماـ،
قـوـلـ کـیـمـیـ یـادـلـارـاـ سـاتـماـ،
یـادـاـ یـانـمـازـ چـیرـاقـ مـنـدـنـ

اوـرـهـیـیـمـدـهـ جـوـشـورـ اـیـسـتـكـ،
آـچـمـیـشـامـ قـؤـینـوـمـوـ گـونـ تـكـ،
بـئـرـیـ گـلـ! اـیـ گـوزـوـ گـوـیـچـكـ،
اـیـسـتـهـ اـیـسـتـیـ قـوـجـاقـ مـنـدـهـنـ

افـشـانـاـثـ زـوـلـفـوـ،ـ سـوـنـبـولـ تـكـ!
خـنـدـانـاـوـلـ،ـ خـنـدـانـاـوـلـ گـولـ تـكـ!
اـوـخـوـ سـینـهـمـدـهـ بـولـبـولـ تـكـ
نـفـمـهـسـنـدـنـ،ـ قـوـلـانـ مـنـدـنـ

اـیـ سـاـچـیـ دـسـتـهـ رـیـحـانـ!
اـزـلـمـوـشـامـ حـوـسـنـوـنـهـ حـئـیـرـانـ،
نـهـ اـوـلـاـرـ سـنـدـهـ آـیـ جـئـیـرـانـ؟ـ؟ـ
تـؤـتـاسـانـ بـیـرـ سـوـرـاقـ مـنـدـنـ!

ای گۆزەل، سرو نۇرستە!
تىئلى دستە، بۇئۇ بىستە!
دۇداگىن اۋىسمەيدى يىستە!
بىر جوت اوْدلو دۇداق مندن

يۇخدور اى مەھربان ئىتىلىم!
غىرسن^{*} هېنج كىمە مىئىلىم،
بىلىمیرم - بىلىمیرم نىتىلىم
سەن گۈزىنە اوْزاق مندن

«ناظر» - يىن آرمانى سىنسىن،
دردىنىن درمانى سىنسىن،
جىسى سىنسىن، جانى سىنسىن،
كىسمە، كىسمە آياق مندن

* - غىرسن = سىندىن باشقۇ

گۈرنە گونە سالدىن منى

خۇمار، خۇمار باخان گۈزەل!
گۈر نە گونە سالدىن منى؟
عشق اۇدونا ياخان گۈزەل!
گۈر نە گونە سالدىن منى؟

ياشىل چىمنلى مارالى،
آغ اوزوندە قارا خالى،
مندن اۋلاتدان آرالى،
گۈر نە گونە سالدىن منى؟

هاچان دوشىرسن خاطىرە،
پىر - پىر آخار اشكىم يىژە،
اۆللەم - دىرىيەلەم مىين كە،
گۈر نە گونە سالدىن منى

اورەيىيمە وۇردون يارا،
ياخدين يانار، آلغۇلارا،
داى اوْلموشام لاب بىنچارا،
گۈر نە گونە سالدىن منى؟

نه سن يارامى بىتىرن،
نه من سىندىن ال گۈتۈرن،
آغلا يېر رىنگىمى گۈرن،
گۈر نە گونە سالدىن منى؟

قۇران قۇرۇب بۇ قۇرۇغۇنو،
هر كىس اوْلا يار وۇرغۇنو،
آخرى اوْلار غم يۇرغۇنو،
گۈر نە گونە سالدىن منى؟

«ناظر» كىيمى هىنج پروانا
جان وئرمەدى يانا - يانا،
بىلشىمەدى، ناحق قانا،
گۈر نە گونە سالدىن منى؟

بۇلگو

ھەنج بىلمىرم، ندن اوشاق چاغىمدان،
بۇلگو آدین انىشىتىجىكىن آغلاردىم
آنام بىزە پاي بۇلندە ھە زامان،
قەرلەنېب، اىچىن اىچىن آغلاردىم

منجە، حيات بۇلگو دئىيل، وئىركى دىر،
داع دۇشوندن آخىب گلن چاي كىمى
چاي دئىيلەن ھامى نىن دىر بىرلىكىدە،
اونو ھىچ كىم بۇلەبىلەن پاي كىمى

كاش!

بو آيرىلىق يارادان داغلارى آشاردىق كاش!

ايکى دنيز كيمى با هم قوجاقلاشاردىق كاش!

ايکى دنيز كيمى يوخ بير آخان شلاله كيمى

سۇينجىلە گنجە - گوندوز آشىب داشاردىق كاش!

قوجاقلاشىب ايکيمىزدە دوداق - دوداق بىرگە

*
كىرايلى لار او خويوب، قوشمالار قوشاردىق، كاش!

* - ٨ هىجالى شعره «كىرايلى» و ١١ هىجالى شعره قوشما دئىيەرلى.

(مضمونو فارسجadan)

قبيير داشنى

قبيير داشيمدا يازين: بو كؤچن مسافرايدى
 اوْسودلارى تالاتان بىر غریب مهاجرايىدى
 وفا اولورسا خيانت، يازين: خيانتكار
 رىا اولورسا ديانىت، يازين: بو كافر ايىدى
 سوروشسالار: ندن اولدو؟ يازين: يازيق ياندى
 سوروشسالار: نيه ياندى؟ يازين: كى شاعيرايىدى
 سوروشسالار: هارالىدى؟ آدى - سانى نه ايىدى؟
 دئىين: شرفخانالىدى، شرفلى «ناظر» ايىدى

بىزك

آى اولدوز دئيلم چىركىن گىچەنин

قابپ - قارا اوزونه آغ كىرشان ياخام!

آلا لو گونشم خصلتىم بودور،

گىچەنى كۆكۈندن ياندىرىيپ ياخام!

فاصله سالما

هرگز دئیرم:

بوینوموزا سلسنه سالما،

یاکی بیزی مجنون کیمی دیلدن - دیله سالما!

تکجه دئیرم:

قوی لیسی لبلریم اوسته،

بوندان داها چوخ اور تامیزا فاصله سالما!

دەر آپار منى

گونشە بىزەين الينى اوزات

وفاسونبولوييم..

دەر، آپار منى

سنسىزلىك غمىندىن قۇيما سارالام

محبىت گولوييم...

دەر آپار منى

«پروين» ھ اتحاف

بىلمىرەم تاتدىر، تاتاردىر، تورك دور، اصلىين سنىن
ھرنە دىر آنجاق گولوم! دونىادە يوخ مىئىلىن سنىن

من اوْنۇ سئوھرم، او منى

ياز آچار قويىنون بولبوله قارشى

بولبولون كىچىنده ياز، اوره گىندىن

من يارى سئوھرم، يار سئوھرمىنى

اينانمير، سوروشسون اۆز اوره گىندىن

شرفلى شرفخانا

ديل ائىسرەدىپ، بئۇيدىن، مىھرىيان آنام سىنسىن
شرفلى، شانلى دىيارىم شرفخانام سىنسىن

قىزىل باليق

بىر بولور كاسادا بىرى بىر نوروز،

يىتىلىك اۇغرۇندا وارلىغىن اوزور

بىرى دە قارقا تك لىشلر اوستوندە

او توروب ساپلارا قاييرقا دوزور

دوغوم

آجىدان، شىرىندىن دۇغولور حىات،

طبيعت بىلەدىر، حكمت بىلەدىر،

غۇصەسىز ياشايىش، حىرسىز عۆمۈر،

قۇخوموش گۈل دېليل، بىس دېئىن، نەدىر؟!

عدالت

او مندن سۇرۇشدو...

عدالت نەدیر؟

من دە اشىتىمىش آدینى...

دئدیم.

دئدیكى...

دئيرلر: شىرىن دير آنعاڭ

گۈرە سن كىم دادىب دادىنى؟...

دئدیم.

من گره ک قalam

من گونش کؤزويم...

ياراشماز منه

باعكىمى سارالام

گولكىمى سۇلام

«گره ک» لە يازىلىپ وارلىغىم منىم;

من گره ک ياشايام،

من گره ک قalam

اورهییم جان آتیر سنی گورمه‌یه

یاشاديق بیر عؤمور ایکى گۆز کيمين
یاشاديق يان بايان چيین به چيین
سن منه تامارزى
من سنه حسرت،

بیردووار آيردى سنيلن منى
گوزو دار بيردووار، پاخيل بيردووار
گئبعەنى گونزو اللرده كركى
ئىقدر چاليشديق
نقدر چاپديق،
بو پاخيل دووارى، يېشخايىلمدىك
بير بوداغ اوستوندە ایکى قوش کيمين
اوز - اوزه او توروب ياخا يىلمەدىك

اورهییم جان آتیر سنی گورمه‌یه
چاغىرىر بويورغۇن گوزلىيم سنى

بونو بىل گورهلىم نىچە كى ساغام
يىتنەدە جان آتىب بويلانا جاغام
يىتنەدە، آدىنى چاغىرا جاغام
اورهییم جان آتیر سنی گورمه‌یه
گوزلىيم دارىغىر سنى گورمه‌یه

اۇنوتامايمىشام

منى بىر عۆمر اۇنوتدون

اۇتۇت، اۇتۇت... آما

سەۋىنچە، سەۋگى يە، عىشقە، وفايدە، آند اۇلسون

آ، خوش باخىشلى مارال!

من سنى اۇتۇتمامىشام

گئبىچە، گۈنۈز يۈلۈنۈ اىزلىھين خىالىمدان -

ايىنانمىسان خېر آل،

من سنى اۇنوتامايمىشام

ھېيشە خاطىرىمىن گۈزگۈسوندە حاضىرسن

ھېيشە خاطىرەتك دۇرمۇسان خىالىمدا

و سن آ، دىلبىندىم!

ۋئىنەدە ال - الە با ھەم گىزىنە يادلارىلا

منى دە بىر يادا سال

من سنى اۇتۇتمامىشام

سنى اۇتۇتمامىشام

اۇتۇتمامىشام...

قورخو

بىر بە بىر منى آتدىلار،
منى يالقىز قۇيدولار،
اۇمود،
آرزى،
جوانلىق،
عشق، و...و...
آه!

هامى خائين ايدى
هامى مندن اوز دۇندردى،
آمما يوخ!
تكجه بىريسى، منى آتمادى،
بلى

تكجه بىريسى
مندن اوز دۇندرەدى،
آخى،

اونلا بىرگە دۇغولدوق،
بىرگە بۇزى آتدىق،
بىرگە ياشادىق،
بىلىرسىنىزمى او وفالى سىرداشىمەن آدى ندىر؟
قۇرخو،

بلى
قۇرخو،
اوزشاقلىق چاغىندان ايندى يە دك -

اوزنلا ياشامىشام،
اوزنلا بۇزى آتمىشام،
آغىزىلارىمى اوزنا يېچىلدامىشام

ایپک یاغمور

من بیر غزلخوان بولبولم
 سن شتهلى گولزاريم منيم
 خندان اوّلاتدا بلرين
 چهچه وورار تاريim منيم

سنسن يكانه گوهريم
 سنسن ايشيقلى اختريم
 سنسن شيرينديل دلبريم
 نازنده دلداريم منيم

سنسن صنوبر منظريم
 شمشاده، سروه بنزهريم
 سنسن زوروم، سنسن زريم
 سنسن بوتون واريim منيم

سن ايلك يازلاردان گوزل
 من بير خزان وورموش خزل
 سنسن دوداغيمدا غزل
 سن ديلده گفتاريim منيم

سنسن جلاليم، شوكتيم
 سن اقتداريم، قدرتيم
 سنسن بوتون حيبيتيم
 وارييغدا معياريم منيم

سن يشگى گوللر دسته‌سى
من اسکى هيچران خسته‌سى
هر دردiele و آلاه خوشام
اولسان پرستارىم منيم

قوللارى باغلانميش قولام
تؤهمتده يانميش يوسفم
سلطانلارا باش ايهدرم
اولسان خريدارىم منيم

سولغون، سوسوز صحرالرى
رضوان هاوالي ائيلرم
بير آن ايپك ياغمور كيمى
اولسان هاوا دارىم منيم

سن هاردا يارىم اولماسان
جنت جهنم دير منه
اودلاردى گولزارىم منيم
سن هاردا دلدارىم منيم

سنسيز، يارىمجان بير قوشام
قان ايچره پر - پر اولموشام
وارلىق نصيبيندن بوشام
سن اولماسان يارىم منيم

من «ناظر» م الهايمى،
آلام دو داغىندان گوزل!
شىرىن دو داغىن تك اوردور
شىرىن دير اشعارىم منيم

يۇسفلره زىندان گۈزەل

زاھدلرە رضوان گۈزەل
لعلِ لې جانان گۈزەل

راھبلىرە تىجرىد خۇش
جاندان كېچن عاشىقلەرە

وعظ اھلينە تقرير خوش
يوسفلره زىندان گۈزەل

عقل اھلينە تىدىير خۇش
مجنونلارا زىنجىر خۇش

گۈز وار گولو زار اىستەير
بولبوللە بۇستان گۈزەل

كۈز واركى گولزار اىستەير
بايقوشلارا وىرانە خۇش

ع فريتهلر آئىينەنى
قۇقۇسا آتشدان گۈزەل

سۇومز پىرىلىرى كىينەنى
خىاشە ظولىت گوشەسى

بىر نوع اىلە سرمىت اوپلور
كىيمىر دئىير پىمان گۈزەل

ھركىتللى بى مئيخانەدە
كىيمىر دئىير پىمانە خۇش

ايّوبه درماندان دئمە
درىالىرە تۇفان گۈزەل

مجنونە ساماندان دئمە
ساحىللە آسىودەلىك

«اسكىندرە» آئىينەنى
طەعلمىلې جانان گۈزەل

«جمشىدە» وئر جام جمى
«ناظر» كىيمى ذوق اھلينە

ئىچە دئردىلوك «ماھنى» بابا طاھردن تضمىن و ترجمە

رؤيا

قىزىل قوش داغ دئشوندە اۇلدۇ پېپىر
دئىيردىن نويھار اۇلدۇ زمىستان
سماينىن سئوگى آتشگاهى سۇندۇ
گوموش، گلزارە گۈيىلەرنىڭندى
چىمن نازىنە اۇلدۇ قۇنچا طىناز
چالىب لايلاي ياتىپ گوللەر چىچكلىر
فلک سود چشمەسى اتىميشدى جارى
يارىن رؤىيادە بىر عاشيق گۈرۈردو
دۇداغى قۇنچا زولفو دستە دستە
باھار اۇلدۇ نىن پۇزدون قرارى
گولوم من نىتىلىرم سىنسىز باھارى؟*

كىنجە شاهىنى گۈيىدە آجدى شەھىر
سکوتە دالدالاتىدى باغ و بستان
قارا بىر اۇرپەيدە يىش - گۈى بۇروندا
ولى بىرىدىن او اۇرپىك پارەلندى
گلىن لر تك آى - اۇلدوز ساتدىلار ناز
صبا سردى اىپك يۈرۈغان دئشكلىر
دئىيردىن او ياشىل گلزارە سارى
ساجىن او چشمەدە سونبۇل ھۆرۈردو
دئىيردى: اى بىلائى جان خستە
«اۇزۇن وصلە قرار اىتدىن باھارى
هامى اىسترگول آچسىن نۇرۇز اۇلسۇن

قارىشدى خىشىنە ناز و كېرىشمە
نە عاللتىن گلىيسىن آه و زارە؟
شرار آتشە پروانە دئۈزسۈن
بىلار زىنت اھلى لادىر
اگر پروانەسەن، پروا - نە لازىم؟

بو سۆزلىرىن او دىللىرىنىڭلىدى خىشمە
دئى: اى بىنوا اى بختى قارە
گىرك عاشيق اۇلان حرمانە دئۈزسۈن
مەحبەت اھلىنە قىمت بىلادىر
اگر اھلى لاسن، لا نە لازىم؟

باھار آمد دىلم در انتظارە
باھار عاشقان دىدار يارە

خودت گفتى كە وعدە در باھارە
باھار هر كىسى عىد است و نوروز

-*

اگر فرهادسان بو داغ، بو تیشه
سئور درد لشیلی لر، گشت، دردمند اول
اوره ک اوز اوزگه دن، دلداره با غالا
اگر حلّاج سان دار اوسته جان وئر
قوزجاقلا دردلری درمانی بوسلا
شهید عشقسن گشت کریلا یه
خطاب اشتدى او رؤیالر مارالین
منی سئودا شراری بى پر اشتدى»
دۆزوملر ياندیریب خاکستر اشتدى»^(۱)

اگر قُقنوس اژلویسان یان همیشه
اگر قِیس اژلمسان لشیلی پسند اول
اگر دلداده سَن دل، داره با غالا
اگر سینه‌نده داغ وار آچ نیشان وئر
اگر ایوب اژلویسان صبری خوشلا
ذبیح اژلدو آدین، یسوکسل مینایه
آخیتدى گؤزلریندن اشک آلين
«غم عشقین بیابان پرور اشتدى
دئیرسن دۆز، دئیرسن دۆز عزیزیم!

پریشان عاشقین قلبی تؤکولدو
گنجهم صبح اژلما یايدی یارب ای کاش
پریشان اژلدو روز و روزگاری
خزان وورموش چمنلرتك سارالدى،
ائله بولبول کیمی گلدی فغانه،
ائله غم دالفاسیندان چالخالاندى،
ائله اژلدو پریشان و جیگرخون،
قزویوب اوز چؤللرە نالان و گریان
او اودلو نالملر آدلاندى: «دشتى»
دئیردى: او جفالردن يۈزۈلۈش
منی سالدین عجب آلامه دلبر!

او لحظه دان يېرى بىردن سۇكولدو
دئىدی: رخسارينا آخديقجا قان ياش
ندن کى غايىب اژلدوقدان نىگارى
ائله داغلار كىمى باشىن چن آلدى،
ائله غم آتشى چىدى زيانه
ائله مجنون كىمى صبرى تالاندى،
ائله بىر حالتى دوشدو او محزون،
ال آتدى خرقە چىرىدى، اژلدو «عريان»
گزىدى دىلدە نالە كوه و دشى
يارين زلفو اليندە تاري اژلمسوش
«ساچىن اۆخشار قارانلىق شامە دلبر!

گلیرسن هر گئجه رؤیامه دلبر!»^(۱)
 وئریب سئودا یوژوندا عاقبت جان
 کسی اوژدو حالینا آتش‌ده گریان
 کی سرتا پا آلولاتدی کول اوژدو
 حزین سسیله او بیکس سۇن نفسدە
 خومار گۆز سورمه‌ریزیم هارداسان بس؟
 وئریم جان عزیزیم هارداسان بس؟»^(۲)

اگر یاریم دئییل سن بس نهدن دیر؟
 دییه‌رلرکی او صحراً گرد نالان
 ائله ائتدی جانین آتش‌ده بربیان
 ائله دلداده لیکىدە کامل اوژدو
 دئیردی جان وئرنده سورپاچ اوستە
 «نىڭار تازە خىزىم هارداسان بس؟
 دئدین جان وئرمەسەن عاشق دئییل سن

-۱

چە مىخواھى از اين حال خرابىم
 چرا هر نيمه شو آيو بخوابىم

دو زلفسونت بود تار رىابىم
 تە كە با مو سرىيارى ندارى

-۲

بچشمان سرمەریز موکجايى؟
 دم مىردن عزىز موکجايى؟

نىڭار تازە خىزىم موکجايى
 نفس بىر سىيئە طاهر رسىدە

«سر خود بىر سر آن خاک نهاد

دردم از شوق لقايش جان داد»

«جامى»

وصال خلوتى

اۇلان آشىقى ئىشىلا، مىجنون
عارضه ائتدى روان اشكىرىن
ايىلەيە - ايىلەيە تۈرپاغى، داشى
اوزدا دىلدارايىلە دىيدار ائلىيە
كۈردو قالغىن كۈيە جان رايىمەسى
يىعنى آرامىگە جان اوزرادىرس
ائسى خالى، يارى تىنها كۈرجىك،
جانكىمى قىبى باسېب آغوشە
دوشەنىب تۈرپاغا، يۈمەدۇ كۈزۈنۈ
لېيلا! لېيلا! دىئى، سىسىن دوشىدو

«مرشدِ كاميلِ اريابِ جنون»
اشىيدىب لېيلاتىن اۆلمك خېرىن،
كىزدى كۈزدن آخاراق قانلى ياشى،
بىلكەدە مەفن لېيلاتى بىلە،
بىر يىئە يىتىدىكى، يياتدى نفسى،
بىلەدىكى، مەفن، جانان اوزرادىرس،
خلوت وصلى مەھياڭ كۈرجىك،
عشق درىاسى گلىيدىر جوئشە
امن - آرام تاپاركىن اۆزۈنۈ
كۈزۈنۈ يۈمەدۇ نفسدەن دوشىدو

«هست آيىن دو بىنى ز هوس
قبلە عشق يكى باشد و بس»
«جامى»

قبلە گر كدىر بير اؤلا

آستاجا قۇيدۇ قدم ائىوانە
ھامىسى گۈرمەگى نىن مشتاقى
باشىنا زهرە، زحل حلقە وۇزۇپ
گۈردو بىر پىر پېرىشان نظرى
دایانىب الدە عصا، دىلدە سۆزو
حىرتايىلە او پېرىسايە باخىر
مندە بىر نظر ات، جىئىرانىم!
او آلا گۈزلىرى نىن وۇرغۇنويام،
سېنەم عشقىندە جواندىر گۈزەلىم!
گۈرمەدى سانكى اوتسو مىدانە
عهدى دوز، ايلقارى صادق مى دىر او؟
قۇجانى ائىوانا دعسوت قىيلدى
باشقا بىر يارى نشان وئردى صنم
دئدى او پىر پېرىشان نظرە:
باخ او ائىواندا دۇران يارە سارى!
اۆلدۈزمە، حوسنۇدە شىرىمندەسى يىم

نازىلە عشۇرەلى بىر جانانە،
دۇزولوب دۇرەسىنە عشاقى،
سانكى آى، سئىر - تماشايدە دۇرۇپ،
خىل عاشيقىلە باخديقدا پرى،
كى دۇلوب اشكى نيازىلە گۈزو
آغاران ساققا لا گۈز ياشى آخىن،
سۇئىلە بىر: اى سەنە قۇریان جانىم،
قۇجا يام، درد و بلا يۇرغۇنويام،
قامتىم هرچە، كماندىر گۈزەلىم!
قۇجا يام، درد و بلا يۇرغۇنويام،
قامتىم هرچە، كماندىر گۈزەلىم!
قۇجا يام، درد و بلا يۇرغۇنويام،
قامتىم هرچە، كماندىر گۈزەلىم!

اۆزوم آمما اوْنَا مُشْتاقِم من داها باخماز من بى مىقداره ووردو بير سىللى اوْنۇ سالدى يشە مكتې عشقدە ناكامىل اۇلان! نئجە مومنكۈن داها اغىيارە باخا؟! عشقدە قبلە گرگدىر بير اوْلا	دلىسايىقدا ولو طاقم* من، هانسى عاشيق باخا او دلداره، قۇجا باخماقدا او طىنازترە، دئدى: اى هر صىنمه مايىل اوْلان! بير باخىش عاشيق اگرى يارە باخا، كۈز او گۈز هر صىنمه ناظر اوْلا،
--	--

«چون میسر نیست بامن کام او
عشق بازى مىکنم با نام او»

مجنونون يئرده مشق ائتمەسى

گۇردو مجنون دۆشەنیب تۈرپاغا، زار
دۇرۇر اۆز سئوگىسىنى يىرده رقم*
اوزونه سئلکىمى گۈز ياشى آخرى
بؤيلە آشقتە ندىنسن مجنون؟
صۈرتىن گاه قىزارىر گاه سارالىر؟
اولور آشقتە دىمادم حالىن؟
اىدىسن - سؤيلە! نەدن اندىشە؟
كىيملە عرضە - شكايىت يازىسان؟
چكىسن يىرده كىيمىن صۈرتىنى؟
نىئىلەيم؟ دوشىوم اوذاق ليلادن،
اوزە گۆزلىدن آخان قانىمايلە،
آدىنى يازماقىلا عشق ائدىرم
دىرىيم سئوگىسى نىن نامينا من
حاش لىلە چكەم ال آدىندان

گونلىن بىر گىنو بىر ناقە سوار
گۈز ياشى جوهرى، مىزگانى قلم
ھر زامان يازدىغى مكتوبە باخىر،
دئىدى: اى دلشىدە دشت جىنون!
نە اولويىدور بئله قلىين چابالىر؟
نېيە تئز - تئز پۇزولور احوالىن؟
دوشموسون بؤيلە نەدن تشوىشە؟
نېيە تۈرپاقلارىن اوستۇن جىزىسان؟
اىدىسن شرح كىيمە مەختىنى؟
دئىدى: مجنون ياناراق سئودادن
چارھسيزدن سىر مىزگانىم ايلە
تۈرپاق اوستە آدىنى مشق ائدىرم
يىتىمەدىم سئوگىلىمىن كامينا من
اوئىسۇ دولسامدا اوتون يادىندان

* - سئوگىلى سىنinin آدىنى يئرده يازىر.

«الهی توبه کردم توبه اولاست
ز هر کاری که غیر از عشق لیلاست»

تکجه لئيلا منه بسدير

ای یانان آتش حسرته مدام،
اوزلاتان بارقه لئيلادن!
چو زلرین شهرهلى سرگردانى!
تانيidan اوز چتوييرىب، يارى توستان!
او زونه لئيلينى معبد ائيلەين!
اشتديكى جمله خطا جمله كوناه!
عقل حق جلوهسى دى عشق مجاز
توئىه ائت آج آغىز استغفاره!
لطفله جرمىنى بخشايىش ائده
ابى نئisan كىمى دۇلدوردو گۈزو
اللىrin قۇزىزادى بىردىن يىؤخارى،
باشلادى ناله و فرياده، دئدى:
منى لئيلايە گرفتار اىلەين!
عاشقە قىمت اىدىن سۆز و گۈداز!
با غلايان طەرە لئيلاده منى!
بولبولو با غادا غىزلخوان اىلەين!
اي چدىرن بال يىئىنه مجنونا قان!
دۇنـمـيـلـمـىـرـ اورـهـيـيمـ لـئـيلـادـنـ،
تـكـجهـ لـئـيلـاـ منهـ بـسـديـرـ يـارـبـ!

پـختـهـ مـجـنـونـهـ دـئـدىـ زـاهـدـ خـامـ:
اـىـ دـوـشـنـ تـابـ وـ تـبـهـ سـئـودـادـنـ!
آـتـشـ عـشـقـ اـيـلـهـ يـانـمـىـشـ جـانـىـ!
اـىـ چـكـنـ نـوـرـدـنـ الـ،ـ نـارـىـ توـستانـ!
عـشـقـ اـشـوـينـ كـعـبـةـ مـقـصـودـ اـئـيلـهـينـ!
اـىـ اـوزـلـانـ هـرـ ايـكـىـ دـونـياـسـىـ تـبـاـهـ!
اـوزـلـماـيـبـ عـشـقـ شـرـيـعـتـهـ مـجـازـ،ـ
اوـزـ چـئـئـيرـ بـارـگـهـ دـادـارـهـ!
بلـكـهـ تـانـرىـ سنـ اوـچـونـ بـخـشـشـ اـئـدهـ
آـغـلـادـىـ مـجـنـونـ اـشـيـتـجـكـ بوـ سـوـزـوـ،ـ
اوـزـونـوـ توـتـدوـ سـماـواتـهـ سـارـىـ،ـ
چـكـدىـ بـىـرـ آـهـ،ـ گـلـىـبـ دـادـهـ،ـ دـئـدىـ،ـ
اـىـ گـونـوـ آـغـ،ـ گـئـجـەـنـىـ تـارـ اـئـلـهـينـ!
اـىـ يـازـانـ يـارـ گـۈـزـونـهـ عـشـوـهـ وـ نـازـ!
يـانـدـيرـانـ آـتـشـ سـئـودـادـهـ منـىـ!
اـىـ قـىـزـيـلـ گـولـلـرىـ خـنـدـانـ اـئـلـهـينـ!
عاـشقـهـ عـشـقـىـ اـئـدىـ شـهـدـ روـانـ!
ايـسـنـدـىـكـىـ،ـ يـانـدـىـ جـانـيمـ سـئـودـادـنـ،ـ
قـلىـيمـىـ عـشـقـىـلـهـ،ـ اـسـدـيـرـ يـارـبـ!

«کاین طلسم بسته مولات است این
پاسبان کوچه لیلاست این»
مولوی

مجنونون ایتی اوپمه‌سی

جان‌کیمی بیر ایتی آغوشه چکیب
اوپورو گاه دوداغین گاه گؤزونو
گاه ایله داراییر تئللرینی
توزونو آلماق اوچون گاه يالاير
فیرلاتیر گاه ساغينا، گاه سولونا
چکیر آغوشینا دیوانه کیمی
شرم ائله، شرم ائله آلاله‌دان اوستان!
حوزکم اسلامی فراموش ائله‌ده!
اونو سوردار يارادیبدیر تاری
گؤز اوونوندے يالايار مقدعینی
نجس العینه نوازش ائله مز
دئدی: ای مسئله‌دن نا‌آگاه!
لشیلامین درگاهینین حارسی دیر
اولسا جانیم بوئنا قوئیان، کمدیر
وئرمرم دونیالارا بیر توکونو
اولموشام قوللوغونا بوئندان اسیر
بو منیم سئوگیلیمه سئوگیلی دیر

بیریسی گوردوکی، مجنون غریب
گؤز ياشيلا يسویاراق ال - اوزونو،
گاه نوازش ائله‌بیر اللرینی
گاه باسیر سینه سینه قارشیلا بیر
گاه توئمار چکمده‌ده دیر ال - قولونا
دؤلاتیر باشینا پروانه کیمی
دئدی: ای عقلی آتیب، عشقی توستان!
ایتی کافر! ائله آغوش ائله‌ده
ایت یئیر هر لشی، هر مؤرداری
عقلی اولماز سئچه نیک و بدینی
مؤمن العادایله سازش ائله‌مز
چکدی مجنون جیگریندن بیر آه
بو، محبت ائسو نین وارثی دیر
بو منیم دردلریمه محرمدیر
دونیانین گر منه وئرسن کوکونو
نازلی لشیلاتین ایسی بوئندان اسیر
بو محبت باغی‌نی ترگولودور

آند اولسون

شکوفه يه، چيچديه، لاله زاره آند اولسون
 ياشيل طبيعته، رنگين بهاره آند اولسون
 سئونجه، سئوگى يه، صدقه، صفايه، سئودايىه
 اوره ک دئيونتوسونه، انتظاره آند اولسون
 آنا دئشونده او بالدان شيرين سوده سوگند
 آتا او زونده او نورلو وقاره آند اولسون
 غروره، غئيرته، عهده، وفایه، ايسلاقاره
 شهامته، شرفه، اعتباره، آند اولسون
 جوان - جوان سارالان آغزى باagli قونچالارا
 سوسوز - سوسوز قورويان شاخساره آند اولسون
 عدالت اوسته قولو باغلاتان شهيده قسم
 وطن ده ايتكىن اولدن بى مزاره آند اولسون
 دئشونده گوللر آچان نامور ايگيت بالايا
 حماسه خلق ائلهين نامداره آند اولسون
 «جميله بو پاشايا» قهرمان «لومومبا». يه
 خروش خلقه، صفيكار زاره آند اولسون
 اوناکى شهدكىمى ايچدى شوکران زهرين
 اوناکى رقصكنان چىخدى داره آند اولسون
 اوناکى دوشمن اليندن سو ايچمەدى، اىلدو
 او اوئن تعهدە، سۇن اقتداره آند اولسون
 اوناکى امضالادى عهدينى قىزىل قانى
 اوره كله وئريدىگى قول - قراره آند اولسون
 «زبوره»، «توراتاً»، «انجيله»، «يشتة»، «قرآنَه»
 آيا، گونه، فلكه، روزگاره آند اولسون
 نه قدر اولمەميشم آى منيم گۈزەل وطنىم!
 اونسوتمارام سىنى پروردگاره آند اولسون

گرفتار اولسون

هم الين هم قلمين توركجه يازان! اوar اولسون
 سنه مولا علی هر يئرده نگهدار اولسون
 سورکو غيرتلی شهامتلى ايگيدلر ديلى دير
 قويماين جان سيزه قوريان بئله ديل خوار اولسون
 كيم اونسوتسا ديلينى دينىنى اصليتىنى
 ياشاماغلىق بئله بير ناخلفه عار اولسون
 صف چكىب گول دايئانار باشقا گولوستانلاردا
 نه روادير بو قدهر باغدا بىزىم خار اولسون؟!
 يېغيشىن داغلارى داشلىقلارى هموار ائلهيك
 تا وطن مولكو سراسر گول و گولزار اولسون
 بولبول آواز اوخوسون قونجا آچىب گول گولسون
 باغ طراوتلى بوداغلار دولوسو بار اولسون
 يول سالين شعرايله عرفانلا اوره كدن اوره يه
 بلكه عرفانلا سعادت يولو هموار اولسون
 بند اغياري آچىن ستوگىلىمین بويوندان
 قويماين كؤنلۇنو آزىرەدە اغييار اولسون
 وئرمەيىن غير الينه زولف خم اندر خمىنى
 نئىجە سومكۈن دى پرى ديوه گرفتار اولسون
 منى مىن دردە گرفتار ائله يېب خطىيەن
 اونسو بو خىطە سالان دردە گرفتار اولسون
 يېزكى شىرىن لېينه مىن كە قوريان دئمىشىك
 نه روادير يادا بىگانە يە او يار اولسون
 ياد و بىگانە يارىن قدرىنى حاشا بىلەز
 «قىس» لازىمىدى كە «ليلا» يە خريدار اولسون
 هانسى ظالىم آييرىپ عاشيقى معشوقدان
 كۈرۈم آلاھ اىكى دونيادا دل افكار اولسون

ساقیا!

ساقیا! گؤتور جامى، دۇرما، باشلا جوؤلانە،
 وئرگىلن مئى اوستن مئى، بىخ بو خلقى يان - يانه
 اۇدلۇ جامى فېرلاندىر، اۇد وۇروب آلاولاندىر،
 هەرئىم رىشەدن ياندىر، عقللى ئىليلە دېرانە
 شورِ عشق اوْلان يېرده، عقل و هوشه رخصت يېئۇخ،
 قۇيما، قۇيما يۈز تاپسىن، بىز مُنسە بىگانە
 دوشموشم يامان دردە، تۆك پىالىدە «دورد» و
 وئرگىلن اىچىم، دردېم، بلکە يىتىدى درمانە
 جان ائوی قارانلىق دير مئى چراگىنى ياندىر؛
 تامگىر ايشىقلاتسىن، بادەدن بسوکاشانە
 نوحِ عشقە درىادە بادە بادابان اۆلسا،
 توش گلرنە تشوىشە، باش آىر نە طوفانە
 بادەدن دۈلان سىينە كىينەدن اۇلار خالى،
 مىھۇ اۇلار قارانلىقلار، گون گىلندە مىئىدانە
 دۇرما، آل الله جامى، تۆك شراب گولفامى،
 قاتما، قاتما هەر خامى، سەن بۇ جمع مىستانە
 تىلخ دير شراب، آمما اهل شىرىھ* شىرىيندىر،
 يانماق اۇلماسا نىئيلير؟ چىلچىراغى پروانە

*- اهل شرب = اىچگى اھلى، مئى اىچىن

مئی کمال اینساندیر، مئی فروغ ایماندیر،
مئی صفا وئر روحه، مئی جلا وئر جانه
زاهدا! گر ایچسن مئی، عقل آتین ائدرسن پس*

سن ده او ز قزویارسان هئی، من کیمی بیابانه
بیرجه جورعه نوش اتسن سن ده من ایچن مئیدن،
منبر اوسته پایلارسان گونده خلقه پیمانه
من ده بیر زمان سن تک، عقله، هوشه آللاندیم

جمع لرده شمع او زدوم، او لکه لرده فرزانه
عقل دفترین بوکدوم، زهد خرقه سین جیردیم،
دیلبریم آچان گوندن لبلریندہ مئیخانه
تا او نازلی دلدارین مئی سوزر دؤداغیندان

او لسه، مئیدن ال چکمز، «ناظر» شرفخانه

ژاله‌لر مینجىغى

منه درد خۇشدور اگر ھامى يا درمان خۇشدور
 وصل عاقل لره خوش عاشيقە هيچران خۇشدور
 هانسى پروانە يىتىر وصلە دوشىر گۈزىلدن
 باشى سئودالى لره حسرت و حرمان خۇشدور
 ژاله‌لر مینجىغى عاشيق دۇشونون زىستى دىرس
 لاله‌لر باغرى اۋلا ھرنە قىدەر قان خۇشدور
 قصر و معمورلارى زاھد خۇشنامە وئىرين
 عشق بىدnamى اوْلان قىيسە بىبابان خۇشدور
 خستە ساحل لره ساكت ياشاماق اوْيىغۇن دور
 دريالاردان دۇغولان دالغايا طۇفان خۇشدور
 سۆيىلە «السّجُنُ أَحَبُّ»* بۇشلا زۇلخا دئىنهنى
 يوسف عشق اوْلانا گوشە زىندان خۇشدور
 «ناظر» يىن سئوملى بىير دلبىر جانانەسى وار
 اۋلا مىن يۈز بىللە بىير دلبىر قورىان خۇشدور

* - اشارە دىر قرآن كريم دە يوسف سورە سىنین ۳۳نجى آيدىسىنە «رَبَّ السَّجْنِ أَحَبُّ إِلَى مِمَا يَدْعُونَنِي»

قیزیل پئیمانه

باغلى دير جانيم منيم بير نازنين جانانه يه
 جوت دوزاغيندان سوزور جان جوهري هر ثانية
 گورسن اي واعظ منيم بو طرفه افسونکاريمى
 سۇن قۇيارسان خالقى هر افسون اىدن افسانىه
 يۇرما بىجا بئينىمى منع ائتمە سئودادن حكيم
 خىرى يۇخ هئچ مرھمین مجنون كىمىن دىوانىه
 نېيليرم جام طھورو^{*} از رداكى كۈنلۈم منيم
 با غلايىبا پئيانىنى مۇحىم قىزىل پئيمانىه
 من كە اوْلدوم اوْز شىرين دىل يارىمىن دلبىتەسى
 تاكى وار جانىمدا جان باش اىرم بىگانە يه
 كىم دىئير؟ پروانەنин يۇخ شمعىلە هئچ نىسبىتى
 با غالى دير پروانە شمعە شمع دە پروانىه
 «ناظر» يىن اشعارى اوْلموش هر نظردىن بى نظير
 شىۋە شىۋاسى بىزەر «سېيد شىروانى» يە

* - جام طھور = پاک اىچگى، بېشت اىچگى سى

وغا

اوره کده کى داغىمى لاله گۈرسە، قان آغلار
 اشىتىسى قىسىمى بولبول، چىرىغان آغلار
 من او قانادلارى يانمىش هزار دىستانم،
 كى حالىما باغ ائدر ناله، باغان آغلار
 منم او قدى بوكوك، قۇنچاسىندا سۆلموش گول،
 كى سرو گۈرسە منى قان ائدر روان، آغلار
 دئىمە كى: كىمدى گۈرە سروين آغلاماڭلىغىنى؟!
 آخسى او آгласادا، قۇنچادان نهان آغلار
 او شىمعدىركى گۈزو ياشلانىپ زيانە چكەر،
 ولى وفالىدى پىروانە، بى زيان آغلار
 سازاقدا پىپىر اوزلار گول، چىرىغان بولبول،
 حىالي قۇنچا ولى اۆز اىچىننە قان آغلار
 گۈزومو ياشلى گۈرەندە آماندى سارسىلما!
 بولود، چىچىك ياشا دۆلدوقجا بى آمان آغلار
 آچاندا آغزىنى «ناظر» نوايە بولبول تك،
 قاوال دئىر باشا، نىشى سىزلا يار، كىمان آغلار

اميد جوانه‌لرى

قاريش - قاريش گزيرەم بى نىشان كرانەلرى،
 قدم - قدم ائپورم قۇيدوغون نىشانەلرى
 اگر عۇموركىمى گىتدىن ياشىيل بھارىم تك،
 قايسىت، كى ياردى سىنه مده اميد جوانەلرى
 هىميشە سىزلادى كونلۇم دمىر قىسىلدە،
 گل، ايندى ساز ائىلەيىم، سۋودىكىن ترانەلرى
 او اودكى روشن ائدىبىسن منىم ضمىرىمده،
 ھىنۇز قاخىمادا دىر گؤيلرە زىانەلرى
 گل اى چىچكلى بھارىم، قىشىن اليىندن آل،
 بىو قانلى قىمچىلارى، او دلو تازىيانەلرى
 بها، نە گولشىنە قاتىل اوزلانلارىن، نە گولە،
 گول عشقى او لدو، منى يېخماغا بەھانەلرى
 عروس شعرىمە* يۇخدور نظيرە هىچ ياندا،
 خصوص زولقونە عشقىن چىكىنە شانەلرى
 گۈرنىدە آه چىكىر «نااظىر» شرفخانە -
 قۇرۇ بىۋداقلارىن اوستە، بۇش آشىيانەلرى

* - عروس شعرىمە = شعرىمەن گلىينىنە، بىزنىمىش شعرىمە

كۈچن بھاريم

بير آتلى كىچدى بويۇلدان، يېرىندە ايز قالدى،
 كىيم ايزلهدى اوزنو آنجاق، گۆزوندە تۈز قالدى
 گونش كىيمى منه بير يۇل اۋەرگى اتىدى نظر،
 آلوولار اىچىرە ياخىلدىم، سىنەمەدە كۆز قالدى
 بير آندا ايتىدى گۆزومدن، آخان ستارە كىيمى
 خىالدا، خاطىرەسىندىن ھمىشە سۆز قالدى
 آخان ستارە دىيىلدى، كۈچن بھارىمىدى،
 كۆزومدىن اىتسىدە، دائىم يۇلوندا گۆز قالدى
 چۇخ اىستەدىم دالىسىنجا قاچام، دئىم: گىتمە!
 دىزىمەدە اۇلمادى طاقت، دىلىمە سۆز قالدى
 منىم دە آرزى بۇداغىم ياز اوْلدو دۇلدو دنه،
 ولى آچىلمادى هرگىز، شىكوفەسىز قالدى
 غم اتىمە، داملا داماركىن ايتىر، باتار، «ناظر»!
 دىنiz، دىنiz دۇغۇلۇيدور؛ دىنiz، دىنiz قالدى

سنسىز

سن گولكىمى دوشىلدە گزىب گولمده من سىز
من يىرده خزل تك چورو يوب اۆلمده سن سىز
سن قوتچالاتان ياز ساياغى ناز اشلمكده
من «چنلى بىتلەم» گورمه مىشىم باشىمى چن سىز
سنسىز من او پروانە كىمى ياخما دايم جان
سن شمع كىمى قاهقا چكىب گولمده من سىز
حسنون گتىريپ «نااظر» شورىدەنى شورە
بولبول اۆته بىلەز كۆزەلىم! باغ و چمن سىز
گل - گل اۇلورم ساچىلارينى سەرىيىم اوستە
قوىما قالا نعشىيم قورو يېشىلدە كفنسىز

سنسیزلىك

ال اوسته گوزگو تك گزمك، يقين بيل دوزلوگومدنديز،
 گونشلردن اپوش درمك، كدورتسىزلىكىمدندىز
 بۇي آتىقجا اوزوندن بىتىكى لرتك آيرىلار اىنسان،
 منيم قۇرخوم اساساً آيرى دوشىك اوزلوگومدنديز
 تماماً كايياتى ان گۈزەل خلق ائىلەيىب خالق،
 گۈز آنچاق گۈرسە چىركىنلىك، گوناھى گۈزلوگومدنديز
 سېغىشماز سئۆگى معناسى نه ۇماندا، نه اوْماندا،
 چۈخو آزىقدا حصراتىمك، داريسقال سۈزلوگومدنديز
 بىلىرسن چوخ زامانلاردىز، چكىب مەنلىك لر ال مندن،
 اورەك چىرىپىتىسى، گۈز ياشلارى سنسىزلىكىمدندىز

بىرگون

بىرگون سحر درىچەسىنى آچدى نازىلە،
گۈزلى آسىلىدىلار أتەيىندن نيازىلە
من بىر طرفە دۇرموشودوم، بىر طرفە يار
دورموشدو چورلو قىش ائلە بىل گوللو يازىلە
سىنه مەدە تىتە بىردى اورەك اضطرابىن،
اۇل سېرچە تككى، اوۇسون اوزلا شاهباز اىلە
ھى اىستە بىردىم اۇنلا اۇلام بلکە قۇل - بۇيۇن،
عىنَا او جوركى سوئىن اۇلار سرو نازىلە
آخدى، يىئە بۇراخدى منى ۋۆز و سازىلە
آمما او آرزو گۈزلىرى نين پارلاق اۇلدۇزو -

مرتضی علی عشقی

عُزُّمور قاطاری اوْنومدن کئچیر شتاب ایله،
 با خیشلاریم قاچیر آردینجا اضطرابیله
 بئله کی باش - گؤزومەدن دوشوب، دۇمان چۈكدو،
 وداع ائستەلیم ائىلەبیل، شبابیله
 اجل دالىمجاڭزىر، قۇرخورام گلىپ، تاپسین،
 او دوركى رنگ ائدىرم باشىمى خضاپىلە
 نە دىلدە تاب و توان وار، نە گۆزدە اشک روان،
 غم آتشىننە يانىر سىنه التھايىلە
 اورەك دېيىوتولرى مۇركىمى سوموكلىرىمى،
 اشىير، دئشىر، داغىيدىر، سعى بى حسابىلە
 هوشوم، باشىم داغىلىيىدىر، ملامت ائىلەمەين،
 اگر گۆزوم سىر آبى چاشىر، سرابىلە
 اىلە اۇلوب اىچەرىم شۇرۇ و شۇقدان خالى،
 حىبىبە سەنچە بىلەمەر منى حبابىلە
 هىميشە دل نگرانم، هىميشە آشفته،
 كىنچىرىدىرم گونومو دائىيماً عذابىلە
 طرب بھارى سۇووشدو، تعب قىشى دوشدو،
 ھلە اوئشاق كىمى من اوىنورام ٹرابىلە
 شراب وئرمنە ساقى! بو دردلىرە هرگز -
 علاج ائىلەمك اۇلماز، مگن، شراب ايلە

تَعْلُلْ ائِيلَمَه، تَسْزْ - تَسْزْ، دَامِيزْ بُوغَازِيْما مَشْ

شَرَابْ سِينَه مَى سَوْنَدُورْ، شَرَابْ نَايِيلَه
شَرَابْ نَابْ نَهْ دِيرْ؟ - مَرْتَضَى عَلَى عَشْقَى،

بَهْ جُزْ^{*} بُو بَادَه دَانِيشَمَا! مِنْ خَرَابِيلَه
دَامِيزْ بُوغَازِيْما بَسِيرْ ذَرَه، تَاكَى ذَرَه كَيْمَى،

أُچْسُوبْ سَمَايَه، أَذْلُومْ هَمَدَمْ آفْتَايِيلَه
دَامِيزْ بُوغَازِيْما بَسِيرْ جُورَعَه تَا أَذْلُومْ سَرْمَسْتَ،

قَنْيُومْ تَرَابَه باشى عَشْقَ بُو تَرَابِيلَه
حَايِيفْ كَى يِيلَمَه دَى «نَاظَرْ» جَوانَلِيغِينْ قَدْرِينْ،
كَتْچِيرَتَدى عَوْمَرُونَوْ بَيْهُودَه خَورَدْ وَ خَوابِيلَه

* - بَهْ جُزْ = باشقا، بَجَزْ بُو بَادَه = بَوْ اِيچَگَى دَنْ باشقا

غريبه‌دن نه کوسوم؟

اونون يولونداكى اوز جانىمى تباھ ائله ديم
 عجب و فاسىز يميش واى! نه اشتباھ ائله ديم
 او شاق كىمى با خيپ اويدوم او خاللى شاهماره
 عؤمور صحيفە سينى سر يسر سياھ ائله ديم
 نهاندا «يار حرامى»، «شريك راهزنى»
 رفيق قافله سئچديم دليل راه ائله ديم
 غريبه دن نه کوسومكى قبيلەم اولدو سبب
 اليمله يوسيفى ظلمت نشين چاه ائله ديم
 نقدرى ساده دلىدىم نه قدرى خوش باور
 او «ويل چاه»^{*} ينى من فيكى شاهراه ائله ديم
 او توکى وئردى بادا بير به بير او ميدلىمى
 بىر عؤمر ساده لىگىمدن اميدگاه ائله ديم
 منم او شمع كە هرگز چاتانىماديم گونشه
 نقدر از دلار آرا جانىمى تباھ ائله ديم
 نه دردىمى بىلەن اولدو نه نالەمى اتشىدين
 نقدر اشگە بىرون دوم نقدر آه ائله ديم
 او شاعيرم كە شرفدن هيجالەنر شعريم
 نه شهدى حنظله قاتديم نه كوهو كاه ائله ديم
 گوناھيم عشق دير اولسا، بىر عشق دن باشقا
 نه بير خطايىه ياناشديم نه بير گوناه ائله ديم

* - (يار حرامى) = اوغرۇنون يولداشى (شريك راهزنى) يول كىسىن شريكى و (رفيق قافله) قافلەنин يولداشى
 (دليل راه) يول گۆستەرىجى
 ** - ويل چاهى = جەھەم يىن قويوسو

تۇولاندىم

درىغا گردىش گردون كىچ رفتارە تۇولاندىم
 اوشاق تك سادەلىك دن خاللى بىر شاھمارە تۇولاندىم
 جواهر آختارىرىدىم بىبها خارايە تووش گلدىم
 گول آردىنجا گزىرىدىم بىمرۆت خارە تۇولاندىم
 كۈپوشموش ايلغىمى بىر دالفالى درىسایە بىنزايدىم
 گۈزۈم كۈرا بىلمەدىم افسون افسونكارە تۇولاندىم
 كۈنول هر يارە تاپشىرىدىم عدوى جاشىكار اولدو
 قدم هر يانە قۇيدوم من خيانىتكارە تۇولاندىم
 كەمى ديوانەلر تك نارى بىر نوئۇ ائىلەدىم تصوير
 گەمى پروانەلر تك نوئە باخدىم نارە تۇولاندىم
 نسىم دلگشا ساندىم چمن بىرياد اىدىن بادى
 ياز ايستردىم ولى پايىز مەحتبارە تۇولاندىم
 آسام آدمكىيى تقدىرە باخ بىر بوغدايا خاطر
 ال اوزدوم خىلدەن ابلىيس بىدكردارە تۇولاندىم
 بو ظلمت خانىدە گۈز سەچمەدى نامىرىدىلە مردى
 او درو بعضاً دنى اغييارە بعضاً يارە تۇولاندىم
 نە مست ايچىرە صفا گۈردىم، نە هوشىyar ايچىرە يىكىنگى
 كەمى بىدمست بىدمستە، كەمى هشىyar تۇولاندىم

قؤیما آماندی چۈخ انتظار منى

نه بخت يېخدى، نه طالع، نه روزگار منى،
 بىو حاله سالمادى واللاه مىركى يار منى
 منه حريف دىيىلدى، نه يېل، نه سئل، نه فلک،
 كۆرۈن يېغىب نىتجە راحت او ظولمكار منى!
 نه محنتە باش آىردىم، نه غصىدە، نه غىمە،
 او بىئىلە قدىمى بىوكدو، او ائتدى زار منى
 دئدىمكى: چارەسىز اولسام، او چارەساز اۇلاجاق،
 ائدر بوجور نه بىلىرىدىم غىمە دوچار منى
 دۆش اوستە زىورىدىم، دايىماً ال اوستە عزيزىن،
 آيساقلار آندا او ائتدى، ذليل و خوار منى
 اۆتنىدە باغ و چىمنىدە هزار دستان تك،
 سئوردى قۇنچا منى، گول منى، بهار منى
 گلنده شۇرە جىۋشاندا ترانە سىينەمدە،
 باساردى باغرىنا سوئىن، ائپردى نار منى
 دۈلاتدا گولشىن طبىعىم شىكوفەيدە، چىچەيدە،
 ائدردى قۇنچالى گۈزىلر شىكوفەبار منى
 اىچىرىدى بىرچە ايچىيم كىيم شراب شعريمدن،
 دئيردى: كىسمە آماندىر! يېغىر خومار منى
 مىگر دۇياردى گۈزۈم سئىر سرو و سوئىندەن
 مىگر يۇراردى نىشى و چىنگ و عودۇ نار منى
 نه ثروتە باش آىردىم، نه زىورە، نه زرە،
 صىميمى گۈزلەيدى ائيلەين شىكار منى

ھميشە جىمۇدە شىمع و ھميشە صىدردە بىدر،

نە خوش ياراتمىشدى، خى كىردگار منى!

نە هېچ ساناردىم ازلار نوؤش لر بىدل نىشە،

نە فيكىر ائدردىم ائدر غىصەلر فگار منى

خۇشا! خۇشا! او زمانلاركى، ائىلە يېرىدى قضا،

سەراد مىركىبىنин اوستونە سوار منى

خۇشا، خۇشا، او زمانلاركى، ائىلە يېرىدى قىدەر،

أڭورلۇ بختىم اىسلە شاد و بختىار منى

خۇشا! خۇشا! او زمانلار ھم آشنا، ھم غىر،

بىو بختىار بىيلرىدى، او كامكار منى

خۇشا! خۇشا! او زمانلاركى كامە چاتماقدا،

نە مىئىل آتاردى، نە رغبت، نە اقتدار منى

غىرىيە غافىل اىدىم، آها بىلەمە مىشدىم آها!

كى بىر زمان آتاجاق گۈزدن اعتىبار منى

بسوگون او گوندو الھى، كى مانجاناقلاردا،

ھم اھل كىنه سىخىر، ھم دە روزگار منى

بىر آن اورەك چابالىر، گاھ نفس دوشور تىنگە،

گاھ ازلىدورور قۇجالىق گاھ بۇغۇر فشار منى

تۇتۇر نە طالع اليمدىن، نە بخت ازلىور يارىم،

سئىر نە تاب و تحەمل، نە اختيار منى

تاپان كىمى غم و محنىت، تاپىر جانىمدا قرار،

گۈرنە صېرىلە طاقت ائدير فرار، منى

اوەمود قدم بە قدم هئى أۇزاقلاشىر گۈزدن،

اششىر، دئشىر، داغىدىر عجز و إنكسار منى

جانىم بۇغازىما يىستىدى، اجل يىتىش دادە!

يورولموشام داما قىزىما چۈخ انظار منى

آیدین سحر

باخدیم بیر عؤمور يوللارا بخت او لمادی ياریم
 ياریم گله تادینجله بو قلب فکاریم
 يار نیسگیلى، ياد سرزنشى ائیله کوشوتدو
 نه الده دؤزوم قالدى نه سینەمەدە قراریم
 ال چكمەدی بیر آن يولونو گۈزلمەدن، گوز
 گوز دوشدو آياغدان يىتىدە گلمەدی ياریم
 او شمعكىمى او لمادا هر بزمەدە خىندان
 پروانە كىيمى ياندى منيم جان نزاریم
 نىشتىچى گۈزومدن سوزولن قان ياشا بير باخ
 نىشتى بوقدر وورماكى قانسىزدى داماریم
 حسرت باغىنین قول - قانادى، سينميشيا مىن
 او دلاندى يووا، سولدو گولوم، كۈچدو باهاریم
 رنگىم سارالار قۇنچالارى شاختا چالاندا
 قىدىم بئوكولر قامتىنى بىوكسە چىناریم
 باغلاندى دىلىم، سىندى بىلىم او زداكى مندن
 يادلاركىمى دوندردى اوز، اوز ايل و تباریم
 شمع گئجهنى صوبىحە كىيمى ياندىم آلاودا
 اوز قوردو غوم اود او لدو منيم دىبىدە مزاریم
 آما يىتىه آيدین سحرىن «ناظرى» يىم من
 قورياندى اونسون مىقدىمەنە دار و نداریم

تلاطملو دریا

آماندیر باغبان رحم ائت، آیيرما بولبولو گولدن،
 کى گولدن آيريلان بولبول، اۇلر اللرده نيسكىيلدن
 منم گول وۇرغونو، گولشن اسىرى، قۇنچا دلبىندى،
 قىسىلدە عۆمور سورىرەم، اۇلونجە دوشىرم دىلدىن
 چىمندىن ال چكىم حاشا! گولو ترک ائىلەيم هرگىز!
 سۇرۇش سارسىلمايان پېيمانىمى شۇرىدە بولبۇلدىن
 حدىثِ عشقىمى مجنون كىمى دىوانە لردىن سۇر
 نە شىيخ ذوالماكارىمىدىن، نە پىير بىوالفضائىلدىن
 گولوم! بولبول شىئىدا وفايدە باغلى دىر، باغلى،
 جانىندان ال چكىر، آسما محالدىر ال چكە گولدىن
 يۇخومسا الدە هىچ زادىم، بوكولمىز قىدۇزىم،
 بولدرى من دە اۋىرنىدىم خورامان سرو و سونبۇلدىن
 سئور «ناظر» تلاطمىلى، ياشىل، اۇلدوزلۇ دريانى،
 قاچار دايىم سكوتە دالدالاتمىش خستە ساھىلدىن

ماهنىلى چاي

نقساندى سنه يازسام اگر حسنوده آى سان
سن آى گونو گئيچك يارادان خالقە تاي سان!
مئى نشىسى، روح نفمىسى، جان جوھرى سەنسەن
سن گوللو چمن، قۇنچالى ياز، مىۋەلى ياي سان!
سەنسىز دىرىلىك كلمەسى معنا تاپا پىلىمز
سن گۈزدە ايشيق، دىزدە توان، سىنەدە هاي سان!
شائىن كېيچىلر، يازسام اگرىياغ ارمىن
قدىرىن آزالار، يازسام اگر حورىيە تاي سان!
باش سىنەمە قويisan آچىلار قۇنچالى كۈنلۈم
«اولدوزلۇ دىنیز»، «شەھلى سحر»، «ماهنىلى چاي» سان!*
«ناظر» ياراداندا يئتى لفظىلە غزللى
فەم اھلى بىلە سن يئنىلىكىدە اونا پاي سان

* - اولدوزلۇ دىنیز، شەھلى سحر، ماھنىلى چاي هر اوچودە شاعرین كىتابلارينىن آدى

گۈزەلىم!

قۇتۇچاتك آج دۇداغىن، گول، گۈزەلىم!

تاڭۇنۇل باغى آچا گول گۈزەلىم!

سەن چىچىكلە دۆلۇ گولشىسىن

من دە بىر سەممەلى بولبۇل، گۈزەلىم!

هارداكى گول سارالا، بولبۇل اۇلر

اولسە بولبۇل، سارالار گول گۈزەلىم!

بىزى خالق يارادىپ بىرلىكده،

بىر جانىق، بىر بىنىك، بىل گۈزەلىم!

حىيەدىر - حىييف، بۇ بىرلىككە قالاق -

سەن منه، من سەنە نىسگىل گۈزەلىم!

بىد نظردىن قۇرۇيان قۇللارىمى

ائىلە بىئىنوندا حىمايىل گۈزەلىم!

«ناظر» - ئى ياخشى نظر باز ائىلە دىن -

اي لبى قۇنچا، شىرىن دىل گۈزەلىم!

عشق خدیشی

دیلین قوربانینام مطرپ دایانما ياردان سؤيله
 سيم اوسته زخمهنى گزدير منه دلداردان سؤيله
 جاهان افسانه دير جانانه سين، تا الده فرصت وار
 بير اوزگه گفتگو ائتمه او افسونكاردان سؤيله
 منى هرچند بىمار ائيله يېدىر چشم بىمارى
 بىو بىماره يئته اوڭ نىركس بىماردان سؤيله
 بو يىرده بوشلا «ايجاز»ى باشارسان باشلا «اطناب»^(۱)
 «تسلسل» دن دانىش «ترجىع» لە «تكرار» دان سؤيله
 خالىندان دىء خطىندن دىء گۈزۈندن دىء سۈزۈندن دىء
 قاشىندان دىء ساچىندان دىء او گول رخساردان سؤيله
 شىرىدىر لېلىرى گىسىولرى بىر دسته سونبول دور
 پريشان بولبوله گولدن دانىش گولزاردان سؤيله
 او سىروين اىتدىلىندان عيار معدلت سيندى
 عدالت آختاران خلقه او دوز معىاردان سؤيله
 جاهان كۈھنەلسەدە عشقىن خدیشى بىل كى كۈھنەلمز
 اۆلۈنچە «ناظر» ياردان دانىش دلداردان سؤيله

اولدوزلو دریا

اوزون گىسولرى يلدايە بىززى
باخشيدا نىركس شەلايە بىززى
بۇغازى شىشە مىنايە بىززى
بىعىنە لالە حەمرايە بىززى
گۆزو اولدوزلو بىر درىايە بىززى
بۇلورىن سىنهسى سىنaiە بىززى
حىقىقتىدە اۆزى رؤىيائى بىززى
مىسلمان اولىسادا ترسايە بىززى
قيامت قۇوزايان غوغايە بىززى
دئى - اۆز ياغدىران سۈدaiە بىززى
فلاطون آختاران دنیايە بىززى*

منىم بىر سئوگىلىم وار آىه بىززى
آغىزدا قۇتچايا، صورتىدە بىرە
بۇخاقىن گۆز سئچەنمز اينجەلىكىن
ائىن قان باغرىمى لعل لېپىن گۆر
باخىشلار اوىناياندا گۆزلىرىندە
تىجلائىس ايشيقلاندىرىدى طۇرۇ
تاپىپ جان گرچى اوىنان هەر حىقىت
نە تىرك جور اىدر نە بىذل رەحمت
وۇرار اۇز ياندىرار آفاقى عشقى
دئىيم يارىم نىيە بىززى قلم يازا!
گۆزەلىك دىر، گۆزەلىك دىر، گۆزەلىك

خومار گۆزونه

چىكىنده سورمه، منيم دلبىريم خۇمار گۆزونه

جاھاندا هر نە قىدەر ناز وار، جۇمار گۆزونه

بىلەمیرمكى، بۇ ايشىدە نە سىرر و حكىمت وار

كى هركىيم اوزىزه اوز اوزلسا، گۆزو توئىمار گۆزونه

اڭلە او گۇزى پرىسىن اينجە خلق ائدىيىپ تارىسى

گۈرنەن طلعتىنى هر كۈنول اوئىمار گۆزونه

آمانكى، بىر باخىشى اوۇددو جملە وار - يۇخومو

نىتجە أۇغۇرلو دوشور، دۇغۇرسو قۇمار گۆزونه

جمالە باخكى اورهك شانە تك اوزلور شان - شان

چىكىنده نازىلە كېپىرىكلرى، توئىمار گۆزونه

او نازلى دلبىر بىر تكجه من وۇرۇلمامىشام،

كى، وار وۇرۇلموشو بىتىد و بىشمار گۆزونه

بىر اوزىگە منظرە «ناظر» نظارە ئىيلەمەيىپ -

او لحظەدنكى، باخىب بىر باخىش خۇمار گۆزونه

غوغالى دونيا

يا گۆزەل رخسارينى آى تك هويدا ائتمەسىن،
يا يازيق عاشقلىرى، هر يىرده روسو ائتمەسىن
يا لېي اۋىرتەمىن پنهان ائدم جان سېرىنى،
يا كىپىنەن سېرىيى گولدوكجە، افشا ائتمەسىن
يا جىنون زنجىرىنى بۇزىنومدان آچدىرسىن مىنیم،
يا دىسم، مەجنونونام ھىچ ياندا، حاشا ائتمىسىن
باغرىمى يا دلمەسىن غافىل گىزنى آھو كىيمى،
يا دوشوب بىر گوشىدە اۆلسەم، تماشا ائتمەسىن
وارسا، بو ھىجران طاقت سوزە درمان ائىلەسەن
يۇخسا، اۈلدۈرسون، ملا متدىن مەحابا ائتمەسىن
«ناظر» يىم، عشقىن عجب غوغالى بىر دونىاسى وار،
حقى وار سوئد آختاران عشقىلە سۇرۇدا ائتمەسىن

نۇلسون؟

گولنده، قوتچالار گولشىنده خندان اوْلماسىن نۇلسون؟
 باخاندا، منجىمەد گۈزىلرده طۇفان اوْلماسىن، نۇلسون؟
 او مىرمىر دۆشلر اوستوندەن او لاتدا چىشمەلر جارى
 اوركىدە شوقى شىرب آپ حىوان اوْلماسىن، نۇلسون؟
 تعالى الله! * بىزىم يارى، نە گۈيچىك خلق ائدىب تارى
 كۈنۈل بىر طرفە رفتارى، گۈرۈب قان اوْلماسىن، نۇلسون؟
 كۈزەلدىر عارضى گول تك - مارالدان گۈزلىرى گۈيچىك
 صنوبر، قدىنى گورجىك، خورامان اوْلماسىن، نۇلسون؟
 آچاركىن زىفدىن بىندى، قاتاركىن پوسىتەيدە قىندى
 گۈرن بىر بىزىلە دلبىندى، ھۆسراڭ اوْلماسىن، نۇلسون؟
 عىسىلدن لېلىرى شىرىين، سىحرىن طىلىتى سىيمىن
 اۇتنۇن «ناظر» سۇزۇب لەلين، غىزلخوان اوْلماسىن، نۇلسون؟

* - تعالى الله = بهبه، آقىشىش

يازيب

هر قدهر عشهه و ناز از لسا قلم ياره يازيب،

هر قدهر سوز و گداز اولسا، من زاره يازيب

هاردا وار ناز و ادا، جور و جفا دونسياده،

هاميسين ياره وئريپ، سينه‌لرى ياره يازيب

ساقينى، قاش - كوزونو قاره چكىپ لشيلانين،

قىسى معنون ائيله يىب، آغ گونونو قاره يازيب

سر و تك قامت دلدارى خورامان ائله يىب

خىليل عاشيقلىرى منصوركىمى داره يازيب

او زمان دلشدەلر بختى نگونسار او لدو،

كى اوره ك سيرىنى ازل زولف نگونساره يازيب

نىئيلەمك، چارەندىرى؟ يازى يازان او لدن،

كولو زىبا يارادا يىب، بولبولو بىچاره يازيب

الوان - الوان گول آچار كيم نه بىلر گولشىنده،

نيهبس غمزەنى بير نرگىس بىماره يازيب؟

«ناظر» يىم اهل نظر شاد ياشاماز عالمدە

اونلارى كىلك قضا درىدر - آواره يازيب

«یارب سائلة یوماً وَ قَدْ سَأَلْتُ»
«أَيْنَ الطَّرِيقُ إِلَى حَمَامِ الْمِنْجَابِ»

عرب شاعری

انتظار

منيمكيمى باشى سئودالى ياردان دزىماز،
دۇداغى نغمەلى بولبول باهاردان دزىماز
محالدير قۇزىام ألدن او زولف افسانىن،
كى ذوق اھلى رها آبشارдан دزىماز
بىلەمير ندىر علت! دۇداغين اوپىدو كجه،
كۈنول او لعل لې آبىداردان دزىماز
گۈزەللىك عاشىغىيام، عشوهلى خريدارى،
بىئىم بسوکولسە، گۈزوم سئىر ياردان دزىماز
كىيم اىچسە بادە اوتون چشم مئى گىسارىندان،
إلى قىيام قىيات خۇماردان دزىماز
عجب بلادى بوسئودا، غريبە درددى بوسىنى،
دوشىن بوسى دردە داما آه و زاردن دزىماز
ائىلە اۆترىگى باخىشلار يىخار كۈنول اشويىنى -
كى گۈز اۇلونجه باخار، انتظاردان دزىماز
دئىيم: قۇجالدى حاييف «ناظر» يىن، باخىب گولدو،
دئى: - قۇجالسادا، شاعير، نىڭاردان دزىماز

ناره بىزرسن

شىرىندىر لېلىرىن بىر ئىنگ شىرىباره بىزرسن
گۈزەلىك گولستانىدا گولن گولناره بىزرسن
خىرامان قىدىنى بىرگون خىالىم ائىلەدى تصویر
كۈنول سىسىندى بەبەبە، نە خوش رفتاره بىزرسن
سنى گۈرجىك باخىشلار آسلامانار گۆزلىدن اوْلدۇز تك
گولوم اعجاز ائدىرسن؟ ياكى افسونكاره بىزرسن؟!
كىچىنده خاطىرىمدىن جان اوْلار لېرىز عطرىينله
معطر عنبرە ياسا گوللو بىر گولزاره بىزرسن
او اىنچە تىئىلىرىن لە آسلامياندا دارە خلق اىچەرە
تىرەم ائتمەين اعجوبە بىر طەراره بىزرسن
گۈزەل سن، نازنин سن نازلى سان هەچ ياندا مىلىن يۇخ
تىعجىب دىركى بىضا نورە بىضا ناره بىزرسن!
نظردىن «ناظر»ى آتدىن آتاركى قول كىمى ساتدىن
رقىيە قاش گۈز اوپىناتدىن نە ئالىيم ياره بىزرسن!

پروانه هاردادىر؟

عشق آنسى ازلدە قىزىشدىرىدى جانىمى

آخردا اوڈ وۇروب تالادى دۇدمانىمى

بىر دلبىرىن ساتاشدى گۈزۈم آى جمالينا

يىخدى آيىن شاين ائويمى ياخدى جانىمى

بىر باخماسى داغىتىدى بوتون ھست و نىستىمى

بىر گولمهسى كول اتىدى بوتون أستخوانىمى

بىر حالە قالمىشامكى باشىن تۈرلا بىر - گىچىر

ھركس گۈرور بورنگ رخ زعفرانىمى

مېن يۈل آلوولو اوذدا قانادىسىز كول اۇلموشام

پروانه هاردادىر گورە عشق امتحانىمى؟

يسۇخ حاجتى نصىحىته دىوانە عاشقىن

اي شىيخ قىيل و قالا يىلە يۇرمما روانىمى

چاسان اگر صبا او حىبىبىن دىارينا

گۈرسن اگر او دلبىر شىيرىن زيانىمى

سۇيىلە: منى چوروتىن اگر غىصەدن چوروت

آمما چ سوروتىدە دردىسن آلىم آرمانىمى!

من «ناظر»م وفا يۈلۈنۈن غىم كشىدەسى

قۇيدوم سنىن يۈلۈندا بوتون مال و جانىمى

کی شعر ترانگیزد خاطر که حزین باشد؟

یک نکته از این معنی گفتیم و همین باشد

«حافظ شیرازی»

بولبول آزاد اولماسا

«شاعرین شعری شاد اولماز خاطیری شاداولماسا»

شورولا چهچه و ورانماز بولبول، آزاد اولماسا

هر باغا گولشن دئمزر اوردا گول، شن قالماسا

هر چمن گولشاد اولاتماز اوردا گول، شاد اولماسا

غوصه‌دن، غمدن ایسانکی دونسیادا قالماز اثر

داش اوره ک جلاًدایله بسی رحم صیاد اولماسا

حسنو عالمکیر اولاتماز هنچ شیریندیل دلبیرین

«بیستون» لار یونتایان غیرتلی فرهاد اولماسا

هائسی موسادیرکی اولسون آینالی ال صاحبین

حضر دانادان اونا ارشاد و اسداد اولماسا

«ناظرین» اشعاری اولماز هر نظردن بینظیر

شعرده صاحبنظر عرفاندا اوستاد اولماسا

«گر تیغ برکشد که مجان همی زنم
اوّل کسی که لاف محبت زنده منم»
«سعدی شیرازی»

یاریندان آیریلان عاشق

اگر اویناتسا شمشیرین دئسه کیم ترک جان اتسین؟
او ساعت سؤيلدرم من، من اينانمير امتحان اتسین
جانيمدان كچجميشم، منصور تک داره خريدارم
انا الحق سؤيله ين عاشق گره كدير بذل جان اتسین
شكایت ائله ييم يارب گؤزوندن هانسى ديوانه؟
كى قويمور عشق سيررين بىنواكۈنلۈم نهان اتسين
آچير اسرارىمى بىرىرى اشدير افسانه هر ياندا
منى پىوسته ايستير خوار و رسواي جهان اتسين
دئين مندن او شيرين سؤزلو، شەلا گۈزلى دلداره
منى صهباي عشقىندن نولاركى كامران اتسين؟
چاتار باشيم سمایه، عرش اعلادن خراج ايستر
اگر گيسوى افشارىن باشيمدا ساييان اتسين
فلک! يار سينه مى! آما آيسيرما نازلى ياريمدان
ياريندان آيریلان عاشق نئجه تاب و توان اتسين؟
من ايستردىم يتىم كامه، ولاكن تلخكام اولدوم
رقىيىن باغرىنى آللە گۈرۈم بىر پارچا قان اتسين
قوجالدىن «ناظر» اشوكر آللە طبع جوانىن وار،
سنى شايد جوان طبعىن جاھاندا جاودان اتسين

یورو لماز چای

الا سئودالی عاشيقلر! منيم بير آى جماليم وار -
کي مشكين خط و خاليندان مشوش بيرخialiim وار
آدى داغ تك صلاحتلى، دەنيزتك شانلى، شۇكتلى
آى اوزلو، گون مەجىتلۇ بىوت حورى خصاليم وار
صنوبر قد رعناسى، اوزون زولف دلآراسى،
گۈزۈنده جان تىقتاسى، دوداغنى اوسته باليم وار
بېشته، حورويدى، قىلمانه، قصرە احتجاجىم يوخ،
منيمكى دلبىر حورى خصال بى مثاليم وار
شىرىيندىر، سانكى جانىمىدىر، آخان جسىمىدە قانىمىدىر،
وصالى آرمانىمىدىر، فراقىتىدان مىلاليم وار
اگر باش ايستەسە وئررم، اگر جان ايستەسە لېيك،
نە اولسا امرى، فرمانى، منيمدە امىتاليم وار
گونش تك گون بە گون آرتىر جاھاندا شهرتى، نامى
نە حشمتلى حىبىيم وار، نە خوش منظر ماراليم وار!
ازلده بير اىچچىم اىچدىم اوئون صەبايى عشقىندان
الى صىبح قىيات سىنەام اىچەرە شور و حاليم وار
چىغاخىيات اولسىمە، وصالىن شوقۇ باشىمىدان
يورولماز بير چايام درىايى عشقە ائصاليم وار
محبىت چشمەسى بير چشمەدىر اوئدا زوال اولماز
منيم بو چشمەدن دائىم شراب لايزاليم وار

نصیحت ائیله‌مە ناصح منه عشق و محبتدن!
 نه وعظه اشتیاقیم وار، نه مئیل قیل و قالیم وار
 کستابی، دفتری گزمه! دلیل آختارما مدلوله
 سوروش مندن‌کی عشق آدلی دؤشومده آل میدالیم وار
 منم «ناظر» بودور آرزیم‌کی اولسام وصلینه نائل
 او نا بذل ائیله‌یم هر نه‌کی الده جان و مالیم وار

معرفت

چو خلارى او دلاردا پر يانديرديلار آمما ندهن،
قالمادى عشق عالميندە آد مكر پروانەدن؟

معرفتن «هاييل» ين قوريانلىقى مقبول اولوب
يوخسا «قايل» ده تقرب خواه ايدى جاناھدن*

باشىنى كركى لە هركس يارسا اولماز «كوهكن»
تكجه بىر زنجير آميرماز عاقلى ديوانەدن
شىخنا! بىر بئيلە مخلوقاتى افسون ائىلمە
كيم گۈرۈب آخر خىئير افسونولا، افسانەدن
هركسىن «ناظر» كىيمى ناز آشينا دلدارى وار
باغلاماز اغياره بىتل او مىماز وفا بىگانەدن

* - تقرب خواه = ياخينلاشما ايسته ين

روح رايحه‌سى

پروانه كيمين كيم چكە ال بال و پريندن
 حاشا كى داها باش گؤتوره خاڭى درىندن
 بير يول ائله دين هركسە كى لېلى خندان،
 بير عمر آخيتدين او زونه قان جيگرىندن
 اشتدين بىئە كى سن منى مجنۇن بىبابان،
 هردن خبر آل خون جيگىر درىدرىندن
 سن سىز دىرىييم؟، من دە بو بير دردە دۆزۈم يوخ،
 اۆلدۈر منى قورتار دىرىلىك دردىرىندن،
 يَا ائىلە قارا ساچلارىنى باشىما افشار،
 روح رايحىسى قوى سوزولە مشكى ترىندن
 تاپدىم دىرىلىك چشمەسىنى من كى لېيندە
 جان شەھى آخىد لېلىنىن چشمەلرىندن
 «نااظر» قولونو ائىلسە بويوندا حمايىل،
 آلاھ قورو يار بى دن ئىزلىن بىد، نظرىندن

رسام «نقاش»

رسام! آل الله قلمی بیر نیگار چك،
 ساغ - سول چیگینلرینده ایکى آبشار چك
 بىنزا تىگىلن مارال گۈزونه نازلى گۈزلرین،
 غىماز چك، بلاى جهان چك، خومار چك
 قاشىن كمان، دوداغىنى گسول، آى عذارىنى،
 زولفون كىمند عشق كىمى تابدار چك
 بير سود گئلو مجسم اىله آغ بوخاغىنى،
 شىرىن دوداغىنى چكىين، آبدار چك
 قدىن اوجا، دانىشماسىن آز، كوسمهسىن اوazon،
 جورون آغىر، جفالىنى بىشمار چك
 رىنگ خىالىلە بويا قاپ قارە خالىنى،
 إقليم آفتابىدە بير شام تار چك
 باد صبا آچاندا اوون بىند زولفونو،
 دشت خۇتن غزالىنا باخ، مشكبار چك
 كىيزلىن چك آشنانلىرنە، سالسا بير نظر،
 آمما رقىب اىلە گولوشون آشكار چك
 يلداكىمى اوزانسان اوزالت شان هىجرىنى،
 رصلين چكىنده حسرتىلە، انتظار چك
 القصە، سوسن و سمن و ياس و لالەدن،
 باغ خلق اىلە، بهشت ياراد، لالەزار چك

قوريان اولوم او معجزه گر ماهر الـلـره
 بـير گـوشـده منـيم كـيمـي بـير دـلـفـكارـچـكـ
 سـاـپـ سـارـى رـنـگـ اـيلـه اوـزـونـو زـعـفـرانـ كـيمـيـ،
 اـبـرـ بـهـارـهـ باـخـ، كـؤـزوـنـو اـشـكـبارـچـكـ
 يـارـ دـامـنـينـدـهـ الـلـرىـنـىـ التـمـاسـدـهـ،
 بـيرـ ظـولـمـولـرـ يـورـولـمـوشـوـ، بـيرـ ظـولـمـكـارـچـكـ
 شـمعـ جـمـالـينـاـ اـونـوـ گـزـديـرـ طـوـافـدـهـ،
 پـروـانـهـ تـكـ كـولـ اـولـماـقـ اوـچـونـ بـيـقـارـچـكـ
 اوـلسـاـ، باـشـينـداـ سـاـچـلـارـينـىـ سـايـيانـ اـيلـهـ،
 بـيرـ بـنـدـهـ نـحـيفـ اـيلـهـ بـيرـ شـهـريـارـچـكـ
 القـصـهـ سـالـ نـظـرـ بـيرـ اوـنـاـ، بـيرـدـهـ «ـنـاظـرـ»ـهـ
 بـيرـ تـابـلـودـاـ خـزانـ اـيلـهـ باـ هـمـ باـهـارـچـكـ

بیر باخیش

بیر نیگاریم وار پریشان با غریمی قان ائیلهین
زولفوتك افکاریمی داییم پریشان ائیلهین
صبریمی تاراج اندهن، الدن آلان آرامیمی،
عشقی، مجنون تک منی رسوای دؤوران ائیلهین
شمع تک هر بزمده اغیارینا خندان اولان
قونچا تک لبخندینى عشاقد پنهان ائیلهین
بوینوما زنجیر آسان دیوانهمل تک گزدیرن
قتلیمین فرمانینی هر یئرده اعلان ائیلهین
بسیلمیرم بسو دلبری کیم وار دلآرام ائیلهین؟
بسیلمیرم بسو کافری کیمدىر مسلمان ائیلهین؟
واى! نه خرمتلر کی سئودادن تو توب او، ياندیلار
واى! نه دریالر کی عشق اونلاردا طوفان ائیلهین
کھربايد او خشایار حسرت غویاریندان او زوم
هار داسان ای تورپاغی یاقوت و مرجان ائیلهین؟
بیر باخیش بو دردە دوشموش کؤنلومون درمانی دیر،
«ناظر» یم آما هانی بسو دردە درمان ائیلهین؟

نئيلر؟

للين خندان او لاتدا، با غريمى قان ائيلەمن، نئيلر؟
 بويون سئيران ائده‌نده، سروى حئيران ائيلەمن، نئيلر؟
 شلاله ساچلارين افshan او لاتدا مىرمى اوستوندن،
 هوسلر ڙالهسین دؤشلرده مرجان ائيلەمن، نئيلر؟
 او دريا گۈزلىرىنده جزر و مد هئى دالفالاتدىقجا،
 اورەك چىرىپىتىسى سىنه‌مده توفان ائيلەمن، نئيلر؟
 سىنин هر كىمسە لىليندن امە بىر جورعە جان شهدىن،
 حدىث سلسىيل و آب حئيان ائيلەمن، نئيلر؟
 سىنин گۈلزار حوسنوندە دورار هر گۈز تماشايە،
 گۈز اوزرتمز خىلدان يا ترک رضوان ائيلەمن، نئيلر؟
 ياناغىن بىزە بىر نارە، ساچىن بىر قىورىلان مارە،
 بىرىسى سىنه‌مى بىريان، بىرى قان ائيلەمن، نئيلر؟
 اۋپوشلر قونچاسىن درمەك لىليندن هىچە موشگولدور،
 ولى چوخ موشگولو بىر غىزە آسان ائيلەمن، نئيلر؟
 منه كونج قناعته، فقط دېستەلىك بىسىر -
 كى مورى گنج استغنا، سليمان ائيلەمن، نئيلر؟
 او شمع عارضە «ناظر» كىمى هر كىم نظر سالسا،
 جانىن پروانە تك او دلاردا بىريان ائيلەمن، نئيلر؟

زنجانلى «کريم زعفرى»ه اتحاف

جانىمى آل گئت

سنسىز نېيە لازىمىدى بسو جان، جانىمى آل گئت،
 بىر جامىكى، مىئىدن بوشالا، داشلارا چال گئت
 سينەم انوى، گۆز ي سوردو، اورەك مولكۇ سىنىن دىر،
 مىئىلين هاراسا اوردا قوناق بىر كېجە قال گئت
 يورغۇن، قورو موش، شاختا ووران بىر بوداغام من،
 نىيلفركىمى آج قوللارىنى بسوينوما سال گئت
 بىر قىلى سىينىق، توز بورو موش سازە شىبىھ،
 گىل وارلىغىمىن نىغمە سىنى سىنىدە چال، گئت
 وار ايسنچى كىمى سىنىدە بىر قىرمىزى لعليم
 اينجيتمەسە آل، تاخ دؤشونە، دؤشىدە ميدال گئت
 هرگز دئميرم كىتمە، كى تقدىرە نە تدىر؟
 آما گئىسىن، من يازىغىن فيكىرىنە دال گئت
 بىر بىت يازىب «زعفرى»كى، عىن عسل دىر،
 گىل - گىل دادىزىم لىلىرىنە، لىلىرى بال گئت
 «اى كېك خرامان گلىسىن كېك مثال گىل،
 اى گۆزلرى گۈچك، گئىسىن مثل مارال گئت»
 «ناظر» او يسول اوستوندە دوران سائلە بىزەر
 بىر بوسە تىصدىق وئر اونا، كۈنلۈنۈ آل گئت

آرزولار گولشنى

اونداكى ساچلارى نين سونبولو افshan اولدو،
 لاله تك چوخ سينه لر قان ايـله الـان اوـلدـو
 قاشىنى گـورـمـدـكـ اوـچـونـ چـيـخـدـىـ تـماـشـاـيـهـ هـلاـلـ،
 اـرىـسـىـبـ خـجـلـتـ ايـلهـ پـرـدـهـ دـهـ پـنـهـانـ اوـلدـو
 گـونـ گـئـرـوبـ طـلـعـتـىـنـىـ،ـ گـئـىـدـهـ اوـلـوبـ سـرـگـرـدانـ،ـ
 آـىـ باـخـيـبـ صـورـتـىـنـىـ،ـ يـئـرـلـرـهـ حـئـيرـانـ اوـلدـو
 آـرـزـولـارـ گـولـشـنـىـنـىـ گـزـمـدـهـ،ـ شـاعـىـرـ كـؤـنـلـومـ،ـ
 عـطـرـىـنـىـ گـولـدـنـ آـلـىـبـ،ـ بـولـبـولـ دـسـتـانـ اوـلدـو
 تـكـجهـ بـىـرـ منـ دـئـيـيلـمـ،ـ فـرـهـادـىـ فـرـهـادـ اوـستـنـ،ـ
 قـالـادـىـ اوـنـداـكـىـ شـىـرـىـنـ لـبـىـ خـنـدـانـ اوـلدـو
 وـايـ نـهـ فـرـزاـنـهـلـرـىـ چـكـدـىـ جـنـونـ زـنجـيرـ،ـ
 هـارـداـكـىـ زـولـفـوـ اوـنـسـونـ سـلـسلـهـ جـنـبـانـ اوـلدـو
 بـىـلـمـىـرـ وـجـهـىـ نـدىـرـ؟ـ كـيمـ اوـنـاـ تـاـپـشـىـرـدـىـ كـؤـنـولـ،ـ
 منـ كـيـمىـ آـخـرـ اوـنـسـونـ قـسـمـتـىـ حـىـرـمـانـ اوـلدـو
 كـيمـ دـئـيـهـرـ:ـ «ـنـاظـرـ»ـ يـىـچـارـهـ اـئـدنـ طـالـعـىـ دـيرـ؟ـ

* يوخ، اوـنوـ درـدـهـ سـالـانـ اوـرـتـادـاـ هـيـجـرانـ اوـلدـو*

* - قاراباغ مغاربه سيندن دئدرگين دوشوش بير هيجران آدلى قادينا باكى دا يازديم.

كيم نه بيلير؟

هرچه يو خدور سنه تاي جور و جفا ائتمكده،
 گۈزلىم! مىن دە تكم عهده، وفا ائتمكده
 شمع و پروانه كىمى شەھە دۇرمانىق بىز،
 سەن جىفا، مىن دە سنه جانى فدا ائتمكده
 من اگر سوز دل و اشک نيازىلە خوشام
 سەنده هىرگون مىنە مىن ناز و ادا ائتمكده
 من تكم لېلىنى سىرە بىقا او مىقاذا،
 سەن دە تك، او مدوغوم آمالى فنا ائتمكده
 تكچە بىر من دئميرم بلکە دئير كل جەنان:
 - يوخ تايىن قامت عشاقى دوتا ائتمكده
 او لاما سروين ساتاشىب گۈزلى بىر ياندا سنه؟
 كى باشى گون دە قالىپ گۈىدە، دوعا ائتمكده
 ايندى كى او خلامىسان، گل سورو، آردىنجا آپارا!
 نە گۈرۈسىن منى قان ايچەرە رەها ائتمكده؟!
 «ناظر» يىم، كيم نه بيلير حكمت رسام ازلى -
 نە ايمىش قامت بالانى بلا ائتمكده؟!

ناخیشلى قالى

شمیمی یاسمنه، آل یاناغى لاله‌يە بىزەر
 دوداغى مرجانا، زولفو او زون شلاله‌يە بىزەر
 جوشاندا دالغالى درىا كىمى گۆزوندە باخىشلار
 گۆزو شرابىلە دولموش بولور پىالاھ‌يە بىزەر
 چىنده شكلىنى شاعير غزلدە اينجە قلم لە
 ياشىل اىپكلى چىمندە گىزىن غزاله‌يە بىزەر
 او خوش شماييلىنە بىر بە بىر سالاتدا نظارە
 خيال اليلە تو خونموش ناخىشلى قالى يە بىزەر
 سوراندا لعىنى «ناظر» سوينجىلە آخان اشكى
 ماراقلى قوتچالار اوستە شافاقلى ژاله‌يە بىزەر

ياراشيق

هرقدەر سن اىدىن سىينەلرى قان، ياراشار
 منه دە گوندە دىهم؛ جان سنه قوريانا! ياراشار
 اى گۆزلىك باغىنinin قۇنچالاتان مرجانى!
 خىندان اول! قۇنچا يال لعللىپ خىندان ياراشار
 قارا زولف آلتدا گوزەل! ائىلمە پىنهان او زونسو
 كى قارانلىق گىچە يە ماھ نمايان ياراشار
 او كى هر حوسنودە ممتاز ائله دى «لىيلاتى»
 بىلدى كى «قىس» كىمى بىدلە حرمان ياراشار
 هر كىسين قامتىنە بىر جورە دون بىچىدى فلك
 كىمە بىر سادە گىثىم كىمىسى يە الوان ياراشار
 دئمەيىن عاشق دلسۇختە هر بسوالھوسە
 تكچە پروانە يە بو نسبت شاييان ياراشار
 كوهكىن شهرتى هئىچ عاشيقە زىبىنە دىيىيل
 بىر فقط فرهادا دونيادە بو عنوان ياراشار
 هر داريسقال گولە سۆز آچما تلاطملىدن
 كى گىتىش دالفالى درىالارە توفان ياراشار
 اوندا كى گۆزلىيمى ائىلە دى خونبار فلك
 بىلدى كى لالە حمرايە قىزىل قان ياراشار
 دئمەيىن «ناظر» يىن احوالى پريشان اولدو
 بىيدى مىجنون او زونە زولف پريشان ياراشار

قىدى بوكولمز چىنار

سازى آغوشە چكىپ نازلاماسان ساز اولماز
 قۇنچانىن چكىمىسىل نازىنى طئاز اولماز
گولوم! آج لېلىرىنى گول، دولا قلىيم چىچەيدە
 بولبولون، سولسا گولو، دىل - داماغى ساز اولماز
 توت ئىمدىن دايىانىم رىشەمە قالخىم يوخارى
 كى داياقسىز بوي آتان سرو، سرافراز اولماز
 مىنم اوز گولشىميمين قىدى بوكولمز چىنارى
 حورمتىم هىچە قوجالسام چوخالار، آز اولماز
 حىرس اتتىكىچە منى مىن يېنى شوو ال - قول آثار
 اىستانىن لعل مسيحادە بسو اعجاز اولماز
 اينجە حسىمدى منىم شعرىمى ممتاز ايلەيىن
 اينجە حسٽ اولماسا شعر اينجىسى ممتاز اولماز
 قىستا فىكىرلە عزيزىم بوقدر يازما اوزون
 سئىچە اوچ آلسادا هىمەرە شەھباز اولماز
 شاعيرىن طبىعى گىركىدىر جوشىا عەمان ساياغى
 يوخسا قىش بىر نىچە گول آچماغلا ياز اولماز
«ناظر» م ائىلەميشم عومرومۇ وصللىتىدە تباھ
 آلماسام يارىمى آغوشە كېفيم ساز اولماز

هیجران

سویله‌دی: هیجران چتىندىر؟ ياكى، ترکِ جان چتىن؟
 سویله‌دیم: جانىم سنه قورىان اولا، هیجران چتىن
 سىلە هرگون مىن جە يول جان وئرمك آساندىر منه،
 اما سنسىز اۆلسىم، عزراشىلە وئررم جان چتىن
 بىر بە بىر هر موختى هر دردى اشتىيم امتحان،
 گۈرمەدیم آللە بىلىر، هېچ دردى هیجراندان چتىن
 آغلادىم: وصلينلە گل هیجرانە درمان اشىلە يەك
 گولدوکى: بى دىرە لقمانلار اىدر درمان چتىن
 تاڭۇزۇ غەمازدىم، تا قاشلارى آشويگى،
 اشىلرم من عشق سىرىن سىنەدە پىنهان چتىن
 خال قارا، گۈزلە قارا، ساچلار قارا، قاشلار قارا،
 بىر قوشۇن كىفار اىلە الدە قالا ايمان، چتىن
 هر وصالىن «ناظر» شىرىنتلىكى هىجراندا دىم،
 اولماسا هىجران بىلر يار قىرىنى، اىنسان چتىن*

* - قاراباغلى هىجران آدى بىر قادينا يازدىم

آماندیر

قاشین کیمی عاشقانه‌ی نین قدّی کماندیر،
 بسديرا! بو قدهر قدّيميزی بوکمه، آماندیر
 سنسیز بو چمنزارده ای سرو روانیم،
 هر سرو روان وار گؤزونون یاشی روان دیر
 نه سو سن آچیر آغزینی گفتاره، نه بولبول،
 سونبول ساچینی یولمادا، نرگیز نیگراندیر
 هر بیر چیچه‌یی دیندیریره م غملی، کدرلی
 هر قونچانی دیللندیریرم سینه‌سی قان دیر
 هر گول دانیشیر، قصه دییر غصه‌لریندن،
 هر لاله آچیر، سینه‌سینین داغی عیاندیر
 هر بیر یانا گوز گزدیریره، چن دی، دومان دی،
 هر گوشیده او ز دئندیریره آه و فغاندیر
 من یازی سینین خاطیرینه آرزيلا ميشدیم،
 هر ياز کی، نه سندن سوز آجا، چورلو، خزاندیر
 هر قیرمیزی گول، هانسی یاشیل دونلو چمنده -
 سنسیز او لا خندان، گوزومه عین تیکاندیر
 سن او لما یاسان، جنت او لار عین جهنم،
 آمما سن ايله دوزخیمیز باع جناندیر
 گل - گل داهما قورتار منی سنسیز لیک الیندن!
 قویما یانا حسرتده جانیم، قویما آماندیر!
 هر چندکی «ناظر» قوجالیب، دوشدو نظردن،
 آمما هله‌ده سینه‌سی عشقینده جواندیر
 شاعیردیر اوره کلرده گزه ن شعرايله باهم،
 شاعیر دئیلن جسم دئیل، جوهر جاندیر

اولا بىلمز

كيم عشق او دونا يانسا گولوم شاد اولا بىلمز؛
سئودالى اوره ک غىصەدن آزاد اوزلا بىلمز
چوخ داهى لرى خانه خراب ائىلەدى سئودا،
هركس ايچە بسو بادەدن آباد اوزلا بىلمز
كيم اتمەسە شىرىن لېيىنە عەھدىنى مەحڪم،
مەين كركى وورا باشىينا، فرھاد اوزلا بىلمز
يارين يادىنى ياد ائله، ياد ائىلەمە يادى،
يادىن يادىنى ياد ائلهين ياد اوزلا بىلمز
آقىش سنه «ناظر» غزلين اىنچى دىن، اىنچى
هر كىدە بئله گىنج خداداد اوزلا بىلمز

جوانليق باهاري

گر آلسا روزگار اليمدن، قرارىمى
 آللاد بىلىرىكى وئرمىم الدن نىڭارىمى
 گيسوى تابدارىنى هرگز بوراخسارام
 ھەچىند ائىلەيىبدى قارا روزگارىمى
 كۈنلۈم باغىندا آردى نهالى چىچك لەنير
 زاھدكى دانلايىر منى - اوز دوندر عشقىدىن
 يېر تار يوخ جانىمداكى يار او ردا اولماسىن
 باشىم يارىن، جانىمدا يارىن، وارلىقىم يارىن
 ايسترسە اولدورە منى ايسترسە ساخلايا
 مىن عشق و اشتىقاقيله هر شامى صبىعەدك
 باشىم آغاردى قاش آغارىب صبع آچىلمادى
 جانىم چىخىنجا گۈز تىكىرم يارى گۆزلەرم
 كىچە قوجالمىشام بو امىدىلە قالمىشام
 ياسە مىبدل ائىلەمرم انتظارىمى
 بلکە گوروم دوبارە جوانليق باهارىمى

وصال نغمه‌سى

شيرين اولوب، ماراقلى اولوب روزگاريمىز
 گول گولدو، قونچا گولدو، قورولدو باهارىمىز
 اى دل دور آج دىلك قاپيسىن، بوسنانه باخ!
 گور بير نئجه چيچكله دولوب لاله زارىمىز
 بير ياندا سوسن ايله شقايق قوجاقلاشىر
 بير ياندا وئرمىش ال - الله سرو و چينايرىمىز
 بير ياندا سازىمىز سۆز آچىب حسن ياردن،
 بير ياندا وصلدن دانىشىر عود و تارىمىز
 بير ياندا مئى تؤکور قده‌حه پير مىكده،
 ايچدىكجه اواد توتوب آلىشىر پود و تارىمىز
 اولدوزلو دريادير گۈزوموز اشك شوقدان
 سئو دالى سىنه مىزدە مىحبىت شرارىمىز
 گول باشلايىب تبسمه، يولبول ترئىمە،
 جان پرده سىنده نفمه چالىر نغمه كارىمىز
 باغ جىنانه طعنە وورور آذر اۇلكلەسى
 ڦىلک سبايىه فخر ساتير شن ديارىمىز
 حسرتلە بير عئمور گۈزوموز باخدى يوللارا
 شكر آلاھما يىتىشدى باشا انتظارىمىز
 يوللار آچىلدى، گلدى وصال، اۇتدۇ آيرىليق،
 چىخدى گونش، يىتىشدى سونا شام تارىمىز

هر شهریده يارين سؤزودور ديللرين سؤزو،
آما حاييف كه اورتادا يوخ شهرياريميز
مندن دئين او شعر و ادب پادشاهينا
دور ياتما اي قرار دل بيقراريميز!
دور سينه لرده دالفالنان اشتياقه باخ!
دریا اولوب او گؤزدن آخان آ بشاري
دور باغچامييزدا گئر نئجه ايسلشدى مئيوهيد
سن، اشگ چشمىله سوواران شاخساريميز
دور سورياغين كرامتنى سؤيله گوللره،
سورپاقلار آلتدا ياتما بؤيوک افتخاريميز!
يار دردى دير سنين ساياغين دردى «ناظر»ين
دور بىلكه درمان ائيله يه بو درده ياريميز*

* - ۱۳۷۱نجي ايل ده آذربايجان جمهوروسو استقلال تاپاندان سونرا آستارا سرحدىندن ايرانا گلن قوناقلارا فى البهداهه يازديم وا خودوم.

يالان يازدى

گۈزۈنۈن كاتىبى سىنەمە مىنیم،
عشقىنى حىشىرەدك قالان يازدى
او بىلا قدىنى، آخار ساچىنى،
عاشىغى غىملە سالان يازدى
أىسى كېرىيكلەين، كمان قاشىنى
ائىولى ائىلەين تالان يازدى
سوردۇ هر كىيم او بىال دودغىندان،
دئىدى: اىمانىمى آلان يازدى
بىر بىنلە سوركىو تىرك اىدر «ناظر»؟
يازدى كىيم تىرك اىدر، يالان يازدى

«حکیمه بولورو» یا جواب

اور کده انتظاریم وار

بوغولموش چن کیمی هرچند روز و روزگاریم وار
 ولی اولدوزلو سینه‌مده عقیق شاهواریم وار
 محبّت بزمگاهیندا صاباحی ایزلهین شمع
 کسی بیر گؤزدە شراریم وار، بیریندە آبشاریم وار
 گؤزوم بیر گوللو گولشندیر، نولار، گل بیر تماشایه،
 نئجه گئر اشک شووقومدان چیچکلى لاله‌زاریم وار
 دیلکلر قونچاسی بیر - بیر آغیز آچماقدا، گولمکده
 او مودلار، آرزى لار باگیندا باریم وار، نوباریم وار
 اگر «لیلا» سی وار «قیس»ین اگر «شیرین»ی «فرهاد»ین
 منیم ده بیر او زون تئللی، شیرین دیللی نیگاریم وار
 آییلمز قامت ایله دور مسوشام محراب عشقیندە
 «تولا» دن نصیبیم وار، «تبرا» دن تباریم وار
 او گوندن کی کؤنول اولدو او دلدارین خریداری
 نه بیر ذره شکیبیم وار، نه بیر لحظه قراریم وار
 دئیرلر وصلین آختارسان گرگ هیجرانه صبر ائتمک
 دئین آخر مگر صبره اوره کده اختیاریم وار
 اونون او غروندا آل چکدیم بوتون دار و نداریمدان
 بیر آنجاق عشقی دیر عشقی، اگر دار و نداریم وار

تمناسى بولونمۇز بىو، بۇلۇنۇش سىينەدە هەرگىز
 أچلەدە دورسا قارشىمدا، كى تىغ جانشكاريم وار
 نە قورخوم دالغاردان وار، نە قارقىش ياغدىران قىشىدان
 گتىش درىاكىيمى سىينەمدە سارسىلماز وقارىم وار
 قىسلىندىم، يىئتە بااغلى قىفسلىر اىچەرە سىلسەندىم
 اودور قوشلار آراسىندا بىر اۆزگە اعتبارىم وار
 آياقدان دوشىسىدە جسمىم، هوەسدن دوشىمىيېب كۈنلۈم
 اۆلۈمەدە قورخودان گلەز، باخىن نە اقتدارىم وار
 آدرۇنام! نا او مىد او لىما! اۇتر بىو غەصەلى ھېجرا
 گلر بىرگۈن گۈررسن كى صفالى روزگارىم وار
 بىو قارسىلمىش گولوستانىم دولار بار دىگر بارە
 اىگر اۆلکەمەدە اىللەدىر خزان دورمىش باھارىم وار
 عدالت پىنجەسى بىرگۈن قىرار زنجىرى بىدادى
 بىو معنايە طېيىعتىن دىلىلى آشكارىم وار
 گەكدىر لالەلر يانسىن گول آچسىن قونچا دىللەنسىن
 منىم تا بوسنانىمدا سىنىن تك نىفەكارىم وار
 «حكىمە» باجىنinin شعرى لە «ناظر»! مطلبە سون قوى
 * «ياخىن دوشىز أچل چونكى اورەكەدە انتظارىم وار»

دوزلو شرفخانه

داغلاديم عشق او دونا، سينه‌می پروانه کييمى،
 هله‌ده يار سانايير، عشقىمى افسانه کييمى
 او كى اۆز يارينا بىگانه‌دى، بىگانه‌يد يار،
 دئىيرم: كاش منى ده فرض ائده بىگانه کييمى
 آى آمان، بير گۈزلىن گۈزلىينه دوشدو گۈزوم،
 كى منى سالدى بئله چۈللە ديوانه کييمى
 بااغلاديم اونداكى پىمانىمى شىرىن لېينه،
 دوشموشم الدن الله، بادەلى پىمانه کييمى
 سينه‌مە هر باخىشى تىرى وورور تىر اوستن،
 قلىيمى هر گولوشو شان، شان ائدير، شانه کييمى
 نه او مود واركى، چاتا وصلىينه ديوانه كۈنول،
 نه دۈزوم واركى، دۈزەم هيجرىنه فرزانه کييمى
 عشقىمىن دفترىنин اوّلى ده شىرىنسە،
 دالىسى غصەلى بير قصەدى پايانه کييمى
 من گونشى وورغۇنويام هر گئىجەنى صوبىحە قىدر،
 ألهرم گۈز ياشىمى دامنە دوردانە کييمى
 گزمىشىم هرنە قىدر اولكەلرى، گۈرمەمىشىم،
 نازلى تبريز كىيمى، دوزلو شرفخانه کييمى

نازنده ایرانیم

سؤيله‌دى: دونياده يو خدور نيزه مژگانيم كيمى،

سؤيله‌دىم: يو خدور اونا آماج اولان، جانيم كيمى

سؤيله‌دى: اولدوزلار ايچره ماھ رخشانديز او زوم،

سؤيله‌دىم: عيناً منيم بو اشگ رخشانيم كيمى

سؤيله‌دى: هر كيم گئره، لعل لب خندانيمى؟

سؤيله‌دىم: باغرى اولار چاك گرييانيم كيمى

سؤيله‌دى: باد صبا افسان اندنده زولفومۇ؟

سؤيله‌دىم: تىتەر اورەكلىر، قلب لرزانيم كيمى

سؤيله‌دى: قاشيم كمانديز، سير عشقىمدىز نهان،

سؤيله‌دىم: خم قدىم ايله، آه پنهانيم كيمى

سؤيله‌دى: ساچلارىمى بير گون پريشان ائيلەسمۇ؟

سؤيله‌دىم: عالم اولار حال پريشانيم كيمى

سؤيله‌دى: بير آزجادا صهباى عشقىمدن دانىش،

سؤيله‌دىم: هر عضوده جاري اولان قانيم كيمى

سؤيله‌دى: سؤيله گۈرم، هيجرانى آلاه نئيلەسىن؟

سؤيله‌دىم: يىخسین ائوين، بو قلب ويرانيم كيمى

سؤيله‌دى: سن سئوكىمى قلىينىدە بىلرسن نېبعە؟

سؤيله‌دىم: گۈزلرده كى ياقوت و مرجانيم كيمى

سؤيله‌دى: هئچ يىرده يوخ «ناظر» كىمى شيرىن سخن،

سؤيله‌دىم: يار اولما وار، نازنده ایرانيم كيمى؟

عشق اليفباسى

اليمدن صبرىمى آلدى، آياقدان سالدى سئوداسى،
 باشيمدان چىخمايس، نئيليم، او دلدارىن تمناسى
 او مار هرلب اونون سورسا، دوداغيندان سوزەن بالى،
 تومار هر گۆز، اونون دورسا اۇزوندە قىدۇ رعناسى
 هانى بىر بىئىله نورستە، بسويو بستە، تئلى دستە،
 اىدن ۇشاقى دلخستە، لې لعلە شكر زاسى؟
 قرارە، صبرە، تابە اولموشام بىگانە خطىيەن،
 تباھ اوللام اليمدن تو تىماسا، خالى دل آراسى
 خورامان اولسا، گولزار محبىتە اليف قىدى،
 صف اندر صف اولار مەھۇ تىماشا، عشق اليفباسى
 اىستان جىتىدە دە بىئىله صفالى گولعذار اولماز،
 قىيزىل گول تك او لا عطرى صنوير تك تىماشاسى
 اونون هر تار زولفوندىن، آسىلمىش مىن كۈنۈل يىردىن،
 فقط «ناظر» دئىيل بولبول كىمى گولشىنده شىيداسى
 او شىرىن لې نگارە كىم منىم تك بىر نظر سالدى،
 پريشان زلفوتك آخر پريشان اولدو دونياسى

نصيبيم

نه شاديليقدان، بېھلنديم، نه كام آلديم جوانليقدان،
 بىئىكىدىم، تىنگە گلدىم بۇ بېھسىز زندگانلىقدان
 او مودسوزلوق بىبابىنىدا او خلانمىش شىكارام من،
 اجل تىز گل، بۇ سرگىردانى قورتار نىيمە جانلىقدان
 دولانسام چۈلەد آوارە، اورەك يارە، جىيگە پارە،
 تاپىلمىر دردىسمە چارە، يوروولدوم باغرىقانلىقدان
 گىلئىلىك اتىرمە هەج يىرده بختىمدەن، كى بختىم دە -
 مىnim تك ال - آياغى باغانلىيدىر ناتوانلىقدان
 اىلە دەشتلى بىر توغان دوشويىدر بۇ بىبابانە،
 كى اصلاً قوردوللا اينسانى سەچمىر كۆز، قارانلىقدان
 نىدەندىر بىلەيمىر آلاهە! دىلەكلىرى گولستانىنىدا،
 بوداقدا قونچالار بىر - بىر سولور ناكامانلىقدان
 گولستان خستە، بولبۇل خستە، سونبۇل خستە، گول خستە،
 او اتو بىرياد ائدهن بايقوش دا دويمور نوحە خوانلىقدان
 بوتون باغ و چمن اود توتدۇ، الوان گوللىرىم ياندى،
 نصيبيم بىر او ووج كول اولدو يالنىز باغانلىقدان
 تعجب ئىيلەمە «ناظر»! سىنин ھە يىرده اشعارىن،
 كۆزۈندەن چاغلايان ياش تك، روان اولدو روانلىقدان

مسيحالر ائدهن معجز

ياراشماز ياشماق آلتيندا گؤزهـل لـر استـار اوـلسـون؟
 گـؤـزـهـلـ! يـارـ ظـولـمـتـ آـيـدـيـنـ صـابـاحـيمـ آـشـكـارـ اوـلسـونـ
 سـنـىـ خـلـقـ اـلـتـمـهـدـنـ مـنـظـورـ اـكـرـ مـنـعـ تـماـشـادـيرـ
 نـهـ حاجـتـ قـاـشـ گـؤـزـونـ گـويـچـكـ دـوـدـاغـيـنـ آـبـدارـ اوـلسـونـ
 بـسوـتونـ عـالـمـ بـسـيلـيرـ گـولـ آـپـريـهـرـ اوـرـپـكـلـرـ آـلتـينـداـ
 سـنـىـ هـرـ كـيمـ گـولـومـ خـوارـ اـئـيلـهـدىـ عـالـمـهـ خـوارـ اوـلسـونـ
 عـيـانـ قـيـلـ لـعـلـ مـسـتـورـوـ آـخـيـتـ جـسـمـيـمـدـهـ جـانـ شـهـدـيـنـ
 مـسـيـحالـرـ اـئـدهـنـ گـرـهـ كـدـيرـ آـشـكـارـ اوـلسـونـ
 اـمـانـ دـيرـ قـويـماـيـنـ زـاهـدـ كـيـمـيـ بـسـيـ ذـوقـ رـضـوانـهـ
 كـىـ قـورـخـومـ وـارـ اوـ نـعـمـ الـمـسـتـقـرـ بـئـسـ الـقـرارـ اوـلسـونـ
 اـزـلـدـنـ عـشـقـيـلـهـ عـقـلـ اوـرـتـاسـينـداـ كـشـمـكـشـ لـرـ وـارـ
 اوـ اـيـسـتـرـ شـورـ وـ شـوقـ اوـلسـونـ بـوـ اـيـسـتـرـ آـهـ وـ زـارـ اوـلسـونـ
 عـاشـيقـ! دـورـ سـازـىـ كـوكـلـنـدـيرـ،ـ كـوكـونـدـنـ كـينـ -ـ كـدرـ يـانـسـينـ
 مـغـنىـ تـارـىـ دـىـلـلـنـدـيرـ،ـ كـىـ غـمـلـرـ تـارـ -ـ مـارـ اوـلسـونـ
 سـازـاقـ وـورـموـشـ گـلـسـتـانـداـ تـيـكـانـدانـ باـشـقاـ بـارـ اوـلمـازـ
 آـلـ -ـ الـوـانـ گـولـلـرـ اـيـسـتـيرـسـنـ دـايـانـ -ـ دـوزـ نـوـيـهـارـ اوـلسـونـ

پشيمان ائيلرم بيرگون

سراسر نظم آفاقتى پريشان ائيلرم بيرگون
 ييخىب ئولمۇن دويەردىن خانە وىران ائيلرم بيرگون
 سەل اوللام كىشىنە يېب باش قاوزارام غىرت قوجاغىندان
 سوسوز صحرالرى جوششلى عىمان ائيلرم بيرگون
 آخىش قارشىندا قەرىلە داياسا ھانسى ھوندور داغ
 دىيىنەن لاخلادىپ خاكايلە يكسان ائيلرم بيرگون
 سكوتون كۈلگەسى دوشسە، جاھانى سالسا جىنبىشدن
 يېل اوللام چىرىپىنېب دەشتلى طوفان ائيلرم بيرگون
 خروشان ايدىرىيم لار تك بولودلار سىنەسىن يارارام
 گونش شوقىندان آفاقتى درخشان ائيلرم بيرگون
 فلك دن قورخمارام تقدىردىن بىر ڈە باكىيم يوخ
 قضايە باخمارام موشكوللار آسان ائيلرم بيرگون
 تىكان بىتىمىش علفزار ايچەرە قاندان باشقابار اولماز
 بوغان قوخلو بىبابانى گىلسستان ائيلرم بيرگون
 وطن مىجنونو يام الدە نە كى دار وندارىم وار
 نىڭكارىم اىستەسە اوغرۇندا قوريان ائيلرم بيرگون
 حىا ائت چىخ گردون! «ناظر» بىر بئىلە كەج باخما
 سىنى آخر بىر كەجلەكىدىن پشيمان ائيلرم بيرگون

سینیق یئلکن

بوغولموش سینه‌ده قات - قات قالاتمیش موشکولوم واردیر
 کیمه اظهار اندیم یارب! کسی با غلامتیش دیلیم واردیر
 سوزارمیش قوچایام مین - مین ماراقلى نوبهار او لسا
 منیم هرگز او زوم گولمز اورکده نیسکیلیم واردیر
 سینیق یئلکن کیمی طوفانلى عمان ایچره سرگردان
 نه بیر یېل قالخیر ایمداده نه او نده ساحلیم واردیر
 یادیرغانمیش او مودلاردان آسیلمیش تاره تیمثال
 کی هیسلی، توزلو تاریمدا بیم یو خدور زیلیم واردیر
 نه قارداشдан وفا گوردوم نه یولداشدان نه سیرداشدان
 و فاسیز آرخاداشلاردان بوگولموش بیر بئلیم واردیر
 فلکدن هرکسە بیر سئوگیلی دونیادە پای دوشدو
 منیمده دردلى سینمده غم آدلی سئوگیلیم واردیر
 دوننده ایل فرحتنم کى شوکر آللارا ایل دؤندو
 ولی گۇرمى کى قارشىمدا هر ایلدەن پیس ایلیم واردیر
 بو سولموش گۈلشنیم «ناظر» دولار بار دگىز، بارە
 سینین تک تادیاریمدا شیریندیل بولبولوم واردیر

خاطيره

قوراندا خاطيره‌لر آشيانه سينه مده،
 وورار دوياره جوانسليق جوانه سينه مده
 ياديمما دوشجك او خوش لحظه‌لر، شيرين آنلاز،
 اولار شلاله تك اشكيم روانه سينه مده
 كؤنول باعيندا ائده‌نده دوداغيني تصوير،
 چكىرلر او دلو هوسيلر زيانه سينه مده
 عزيزديز منه عشقين صدفلی اينجي كيمى،
 او دوركى بسله ييرم، عاشقانه سينه مده
 نولار، نولار؟ ياز او لايدى دوياره شور ايله،
 گليب، قونوب، او خريار دين ترانه سينه مده
 اينانكى، سنسيز او لاندان بو دؤزمه يەن اوره ييم،
 تو تور او شاق كيمى هرگون بهانه سينه مده
 سوروشسالار: نيه قدىن كمان اولوب «ناظر»؟!
 دئين كى: عشق او خو ائتدى كمانه سينه مده

کیم دئییر عؤمروم بیتیب؟

اوج آلان قارتال کیمی، گؤيلر مکانیمدیر منیم
 ذیروهله عنقاسییام، قاف آشیانیمدیر منیم
 من او داغ قلییندە گیزلىنىش آلوولار کانى يام
 خشمە گلسم گۆزلەيم آتشفشارنىمدىر منیم
 دالفالار ساللار کیمی سرت اوسلالار، قورخوم نەدير؟
 بىر ي سورولماز قايقم، حق با دابانىمدىر منیم
 چاغلايان، سئللر کیمی، گۈز ياشىمین وار جوششى
 آتشىن وولقان کیمی آه نەھانىمدىر منیم
 وحشىتم يوخ، او دلار ايچره ياخسالار «نمود» يلر
 بوت يئخان ابراهىم او د گولستانىمدىر منیم
 قوى منه دوشمن ياخىب تهمت، ياراتسىن افترا
 يوخسا، بوندان باشقى دوشماندان گومانىمدىر منیم؟!
 چىرىپىnar دايىم او رهك سينه مده ايران عشقىنه
 بو گۈزەل اولكە بىلەن روح و روانيمىدىر منیم
 پارچا - پارچا دوغرانام، يور دومدان آيرىلماز كۈنول
 نازلى آذرىيagan معناوه جانىمدىر منیم
 ايىدم باش هئچ زامان عفرىت استبداده من
 اصل حریت مقدس آرمانىمدىر منیم
 قسويمارام زنجىر استعماره قوللار با غلانا
 شاهىدىم تارىخىدە «ستارخان» يمىدىر منیم

سئل آخا، شمشك شاخا، توفان قويما ديكسينه‌رم
آذرسستان اوغلو يام غيرت نشانيمدير منيم
«ناظر»م اشعارىما قىمت وئرن جوهر دئييل
بلكه گوزلردن آخان قايىنالى قانيمدير منيم
بىر زامان، سولسامدا رىشەمدن بىتىر مىنلىرىجە گول
كىم دئىير: عۇمرۇم بىتىب كۈچمك زامانيمدىن، منيم؟

آختارما

اور کده ایشله بین درده، دولانما، چاره آختارما!
 منیم یاره م کیمی هنچ بیر اوره کده یاره آختارما!
 بیتر هر بیر یارا آمسا اوره کلر یاره سی بیتمز
 بو درد لاعلاجه هنچ طبییدن چاره آختارما!
 اولومدن نوشدارو گلسه ده، سه رابی قورتار ماز
 ساغالماق، آشنا دن زهر ایچن بیماره آختارما!
 گر ایستیرسن بیخا بالتا یشره سرو سرافرازی
 اوزوندن دسته سال، بیهوده آهن پاره آختارما!
 منی هیچکس بیخانماز دی، ولی بیر آشنا بیخدی
 عزیزیم باشقا بیر ایضاح بو گفتاره آختارما!
 وفا اندیم جفا گئور درم، عدونی آشنا گئور درم
 صفائی کیمیا گئور درم؛ گزیب، بیچاره آختارما!

دېلىمى كىمە

گولوم، منى بو قدر ائتمە خوار، خار كىمى،
 يارالىيام، ياراما مىرەم ائيلە، يار كىمى
 بىئەكى غىمكش و غەمخوار روزگار ائله دىن،
 آماندى قىامتىمى بىوكەم، روزگار كىمى
 بىلاكش ائيلە مىسن ائيلە اختىارىن وار،
 گۈزۈندن آتما فقط صىبر و اختىار كىمى
 نىچەكى سىنەمە ووردون اوخ اوستن اوخ، سۆز يوخ
 بىارى سوراغىمما گل، اوخلانان شىكار كىمى
 باشىمى كىس، جانىمى آل، قانادىمى سىندىر،
 دېلىمى كىمە قوى اۇلسەم اۇلۇم ھىزار كىمى
 ياش اولدۇ آل - اته گىيم آل بويالى اشگىمدەن،
 الىنده جام لبالب توتان خومار كىمى
 چوخ انتظار چكىپ، بىلمە مىشىدىم ائو داغىدان،
 جەهاندا اولمازىميش صىبر و انتظار كىمى
 نولار كى؟ نازىلە بىر گون بو باغلى پىنجرەنى،
 گولە، گولە آچاسان صىبع نو بىھار كىمى
 او رەك دىيارىنى سرشار شوق و شور اىدەسن،
 چىچكلى بىوتە كىمى، گوللو شاكسار كىمى
 توجاقلاشىپ ياشاياق قول - بويون، ياشىل، بىرگە،
 عطىرلى سوسن اىلە بويلانان چىنار كىم
 او مئى سوزەن باخىشىندىرىكى «ناظر» زارى
 ائلەدى شەھەر شەھەر «شەھريار» كىمى

بو مسته

تا وئردى چشم مىتىن پىمانه‌لر بولىتىن
اىتمىز داها كفایت مىخانه‌لر بولىتىن
تا حلقە - حلقە زولقون بولۇمدا سىلىكلىنى
حىران باخىب گولورلار، ديوانه‌لر بولىتىن
بىر يول لېينىن اوپىدوم مىن يول يانىب كول اوپىدوم
مبھوت و مات اوپىسلاپ پروانه‌لر بولىتىن
ال چك جفادن، ال چك دوشىدوم داها آياغدان
رحم اىت كى رحم اندىرلر بىگانه‌لر بولىتىن
زنجىرە باغلى - باغلى گزدىرىمە هەر دىيارى
قوى طعنە وورماسىنلار فزرانه‌لر بولىتىن
فتانە گۈزلىنىن «ناظر» اولاندان افسون
اىتمىز اىش عزىزىم! افسانه‌لر بولىتىن

زمانه فيتنه سى

منى مبتلا اىدەندن غم عشىه نازلى يياريم،
 نە قالىب اليمدە صيرىم، نە اورە كە اختيارىم
 گۈزونە گۈزۈم دوشىدەن، اورە يېم دۇنسىدو قانە،
 قارا ساچلارين گۈرنىدەن، قارالىبدى روزگارىم
 او چىغاندا سىئە آى تك، النىر گۈزۈمدەن اولدۇز،
 او گۈلنە قۇنچالارتىك چىچە يە دولور باھارىم
 ئىله دالبادال سوزەر مئى، او خەم لباليىدىن،
 كى ايچىن دىنير: باشىمدان نىن اوچماپير خومارىم؟
 هانى بىئيلە نازدانە، بىئەلە فتتە زمانە؟!
 كى اليىندن آسمانە، چىخا دايىم آه و زارىم
 هانى بىئيلە زولفو دستە، بويو بستە، آغزى پوسىتە؟
 كى وورا اوخواوخ اوستە، يانا قىلب داغدارىم
 جانىمى شرارە يساخدى، دايانيپ اوزاقدا ياخدى،
 باخىيان منىم دە آخدى، او زە اشىگ پر شرارىم
 دئدىم آها ياندى سىنەم، دئدى: دورما-دورما سۇندور
 اوردو سۇندورەر - دئدىم: نە؟ دئدى: لعل آبدارىم
 دئدىم او دلارا يساخار، نە؟ دئدى: آتشى محبت،
 دئدىم: ائولرى يىخار، نە؟ دئدى: عشق جاشىكارىم
 منى دردلەر نە سالدى؟ دئدى چشم و خط و خالىم
 تې و تابە سۇيىلەدىم: نە؟ دئدى: زولف تابدارىم

اۆزون ائيلە چارە يارب، داھا قالمايىب اوره كده،
 نە وصالينا امىدىم، نە فراقينا قراريم
 اوره بىم چوخ اىستە بىردى ائدە سير عشقى پنهان،
 ولى سالدى آشكارە، اىكى چشم اشگباريم
 گنجە صبحە دى گۈزومدن، اوزە شمع تك آخار ياش،
 كى سحر درىچە سىندىن، گولە گون كىمى نىگاريم
 دئىين او حىبيه سالما، بىئە «ناظر» ئى نظردن،
 اۇلورم آماندى قويما، اۇلە گۈزدە انتظاريم!

گتسن گئت

دئيرم گتمه، منيم فيكرىمه قال، گتسن گئت
طاقتىم هىجرينه يوخ، جانىمى آل، گتسن گئت
سۋوگىسىز، سۋوگىلىسىز سىنە نە لازىمىدى منە؟
كىل بوبوش شىشەنى آل، داشلارا چال، گتسن گئت
ايندى كى اى گۆزو گۈچك، منى ترك اتىمەلىسىن!
بىلىسىن، «نااظر» سىنسىز ياشاماق فاجعەدىرى!
رحم ائله، رحم ائله، كىل جانىمى آل، گتسن گئت

دار و نداريم

عُومور بالدان شيرين بير بللەدیر، دلدار اوغان يerde
 زەھرلى داملا لا ردىر حسرت دىدار اوغان يئرده
 نىدن كام آلماسىن دلدادەلور شيرين دوداغىندان؟!
 كىم ائتمىز مىل شىگىر، لعل شىگىريار اوغان يئرده؟
 آماندىر! قويما داردابوندان آرتىق خىل عشاقى،
 كى قوزغۇن اوينايىار آصلاحانه ميدان دار اوغان يئرده
 سوزارميش شمع تك بير آهايلىه قلىييم اوڭلۇرىنىسىز،
 ولۇ گۈز ياشلاريم وولقان اوڭلار سن يار اوغان يئرده
 سىنه مەدە بىسلم جانىم كىيمى مىن عالىمەن دردىن،
 سىنин بير يول او دلبىر گۆزلىرىن دلدار اوغان يئرده
 گولوم! كىس باشىمى، يار سىنەمەمى، آل جانىمى، اوڭلۇرى
 آماندىر قدىمى سىندىرما هىنى، اغيyar اوغان يئرده
 منم هر پرده دە مىن ماھنى گولدن ساز ائدن بولبۇل،
 قفس دە اۇتسۇشم عۇرمۇم بويو، گلزار اوغان يئرده
 بهار اولدۇ نىن بىس بو سازاقدان قارسىلان بختىم،
 دوپاره يو خلادى، بادى صبا بىدار اوغان يئرده؟
 عزيزىيم! «نااظرىن» - يىن دار و ندارى تىكچە عشقىندىر،
 اونو دا سن دئىسن، قورىيان ائدر، ناچار اوغان يئرده

منیم جئیرانیم

نیازیم غیره یو خدور، دلبر جانان اولان يئرده،
نه حاجت شمعه وار، خورشید نورافشان اولان يئرده
دانیشما قونچادان، گولدن، سۆز آچما قند - شگردن،
منیم دلداریمین شیرین لبى خندان اولان يئرده
نه ياز افسانه لشیلاند، نه صحبت ائیله شیریندن،
منیم جئیرانیمین آی حوسنوه حئیران اولان يئرده
نه عاقیل لرکى اود توتدو، کول اولدوبير کيچىك قوردان،
آماندىر، دورماين عشق آتشى رولقان اولان يئرده
دئمه دونپاده هر درددن چتىندىر آيرىلىق دردى،
وصال آسان اولار، تسلیم جان آسان اولان يئرده
دئىین جاناتىما بسىدیر، داها اغيياردان ال چك،
نه حاجت غیره وار، عالم سنه قوريان اولان يئرده؟
نظردن «ناظر»ى آتما، يادا، بىگانه يه ساتما!
رقىيە قاش گۈز اويناتما، اوركىلر قان اولان يئرده

(هیدجی) دن استقبال

کوهنه یارا

باغلاديم کؤنلومو تا لعل لب جانانه
 او قدر آغلاديم او دلاردا کى يتديم جانه
 بير باخיש باخديم او افسون اشلىين گؤزلرينه
 بير عومور اشيله دى دىللرده مني افسانه
 او زونه صوبع دئديم او لدو قارانلىق گونوزوم
 گؤزونه درىا دئديم سالدى مني توفانه
 بونه غوغادى کى احرارى چكىر زنجيره
 بونه ترسادى كە هئى رخنه سالىر ايمانه
 آچىرى لىلىنى هوشو ائدير سرگردان
 اشىرى ساچلارىنى عقلى سالىر زندانه
 گئجەنی صوبىحه قدره آه چكىپ آغلاميشام
 بىلە حسرتلى گئجەم تئز يتيشه پايانه
 نازلى دلدارىملا فرصت ديداريم اولا
 چكەم آغوشوما لىلىنىن آلام پيمانه
 واعظا! كەنه یارا وعظىلە درمان او لماز
 دردى بىل، مرهى تاب، سۇنرا چالىش درمانه
 سندە باخسان يارىمین مئى سوزولن گؤزلرينه
 اىدەجىسن بىلىرم مسکىنىنى مىغانە
 ياكى اىچىن بير اىچىم لىلىنىن شەھىدىنى
 او لا جاقسان منه تاي آند اىچرم قرآنە
 «ناظرین» شعرىنە الهام وئرن «هیدجى» دىر
 قوريانام تورپاغى مرجان بئجرىن «زنجان»

نیگاریم سان سن

ایرم یادلا را باش اوردا کى یاریمسان سن،
 اسمرم هاردا کى سینه مده قراریمسان سن
 نیلیرەم گلشن فردوسى کى بیر لحظە دە، مین -
 باع جنت یسارادان گوللو بھاریمسان سن
 لبلین بیر بە بیر اۇلموشلىرى احیا ائله يىن،
 شعبدە باطل ائدهن معجزە کاریمسان سن
 باغلادى عشق او زومە او ندا قاچاق يوللارى کى
 گىزلىجە قاش - گۈزۈن آندىردى شىكاریمسان سن
 بورو سە باشىنى دا ذىروهلى داغلار كىمى قار،
 يىئە غوغالى حیاتىمدا وقاریمسان سن
 غزلیم اىنجى كىمى سینه لرین زىورى دى،
 چونكۇ شعريمده شعور اىلە شعاريمسان سن
 اتمەييم عشقىنى گوھر كىمى پنهان نە ائديم،
 آخى دونيادە متىم دار و نداریمسان سن
 «ناظر»ى آتسا نظردەن ھامى بىگانە كىمى،
 دئىەجىك دير يىئە هر يىرددە نیگاریمسان سن

بوغوشما

یار ووردو سینه‌مه یارا هیر - هین، هیریلدادی
 گوز یاشلاری عذاریمه شیر - شیر، شیریلدادی
 هانسی طبیبه شرح ایله‌دیم حال زاریمی
 فوراً دیزین قوجاقلادی زیر - زیر، زیریلدادی
 خالق آغلایردی حالیما آسماء عجب بوکی
 زاهده گورجگین منی میر - میر میریلدادی
 غیضیله سویلدی دئمه‌دیم: ال چک عشقدن
 عشق اهلی گورموسن هامی خیر - خیر، خیریلدادی؟
 هئی قیرها قیر عریچه دئدی، عشقی پیسله‌دی
 بعضاوه فارسی‌جامنه، قیر - قیر، قیریلدادی
 دیر - دیر ویریلدادی او قدر قبع عشقدن
 بینیم داهما موتور کیمی دیر - دیر، دیریلدادی
 عرض ایله‌دیم آقا! گورسن سنده یاریمی
 عقلین گوررسن اونداکی فیر - فیر، فیریلدادی
 گوردن کسی قالمیسان ایله بیر جرجنکله
 قالخاندا قول قیچین هامی جیر - جیر، جیریلدادی
 زاهده من بوغوشماداکی اولدو نصف شب
 پروین چراغی پوفلدي خور - خور، خورولدادی

آنا

سوزولور شيرين ديليندن آنا روحومون غذاسي
 نئيه دينميسن؟ دانيش، ديسين ديلينين اولوم فداسي
 من ايله دانيش کي دولسون يئنه بو شكسته، شوره
 گتير باليشى شوره آسانين شيرين نواسى
 آچيلار اورك عزيزيم! سن آغىز آچىپ گولنده
 نئجه کى اىدر شكوفا گولو بولبولون غناسى
 اوره يىيم دولار سوينجه هله ناغيللاريندان
 جانىمى نوازش ائيلر هله لايلايىن صداسى
 آنا جان! او مىدىم، عشقىم بو جهاندا تكجه سىنسن
 و او بىال سوزن ديليندىر هامى دردىمىن دواسى
 منى بىير ده آل قوجاقه يئنه سىنهن اوسته يئر وئر
 كى أسر سىنين دوشوندن منه جتىين هاواسى
 آسانين تبسمىن دوشاق او يېرەنر تبسم
 آسانين گولوشلىنىدىن گولوشە دولار باليشى
 آنا! سئوگى لر حديشىن دئىك او لماز آيزى دىلدە
 قوروlobe سىنين ديلينىدە منىم عشقىمەن اساسى
 يازىلما ئەم باقى ظولومات ايچىنده (خىضراء)
 يازىليب سىنين لېسىنده منىم عومرومۇن بقاسى
 قازىليب بهشتىن آدى آنا جان آياقىن آلتدا
 يازىليب رضايتىنده اولو رئىسيمەن رضاسى

سنی سئومک اوسته یاندیم بئله بوسبوتون کول اولدوم
 نه دئمک از لدن عشقین قویولوب بوجور بناسى
 منی سندن آیرى سالماز نه اولوم نه دار نه زیندان
 چالىشىر كيم آيرى سالسىن ناگهان اولوم جزاپى
 بىوتون عشقلر يىترسە آنا بىر گون انتهايە
 سەنین عشقین عزىزىم اولا بىلمز انتهاسى
 آنا بىر دە گۈزلىرىن آج اىلە (ناظر) نظارە
 گىدە تاکى سىنه سىندن غمىن آللى اىللى پاسى

باھار

گونشىن گویلره آل بايراغى يوکسلمه دەدیر
كىچىنەنин باغرىنى غىرتلى سەر دەلمە دەدیر
قارا قىشدان بىر عۆمۈر گولشىنە قارقىش ياغدى
يېتى دە خىستە چىچىكلەر ھامى دېرچىلمە دە دېر
سارساغان، قارقا باغىن كوكسۇنۇ اتىيىشدى يارا
يارا بىتىمكە دى، جان آغريسى دېنجلەمە دە دېر
«ناظر» يىم آج گۈزۈنۈ عبرتىلە ئىيلە نظر
گور نىچە باغچالارى يىئل، سوپوروب سىلمە دە دېر

نسیمی دن استقبال

بد نظر

عارضین آیة سحردی سنین
 طلعتین طلعت قمردی سنین
 دیشلرین ایسنجی، لبلرین یاقوت
 بوغازین تونگ نی شکردی سنین
 دولدورو سان جهانی عطربله
 ساچلارین او لمامشک تردی سنین؟
 فتنه یاتماز جهاندا واللامی
 کؤزلرین تاکی فتنه گردی سنین
 ال کسیر، قول سالیر، آیاق پیلیر
 قاشینین خنجری دو سر دی سنین
 نقدر ایله سم سنى توصیف
 یئنه وصفینده مختصردی سنین
 سنى تاپدیم مرادیسما چاتدیم
 «ناظر»ین گورنه بختوردی سنین
 قولونو بسوینونا حمایل اىله
 درشمنین چونکو بد نظردی سنین

عاشق

طريق عشقیده ترک سر و جان ائيله ير عاشق
بوتون دار و ندارين بذل جانان ائيله ير عاشق
چکر شاهين کيمي قيها طناب و داردان قورخماز
انا الحق فاش ائديب داراوسته جولان ائيله ير عاشق
سارالميش رنگيله بير گون گيررسه بزم اغياره
اوزون بابك کيمي قان ايله الوان ائيله ير عاشق
سوسوز جان وئرسه ده پيمانه دوشمندن قبول اشتمز
بو طرزيله وفاتي عهد و پيمان ائيله ير عاشق
اوکى عاشق دئيل (نااظر) چتىن جان يانديرار خلقه
جانين جانانينا قوريان چوخ آسان ائيله ير عاشق

سرنوشته باخ

پیاخدى آلالو اودلارا بىر بى وفا منى

ائىدى بى جور شكسىتە منى بى نوا منى

سېندىردى قول - قانادلارىمى ياردى باغرىمى

آل قان ايچىنده ائىلەدى جانسىز رەها منى

گول تك عزيزايىدىم كى او گولدن گولاب آلان

گوزلرە خارتىك ائلەدى بى بەها منى

اۆز دىلىمى كىسى بى كوب سونرا قدىمى

مېين فەئىلە او فىتنەگەر ائىدى فنا منى

صدقىلە من اىدرىكەن او نا جانىمى فدا

او مكىرىلە ھوسلرە ائىدى فدا منى

آخر نەجور گىلەنلىگە اىدىم غئيرىدىن سەنە؟

بىر يىشىدە كى گتىرىدى جانا آشنا منى

تقديرە باخ، تصادفە باخ، سرنوشتە باخ

هاردا «خېر» غم او لىسا، سىنچەر «مبتدا» منى

قيمتلى خالقىيام نە اىدىم؟ دست روزگار

ائىدى آياق لار آلتدا بى گون نخنما منى

يسوخ، يسوخ شىكايىت ائىلەمەرم روزگاردان

رنگىن رىسالىر ائىلەدىلىر بىر يىسا منى

من «ناظر» م وطن يىلۇنۇن غم كشىدەسى

يارب بى غەمدەن ائىلەمە هەركىز جدا منى!

وطن سنسن

او گوندن کی اوزاق دوشدوم او شیرین دیل نیگاریمدان
 بئزیکدیم وارلیغیمدان تنگه گلدیم روزگاریمدان
 اگرچس لاله تک با غریم قان اولدو فرط فرقتن
 بئته عشق آتشی قالخار بو قلب داغداریمدان
 گؤرم یارب! شرار هیجردن قلبی کباب اولسون
 من هر کیمسه کی آیری سالیب یار و دیاریمدان
 نه قدری ایستیرم چیخمیر یادیمدان یادی دلدارین
 سوروش گر اشتمیسن باور بو چشم اشگباریمدان
 سوزارمیش قونچادیر بیرآن شکوفا اولمایر کؤنلوم
 کوسوم بیللم کؤنولدن يا بو بخت نابکاریمدان؟
 خزان وورموش آغاچلار تک نهدن اوز باشیمی يولموم؟
 سارالدى صورتیم آیری دوشندن نوباهاریمدان
 نه تنها اشگ چشمیمدن پئر اهلین چولقاپیر محنت
 گئیون اولدوزلاری مورگو وورانماز آه و زاریمدان
 منیم یاریم کسی آفالی منور ائیله بیب گون تک
 نه دن معو ائیله میر ظولمت غبارین شام تاریمدان؟!
 وصالی اولماسا قسمت وئرین رخصت چیخیم داره
 دار اوستوندنهن آلم عطرین کئچیم دار و نداریمدان
 بئلوندو بئنوا قلیهم بئلونموش الکم او غروندا
 نجده قازانماسین حسرت غوباری پود و تاریمدان

سوروش احوالىمى او دلا يوواسى او دلاتان قوشدان
آلېشىن بىند - بىندىن قىصە اندوهبارىمدان
داها گۆز ياشىمەن سىررىن دە قان ياشلى آرازدان سور
او تايىدا «بختىار» يىمدان، بو تايىدا «شهرىار» يىمدان
چىكىرلر ماھرانە نقشىنى شىرىن غىزللىرده
يازارلار بىر عۇمۇر گۆزدە دايىانمىش انتظارىمدان
وطىن! گولدىن باھاردان «ناظر» يىن منظورى سىنسن، سىن
گۆزەل آدىن سوزەر بال تك كلام آبدارىمدان

هر گوله شقايق دئمرم

عشقى ايسنجە بىلن كىس لره عاشيق دئمرم

هر گوله باغرىدا قان او لسا شقايق دئمرم

كيم الـ كركى آلا، داغ يارا، فرهاد او لماز

هر كىس طالب عذرا اولا، وامق دئمرم

عاشق صادق او دور اويناييا دار اوسته باشى

يوخسا هر بوالھوسە عاشيق صادق دئمرم

غىر پروانە كى جان وئرمىسى آرام او لماز

ھېنج كىسى منصب عاشىغلىغا لايق دئمرم

«ناظر» م آينا كىمى سىينەمى پارداخلامپىشام

اۇلمەرم اگرى يە دوز آلپىغا فاتق دئمرم

موسیقی

عاشيقين كؤنلونو آرام ائلهين موسيقى دير
 مەھل انسى دلارام ايئلهين موسيقى دير
 نفمە جان جوھرى، روح نشەسى، وارليق سىسى دير
 دىرىيليك بزمىنى گولقام ائلهين موسيقى دير
 بولبولون چەچەن دير قونچانى خندان ائلهين
 سرو طنازى دلارام ائلهين موسيقى دير
 اورداكى قونچا دوداغلار داييانار صە در صە
 بىسەنلىك بوسەيدە پېغام ائلهين موسيقى دير
 ياشايىش اولسا سئۇيندىرىمە گىلە سئومكلىك
 سئوگى دن خلقى شىرىنكام ائلهين موسيقى دير
 آخيچى شعرى كە جوھركىمىي جانلاردا گزەر
 شاعيرين قلىينه الهام ائلهين موسيقى دير
 مطرىا آل سازى چال! كۈنلۇمۇ شادان ائيلە
 كى منىم دردىمى آرام ائلهين موسيقى دير
 مىپرابىسى سىنه دە گزدىرى كى اورەك مولكوندن
 دفع هر غصە و آلام ائلهين موسيقى دير
 ائتدى حق اونداكى داودە «مزاميرى» عطا
 دىدى؛ چال! ابلىيسى ناكم ائلهين موسيقى دير
 سازى بىھودە حرام ائتمەدى زاھد، بىلدى
 كى اونو خلق آرا بىنام ائلهين موسيقى دير
 عاقبت «ناظر» دە سازلا شىكار ائتدى صەم
 بىلدى كى دامە اونو رام ائلهين موسيقى دير

میللی شاعر

روحوم دیرىيلر بور بوداغى گوللو گۈرنە،
قلېيم آچىلار كۈشنى سونبوللو گۈرنە
رنكىم سارالار آغلابىرام قان اىچرىمدە،
هر آغزى يوموق قونچانى نىسگىللى گۈرنە
يارىم دايىانار گۈزلەيمىن پىنچەسىنە،
هر يېرده شىرىن دىللى اوزون تىللى گۈرنە
«ناظر» اوپۇنر مىللەتىنە ماھنى يازاندا،
مىللەت سئۇينەر شاعرىنى مىللى گۈرنە

«بختیار واها بزاده» معلمە اتحاف

حسرت

قالمیشدى گۆزوم آن اوزون ایللر سنه حسرت،

سن بىلمە ايچىرىتىمىشدى نە قانلار منه، حسرت!؟

خوش لەجەلى بولبۇل نە گىرك باغانلى قفسە -

بىر عوْمۇر قالا نىترنە، سوستە حسرت

يىغۇ آىرىيلىغىن سىدىنىنى اى شانلى وصالىم!

قوىما قالا بوندان سورا كوتلۇم، سنه حسرت

آللاماڭئە غەمىلى فراقين تىملەن قازا!

حىيرمانى گۈئۈر، قوى قالا اھرىيىتە حسرت

حسرت قانىمىي اىچىدى يوز اىلدەن بىرى، من دە -

قانىن اىچەرم گىر گۆزومە گۈرستە حسرت

اولدۇز گۆزو تك گۆزلە مېشىك شانلى باھارى

ياز گلمەدە دىر قويما آسى گۈلشەنە حسرت

داغلار يىتىرەن گۈل چىچكى شىلەسى قارسار

نفترت او دونو سالسا بىوگۇن كۈوشەنە حسرت

«ناظر» دىلە يېر اىل - او سامىز بختیار او لىسون

تا وار ياشايىش، قىمت او لا دوشىتە حسرت

آمان سندن

گولوم! آچ گول دوزاغين گول! کى گولسون گولستان سندن
 جفانى - جزرو ترك ائيله کى اولدوم باغرى قان سندن
 ساتاشدى تا گؤزۈم روخسارىنه، غىمن آمانىم يۇخ
 منى بىر ناوك مۇڭان اىلە يېخدىن، آمان سندن!
 سىنمدە اوينايىار دايىيم گۈرۈش شوقۇندان اولدوزلار
 ندن كۈنلۈمە حىسرت وار زەمىن تا آسمان سندن
 آياقدان دوشدو گۈز بىر بىئىلە صىبر و انتظار اۇلماز
 اليمدن توت کى، ازد توتدو آلىشدى خانمان سندن
 عازىزىمسن، نىيگارىمسن، بەھشتىمسن، باھارىمسن
 دايىنسا دىزلىيم بىر گون، آلار قىلىيم توان سندن
 فقط چۈللرده، داغلاردا، دەنیزلىرde حىدىشىن يۇخ
 قولاغ وئرسك، ائدەر صحبت، كران تا بىكراپان سندن
 كەھى «ليلا»، كەھى «عذرا»، كەھى «شىرىن» مثالىندا
 هەر بىر لفظىدە يازمىش شىرىن بىر داستان سندن
 سراسر مولىك دۇنيانى دۇلاتدىم، گزدىم آردىنجا
 كى جانسىز جانىما ازلىسا آلام بىر ذرە جان سندن
 سۇلو، ساغى سۇراغلاشدىم، سوروشدوم آد - سانىن دان
 نە تاپدىم آد - سان سندن، نە اولدوم كامران سندن
 دووارە ائيلەدىم رجعت، سنى كۈنلۈمە آختاردىم
 نە گۈرۈدوم، جملە اعضايە جۇشور ھە لحظە، قان سندن
 ازدور دايىيم سنى «ناظر» سۇراغلار پود و تارىندا
 واراقلار ھە تىلىن ھە يول، تاپار مىن مىشان سندن

شاعر «آغلار»ین شعری نین جاوایسدا

وطن ترانه‌سى

کيمين کى اولسا منيم تك جاهاندا ياري، گۈزەل
 كىچىر هىميشە اونسون روز و روزگارى گۈزەل
 محال دير كى بىر اۆزگە نىكىارە باغلايا بىتل
 او عاشيقين کى اولا ياري خوش نىكىارى گۈزەل
 نه يار، او يار كى گونشدن اوزو خراج ايستر
 جلالى، كېكىبەسى، قىدرى، ماعتىارى گۈزەل
 نه يار، او يار كى گۈزەللىك شىكارگاھىندا
 آلى اوغۇرلۇ، او خو بى خطا، شىكارى گۈزەل
 نه يار، او يار كى گولىنده اورەك دونر قانە
 ساتاندا غىمزە آلار الدن اختيارى گۈزەل
 نه يار، او يار كى گۈزو، قاشى كىرىپىگى گۈزىچىك
 دوداغى، بال سئۇزو خوش، قددى گول، عذارى گۈزەل
 كشىدە قامتى قامت دئىييل قىيات دير
 دوروشۇ ناز، گۇروشو سئومەلى، وقارى گۈزەل
 خىال كىلەكى چكىپ سانكى اينجە گۈزلۈنى
 كى گۈز گۈزەل و گۈزۈندن سوزەن خومارى گۈزەل
 آچاندا آغزىنى سورس چىچىك كىمى گولوشە
 تېبىسى اىلهير هىر گۈزەل باهارى، گۈزەل

آپاردى بىر باخىشى هست و نىستىمى الدن

باخىن گۇرون نىچە اوينار گۈزو قومارى گۈزەل

ايىنانكى اىسندىيەدك ابتداي خلقىدىن

منيم يارىم كىمى خلق ائتمەيىبدى تارى گۈزەل

اونون غەمىنە بىئە ياندى بىنوا گونلۇم

بو اود نە او ددو خدايا اونون شرارى گۈزەل

سوروشسالار نە دىر آدى؟ بو دلبىرين «ناظر»!

دەنن وطن، كىداشى، تورپاغى، غوبارى گۈزەل

وطن - وطن دئىيەرەم تا جانىمدا جانىم وار

وطن ترانەسى شىرىن وطن دىيارى گۈزەل

بو شعرى «آغلارا» يازدىم كى گون بە گون اولسۇن

ھم انسىجمى ماراقلى، ھم ابتكارى گۈزەل

شهریارین وفاتى مفاسبتىلە

او لحظەدن کى منىم نازلى يارىم آيرىلدى،
 توان و طاقت و صبر قرارىم آيرىلدى
 آمان! کى گۈزلىمین ياشلارى آمان وئرمىر
 تىحلىم او زولوب اختىارىم آيرىلدى
 دئىيردىلر کى اۇلۇمدۇن چتىندىر آيرىلماق،
 نىن بىوگون بىلە راحت نىگارىم آيرىلدى؟
 سازاق دوشوب چمنە، اولما بولبولوم سوسدۇ؟
 پايىز يىتىشىدى مكىر نوباهارىم آيرىلدى؟
 گوپۇ دومان بورويوب پارلاق اولدوزوم باتدى؟
 اىل افتخارى اۇلوب اعتبارىم آيرىلدى؟
 بىلە کى غم بورويوب ياس لارى بنوشەلرى
 ماراقلى قونچالاريندان ھزارىم آيرىلدى؟
 آچىلمايىر اوره يىم اولما يار ديارىندان
 غىزلە شۆھەرە اولان شهرىارىم آيرىلدى؟
 دئىين سە تارە بىلە غم نواسىنى چالما!
 دايىان، دايىان کى منىم پود و تارىم آيرىلدى
 باخىن گۈرون نىچە «حيدریبا» تۈكۈر قان ياش
 آلى بىلەندە دئىير: نامدارىم آيرىلدى
 باشى دومانلى اوره ك قانلى، گۈزلى ياشلى،
 «سەند» نالە چىكى: اقتدارىم آيرىلدى
 قلم اليمدە تۈكۈر قانلى ياش، دئىير: «ناظر»!
 منىم دە مونس شب زىنەدارىم آيرىلدى

«نژهت تبریزی نین بیر شعرینه جواب»

يازديم

شاعريم! قصدمى من غوصىلى عنوان ايله يازديم،
سۈزۈمو پرده ده اول سئوگىلى جانان ايله يازديم
گاه زئىخا كىمى پرده گئىتۈرۈپ اورتولو سىرى،
حوسن محبسى اولان يوسف كىنغان ايله يازديم
گاه ھىدەن كىمى الهام آلاراق، سئير و سفردن،
شوكى دولت بىلقيسى سليمان اىلە يازديم
گاه شىرىنتىمە ال تاپماق اوچون داغلارى ياردىم،
دردىمى داغدا گزەن بير دەلى جىئران ايله يازديم
گاه مجنون كىمى لىيلا دئىه رك، چۈللرى گزدىم،
عشق اسرارىنى كىنجىنه و ديوان ايله يازديم
گاه دوداقلاردا بىيان غم عشق او لمادى سومكۇن،
الى قولتوقدا دوروب ديدة گريان اىلە يازديم
قورو دو چىشمە چىمىمە اگر جوهر اشكىم،
قىلمى آلدىم الله، جوهر بى جان ايله يازارسام،
هر بير عنوانى بو گۈزلەدە كى ياش ايله يازارسام،
وطن عنوانى باغرىمداكى آل قان ايله يازديم
قونچانىن باغرى قان اولدو، دوداغىن آچما ماغىندان،
من بو سىرى او گولوستانداكى باغان ايله يازديم
او خودوم شعرىنى «وارلىق» دا، گۈزەل «نژهت» تبرىز!
بو نىچە بىتى سنه حال پريشان ايله يازديم

گوزه‌ل!

قانلى كىريپىكلىرىمى ائيلەميشم شانه گوزه‌ل!
 گل ووروم شانه او گىسىۋى پىرىشانه گوزه‌ل!
 سوپۇرۇب جان ائويىنى سىلمىشم اى مونس جان!
 گل كى قورىاندى جانىم سن كىمى جانانه گوزه‌ل!
 گل قدم قوى گوزو مە چونكى سىنن خاطرىنە،
 بىزەنېب قىرمىزى مرجانلا بو كاشانه گوزه‌ل!
 سئومەسن گوزلرىمى خلوت سىنەمەدە او تور
 بو عىمارت دە نە ياد وار نە دە بىگانە گوزه‌ل!
 مىين كرە ياندى پىريم شوق وصالىندا سىنن
 سن كىمى شمع هانى من كىمى پروانە گوزه‌ل؟!
 انتظارىن ائلەدى «ناظر» بىچارەنى زار
 گل! داها يوخ دوزومۇم مەخت ھىجرانە گوزه‌ل!

هر گؤزلدن گؤزل

مظهر حسن لَم يَزَّلْسَنْ، سَنْ

مِعْدَنْ شَرِيفْ وَ عَسْلَسَنْ، سَنْ

سَنْه چاتماز گؤزلرین حوسنو

هر گؤزلدن! گؤزل! گؤزلسَنْ، سَنْ

دو دا قَيْمَدَا قَصِيدَه اوْلسَانَدَا

گؤزلرِي مَدَنْ آخَانْ غَرْلَسَنْ، سَنْ

گون كيمى بى نظير و بى همتا

آى كيمى فرد و بى بدلَسَنْ، سَنْ

«ناظر» يَنْ يَازْ كَيْمَى آچَار اوْرَه گى

سينه سين ده نوايَه گلَسَنْ، سَنْ

ياد سئوگى لر

سن آيريلالى سينىدە غەلمىر قالانىبىدىر
 گل، گۇر نىچە سەنسىز اورەيىم پارچالانىبىدىر
 گل، گۇر نىچە ياد سئوگىدەن ال چىكمەيدە خاطىر
 سىنەمدە اورەك نىھە كىمى چالغالانىبىدىر!
 سۆز آچما منه، بىرده داها اوچىمادان، اى شمع!
 چوخداندى منىم قول - قانادىم قارسالانىبىدىر
 مئى نىشە سى بىھودە بو مئىخانەدەن اومنا،
 ايللەرىدى كى پىئىمانە سىنىپ، مئى جالانىبىدىر
 سەنسىز نىچە صۈحبت ائلە يىم من دېرىلىك دن،
 جان آيريلاتىپ اونداكى يار آيريلانىبىدىر
 قوى «ناظىر»ى سالسىن ياد - ئى بىگانە نظردن
 اولىمەز اوکى اۇز سئوگىسىنە آرخالانىبىدىن.

گؤى قندىلى!

اود توتدوم. آلو ولا تديم، آليشديم، كوله دئندوم
 دئندوم كوله آما يتنه آرد ينجا سوروندوم
 سئودا اودو ياش قالماق اوچون خاطيره لرده
 ياندىقجا، گۈزومدن سوزولەن ياشە بوروندوم!
 گۈي قندىلى يم! سينىدە سئۇنمەز، آلو وايسە،
 بىلەم نىيە دان اول دوزوتىك، يانمادا سئۇندوم؟!
 هەر چىدا زۇمو اىتىگىن او فو قولرده اىتىردىم،
 لا كىن سنى تاپدىقدا گولوم بىر دە سئۇيندىم
 دوشمان منى بىر خىردا جا قور سانسادا، سانسىن،
 بىرگۈن گۈرە جىك پۇھەلمەن آتشە دئندوم
 بىرجان، بىراورەك، سىنە دولو آرزو، - دىلكلە،
 آما حاييف اول سون آرادان يارى بۇلۇندوم!

«امريکادا ياشيان ايرانلى شوونىست لره خيطاب»

تورک اوغلو

تورک اوغلو يام عالمده منيم آد - سانيم وار
آتمام ديليمى هرنه نقدر جاندا جانيم وار
من توركم آنام تورك - آنام تورك - بابام تورك
«قورقود» ددهدن ايستى دامارييда قانيم وار
بىر بئيلە منه باخما حقارتله عزيزيم!
تاري الخده منيم يئددى مين ايللىك نيشانيم وار
سن آذرى آدى ايسلە منى آزمەدە داييم
غانفىل كى منيم تانرى كىمى ساخلايانيم وار
من آذرى اولسامدا ديليم توركودو، توركو
حشمتلى اىليم، گوجلوقولوم، ئۇلۇ شانيم وار
قويمام داها بىرده قورو لا رسم - خلافت
«بابك» كىمى مين لرجە بوگون قهرمانيم وار
قويمام داها عصمتلى «سارا»م چايدا بوغولسون
غىرتلى نه چوخ ايندى منيم «خان چوبان» يىم وار
من اوز ديليمىن دورغۇن يام، سانما سىتمىدە
بۇندان داها بىر باشقا منيم آرمانيم وار
ايرانلى يام، ايرانلى ديليم توركودو، توركو
آتمام ديليمى هرنه قدر جاندا جانيم وار

تبریزیم

شانلى، شوكتلى ديارىمسان منيم
اعتباريم، اقتدارىمسان منيم
دوغروسو دار - ندارىمسان منيم
اى كؤنول مولكونده سلطان تبريزيم!
تبريزيم، اى جانِ جاناَن تبريزيم!

آى - گونه فخر ائيلير اولدوزلارين
حور - غيلمانه باش ايمن قيزلارين
مرحبا! گوللو - چيچكلى يازلارين
مرحبا! باع گلستان تبريزيم!
تبريزيم، اى جانِ جاناَن تبريزيم!

سنده دير اعزاز، و اجلاليم منيم
علوي بختيم، شانلى اقباليم منيم
سن ساز اولسان ساز دير احواليم منيم
پوزغون اوللام پوزغون اولسان تبريزيم!
تبريزيم، اى جانِ جاناَن تبريزيم!

ايزله يير تاري خده کى ايزلر سنى
سيزلاير سازلاردا کى سؤزلر سنى
داردا قالسام گؤزلريم گؤزلر سنى
جسمىمه اى بخش ائدن جان تبريزيم!
تبريزيم، اى جانِ جاناَن تبريزيم!

«شمس» يى اى سرخيل او تاد ائيلين
«مولوى» نى عشقه منقاد ائيلين
شمع ايمان، شمس عرفان تبريزيم!
تبريزيم، اى جانِ جاناَن تبريزيم!

سينه ناوسته بسله دين مين، مين «خطيب»^(۳)
اى اولان هر حوسنه ميزان تبريزيم!
تبريزيم، اى جانِ جاناَن تبريزيم!

۱ - بيد = سويود آغاچى

۲ - سرو = سرو آغاچى

۳ - «خطيب» خطيب تبريزى، ابوالعلاء معرى نين شاگردى

۴ - «ليب» = عاقل، داهى

وار «ھمام» يم تک سخنداٽين سنين
عرشە يوگىلىمىش آدین - سانين سنين
تبريزيم، اي جان جانان تبريزيم!

آدىم - آدىم بختيارلار سندەدىر
گۈن پاپاغلى شهريارلار سندەدىر
تبريزيم، اي جان جانان تبريزيم!

سن بىچىرىدىن قوج - اىگىد آصلاتلارى
سسىله دين حورىتە اىنسالارى
تبريزيم، اي جان جانان تبريزيم!

سن آللار يوردۇ او دلار كانى سان
شىرىمەن هر بىندىن عنوانى سان
تبريزيم، اي جان جانان تبريزيم!

اي منى عشقىلە يولداش ائيلەين!
«ناظر»ى، ناظرلره باش ائيلەين
تبريزيم، اي جان جانان تبريزيم!

ايىندى كى اوغلۇن دوشوب غربىتلە
دىنجىكىن معروض اولور تهمتلىرە
تبريزيم، اي جان جانان تبريزيم!

آذربایجان

دونيادا واركن آذربایجان وار اولسون
دوشمانلارى ذليل اولسون خوار اولسون
آقام «علی» گئروم اوغا يار اولسون
قوريان اولاق سورپاغينا داشينا
پرواناتك دور دولاتاق باشينا

دردين آليم اردبيلين زنجانيين
موغانداكى نازلا گزهن جئيرانيين
آچاچى دان آشيب گلن کاروانين
قوريان اولوم ساوالاتا سنه
داش ماکى يابازرگانا مرنه

قوريان اولوم ميانايا سرابا
ماراغاييا ميياندابا بىنابا
ھشتەرينى فلك قويما خارابا!
قوى اولكەسى چىچكلىنسىن گوللنسىن
کئرپەلرى شيرين - شيرين دىللنسىن

اورمويانين قاداسىنى آلايديم
كاش اولايدى قول بوينونا سالايديم
بىر توزكىمى أتەيىنده قالايديم
تانرى گئروم نازلى خويون سالماسين
درد و بلا جانلارينا سالماسين

قوريان اولوم توفارقانا، گووگانا
 شىستره، سوفيانا، وايقانا
 شيندوارا، كوزهكىنانا، دريانا
 بئوللو - سئللى سalam - دعا هامى يا
 يوردلار گۈزو نازلى شرفخانىا

قوريان اولوم كلىيره اهره
 سايىن قالا، خرمدره، ابهره
 بېرىرىندىن اوزاق دوشۇن ئىللەرە
 گىئىن دئىن: آستارايسا، خالغالا
 گلىن وئرەك داغلار كىيمى دال دالا

صبا يئلى هئوروكلىرىن هئورگىلن
 كىچ اوتسايا دىلدارىمى گۈرگىلن
 گۈز ياشىمى سوقات اوزا وئرگىلن
 دئنه - قلىيم سىندىن اولوب نايiran
 ذليل اولسون سنى مندىن آيسiran

چوخ ايستەرم شكى شىروان گۈزەلىن
 او دور آتىدىم اتەيىنه سۆز آلىن
 گۈزلەردىن چكە بىلمىز گۈز - آلىن
 نە گۈزلەر آذرىايغان گىنچسى
 سىخدى منى آيرىلىغىن پىنچىسى

شانلى تبريز اۇلكلەلىرىن گۈزودور
 دىلىمەزىن گئجه - گوندۇز سۆزودور
 بىھشت اگر اشىتىمىسن اۇزودور
 سازاغىتىن هىر بىر يىرده آدى وار
 يەميشىنин آغىزىلاردا دادى وار

آنَا يوردوم اۇلکەلرین وقارى
جاندان كېچن قەرمانلار دىيارى
سازى سۆزلو شىرىن دىلللى سەتارى
دامارلاردا آخىب جوشان قاتىمىدىر
تىپىز مىnim اورەيىمىدىر جانىمىدىر

اودور منى سۆز آتىنا مىندىرىھەن
اودور منى مىن دىل اىلە دىندىرىھەن
دىل لر سوسان زاماندا دىللنىدىرىھەن
سۆز اوىرەدن اشارەلر آندىريان
ناغىل دئىيب كىنايەلر قاندىريان

بئەلە دىلىم، بئەلە شانلى دىيارىم
سازىم، سۆزوم، قوج كوراوغلوم، نىڭارىم
تارىخ بسوپو حىشىتىم وقارىم
آما نىدن انسودورام دىلىمى؟
باغلاپرام اوزگەلرە بئەلەمى

گلىن! گلىن! داشلىقلارى سوووشاق
سەئللىر كىيمى بىر - بىرىنە قوووشاق
اگرى فلک دوز دىمسە بوغوشاق
آهای! گلىن آيىق اولاق ياتماياق!
البىرىر اولاق قاراگونە باتماياق

شىطان آيىق اىنسانلارا باتانماز
ايىنسان اولان اىل غىمىندىن ياتانماز
مەحبى اووه يىيندىن آتسانماز
مەحبىتدىن داش ارىسيەر موم اولار
عداوتدىن سورمە گۈزدە قوم اولار

نەدن گرەك غم دىشىنى قىساق بىز؟
 بىر گوشىدە دىزە چۈكۈپ مىساق بىز،
 ھم قان او دوب ھم دە اونو قوساق بىز
 آرزى - دىلک قانادلارين آچاق گل!
 ماوى گۈيىدە قانادلاتىب اوچاق گل!

اۆلکەمېزدە نېفاق بىذرىن أكىن لر
 عەداوتىن دابانلارين چىكىن لر
 حاق دانىشان دوداقلارى تىكىن لر-
 اوّل منىم باغلادىلار دىلىمى
 سۇنرا منىم سىندىرىدىلار بىئىمى

آىيردىلار بىر - بىرىنندن ائللىرى
 قالدى اىلىن اوركىدە نىسگىللىرى
 باغلى اىكىن اصلاتلارين اللرى*
 آىسى لارى او يىناتدىلار صىخندە
 دورو سۇئيو لىللەتدىلر دەسندە

نە باكىمېز پايىز اولسا قىش اولسا
 يىش - گوئى بوتون غم اولسا قار قىش اولسا
 كول - چىچەيىن رنگى سارالمىش اولسا
 قىش اولماسا پايىز اولماز ياز اولماز
 ساز او رەيى سىزلاماسا ساز اولماز

پايىز چىخار قىش قورتارار ياز گلر
 ياز گلىين عشوه گلر ناز گلر
 ناز نە قىدەر گلسە يىتە آز گلر
 قىزىل گونش قاش - گۈز آتار گوللە
 كول سېھلر عطرىنى سونبوللە

* - باغلى اىكىن = باغلى اولا، او لا

بىرگون گلر قارا گونلر آغ او لار
شىن وطنىم گول - چىچكلى باع او لار
با غچامىزدا سالخىم او لار تاغ او لار
اىلكلە دادار دادىنى آزادلىقىن
عىرشه چىخار مىلھەسى شادلىقىن

آنلايرام سىنин اورەك سۆزونو
او دور «ناظر» بىرداڭ ئېپور گۆزونو
آمما اوستادا چوخ قورۇما ئۆزونو
«آدام اۇلر دىللەرە بىر آدقالار
* «ياخشى پىس دن آغيزدا بىر داد قالار»

پارچالانميش اورهك

اوره يىيىدە درىيا - درىيا سۈزۈم وار
يار او زونە حىرت قالان گۈزۈم وار
بىير شىكارام بىلنمىش قانىما
هارا قاچىم؟ تورپاق اوستە اي زىم وار

يارالى يام، يارالى يام، يارالى
يار - يولداشدان آرالى يام، آرالى
شىكارىجى نين گۈرۈم ئى شىيل او لىسون
قوردو قويوب شىكار اندىر مارالى

آللا، آللا! آمان، آمان ظولومدىن
آىرى دوشىدمۇ بولبولۇمدۇن گولومدىن
او داش اورهك جىلادىما يالوارىسىن -
يارى گۈرۈم او نىدان سونرا اولوم من

پايىز يىئلى با غچالاردا اسىنە
گول سارالار بولبول آغلار چىمنە
اۆز حالىما آغلامايمىم نئىلەيم؟!
آرزو گولوم پىر - پىر او لىدۇ درەندە

بىير عۇمۇر دور منىم گۈزۈم ياردادىر
اوزاق دوشىدمۇ هېچ بىلىميم ھاردادىر!
عاشىق اگر نوحون عۇمرۇن ياشاسا
زىجىردە دىر، زىندان دادىر، داردادىر

ايواى آللە يار اوره يى داش او لىدۇ
دaiيم ايشيم اى واى او لىدۇ كاش او لىدۇ
ايستەدىم كى سنه يازام دردىمى
گۈز ياشىمدان كاغىز الدە ياش او لىدۇ

ايستر يارا اوره يىمى او خلا - يار
دئنه - تئز اول او خلا گوزه! او خلا، يار!
قوريان اولوم كىپرىيگىنин صفيته
بىر داناسى مىن اوره يى او خلا يار

يىتنه تارچى الله آلب تار چالار
سيملر اوسته زخمە گزەر يار چالار
او دلو آھىم درىالارى كسول ائىلىر
نىپىكىللەريم اۇركلرى پارچالار

منىم او لىكم درەلى دىرس داغلى دير
چىشمەلى دىرس باغچالى دير باغلى دير؛
منى هېنج كيم آييرانماز يارىمدان
اوره يىمىن بىندى اونا باغلى دير

نە اوجادى دام - دووارى قالاتىن
سىسى گلمىر اورا گىئىب گلەنин
گۈرۈم آللە پارچالاتسىن اوره گى
بىر اوره يى ايڭى يىئە بؤلەنин*

ارمنی ایله دؤیوشن آذربایجان عسگرلرینه اتحاف

ای آذربایجانیم آصلاتلاری، آقیش! آقیش!
 آنامین قهرمان اوغلاتلاری، آقیش! آقیش!

ای یاخان معرکه‌ده آتشه دوشمانلارینی،
 یاغدیران یاغی لارین باشینا عصیانلارینی،
 وطن اوغروندا وئرهن جانلارینی، قانلارینی

تالایین یاغی قودورقانلاری، آقیش! آقیش!
 آنامین قهرمان اوغلاتلاری، آقیش! آقیش!

ای ارهنسلر ارهنسی، قهرمان عسکرلریمیز!
 فتح و نصرت یارادان نوجوان عسکرلریمیز
 بابک عصیانلی، جوانشیر نشان عسکرلریمیز،

بویایین آل قانا مئیدان لاری آقیش! آقیش!
 آنامین قهرمان اوغلاتلاری، آقیش! آقیش!

بئله کی قائلی دؤیوشلرده سیز اعجاز اندیسیز،
 قدرتی جرأتی «داشناک» لارا ابراز اندیسیز،
 آذر ائولادینی هر يئرده سرافراز اندیسیز،

سیزه‌ای معرکه سلطانلاری آقیش! آقیش!
 آنامین قهرمان اوغلاتلاری، آقیش! آقیش!

ای ساچان عالمه نور گؤیده کی قندیل یاساغی،
 کافره یورش ائدین «طیر ابساپیل» سایاغی
 یاندیرین «ایسرهنه‌نین» قومونو «سجیل» سایاغی،

مۇ اىدىن كىنەلى شىطانلارى، آقىش! آقىش!
آنامىن قىerman اوغلاتلارى، آقىش! آقىش!

قوىماين «صەپىنۇزۇن» سىيرداشى «داشناك» ياغىنى
بىولۇيا مۇردارا بىو آبىيدەل تۈرپاڭىنى،
كىنەلر آتشىيلە او دلۇيا وارلىق باغانىنى،

اۇلايىن شىركىمى دۇشانلارى، آقىش! آقىش!
آنامىن قىerman اوغلاتلارى، آقىش! آقىش!

يسولدادىر نۇرۇزومۇز، ساومالىق چىللەلرى،
با غالاتىب زىگونشە، فتح و ظفر پىللەلرى،
باسارىق باغرىمۇزا گول قوشۇلۇگوللەلرى

بىركىدىن بىرلىكە ايسمانلارى آقىش! آقىش!
آنامىن قىerman اوغلاتلارى، آقىش! آقىش!

«ساظرم» آرزو لارام صلح اولا، امنىت اولا،
سىنەلر اىچەرە صفا، سىنۆگى، سىمېت اولا
نە عداؤت تۈزۈنە دونىيادا، نە نېفت اولا،
فتنه گر اېلىس اۇلە، بلکە جەھان راحت اولا

فىتلەر دوغمايا عصيانلارى، آقىش! آقىش!
كىنەلر بوغمايا انسانلارى، آقىش! آقىش!

وطنیم آی وطنیم

ای منیم شانلى دیاریم، اوره بیم جان و تینیم!

وطنیم، آی وطنیم!

گلشنیم، گوللو باهاریم، سمنیم، یاسمنیم!

وطنیم، آی وطنیم!

سنده دیر شوکتیمیز، جرأتیمیز، عزتیمیز

شانلى علویتیمیز، قدرتیمیز، قوتیمیز

جان تاپیب سنله بیزیم دونیادا حیشیتیمیز

با غلی دیر سنده کی ما هیته ما هیتیمیز

کیمدى سنسیز دئیه وار فایدا حیاتیمدا منیم؟

وطنیم، آی وطنیم!

با غلیام، با غلیام ایلقارینا من، جانیملا

عشقینی بسله یرم سینه ده و جدانیملا

سولغون او لسان، سنی شادان اندھرم قانیملا

سیله رم صورتینه توز قونا، مژگانیملا

ای قاشی قاره گئزو قاره منیم سیم تینیم!

وطنیم، آی وطنیم!

ای زمردکیمی سونبول لرایله ساچی او لان،

لبلری شکریله، دؤشلری شهدیله دولان،

اى بوتون طاقتىمى بىر باخىشى الدن آلان،
 سينەمەين سازىبنا هركىرىپىگى مىن زخمە چالان!
 اۆز و شىرىن، سۆز و شىرىن بۇت شىڭر دەنئىم،
 وطنىم، آى وطنىم!

سن كىمى سۈيىلە كىيمىن گوللو چىچكلى داغى وار؟
 يام ياشىل كۆشنى وار، جىتتە بنزىر باغى وار؟
 آب زمزىم ساياغى چىشمەسى نىن قايقاتى وار؟
 قىرمىزى - قىرمىزى مرجان بىئجرەن تورپااغى وار؟
 اى صنوبرلى باغىم، سىز و خرامان چمنىم،
 وطنىم، آى وطنىم!

مرحبا اولسون آى - اولدوز كىمى پارلاق شانينا،
 مرحبا ذىروهلى فتح ائله يىن قافلاتينا،
 «نەقەالاسلام» نىن قانلا يازان پىشماينىنا،
 شانلى «شيخ مەد» يىنه شهرەلى «ستارخان» يىنا،
 اى شهامتلى ارهنلر بىئجه رىب بىسلەيدەنئىم،
 وطنىم، آى وطنىم!

هاردا وار سن كىمى اقبال جهانگىرى اولان
 بۇ قىدەر اورمانىنин تولكۇ بوغان شىرى اولان،
 قانلى شمشىرى اولان، قان تورەدن تىرى اولان،
 قەرمان بابكى، غېرتلى جوانشىرى اولان
 اى كۆتىلمىز پولا迪م، قىدى بوكولمىز چەندىم
 وطنىم، آى وطنىم!

سن گۇزۇم، سن بەبەيىم، سن اورەيىم، سن جائىم
 سىنسن آرزمىم، دىلەيىم، آرمانىم، ايمانىم
 سىنىن آدىتىلا دامارلاردا جوشار آل قانىم
 سەقورىيان اولوم اى شانلى آذرىياجعانىم
 اى شىرىن لا يلا چالىپ بال كىمى دىل اۋىرەدەنئىم
 وطنىم، آى وطنىم!

«ناظر» م، گلمىشىم افغانە فراغىندا سىنىن
 تاپمىشام چىشمە حيوانى دوداغىندا سىنىن
 گۈرمۇشىم روضە رضوانى ياناغىندا سىنىن
 اوْلسىم آرزمىدى اوْلەم اىستى قوجاغىندا سىنىن
 باخىشىن تلقىن ائدىپ ساچلارىن اولسون كفنيم،
 وطنىم، آى وطنىم!

قاضی

امن و آسایش او لار قاضی ده ایمان او لسا
دونیا عدل ایله دولار عدل ایله دیوان او لسا

قاضی دیر بنددهن آزاد ائلهین اینسانی
قاضی دیر بنده چکن بوینو یوغون شیطانی
قاضی دیر روضه رضوان ائلهین نیرانی
قاضی دیر معدلتین دککه‌سینین میزانی*

خلق راحت یاشایار قسط ایله میزان او لسا
دونیا عدل ایله دولار عدل ایله دیوان او لسا

قاضی نین سایه‌سی باشلاردا خدا سایه‌سی دیر
قلمی، ظولمتی معو اتمه‌ده نور آیه‌سی دیر
دینی تحکیم ائلهین، جوهرینین مایه‌سی دیر
قاضی نین محکمه‌سی جامعه‌نین پایه‌سی دیر

لوزه اركانه دوشر محاکمه لرzan او لسا
دونیا عدل ایله دولار عدل ایله دیوان او لسا

اوّلین حادثه کی ائیله‌دی خلق‌تده ظهور
دور دولار محضر داداریده عفریت ایله حور
اوّلین رأی تاپیب عرش‌ده تشریف صدور
آیه رجم ایله تفکیک او لونوب نار ایله نور

اوخویون الده اگر مصحف و قرآن او لسا
دونیا عدل ایله دولار عدل ایله دیوان او لسا

* - دکّة‌القضاء = حضرت علینین کوفه‌ده قضاوت ائمّه

قاضى کى عادل اولا رتبه آلا داوردن
 حؤكمو توشىح اولونار محضر پىغمىردن
 باغلاتار ساغ قولونا گۆز نظرى حىدردن
 حؤكمونو يازماق اوچون منشى گلر گۈيىردن

او ملکدن باش اولار واقعاً اىنسان اولسا
 دونيا عدلايىلە دولار عدلايىلە دىوان اولسا

واى! او وقتىنلىكى قضاوتىدە او بىداد ائله يە
 ناروا رأى اىسلە خاطىپلىرى ناشاد ائله يە
 عدى بىرياد ائله يېب ظولم اتوبىن آباد ائله يە
 دوغرونو بىنە چكىپ اوغرۇنۇ آزاد ائله يە

نتىجە راحت ياشايىار صاحب وجدان اولسا
 دونيا عدلايىلە دولار عدلايىلە دىوان اولسا

هانسى قاضى شرفى، غيرتى، وجدانى آتا،
 كچ اولا، آيرى يازا، روشه آلا، دينى ساتا،
 راه بطلانى توتا مطلب و مقصوده چاتا،
 ياكى آزدىرماق اوچسون حقيىلە ناھقى قاتا؛

بئلە بىر قاضى يە نىفرىن اولا لقمان اولسا
 دونيا عدلايىلە دولار عدلايىلە دىوان اولسا

قاضى واردىركى اونون ڈرەجه يوخ ايمانى
 نە شرافىتندەن آلىپ بىرە نە وار وجدانى
 ناروا رأى يىسى وورار بىر - بىرىنە دونيانى
 امرى اود، حؤكمو آلوو، ناييرەدىر فرمانى

تشنەدىر قانە ايچىر هرنە قىدەر قان اولسا
 دونيا عدلايىلە دولار عدلايىلە دىوان اولسا

قاضى کوفه^{*} کىمى غائىلە بىرپا ائله يېر
مظلومون قانىن اىچىب نفسينى ارضا ائله يېر
گۈرسە پول فورى حسىن قتلىنى امضاء ائله يېر
پوللۇيا آرخا دورا پولسوزا حاشا ائله يېر

داغىدار خالقىن اتوين ھارداكى امكان اولسا
دونيا عدل ايلە دولار عدل ايلە دىوان اولسا

ناظرا ھارداكى بىر قاضى او لا آزادە
مسند حكم و قضادە او لا یوسف زادە
مظلوما آرخا دورا پاك ياشايىا دونيادە
ارسو هر كيم چاغира تىز يىتىشە امدادە

يېرى وار جان بىلە بىر قاضى يە قورىيان اولسا
دونيا عدل ايلە دولار عدل ايلە دىوان اولسا

قلم

قىلمدىر مىلى بىيدار اىدەن خواب جەھاتدن
 قىلمىدىر قورتاران اىنسانلارى قىيد اسارتىن
 قلم عَظِم رميمە جان وئەرن عيسى بن مریم دير
 قلم موساي عمران دير سالار فرعونو قدرتىن
 قلم تعريف اىدر نمرودو، دقيانوسو، شىدادى
 قلم ايضاح اىدر مظلوملارا كىچميش جنايىتىن
 قلم يىرتار حجاب حىلەنى، تزويرى، سالوسى
 قىلمىدىر ائيلەين تىكىك ناھقى حقىقتىن
 يازا آزادەلردىن سەر و قامىت قەرمانلاردان
 يازار تو凡لى عصيandان يازا قانلى شهادتىن
 بوجار دىسى، قووار اھرىمنى، دارتار شياطينى
 قىيار بىندى اىدر اىنسانلارى آزاد اسارتىن
 قلم بىچارەلردىن ال توتار، ظولمون قولۇن باغلاڭ
 كوشولدار ئالىيمە توفان كىمى دولغۇن جسارتن
 * قلم دير مەحو اىدەن زورى، زرى، تزويرى تسلىمى
 قىلمىدىر قورتاران اىنسانلارى جەھل و ضلالتن
 آلا و تك، اىلدىرىم تك، دالفاتك، دەشتلى توفان تك
 توتا دونسيايى وحشت ائيلەم زاندىشە وحشتىن

يىخار، يىرتار، خارىلدار، قىشقىرار، قەرايىلە شاققىلدار
قلم دريادى هييتىدن، قلم داغدىر سلاابتىدن
 ياشىللىق گولشىنىنده بوز چىچىك تك هئچ زامان سولماز
كولكده، قاردا، قىشدا، شاختادا، دوشمز طراوتىدن
 كىچە گلچىك ياتار گۈزلى، باتار سىسىلر، بىتىر سۆزلىر
قلم ياتماز، ي سورولماز، بىھەلنەز استراحتىدن
 آياقلار سىت اولاندا ياكى ال - قول باغانلانان يىرده
قلم قىالغار آياغە خلقە سۇيىلر استقامتىدن
 قىلمىن صاف او لار سىنە، قىلمىن محو او لار، كىنە
قلم قىيمىت وئىر دىنە، قلم سۇيىلر مىھبىتىدن
 قلم تىقىرىر ائدر انجىلى، توراتى، اوستانى
قلم قويماز دوشە آيات قرآنى تلاوتىدن
 مباحى، واجبى، مندوسى، مكروهى، بىلەردىكمى،
 قلم سۆز آچماسايدى خير و شردن، حل و حؤرمەتنى؟
قىلمىرىز گىزدىرىن ايسانلى اوجسوز كەشكىشانلاردا
قىلمىرىز دويمىيان آفاقتە سئىر و سياحتىدن
 قىلمىرىز آندىريان «بقراطە»، «ذىمقراطە» اسرارى
قىلمىرىز دولدوران «سوقراطى»، «افلاطونو» حكىمتىدن
 قىلمىرىز چاتدىريان عرش علايە «ابن سينانى»
«شفا» تعلیم ائدهن مخلوقە «قانون» طېيىتىدن
 «ارشميدوسى»، «جالينوسى»، «بظرلەپتوسى»، «زىنونى»
قىلمىرىز ائتىدى دونسيايدە بىلند آوازە شهرتىدن
 «چخوف»، «زان زاڭ رويو»، «ويكتور هوگو»، «برنانادشاو»، «گوته»
قىلمىن عالى دولدوردولار علم و فضىلتىدن

قلم سحر ايله «لېخند ژوکوندا» ويردى جان مايه
 كى صنعت عالمى سرگشته و كىچ اولدۇ حىرتىدن
 بسوخاقي فجرتك ائيلر حكايىت صبىح صادق دن
 بلىورىن سىينەسى مەتايە ناز ائيلر لطافتىدن
 قلم قاشلارىنى رسم اىليلن رسامە آقىشلار
 كى اوڭ نىش خىال انگىزە جان وئردى حقيقىتن
 ياراتىدى كىلكلە «ارزىنگ» دە مانى عجائبلىر
 عجائبلىر كە آى باخدىقجا اسکىيلدى خجالىتن
 نېۋەت ادۇساسى باشلايىپ «ارزىنگ» اعجازى
 قلم دن باشقا كىيم دىر ادعا ايتىسىن نېۋەتن؟
 قلم مىتاز ائدىب انواع و اجناس اىچىرە اينسانى
 بىشىر مشمول «كىرمەنا» اولوپ فەن كتابىتن
 قلم دىر مىركب طبىعى سىمادە قالدىران اوچە
 قلم دىر «نااظرىن» شعرين اىدىن شىرىن سلاستىن
 قىلمداشلار آمىاندىر قويماين دوشسون قلم الدن
 قلم دوشسە آياغدان كىيم توئار آل بوجماعتىن؟

قىزلاريم

قىزلاريم، آى قىزلاريم!

ايشيقلى اولدوزلاريم!

قلم وئرين من يازيم،

كىچىن گونومدن يازيم؛

شرح ائله يىم حالىمى،

اوشاقلېق احوالىمى؛

من ده بيرگون سىزكىمى -

اوشاق ايدىم، اويناردىم

اود، قلىيىمده ياناركن

ساماوار تك قايىناردىم

آتيلاردىم، دوشىرىدىم،

بوزلارداسوروشىرىدىم

ھەنج بىلمىزدىم غم ندىر،

غم ندىر، ماتم ندىر؟

منىم آتام مرد ايدى،

دوشىنى نامرد ايدى،

كار - كاسىپا يار ايدى،

حاققا مدد كار ايدى

ظاليم ايله ائشىرىدى،

ظولم ايله الڭشىرىدى
 مسمە نىنەم، فرشتە،
 كىوانىدى هر ايشدە؛
 يوخسۇللارىن داياغى،
 محبىتىن اوچاگى،
 عصرىمېزىن مريمى،
 كندىمېزىم ائل غمى،
 كراماتىن معدنى
 عطوفتىن خرمى،
 عصمتى زهراكىمى،
 رأفتى درياكىمى؛
 اورەكده بول غصەلر،
 بىلردى چوخ قصدلر
 هردن قوش تك اوچاردىم،
 سينەسىنە قوناردىم
 دۇشوندە يېڭى وئەردى
 دادلى ناغىل دئىھەردى،
 اونوتمارام هىچ زامان -
 اونون شىرىن سۆزلىرىن
 آنلايان آنلار، بىلر،
 اونون - درين سۆزلىرىن:
 - «بىر اينەيىم وارىيدى،
 پەيەدە يېرى دارىيدى
 چىخار تدىم سووارماغا،
 سوروشدو، قىچىسىندى...»

هاچان بىزىم اۇلکەيد،
ياغىش چوخ آز ياغاردى،
كار - كاسىپىن نالھسى،
كۈيلە قارزاناردى
هركس الله بير قاشيق،
بىردانا جام آلاردى،
داغلار اوستە باخاردى،
قاشيق جاما چالاردى
دولدوراردى گوزلرى،
دىئەردى بو سۆزلرى:

- «چۈمچە خاتىن نە اىستە،
آللاھدان ياغىش اىستە
قارداغىن بولودو.
يىتىميرىن او مودو،
آللاھ، بىزە ياغىش وئرا!
دئىلىمىز قورو دو»

* خالام او غلو مش نېي،
خوش آداسى، خوش دېيى
قور - قوهوما مەريان
اجنبى يە اجنبى

* - نېي خالا او غلوم ايدى، آنام دريان لىدى آلتىنجى كلاسى درياندا خالا او غلوم گىيل دە او خودوم او رحمتلىكىن ساوادى يوخودو آمما چوخ ساوادى لارдан اوستونجە دوشۇزىدى منيم على معجزىن ائرلىرى ايلە تانىش اولماما او باعث اولدو او رحمتلىكىن اىنسانى خىلىكتىرىنى چوخ آز آدامدا گورمك اولار.

* عمَّه قیزیم «پرنساء»*

سرو و صنوبر نساء

ارمنی بادی‌مجانی -

سئومز او سرور نساء

«تئللى بەییم»** خان قیزی،

خان قیزی، اعيان قیزی

طالع اندە بختەور،

دونیادا او غلان، قیزی

«خدیجە» خانیم «تیل» لى دیر،***

آخ، نه شیرین دىللى دیر

دار قفسەدە تك ياشار،

گۇر، نىجە نىسىكىللى دیر

(۱) «شاختا قیزی» خان ننه

هر سۆزو «قوریان سنه»

قوللتوغۇندا قورد الى،

ايستەمەلى، سئومەلى

* - پرنسا عمَّه قیزی بیر مۇمنە قادىن کى يوخسول اولاركىن هىچ كىمسە يە باش اىمەزدى او تاماتا (گوجە فرنگى) نين آدى گلنده اورەبى قالخاردى

** - تئللى بەییم رحمتلىك محمدخان رفيعى نین قیزی منىم عمى مىن حيات يولداشى ايدى کى سون گونلىرىندە كدرلى ياشايشا توش گلدى (كېرىي عەقىزىيمىن آناسى)

*** - خديجە خانم (يا تىللى خالا) بير يوخسول قادىن کى كىمسەسى يوخدو بىردار كومىدە چوخ چتىنلىك لرايىلە حيات سوروب دونيادان كوچدو.

1- بىلەجى و مەربان بير قادىن کى چوخ ناغىل لار بىلدى و من بوكتابدا گلن فولكولورلارين چوخونو اوندان اويرەنمىش.

قاھ قا چكىب، گولردى،

باخىب منه، دئىردى:

- «رضا بالا بىر قوش ايدى،

باغچايا قونوموش ايدى،

كوراوغلو گۇرموش ايدى

اوخايىلە وورموش ايدى...»

منىم گۈزەل يوردو مون -

آدى، شرفخانە دىر

يوردلار ھامى بىر يانا،

منىمكى بىر يانە دىر؛

صدق و صداقتەتك،

وفادە بىر دانە دىر؛

دونيادا يوخدور تايى،

دوستلارا مردانە دىر

شرفخانا آدلى دىر؛

«شالاخ» لارى دادلى دىر؛

گولبەسىرى، قارپىزى،

قازىياغىسى، يارپىزى،

لالە بنىز قىزلارى،

ضيالى اولدو زلارى،

ايستەمدلى ستوگىلى،

بال كىمى شىرىن دىلى،

کرخاناسى، برهسى،
 داغى، داشى، درهسى،
 چىچكلى، بار - باعچاسى،
 صفالى، درياچاسى،
 ناخوشلارا داواسى
 مريضلره شفاسى
 كند دئمه يىن شەردىر،
 گوللرى، مين تەھر دىر؛
 چوخدور اگر، پولسوزو،
 آزدى ولى، يولسوزو

* «حضرتقولو» زونوزلو^{*}
 سۆزلرى دادلى، دوزلۇ
 «مېزاغا» - نين توکانى،
 اولموش اوونون مکانى
 پارىلداردى گۈزلى،
 دئىھەردى بو سۆزلرى:

- «آدین نە دىر؟ - حاق على،
 گىث، دارا بىر ساقالى
 بىر حاجى باققالە باخ
 گۈر نە سوپۇر چاققالى

* - حضرتقولو ضيالى بىر اىنسان كى زونوز شهرىندن كوچموشدو و شرفخانادا ياشاياردى و خامنالى ميرزا آقانىن توکانى اوونون اوتوراق يئريدى.

آدین نه دیر؟ - میرزادا،
آنلاماز اول دونیادا!
آنلایان حسرت قالار،
دونیادا هر بیر زادا

آدین ندیر یدوللا
اششکى ترسه چوللا
ایستیر ايشين دوز گله
يا سئيد اوزل يا موللا

* آدین نه دیر؟ - اردشیر،
قولاقلارین ترپهشیر؛
هاردا اوزلو بول اولسا
شيللاق آثار ميردهشیر

آدین نه دیر؟ - خان - پاشا،
اويما يارا، يولداشا؛
پول لاري دولدور جييه،
دونيادا راحت ياشا

آدین نه دیر خانباجى
دوغ ايکى اوغلان باجى!
اكبره كىشدان اوپرهت
اصغره توولاتباجى

* - مكتب دوستوم اردشیر لطفى کى اوشاق چاغيندان اينديه دك اونلا گندىب - گلمه واريميز.

آى مَشَدِى آى حاجى،
باخما بئله قىقاچى،
گىچلىك ايله هىزلىكىن
دونيادا يوخ علاجى

سارا! سورا! سريه!
كىدىن دئسىن پريه،
پرى دئسىن قىزىسە
قىزىس دئسىن زريه
دعا ائدهك قىش چىخا
قار قىرو لار اريه
هامار، هامار داملا لار
آخىب دولادريه
سەل كىمى آخا - آخا
ساللارى يىخا - يىخا
دوشمانلارى آپارا
دostلاريم باخا - باخا

سندە آپولدار كىشى!
بوشلاڭىلن ايش مىشى
وئر رىيايا پوللارى
چك كىفينى ياي - قىشى
دېل - داماڭى چاغ ائيلە!
اۆزگە يېرىن باغ ائيلە!
پايزدا باس قىلەنى!

كباب پىشىر فىلەنى!
اتى، ياغدا چوخ قۇورۇ!
قۇورماسان اىيلەنى
آدام داماخلى ياشار،
بىلندە هر حىلەنى

بىر اورەيىم او تايىدا،
«قىنى قالاها - قىنى قالا»
بىر اورەيىم بو تايىدا
«قىنى قالاها - قىنى قالا»
سورا (صُغرا) بوغولدو چايىدا
«قىنى قالاها - قىنى قالا»
«بىر قوشوم وار بو بويىدا
قىنى قالاها - قىنى قالا»
بو سۆزلىرى قىزلارىم!
من دئەسىم، ائل دئىھەر
اسكىدرىين بويىزۇن،
ائل دئەسە، يېل دئىھەر

قاطما با غلاما...

«راویان روایت و اخبار
 ناقلان حیکایت و آثار»*
 بئله نقل ائتدیلر روایته
 اولدو بیر شاه بیر ولايته
 یوخدو اوردا چونکو بیر داهی
 قوش اوچوردوب سئچردیلرشاهی
 قوش ائدردی او خلق بدېختین
 سرنوشت حکومتین تعیین
 قوشودو اوردا رهنما خلقه
 چاره‌ساز و گره‌گشا خلقه
 درده دوشسیدی هانسی بیچاره
 قوشدان ایستردی دردینه چاره
 بیری قالسايدی یا تحیرده
 چاره تاپمازدی جر تطیرده
 او خو قرآنی تا تطیرنا
 سنی ائنسین بو مطلبه دانا
 بو سبىدن عموم اهل بلاد
 توپلاشیب بیر یشہ کیشی - آرواد,

هامىسى پىشنهاد ائديب طيره
 کى چىخا آسماندا بىر سيره
 تا مگر انتخاب ائده شاهى
 سئچە يىرده خليفة اللاھى
 لاجرم بىر قوش اولدۇ آمادە
 بوراخيلدى گويىھ او اتناھە
 قوش قانادلاندى انبساطىلە
 آچدى بال و پرين نشاطىلە
 يوكسەلىپ، يوكسەلىپ او زاقلاندى
 ماۋى گوپىلدە بىر ماراقلاندى
 قانادىن يىغىدى نازىلە آندى
 بىر حامامچى باشىندا اگلندى
 او نىكون بختى نىكىبىخت ائله دى
 صاحب ملک و تاج و تخت ائله دى
 دوندو بىردىن ايشىقليقا گىنجەسى
 آرتدى بىردىن جلال و كېكەسى
 گونو - گوندى او جالدى اقبالى
 پوللار اوستە چكىلدى تمثالي
 مىند اقتدارە ال تاپدى
 عزت و افتخارە ال تاپدى
 تەنىتلىرى دىيىلدى مقدمىنە
 منقىتلىرى يازىلدى اردەمىنە
 كىشى - آرودا بويوك - كىچىك يىكسى
 او لدولار او اميرە فرمانبر

او دېردى، کمینه شاھم
 بو دېردى، غلام درگاھم
 او دېردى پرى مددکارى
 بو دېردى، تارى نگهدارى
 بىرى هشى يالواراردى آللاده
 ائدە او لادىنى فدا، شاھم
 او بالاسىن ائدردى قربانى
 كى او لا تاج و تختى طولاتى
 هەر بىر جور او شانلى سلطانىن
 بىلە بېردى اوركله فرمانىن

«سلطان دئدى: من شاھليقا لا ييق دىيلم»

آما سلطان دئدى: نجابتىن
 بىندەنى عفو ائدەن بۇ خدمتىن
 چونكۇ بۇ منصبه يوخ عاداتىم
 يو خدو شاھليغدان اطلاعاتىم
 جاھلم ملکىكىن انتظامىنە، من
 لشگرین مشقىنە نظامىنە، من
 ذۈرەجە جىنگە آشنا دىيلم
 علمە، فرهنگە، آشنا دىيلم
 بىلەرمە علم اقتصاد ندىر؟
 داور و دادگاھ و داد ندىر؟
 نە چىخار مالىياتىدان باشىم
 و نە صلح و ئىباتىدىن باشىم

نه واريمدى سيز ايسته يين ادييم
 نده معلوم دور حسب - نسييم
 اولورم عرض ائدهم خجالتدن
 قاچميشام آتميش ايلدى خدمتدن
 ايکى ايل تكجه گتتيميش درسه
 اودا هرزادى آتميشام ترسه
 دانيشاندا سوزومو تئز آزارام
 الينى دائيماً گولوف يازرام
 منكى عومرومده بيلمديم باري
 ندير آيىن مملكت دارى؟
 نتجه بو مستنده سوار او لايم؟
 سيزه سلطان و شهريار او لايم؟

«ملت سلطانا دئدىلر:»
 دئدىلر: اى امير عاليجاها!
 اى ملك عرش و آسمان خرگاه
 قورخمايان ايش بىلن وزيريز وار
 موشكولو حل ائدن مشيريز وار
 مكر و حيلت ده خبره دير خبره
 شيطنتلرده نخبه دير نخبه
 شيطان اولموشسا آن بويوك شيتاد
 اوغا شيتادلىقى او وئرميش ياد
 سيزه تعليم ائدهر او هر فندى
 فندى، آفندى هم پدا فندى

انتظامه سالار روسوماتى
سهل و آسان اندھر صعوباتى
قویماز او کنه کار باندیر*
دوشه بیر ڈره اضطرابه امیر
حاضر اولسا وزیر خدمتده
موشکولوز حل اولار مین البتہ

«شاھ وزیری ایسته دی»
او زامان ایسته دی وزیری، امیر
کلدی، فوراً حضور شاهه، وزیر
عرض قیلدی او شاه جمجاھه:
نديز امریز غلام درگاھه؟
عبد خدمتگزار درگاھ
چاکر و مخلص شهنشاھم
بویورون هرنھ وارسا فرمانیز،
ائده اجرا بو خیردا دریانیز

«سلطان وزیره دئدی»
دئدی: ای جمله ایشلره آگاھ
اولموشام هرچه من بو ملته، شاه
اما یوخدور امیرلیگه چیخاریم
جبهیده، تاج - تخته یوخ اریاریم
قورخورام بیر کسیله من دانیشام

اشتباه ایلیهم سوزومده چاشام

یتنه آسیب ملک و مملکته

دیلم راضی من بو سلطنته

«وزیر دئدی»

دئدی ای شهریار با عزت

ای قدر قدرت و قوی شوکت

قبله گاهها! هر ایشده وار چاره

اذن وئرسز بو عبد مکاره

آسارام بیراپیپ انشینیزدن

او گهریار بیضتینیزدن

ساخلارام بیر الیمده من او جونو

سالمارام بیضه سمتینه گوجونو

پایی تختیزده ساكت ایله شدم

اشتباه اندجگین ایس چکه رم

ایپ چکیلچک کی ترپه شر بیضه

فیض دن ال چکین، دولون غیضه

بوراخارکن او بیزده گفاری

گیج - مبهوت اند رسیز اغیاری

واقف او لماز حریف سریمیزه

بلکه اعجایله با خار او بیزه

چیخاریب انصرافی بنیندند

آسدی بیر قاطما بیضه تیندند

وزیر اگلشدی پای محمده

بیر او جون آلدی ساخلا دی الده
شاھ منصبده برقرار او لدو
صاحب شان و اقتدار او لدو
شادلیغیلا کتچردی ایامی
دوره سینده کنیزی - خدامی

«شاھا بیر ائلچى گلدى»
ناگھان باشقما بیر ولايتدن
شاھا بیر ائلچى گلدى غفلتدن
بعد از آنى کى ايله سىب تعظيم*
پادشاهه اندىب او زون تقديم**
ايستەدى او ضيالى فرزانه
ائىدە شاهدان سؤال، رندانه
اولا وضع خزانەدن آگاه
سهم و سود و سرانەدن آگاه
بو سېبدن تو توب او زون شاهه
سويلەدى او امير جمیعەه
ای خداوندگار با تدبیر!
ای ائىدە مورو، مار پىشەنى، شير!
سنه قوريان! اشیديم آهسته
پوستەنин قىمتى گىثىب او سته
بئله بىللەم بو ايل بحول الله

پوسته موسته بول اولسا انشا الله
 او لا جاق عايداتنيز سرشار
 اندەچك سيز چتىنلىكى هموار
 اشىدىپ پوسته آدینى سلطان
 پوسته تك اولدو لىلرى خندان
 قوندو فوراً دوداغينا لبخند
 ائله بىل كى - قاتىشدى پوسته يە قند
 ايستدى شرح ماجرا قىلسىن
 بعض اسرارى بىر ملا قىلسىن
 قاطمانى ساخلامىشدى الده وزير
 كىچكە مطلبى چاشاندا، امير
 گلدى گفتاره او صفالى پاشا
 اورتادا آماً ايسته يېردى چاشا
 چكدى فوراً وزير قاطمانى
 ائله بىردن چىفرتدى سلطانى،
 ائلچى نين اوستونه هاراي چكدى
 دئدى قاج گشت، دايىنما «دai چكدى»
 ائلچى جان باسى قورخودان اتشىكە
 بنزه يەردى سويا دوشن پىشىكە
 يازىغىن كى تو تانما يېب فندى
 بلکە «دai چكدى» دن گىيىللەندى
 الى بوش او ز ديارينا قايدىپ
 محضر شەھريارىنە قايدىپ
 شاها تقدىم ائدىپ گزارشىنى

بیر به بیر شرح وئردی گورموشونو
 چونکو «دای چکدی» دن آچیب صحبت
 بورو دو شهریارینی وحشت
 فوری فرمان وئریب کی اهل نظر
 توپلاشا بارگاهدا یکسر
 هامی توپلاشدی چون شتایله
 شاه سوروشدو چوخ اضطرابیله
 ای اولان هر او مورده خبره
 علم و فضل و کمال ده نخبه
 دین ای صاحبان فهم و شعور
 کی بو «دای چکدی» دن ندیر منظور؟
 منی نالان اندیب بو «دای چکدی»
 خانه ویران اندیب بو «دای چکدی»
 دوشموشم اضطرابه دای دان
 حسرتم خورد و خوابه دای دان
 ائله بو کلمه قورخودوب گوزومو
 قورخورام کی خرابلایام او زومو

خبره لر مجبور اولدولار شوره
 باشلاييلار تفحص و غوره
 او دئدی: اينجى دير عباراتى
 بو دئدی، اينجه دير اشاراتى
 او دئدی لاب گوزل دير ايماسى
 بو دئدی چوخ دريندي معناسى

بیریسی سویله‌دی: گوزل‌دی سوزو

بیریسی سویله‌دی: اوژل‌دی اوزو

بیری فاز قاندی مطلبی بیری نول

بیری ساع یيلدی سلطانی بیری سول

* الغرض هر بیری بصد تغیر*

شاها «دای چکدینی» اندیب تفسیر

تازا سلطانی آلقیش ایله دیلر

عقل و فهمین ستایش ایله دیلر

مرد حمام مرد سال اولدو

صاحب عزّت و جلال اولدو

حاکم اولدو امور مملکه

ووردو مهر ثبوت سلطنته

یاشادی دودمانی دونیاده

بیر عزّمود شهربیار و شهزاده

قصّه میز بوردا چاتدی پایانه

یاشاسین ناظر شرفخانه

پیشیک ایستیر پلنگ او لا

بیر ناغیل یازمیشام کی گولمه‌لیدیر،
 او خویوب دقیله بیلمه‌لیدیر
 واریدی بو حکایه دیل لرد،
 ائیله‌دیم شعیریمه پرورد،
 تاکی او ندان حال اهلی حال آلسین،
 عقلی ناقص او لان کمال آلسین،
 نکته‌لر وارکی، مست او لار هوشیار،
 یاتان اینسانلاری اندھر بیدار،
 قویون ایندی سوزو اندیم کوتاه
 مطلبہ باشلایم «بعون الله»

واریدی بیر پیشیک بیزیم کتّده،
 روزگاری کچردنی عسرتده
 دردی اولموشدو بیر قالاق یازیغین،
 ایش - گوجو گوندہ آغلاماق یازیغین
 آج - سوسوز ائوده بسکی قالمیشدى،
 رنگی زفران‌کیمی سارالمیشدى
 گؤزونون دائمآ آخردی باشى،
 آجلیغیندان گیجه‌للەنردى ياشى
 صاحبى بير عجوزه عورت ايدى،

اۇزو محتاج مختصرات ايدى
 اوجاقى سرد و كلبەسى بىنور،
 «لىس فى الـبـيـت غـير عـقـرـب و مـور»*
 قارى نين بئيلە او لسا احوالى،
 پىشىگىن گۇر نه جور او لار حالى
 الغرض، بىرگون ائودە آيلىشدى،
 چۈمىدەلتى چۈكوب فيكىرلىشدى
 باشىنىي قاوزادى سماواته،
 عجز ايلە باشلاadi مناجاته
 دىئى: دىئى:
 اى روزى پايلايان تارى!
 نه دير آخىر بى خىت - خوارى،
 ياشارام دائماً رذالتده،
 سۇوارام عۆمۇمۇ ملالىتده
 بىرچە يول دۇيمارام يارانلىقدان،
 تىنگە گىلدىم بى زىندگانلىقدان
 منى دە گۈچلۈ اىت شىكار ائله يىم،
 او زوم اوز، دىسترنجىم ايلە يېشىم
 قىيىددەن، بىندەن او لوم آزاد،
 ياشايىم عىن سو سن و شمشاد
 بونلارى سۇيىلەدى او دل سادە،
 عزم و جزم ايلە او لدو آمادە،

گىتدى بير جنگل اىچره اىتدى كمىن،
 يشە سىندى اوغورلادى نفسىن
 آلتىنا يىغدى ال، آياقلارىنى،
 پېرساپىب شۇشلادى قولاقلارىنى
 ناڭھان گىلدى بير خورولتوسىنى
 تنگە دوشدو او يىكسىن نفسى
 ساغ، سولونا باخاندا بىچارە،
 گۈزۈ دوشدو پلنگ خونخوارە
 كى ائدىب پىنجەسېنى آمادە،
 حملە اىستير ائدە او ناشادە
 ائلە بير قورخو اوز وئىرېب پېشى يە،
 بىنوا آزجا قالدى قان ايشىيە
 يازىقىن قلىپ ياتدى هييتدن،
 زاغ زاغ اسدى يېرىنده وحشتىن
 گۈزلىرى اشك عجزايىلن دولالى،
 روزگارى گۈزوندە تاراولالى
 فيكىرىنە يىتىدى فورى بير چارە،
 اوز چئويردى او شاه خونخوارە
 عرض ائدىب:

- «اي شەننەشە بىشە!
 نەدى فرمائىشىن بۇ دروېشە؟
 امر ائدىن هر نە وارسا فرمانىز
 ائدە اجرا بۇ خىردا دربائىز
 بويور ورسوز كىيمىن آلام جانىنى

يا تۈكەم ھانسى ناكسىن قانىنى

بۇغۇنا چىكىدى بىر پلنگ ئىلىنى،

دئىدى: آرتىق دانىشماڭس دىلىنى

اولسا اميرىم بودور كى كامە يتىم،

سنى بىر لقىمەدە تناول اتىم

جىئە دن گىرچە خىلى لاغرسن،

آما مىين جىئيرانا براپرسن

ھم بويو بىستەسن ھم اىستەمەلى،

اۇرگىن، بورگىن، اتىن يېمىدىلى

ھرنە كى اينجە بىئل تو توب يېمىشىم،

سە تاي اينجە لېيىكە گۈرمەمېشىم

پېشىگىن رنگى آتدى بو سۈزدن،

ائىلە يېب گۆز ياشىن روان گۆزدن

دئىدى:

- «رخصت بويور اۋپوم گۆزونو،

ھانسى بىر اوچۇ او ولايار اۋزونو

سەنيلە اصل - نسليمىز بىر دىر،

شىر ياخىدا يابۇيوك، شىر دىر

من دە سەن تك پلنگ ايدىم بىرگون،

تىز چىنگ و زرنگ ايدىم بىر گون»

دئىدى:

«پس قالميسان ندهن بى حالا،

اولمايا دوشموسون ايسال - مىسالا؟

ياتالىق ياتمىسان مى جانسىزسان؟

ياکى باش يارميسان كى قانسيزسان؟

بلکەدە سن دە جور - جوجوخ چو خدرر

يىشەگە ائودە دن - دوشون يو خدور؟

دئى:

- «يوخ اينسان آدى بير حيوان،

منى سالدى بو حاله قارداش جان!

تا اوونون چنگىنه دوچار اولدوم»

ارىدىيم خوار روزگار اولدم

دئى:

«گۆستر منه او اينسانى،

ناكسيين جانىنى آليم آنى

اىلە چنگىمده من او غوشدورايم،

اىلە بير يول دامارلارين قيراييم،

كى داها بيرده ائتمەسىن جرأت،

سېزە ظلم ائيلە يە او بد فطرت

پيشىگىن قلبى تاپدى تاب و توان،

گۈزو بير جوتجو دوشوب او زامان

دئى:

- «شاها بو دور همان دوشمن،

جور با جور حىلە لىرده صاحب فن

اۆزۈنە آد قوييido نوع بشىر،

ايشلرى فيتنە دىر عمللىرى شر

داها بوندان خظرلى بير حيوان،

ائتمەيىب خلق، خالتق سبحان

يارادىبىدىر بۇ حىلەنى، يالانى،
 اىتە زنجىرى، ائشىكە پالانى
 بارىتى، ساچمانى، تورو، تلهنى،
 ماشانى، قونداقى، گىندەن - گلەنى
 او نا آسىب وورسا بىر حيوان،
 «أُقْتَلُو الْمَوْذِي»نى اىدەر عنوان*
 دستە - دستە قىرار او حيوانى،
 شىرى، بىرى، پلنگى، جىئيرانى
 زهر اىچىرەر قارىشقايا، موشه،
 رحم اىتمىز گرازە، خىركوشە
 توپوغۇ، جوجەنى كىاب ائلەير،
 ظولىم دن ائولرى خراب ائلەير
 كىچىنى، او غلاڭى كىرس قوريان،
 اىدەر ائولادىنا بلاڭىدان
 او د ووروب او دلايىار يازىق ايلانى،
 او لدورەر دستە - دستە مېغىيغانى،
 اويناداندا الى گلن - گىندى
 قالا يار دونقۇز او سته كىرگىدى
 ايشى او لموش خيانىت و حىلە،
 زىنتىپىرو با غلايىار آتا، فيله
 گۆزو دويماز كىچە - گوندوز اتنى،
 دانىشىار دائىمماً عدالتدىن،

* - أُقْتَلُو الْمَوْذِي قبل ان يوذى: بوتون اذىت چى لرى اذىت ائتمە مىشىدن قاباق او لدورون.

الفرض، بويله بير ستمكاره،
 گلمه يېب روزگار غداره»
 اشديب چون بو سؤزلرى قافلان
 اوز توتوب جو تجويه دئى او زامان

«دىء ندن سالميسان بو حاله بونو
 جومدورويسان بوجور ملاله بونو؟!
 زار و بىمار و مضطرب ائيلەميسن،
 بىلە مسکينى لاغر ائيلەميسن؟»

دئى جوتچو:

– «نه ديرسنه رىطى،
 اولما واردىر دماغانىن خبطى؟!»*
 اونو موم تك ارىتھىشىم سنه نه؟
 زار و بىمار اتھىشىم سنه نه؟
 نه ايشين وار اوچاقدى بو لاغر،
 بورا عدلية ديرمى، سن داور؟
 يوخسا سن حافظ منافعى سن؟
 يا «حقوق بشر» مدافعى سن؟
 «لزيون» سان و يا «فرىماسيون»،
 كى ائدىرسن بو جور ايزولاسيون
 اولما وار حوكمون الده داوردن؟
 يا جوازىن «هلال احمر» دن؟
 «عفو بىن الملل» مەئلى سن؟

ياكى اصلاً بولار دىئيل، دلى سن؟»

دئدى:

«اي مكر و حيله ده ماهر،
ظللمو جورو خلايقد ظاهر!
ايندى گل ترك قيل و قال ائله يك،
بوردا جاناڭ بير جدار ائله يك!
جوتجو فوراً آپاردى آل فنده
باشلادى ماهرانه لبخنده

دئدى: «قارداش باغيشلا بىلەمە مىشىم
گوجوم ائوده قالىب كېرىمە مىشىم»
باخدى بير جوتويه سارى، قافلان
غىظىلە وئرىدى قويروغا جولان

دئدى:

«تىزكىشت كېرى! درنگ ائله مە
يا چىكىل عرصە گاھى تىنگ ائله مە!»

دئدى:

«البته كى كېرىرەم من
قورخورام سن مصافى ترك ائدە سن»

دئدى:

«ترك ائتمەرم، پلنگ نەرم،
جنگ امرينىدە صاحب هنرم»

دئدى:

«هرگز ايانمارام سۆزۈنۈ
عمى جان، يورما بى جەت اۇزۇنوا!

قول شیر و پلنگه عبرت يوخ،
 بيرتىجى قومدە صداقت يوخ
 چونكى قانونو سايماسىز سىزلى،
 سىزه هرگز اينانماريق بىزلىر
 ايستەسن اعتماد ائدهم بندە،
 وئر اجازەسنى چكىم بندە!
 بئيلە محكم كى بندى آچماياسان،
 بوراخىب رزمگاھى قاچماياسان»

الفرض رام ائديب او حيوانى
 چكدى زنجيرە او پريشانى
 ائله كى محكم اتسى ال - قولونو،
 باغلايسىب هم ساغىنى، هم سولونو
 جوتە قوشدو، يئرى دولاندىردى،
 يازىغىن بيرجه يول اپيin قىردى
 دوشدو بير حالە كى او بىچارە،
 آه و زار ايلە گلدى گفتارە -

دئدى:

- «آى جوتچو، باشينا دولانيم!
 جوتۇ داي سورمه كى تالاندى جانيم!
 گۈزلىيم چىخدى، چاتلاadi حدقه،
 منى قىل اهل بىتىنە صدقە!
 بىلىرم مجرم خطاكارم
 هر جزايه دئسن سزاوارم،

باش وئریب چو خلو معصیت مندن
 شرمصارم، خجالتم سندن!
 آزمیشام عقلدن، آداملیغدان،
 دوشموشم بو يولا نادانلیغدان،
 محضریندە جسارت ائیله میشم،
 وحشی ام، رسم و راهی بیلمە میشم
 بئینى بۇش آنلاماز بېر حیوانم
 هر خطا اتىمیشم پشیمانم
 ايندی گل، لطف ائدیب، باغيشلا منى،
 من ده اولدوم پېشىكجه، بوشلا منى!
 «ناظرا» سن ده مطلبى بوشلا،
 احسن الخالقىنى آقىشلا!

رباعيلىر (دؤردىلوكلر)

هرچند گره ک کى مرد و نامرد اۇلسون،
عشق اھلى گركىز اۇلسە بى درد اۇلسون؛
اۇلسەن دە سوسوز، سو اىستەمە نامىددن!
بو رسم دى: «مرد اىيگىت گره ک مرد اۇلسون»

*

قوىما سنى گردىش زمان اۇلدورسون،
قوى عشق الينه آليب سنان اولدورسون،
خېفتلى اۇلوم روا دىئىيل جومىدە
سوقراطى گره کدى شوکران اۇلدورسون

*

قوزغۇن لارى روزگار سریس بوراخىر،
خوش نغىمەلى بولبولو قىسىلدە سىخىر،
آھويا دىئىين آيىن شايىن او تلاماسىن!
«بىر داغداكى، اۇزتىشىسى فرهادى سىخىر»

*

اويمـا - آ - بالـا، بـو فيـتهـ گـر دـؤـورـانـهـ!
آلـدانـماـ گـولـومـ، يـولـ آـزـدىـرـانـ شـيـطـانـهـ!
بـو دـونـيـادـاـ كـيمـسـهـ قـالـماـيـيـدـىـرـ، قـالـماـزـ،
بـيرـ قـالـسـادـاـ، يـاخـشـىـلـيقـ قـالـارـ اـيـنـسانـهـ

ناباب جماعت ايله دوشمز ناظر،
 بدعاقيت ايسلره گيريشمز ناظر،
 بير جورعه سو اولسا در دينين درمانى،
 نامرد آدامىن اليندن ايشمز (ايچمىز) ناظر

*

يادلار ياغينا او مان چراغ يانمايا جاق،
 غيرتللى ايگىت او ز اصلينى دانمايا جاق،
 ييهوده گولوم او زون قولاق حئيوانه،
 ياسين او خوما، او قانما يىب، قانمايا جاق

*

باخ، باخ، منه، مبتلاي درد آختارسان،
 قلبى يارالى، عارضى زرد آختارسان؛
 ييهوده دولاتما دريدر هر ياتى
 ويجدانلى ايگىت، شرفلى مرد آختارسان

*

دۇرد اللې قوجاقلاما، او غول دونيانى،
 يوخ هئچ كيمه بوردا قالماغانين ايمكاني،
 بشش گون يېرىنى بوقارى مهمان ائلىر
 آخىردا بوغار، او يىنوا مهمانى

*

دور عيش و طرب دوياره بنيان ائله يك!
 هيجران يارادان بنانى ويران ائله يك!
 گول درمك اوچون گلپير گلستانه نيكار
 دور جانىمىزى يولوندا قوريان ائله يك!

گاه جانیمی او دلا را ياخیرسان، نئیلم؟
 گاه او خلاری سینه‌مه تاخیرسان، نئیلم؟
 پروانه‌کیمی حزین - حزین جان وئریم،
 سن شمع کیمی دوروب باخیرسان، نئیلم؟

*

توت ال - قولومو، بوخولا دیوانه‌کیمی
 یاندیر پریمی آلولا پروانه‌کیمی
 کول ائت کولومى ساور گیلن دریالارا
 ترک اتسه من آماندی بیگانه‌کیمی

*

بعض یاشایار جهاندا راحتلیک ايله،
 بعضی کنچیرر عۆمور - گونو سرتلیک ايله،
 هر جور یاشایيرسان آی بالا، سن ده یاشا،
 آمما یاشاما، آماندی، نامردلیک ايله

*

سۋودانى ايشيقلۇ بىر چىراق ساندىم من،
 اىستىردىم ايشيقلاتام، آلولاندىم من،
 هئچ بىلمزايدىمكى، سۋوگى چىلغىن كۈزۈمۈش،
 بىلدىم او زمان كى، بوسبوتون ياندىم من

*

زنجىر وفايدى باغلىيام، چارە، نەدىرى؟
 لالە‌کیمی قلبى داغلىيام، چارە نەدىرى؟
 سن گوندە رقىب ايله دئىپ - گولمكده،
 غير از بوكى، من قان آغلابىام چارە نەدىرى؟

ای داد! خیانت آتشیندن یاندیم،
نامردیک او دوندان او توب، او دلاتدیم،
بیر یشده‌کی آشنا قان او دوردو منه،
بیگانه نه ائیله میشدی دوشمان ساندیم

*

هر کیمسه‌کی خود پست و خود خواه اولسا،
ذلتله عومور سوره رولو شاه اولسا،
نه فایدا، اولاق تیکان کیمی عۆمرو او زون،
گول تک یاشایاق، ولو کی کوتاه اولسا

عجب بازاردى بودونيا

نه ادبارى نه اقبالى
نه بير حالدا قالار حالي

بو دونيانين دئييل باقى
نه بير رنگده قالار رنگى

قيشيندا قار - كولك سنگين
كورولموش بئيله منوالى

يازيندا گول چيچك رنگين
بوگون دلخوش صباح غمگين

تاپان يو خدور صفا او ندان
كى زهريله قاتار بالى

گؤزى يو خدور وفا او ندان
رجا اىتمە عطا او ندان

بىرينى اىندىرر فرشه
اولومىدىن سازلاشار حالى

بىرينى قاوزايار عرشە
داغىلىماقدان او لار نىشە

بوغار سس سىز سليمانى،
ذىل دھر اىدر زالى

پوزار بىر آندا دارانى،
يئخار سام نريمانى

بو ترسە فيرلانان ميرزاق
دنىنى ايلەسين عالي

بئله تقدير اولوب آنجاق
اوجانى ايلەسين آلچاق

بوتۇن آل - وئرچى لى بوردا
گىئدرلر اللرى خالى

عجب بازاردى بودونيا
گىللىر پىكىرى عورىيان

ندن بیلم بسو طرزیله؟
بیر ائوده بیر مین ایپک قالی

بو مهمانخانه فرش او لموش
بیر ائوده بیر جیريق يورغان

بئله دونیا یه آلانما
أريح من فکرها ال بالى*

اگر آزاده سن «ناظر»
دِع الدنْيَا دِع الدنْيَا

مرحوم «يىجىوي» نين كۈچمگىن
اونونجوايل دئنومو مناسىبىتىنە

بو اردبىلدى

بو اردبىلدى كى بىتىمىش باغىندا سونبوللى
چىمنلىرىنده أوتىرلۇر نسالى بىولبوللى
بو اردبىلدى كى لېخنده آچسا لېلىرىنى
آچار شكوفە، يانار لالەر، گولر گوللۇر
بو اردبىلدى كى دولسا بولود كىمى قەھەر
باتار عزايىھ قودوزلار آسر عازازىللى
بو اردبىلدى كى هىجا گونوندە ائولادى
سپاه «ابرهە» يە هەبىرى «ابايىل» لىر
عەدوللىن ياشىينا ياساغدىرار آبایىلى
او سنگ و گىلدن اولان صنۇ اودلو سەجىللىر
بو اردبىلدى كى يازدى «حسىئە» غىمنامە
بو اردبىلدى كى گوزدن روان ائدىب سئىللىر
بو اردبىلدى كى وئردى جلال دىنە جلا
يازىب حسىئون اپسوالقىضىئە فضائللىر
بو اردبىلدى كى هەر گوشەسىنندە ایرانىن
يانىقلى مرثىيەسى اولدو نوغىل مەھفللىر
اونون وار «ائلىچى» لە «عاصم» كىمى ستارەلرى
كى آسمان فاضىلتە بىدر كامىللىر

«سدیف» و «یحیوی» و «شاهی» و «سخنور» تک

ادب جهانینه تقديم ائدب شیرین دیللر

«مؤذنی» اوچا گولدسته سینده چکسه اذان

نماز عشقه دورار صفبه صف مهلهلر

بو اردبیل دی گونش هر يانا ساچار بوردان

فلک بو یئردن آسیب آسمانه قندیلر

بو یئرده منزل جانانه با غلانیب محمل

بو یئرده عشق آسیب بئل لره حمایلر

شراب له بَرَزَهْنَرْ مَحْفَلِينَدَه ساغرلر

چیچکله، گولله دولار گولشنینده زنیللر

گوز آج موغانینه باخ! گور نئجه آییق گؤزیله

ایترگین اولدوزومو داییم ایزلهیر ائلر

تامُل اثت «صفی الدین» دیاری دیر بوردا-

ائدب نه عاقل و فرزانه‌لر تامُلر

بو یئردن ایسته مدد هرنه موشگولون اولسا

علئ و آل علی دن آچیلدی موشگولر

فدا اولوم آدینا ای دیار عشق و صفا!

گئروم کى تاپماياسان هنج زامان تزلزلر

سنین جمالیه «ناظر» بو گؤزدە کى بېھیم

سنین جلالینه ناطق آغىزداکى دیللر

مرا غالی «احسانی» نین دونیادان کؤچمك مناسبيله

دونيا

«ناظر» يم اعبرتيله ائيله نظر دونيانى!

يۇخدۇ بۇ دونيادا غىمىز ياشاماق اىمكاني

هاردا بىر قىرمىزى گول اولسا دَر دست اجل

ھېجىرىدىن دردە سالار بولبۇل خوش ئغانى

بو همان دونيادى كى مردە اندەر عرصەنى تنگ

آمما نامىردە وئر بىر نىچە گون ميدانى

بۇ همان دونيادى دۆرانتى وئر نادانە

مانجاناقلاردا سىيخار نادرة دۆرانتى

بو همان دونيادى كى علم و هنر صاحىبىنى

ائىلەير دشت غم و حادىھ سرگىرداشى

بۇ همان دونيادى ديوانەلىرىن آچدى اليڭ

تاکى فرزانەلرە باغلايالار بەھتانى

بو همان دونيادى فضل اھلىن اندەر گوشەنشىن

شەھە شەھەر ائلىپىر بىھنر و نادانى

بو همان دونيادى كى تولكونو اصلاح ائلىپىر

دار قىفسىرلە بسوغار تولكۇ بوغان اصلاحى

بو همان دونيادى كى رحم و عطوفت تانيماز

گوندە مىن - مىن بىنى آدمدن آلار قريانى

بو همان دونيادى هئچ كيمسىد يانماز اورهيسى

نه اوشاق نالدىسى آنلار نه آنا افغانى

بو همان دونيادى بىر ڈره دومانلىق گۈرسە

بىرتاجاڭ قورد كىمى بىچاره يازىق اينسانى

بو همان دونيادى كى گولشنى تاراجە چىكىر

عىندلىپىن اورهيسىنده يارادار حىرمانى

شەدى زەر ايلە بو مىڭارە قاتىپ خلقە وئەر

مكىر «ابليس» ايلە تأسىس اولۇنوب بىيانى

تسويى ياسە چئويرەر شىنىلىپى وارىلايدە

ائىلەير جمعى پراكىنە پۇزار سامانى

اختر بىختىنى بىردى باتىرار دامادىن

گلىپىن اىنинە غە رختى اىسەر ارزانى

يارى ياردان آيىرار عاشيقى معشوقوندان

هاردا آرامش اولا اوردا سالار تو凡ى

گورسە هەر يئرده فرج باشلاياجاق فيرتانانى

تايپسا هەر يئرده صفا قوزاياجاق بىحرانى

قويمايىپ وصلت «شىرين» و يىتىشىپىن «فرهاد»

«قىس» دن آيىرى سالىپ قىرددە «ليلا»نى

بااغلى دىر دايىرسى شادلىقا قلىيم ساياغى

امرى او، حؤكمو آلا، نايىرە دىر فرمانى

اي جاران! بو قوجا دونيابىدە آهانى بااغلاما بىتل!

بو قارى دامە سالىپ سەن كىمى چوخ بۇنانى

آت باشىندان هوھى شەھوتى چك زنجىرە

نفسىپىن آل قىباگىن سال يادا وانفسانى

آلاجاق وار يو خونو اوغرو دوروب گردنده
 اى كى سيم و زدايىله دولدوروسان انبانى
 يير تاجاق دير سنى درويش اولاسان يا سلطان
 بو قودوز يير تيجينين چوخ ايتنى دير دندانى
 بو شيكارچى نه فقط قوردلارى صيد ائتمەدە دير
 بلکه مىن - مىن سينهسى آغ، آلا گۈز جئيرانى
 هامىنى عرصەدە مات ائتمەدە دير بو لىلاج
 آتىنى چاپدى راجاق گۈرسەدە جك جولاتى
 فيليلىنى اوينا داجاق اوچدوراجاق قلعەلرى
 ئُرفە العينى شاهمات اىدە جك سلطانى
 نه فقط نو حولا ذوالئونه وفا ائيلەمەدى
 بلکه ووردو يىئە جىمشىد و انسوشىروانى
 سالدى تختىن نه سليمانىلە داوردى فقط
 بلکه فرعون كىمىي هئيورە هر حيوانى
 آلدى الدن نه ارس طولرى سقراطلىرى
 بلکه اونلار كىمىي مىن لرجە بويوك لقمانى
 هانى خاقانى دئيهن گۈز آراشا قصرلىرى؟
 تاپا او قصرلىره ايچەرە ياشاييان خاقانى
 قىصر روم هانى دولت تىمور هانى؟
 هانى خسرو هانى گوندن باج آلان ايوانى؟
 داغىلىب گىتىدى هارا دېدې دقييانوس؟
 نه اولوب هاردا قالىب كېككە ساسانى؟
 نه تاپارسان داها بىرده «نرون»ى «كارترىن»ى
 نه گۈررسن داها ضحاك ايلە چىنگىزخانى

نە اولویسلار او دىصادم قان اىچۇن جلاڭلار

چوخونون دونيا قانىن اىچىدى اىچىركەن قانى

آساجاق دونيا اولوم سلسىلەسىن بويۇندان

آل سىلجوق اولا ياسىلىسلە اشكانى

باخ كتابلاردا يازىلماش او شىرىن قىصەلرە

او شىرىن سۆزلىر اوغۇل عاقىل ائدەر نادانى

كۈردو اووجوندا سوايچىمگە او لارمىش مومكۇن

كاساسىن چالدى داشا «دىسوڙن» يۇنانى

بىر قارى ايستەدى درمان اۇلۇمە «بودا» دن

دئىدى: بو دردىن آنا، تك او زودور درمانى

چوخ حديثلرده بويۇرموش بىزىدە پىغىمىز

«عالىم آخرتە كورپۇ بىلىن دونيانى»

دونيا بىر مىزىعەدىر اوندا بىتن حاصل لر

يىتىير مىنلىكىنە يولدا قالان دەقانى

اىدەجىك پىك اجل هەرقاپىنى دق الباب

«اڭ مىت» باخ آنلاڭولوم! معنانى

ھانسى ساعىتە كى چوخ شاد اولا سىز ياغمىكىن

گىئىدىن اوندا دولانىن فىكىرلە قىرىستانى

بىر باخىن سورپاگىن آلتىندا قالان سىنەلرە

گۈرون آخىر ھارادىر آرزايلارىن پايانى؟

اھل دونيا يە ملک گوندە دئىمەر گۈزى لىدىن

دوغولون اولىگە آباد اىلەيىن وىرانى

الفرض بىر بئلە دونيا يە نە بئل باغلامالى

كى قوناق ساخلايار آخىردا بوغار مهمانى

پس گلین چشم بصيرت له باخاق بير لحظه

عقلی حاکيم ائله يېب ناظر اىدك وجدانى

«ڭۈل مَن» آيەسىنى سورة الرَّحْمَن دا

او خويوب قسطيله بىرپا ائليك مىزانى

نه روادىر نىچە گون بوردا قوناقلانماق اوچۇن

تسولاتاق شىطانا ياددان چىخارداق رحمانى

نه روادىر بىو آز عمرىلە عزيز دوستلاريميز

اوزاداق آرزى لارى قىسسالاداق اىمانى

چالىشاق بلکە بىو دار دونيادا اينسان ياشاياق

نىچە كى عۇمرۇ بوجور وئردى باشا «احسانى»

اونسون اۇلمكلىيى اهل ادبى اشتىدى غىمين

«ناظر» يىن دە او زونە اشتىرى روان عتانى

لالەنин سينەسى قان او لدو قارا گىشىدى «نسىم»

ماتىمە چولغا لادى نىسترنى رىحانى

روى لر «نون» او لورۇ ياكى «الف» قوى او لىسون

چوخ الفار نون او لوب يوخ سۆزومون نقصانى

قونجاسیندا سولان گول: مهدیه ملک پور اوچون

آمان دونیا

گلدی، کىچىدى يالان دونیا
كىچىمىشىلدەن قالان دونیا
نه تئز گلدی، نە تئز كىچىدى
منى دردە سالان دونیا
آمان دونیا، آمان دونیا!

كروان كىمى كىچىر گىئەر،
ووروب، يىيغىب، بىچىر گىئەر،
گۈزەللەرى سىچىر گىئەر،
ائولر اىدر تالان دونیا
آمان دونیا، آمان دونیا!

مەين - مەين گۈزەل بالا دوغار،
بىرچە - بىرچە توپ بوغار،
قان اىچىكىدەن مەگر درىار؟
ظالىم بۇ جان آلان دونیا
آمان دونیا، آمان دونیا!

اونا اصلأً باخان گولىمەز،
اوزوندن گۈز ياشىن سىلمەز،
چالار، خىردا - بؤيوڭ بىلىمەز،
چالاغان تك چالان دونیا
آمان دونیا، آمان دونیا!

او ای ملری، بو آیلاری،
او قىشلارى، بو يىالارى،
سالار هىمىشە وايىلارى،
ھر ائودە واي سالان دونيا
آمان دونيا، آمان دونيا!

آىرى سالان ئىلىمىزدن،
قامپى ووران بىئىلىمىزدن،
ھرنە وئرېب، ئىلىمىزدن -
آخر توتوب آلان دونيا
آمان دونيا، آمان دونيا!

يار او زونە وئرەر صفا،
ۋئرمىز او نا مهر و فا،
ايشى - گوجو جور و جفا،
غىم - كىدرى كالان دونيا
آمان دونيا، آمان دونيا!

نه تىز بوغدون گول بالامى
ساچلارى سونبۇل بالامى
نازلى شىرىن دىل بالامى
كۈرۈم اۇلسۇن بالان دونيا!
آمان دونيا، آمان دونيا!

بو باغ گول لە دولار بىر گون،
آچان گوللە سولار بىر گون،
«ناظر» - ئى دە اولار بىر گون -
آلار بىو جان آلان دونيا
آمان دونيا، آمان دونيا!

بومباردمان

باخدى نه بىر گۇزدن آخان ياشىما،
ياندى نه بىر باجىما، قارداشىما،
بومبالارى تۈكىدو منىم باشىما،
باشىما گۇر گىلى نەلر بومبادان،
اولدو وطن زىر - زىر بومبادان

«سام عمى»* نين غائىلەدىر پىشەسى
(تەلەوكەدن) دايىر اولار نىشەسى،
كاش قورويا قان سوموران رىشەسى،
اتىدى بىزى قانلى جىڭر بومبادان،
اولدو وطن زىر و زىر بومبادان

«صدام» اگۇندىرىدى او طىيارەنى
تانكى، توپو موشكى- خەپارەنى
چىكىدى او دا ملت بىچارەنى،
ياندى بوتون كىند - شهر بومبادان
اولدو وطن زىر و زىر بومبادان

بومب قاييران! مىن كىرە لىعنت سىنە،
لىعنت و نفرىن و شماتت سىنە،
نىليلە مىشايىدى بىشىرىت سىنە؟
اود توتوب او دلاندى بىش بومبادان،
اولدو وطن زىر و زىر بومبادان

* - «سام عمى» منظور آمرىكادىر.

نفتيله بتنزين وئيريك سيزلره
بومبا، راكت گوندريسيز بيزلره،
لعت اولا سيز كيمى دينسيزلره،
خيردا، بويوك چكدى ضرر بومبادان،
اولدو وطن زير و زير بومبادان

سيزكى چيخيرسيز گئويه ويرازيله،
فانتومولا، ميگ ايله ميرازيله،
يشرده آخير گوز ياشى پەپاژ ايله،
كورپە اوشاق قالدى ملر بومبادان
اولدو وطن زير و زير بومبادان

سۈيلە او عفترىت ستمكاره يە،
باغلاما بىل موشكە خمپاره يە،
تانكىلە، نارنجىكە، طياره يە،
يوخ سنه ذره بەھر بومبادان،
اولدو وطن زير و زير بومبادان،

ظولوم ائله يەن شاهلارى بىز قۇوموشوق،
بورنونو شاهزادەلىرىن اووموشوق،
كىنهلى شيطانى تو توب بوغموشوق،
ايلەمدەرىك خوف، خطر بومبادان،
اولدو وطن زير - زير بومبادان

اي بشرى حقلرينه حامى لى!
يوروش ائدىر يور دوما صدآم يلى،
باشىمىزا عىن «وييتنام» يلى،
ياغدىرىر آمريكا شرر بومبادان،
اولدو وطن زير و زير بومبادان

ايگيد اوغلان

ايگيد اوغلان جىنگە گىئىر
دوشمانى تار و مار اىدىر
فتح و ظفرلر يارادىر
ياشا، ياشا ايگيد اوغلان!
جانلار اولا سىنه قورىان

ايگيد اوغلان جاندان گىچىر
خائىن لارين بسوينون بىچىر
قىزىل قاندان شىرىت اىچىر
ياشا، ياشا ايگيد اوغلان!
جانلار اولا سىنه قورىان

ايگيد اوغلان چك ماشانى
مۇرزىلەدن وور آشانى
بسوغ خانى، اۆلدۈر پاشانى
ياشا، ياشا ايگيد اوغلان!
جانلار اولا سىنه قورىان

سەن اۆلکەنин قەھرمانى
دۇيىوشلىرىن قىوج آصلانى
پەھلوانلار پەھلوانى
ياشا، ياشا ايگيد اوغلان!
جانلار اولا سىنه قورىان

وطىئىمەن گۈزو سىنسن
عشق او دونون گۈزو سىنسن
اورە يىمەن سۈزو سىنسن
ياشا، ياشا ايگيد اوغلان!
جانلار اولا سىنه قورىان

محمد مصطفا (ص) پیغمبرین و صفینده

ایشیقلاندی جهان بدر رخ زیبای احمدن
جلا تاپدی اوره ک آیینه‌سی نور محمددن

محمد کیم؟ - وجودی رحمة للعالمين یعنی
محمد کیم؟ - رسول الله. خیر المرسلین یعنی
محمد کیم؟ - امین خلوت روح الامین یعنی
مقام قاب قوسینه چاتان رفرفنشین یعنی
همان تشریف او حینایه لایق حق سرمددن

محمد کیم؟ - همان معمار قسط و عدل و آزادی
محمد کیم؟ - همان محو ائیلهین تبعیض، بیدادی
محمد کیم؟ - همان برباد ائدهن طاغوتی، الحادی
محمد محتشم رهبر، محمد محترم هادی
اولان ختم رسالت مُهرونه شایسته ایزددن

محمد کیم - همان حریّته ارشاد ائدهن رهبر
محمد کیم؟ - همان بتخانه‌لر برباد ائدهن رهبر
محمد قول‌لاری زنجیردن آزاد ائدهن رهبر
قیزین مدفون ائدهن و بعدانسیزا فرباد ائدهن رهبر
مرانی رد ائدهن، اوز دوئنده‌رن مُرتاب و مُرتددن

محمد کیم؟ - همان دلخون اولان دونیا طلب‌لردن
مصبیتلر چکن «بوجهل» لردن، «بولهپ» لردن
مداماً قان اودان شرك و ریایه منتب‌لردن
اولان آماج چقد و کینه بوسفیان نسب‌لردن
دولان دائم مبارک سینه‌سی آلام بسی‌حددن

محمد اول يتيم کي شهريار ملك خلقت دير
 او ائمى کي كيتابى مشعل راه هدايت دير
 کلامى زىده عرفان حديثى لب حكمت دير
 اونون دينىنده تقوا تكجه معيار فضيلت دير
 اونون شرعىنده يوخدور آبيضين هنج فرقى أسوددن

قمر منشق اولوب طاق هلال دلرسىندان
 شرفلندي شرف شمشير شاه لافتاسىندان
 حيا چكدى خجالت عصمت خير الّنساسىندان
 دؤزوم زينهاره گلدى صير و حلم مجتباسىندان
 گول آچدى باغ حریت شهید كربلاسىندان
 ملکلر قالدیلار حشیران بو مجموع متجددن

محمد كيم؟ - عقولى مات ائدهن دين «قويم» يندن
 شعور اهل معنائى گىچەلدن «لام» و «ميم» - يندن
 بوتون خلق الله حشیران قويان «خلق عظيم» يندن
 آچان يول خلد طوبايىه «صراط المستقيم» - يندن
 ائدهن خلقى رها توحيد ايله نار مخلّدن

اونون تك مهريان رهبن، صميى پيشوا اولماز
 اونون آئىنى تك دوز گونلوگه دوز رهنا اولماز
 اونون شرعىنده شرك و كذب و تزوير و ريا اولماز
 اونون وصفينده «ناظر» هرنه يازسا انتها اولماز
 يازانماز قطره محدود اقيانوس سمتددن

علی عشق نغمه‌سی

دوچار او لاندا غمه سسله شاه مردانی
 آچار علی نین الی با غلانان معمانی
 از رکده در دین او لاندا علی - علی سسله
 دیه در دینی علی یه او ندان ایسته در مانی
 علی نی کافر اگر سسله یه یستر داده
 نه نوعیله او فراموش ائدر مسلمانی
 تا پیلمایدی تا پیلماز علی کیمی مولا
 یا پیش علی اتگین دن دولانما هئچ یانی
 علی دی کان کرامت، علی دی باب نجات
 علی دی قاصد اول، قصیده ثانی
 علی دی نیتر اعظم، علی دی نور دُجی!
 علی دی صبح منور، شهاب نورانی
 علی زلال عطوفت علی گلاب صفا
 علی عصارة روح و حقيق ریانی
 علی نشید محبت، علی چکامه عشق
 علی غزال تغزل، سرود روحانی
 ابو تراب علی دی، ابوالعجبائب علی
 علی دی دفتر عشقین ایشیقلی عنوانی
 گر او لاما سایدا علی او لاما زیدی کون - حیات
 علی محبّینه حق، یارا تدی دونیایی

آناسى، فاطمه بنت الاسد آتا، عمران

بو نسبتىله دىيرلر علّى عمرانى

وئرىبدى جايىزه حق اوز حرامسىرىسىندا

علّىنى فاطمەيدە، مريمە مسيحانى

مقامە باخ بو شجاعتى شىزە شىپە دمان

فقيرى بىكىسى گۈرجى آچاردى دامانى

چىرىدى باشلارينا ال آلاردى آغوشە

تسوكىرى گۆز ياشينى باشلاياردى افغانى

اوزەگى دردىلى ولى دردىن ائيلمزىدى بىيان

تاپاندا خلوت يىئر آغلابىاردى پنهانى

آخاردى عارضىنە گۆز ياشى شلالە كىمى

ولى سېلىرىدى گۆزوندن گۇرنىدە زهرانى

سېلىرىدى چونكى بېلىرىدى ملول او لار زەرا

اۆزۈندە گۈرسە نشان ملال مولانى

وئىرىدى ابن سېيلە طعامىنى اما

حسىنيلە حسنە مەھر ائدردى انبانى

ائىدردى سائلە خاتىم عطا، ركىوعىنە

گۇرنەن بىتلە حاتىم، بىتلە سليمانى؟

لباس وصلەلى نعىينى وصلەلى يارب!

ياماخلۇ جامىدە بېركىس گوروب مىسلطانى؟

قىلم دايىان كى علّى وصفىنەن نهايتى يىوخ

محال دىر اىدە تووصىف قىطىرە، درىانى

ائىلە بىو مىصرۇنى ناظر دربارە حُسْن خاتام

علّى دى دفتر عشقىن ايشيقلى عنوانى

نیمة شعبان گلدى

صبعدم پىكِ صبا لبلرى خندان گلدى
 سؤيله‌دى ياتما اويان نيمه شعبان گلدى
 دورما پيمانه‌لرى ائيله مسلسل! دورما
 دوروقات دروه‌كى دردانه دوران گلدى
 آج كيلان جانبِ گلزاره تماشا گؤزونو
 كى ياشيل گلشنه بير قيرمизى مرجان گلدى
 گولشن حوسنوده بسو سيز قبا نورسته
 قونچا تك آچدى آغيز گولكىمى خندان گلدى
 نازيله قامتى بويلاندى چمنزار ايچره
 بويونا سرو چمان ياسمن افshan گلدى
 گؤزلرى بتنزه‌ييرى نرگس نازآلدە
 زلفى سنبل، اوزو گول، قدى خورامان گلدى
 دور اورەك اولكەسينى آينىه‌بندان ائله‌يك
 ايندى كى جان ائونىه سئوگىلى جانان گلدى
 عالمى طلعتىنин سورو ايشقلاندىردى
 ظولمتى محو ائله‌ين مهر درخسان گلدى
 هدھد شهر سبا مژده آپار بلقيسه
 چىغ تماشايە كى حشمتلى سليمان گلدى
 دەجانبىخش دئير: عيسى مريم دير بسو
 يە بىضارى دئير: موسى عمران گلدى
 ائله كى بختى ايشقىدير اوجادير اقبالى
 سانكى يوسف دى كى جان ملكىنە سلطان گلدى

ظولومات ايچره گزىب آبھيات آختارما

بو ايشيغلىقدا روان چشمه حيوان گلدى

«سوشيانت» اولدو عيان «كيش اهورايى» ده

«اهرمن» قاچدى نيايشىگر يزدان گلدى

سوپىلەين «برهمىيە» ماه بىرھما منظر

شرقدن بارقەتك اولدو نمايان گلدى

قوم «بودايە» دئىين خسرو بودا طلعت

بودور اينىندن آسيب خلعت عرفان گلدى

شيخ «قدىسە» دئىين رجعت عيسى اولدو

پىر «خاخامە» دئىين منجى دوران گلدى

بو همان شهر فضيلتدى هانى افلاطون؟

كى گۈرە مىند عدله نىتجە شاييان گلدى

توكدويو طرحلە قامتى معيار اولدو

چكدىيى رسمىلە قاش گۈزو ميزان گلدى

سوپىلەين گۈزلرى ياشىلە دولان عشاقە

قورو موش جىملە آغلامايمىن جان گلدى

بودور او فاطمه‌نىن معدن غيرت اوغلو

ظالم و مظلوم آرا اىتمىگە دىسان گلدى

بودور او شيرخدا شاه ولايت بالاسى

ظلمكارلار اشويى اىتمىگە وىسان گلدى

مزده اولسون سىزە ئى قانە باتان شاهدلەر

خلف قائم سالار شهيدان گلدى

شايىغان قافىهل شاعيرە اىراد اولماز

اورداكى طبعى اونون سئل كىمى جوشان گلدى

ترجیع بند ملقم

مَعَاذِي، مُلْجَائِي، حُبَّي، وَلَاتِي
وَمَنْ جَرْحَى يُدَاوِي؟ يَا دَوَائِي!
تَسْأَلْتُ بِإِنْوَاعِ الْبَلَاءِ
فَهَا! جِسْمًا خَضِيبًا بِالدَّمَاءِ
فِيهَا رَأْسِي يَدُورُ فِي السَّمَاءِ
إِذَا قُلْتَ «الْبَلَاءُ لِلْوَلَاءِ»

«تَرَكْتُ الْخَلْقَ طَرَا فِي هَوَاكَا»*

«وَأَيْتَنْتُ الْعِيَالَ لِكَنْ أَزَاكَا»

غبار کوی تو خاکسترم باد
الهی بی تو زخم نشترم باد
زشید و انگبین شیرین ترم باد
همه ارزانی آن سرورم باد
تهی از باده غم ساغرم باد
فدا خواهی علی اکبرم باد

«تَرَكْتُ الْخَلْقَ طَرَا فِي هَوَاكَا»

«وَأَيْتَنْتُ الْعِيَالَ لِكَنْ أَزَاكَا»

دئدين: قان ایچره جولان ایله ائتدیم
دئدين: جان بذل جانان ائیله ائتدیم

حَسِيبِي يَا طَبِيبِي يَا رَجَائِي
جَرِيجٌ مِنْ سَهَامِ الْوَدَيْدَعُوكِ
طَرَحَتْ فِي الْهَوَى حَلْقَى وَرَنْدَى
إِذَا أَحَبَبْتَ ثَلْقَانِي قَتِيلًا
إِذَا أَحَبَبْتَ أَنْ ثَلْقَانِي بَدْرًا
أَقْبَلَ خَاضِعًا كُلَّ الْبَلِيةِ

فروغت آتش افروز پرم باد
اگر شهد است و شربت زندگانی
ولکن با تو زخم تیغ و خنجر
هر آنچه دارم از جان و تن و سر
چو غمخوارم توئی هرگز مبادا
عطای خواهی علی اصفرم کیر

«تَرَكْتُ الْخَلْقَ طَرَا فِي هَوَاكَا»

«وَأَيْتَنْتُ الْعِيَالَ لِكَنْ أَزَاكَا»

دئدين: صحرانی آل قان ایله ائتدیم،
دئدين: او زقوی منای عشقه قویدوم

* - بو بیر بیت ابن فارض دن دیر.

اونو لب تشنه قوریان ائیله اشتديم
قىزىل قان ايچره غلطان ائیله اشتديم
الين قانىلە الوان ائیله اشتديم
دئدين: سرو خرامان ائیله اشتديم
يئر آج سينهندە مەمان ائیله اشتديم
دئدين: ترتيل قرآن ائیله اشتديم

دئدين: بير خير داجا قوريانلىغىن وار
دئدين: اكىرىكىمى دە گرانسى
دئدين: قاسىم گىندنە حىجلە گاھە
علمدارى كىناڭ نەھر علقۇم
دئدين: زىنپ گىلنە نەشىن اوستە
جىدادە خىزىران يارمىش دوداغلا

«تَرَكْتُ الْخَلْقَ طُرَّأً فِي هَوَاكَا»

«وَ أَيْسَمْتُ الْعِيَالَ لِكَنْ أَرَاكَا»

حسينم كشته راه عدالت
حسينم ائتمەيدن بىر حمە بىعت
حسينم قويمايان ناپاكە قىمت
حسينم ياغدىران عفرىتە نفترت
شريحى اىسلەيدن منفور امەت
منم دردانە بىحر ولايت
بناي نەھضتە مەحو رذىلت
نگەدار رفاق و عدل و عزت
بىرىدم دل، ندادم تەن بە ذىلت

حسينم شاھد بىزم شهادت
حسينم وئرمەين بىدادە مىدان
حسينم اولمايان نامىرە تسليم
حسينم باغلابيان عشقىلە پىمان
يزىدى اىلەيدن ملعون دوران
منم پىروردە دامان زەرا
اساس مكتىم ظلمت سىزى
نگەبان وفاق و مەھروزى
حسينم از سر و از جان و از دست

«تَرَكْتُ الْخَلْقَ طُرَّأً فِي هَوَاكَا»

«وَ أَيْسَمْتُ الْعِيَالَ لِكَنْ أَرَاكَا»

بهمن آیی نین ایگرمی ایکی سینین مناسبتینه

تعالی لله کی قیش چیخدی خزان کؤچدور باهار اولدو
آچیلدی قونچا، گول گولدو، طبیعت لالمزار اولدو
نسیم جانفزا اسدی هوا عنبر نثار اولدو
چمن ده بولبول شیدا دمادم نغمه کار اولدو
کونول یوردو چیچکلندی صفالی روزگار اولدو
دیسیردین عرش اعلادن یئره بیر تازه جان گلدى
بنفسه باشلاadi رقصه سماعه ارغوان گلدى
سروره یاسمن دولدو نشاطه ضیمان گلدى
بو یاندا لاله‌لر جامین گئروب نرگس خومار اولدو
کونول یوردو چیچکلندی صفالی روزگار اولدو
ندن دیر بیلمیرم اماگلیب یاز ماه بهمن ده
سنین تک بو ایشه مبهوت و حیران اولموشام منده
قولاغ ویرسن آچیر بولبول بو سیرری باغ و گولشنده
دئیر شام سیه گستدی گۆزەل فجر آشکار اولدو
کونول یوردو چیچکلندی صفالی روزگار اولدو
بوگون جان جلوه گاهیندان درخشان اولدو ایرانلى
آلوتک، ایلدیریم تک، آتش افشاران اولدو ایرانلى
آجیخلی سئل کیمی بیردن خروشان اولدو ایرانلى
بوگونلر گولله گوللندی بوگون خونخوار خوار اولدو
کونول یوردو چیچکلندی صفالی روزگار اولدو
بوگون کرد و بلوچ و لر و ئریبلر ال الله باهم
سالیبلار جانینا شاهین هراس و ولوله باهم
دو داغلار اوسته اگلشدی سرود و هلهله باهم

اقدن زرگونش چيخدى قارانلىق تار و مار اولدو
كۈنۈل يوردو چىچىكلەندى صفالى روزگار اولدو

بۇگون مىينلرچە غىيرتلى مسلمان گىلدى فريادە
نوا تبديل اولوب شورە فغان تبديل اولوب دادە
عىدالت لىشكىرى غالب اولوب عفريت بىدادە

قازىلدى رىشىسى كفرون كرامات بىرقارار اولدو
كۈنۈل يوردو چىچىكلەندى صفالى روزگار اولدو

بۇگون غىرت سماسىندان ايشيق بىر اىلدىرم چاخدى
ريانى، كفرى، طاغوتى، كۆكۈندن ياندىرىپ ياخدى
شەhadت لر شەبابىندان شقى لر اولدو زو آخدى

حىجاب خوف يېرىتىلدى شەمات آشكار اولدو
كۈنۈل يوردو چىچىكلەندى صفالى روزگار اولدو

بۇگون مىن - مىن انالىع سۇيلەين چىخمىشدى دارا وستە
باساردى باغرىنا يئىر سرىدارى سرىدار اوستە
جوماردى خلق مظلوم و ستمكش ظولمكار اوستە
غىنى دار و ندارىندان چىركىدى ال ندار اوستە
قوجا سېقت آلاردى نوجواندان كارزار اوستە
آخان قانلار يازاردى افتخارى افتخار اوستە

باخان بىو منظرە «ناظر» تعجب دە دچار اولدو
كۈنۈل يوردو چىچىكلەندى صفالى روزگار اولدو؟

بابالارین و صیّتی

دوشوب بیر کنده بیر قوردون گذاری
 او کنده گئدو بیر ناخوش حماری
 غبار غم اوتورموش عارضینده
 اولوم آثاری دیسچه لمیش گؤزوندە
 ائله خرگزله بیب بیچاره حیوان
 کى توتسان بورنونو فوراً وئرەر جان
 گئروب يوخ بیکسین طاقت جانیندا
 کئچیب آهسته اگلشدی يانیندا
 گؤزونو زیللەدى زول - زول او زارە
 ائدیب هر بیر بودون مین يول نظارە
 بسو با خماقدان آجیغلاندی او خستە
 دۇنوب بیر نحو ايلە ساغ بۇزورو اوستە
 زارىلدار كىن دیيردى بولىلە قوردا
 كيم آز دیردى سنى آى قوردا! بسو يوردا؟
 تئز اول! تئز يانىمى تئزلىكجه ترك ائت
 نە ايستيرىن جانىمدان دور ايتنىل گشت!
 باشىنى ساللامىشدى قورد آشاقە
 دىدى آلتدان تىكىركن گۆز اولاغە
 اشىيتىمىشدىم: مريض احوال اولويىسىز
 زمينگىر و پريشان حال اولويىسىز

اورکده گون به گون آرتیر ملالیز

باشیزدا وار خیال ارتحالیز

او دور گلدیم شتاب ایله بو کنده

کی تاسیز دار فسانی دن کسچنده

سینه زده چؤمبلتى ایلهشم من

مبارک نعشیزی ییرتیب دئشم من

اجازه وئرمدیم هر آغزی سوردار

کی اولسون لش - لو شوزدن بهره بردار

بو سؤزلدن دوشوب اشک هراسه

آچیب آغزین بناچار التمامه

دئدی: ای مهربان! ای بنده پرور

مرا م پاکینه قربان برادر!

منیم کی فعلاً اژلمک نییم یوخ

بو تئزیکده خیال رحلتیم یوخ

نه میت وار نه حلوا ایندی بوردا

یقیناً گلمسن سهوا بو یوردا

گئورسن تاب، تو ایم یوخ جانیدا

دئمه - غم - غصه لی سؤزل یانیدا

بیلیرسن بیر عؤمور چکدیم ضلالت

بو خلقه ائله دیم هرگونه خدمت

آغیر یوکلر آپاردیم دیستمددیم هئج

خطردن، خوف دن دیکسینمددیم هئج

عوضده جور باجور توهین ائشیددیم

ائتندن «هش» میتندن «هین» ائشیددیم

دئى: آج قورد بو واجب امر اوچون من

تقاعد تاپىشام آنجاق ايشيمدهن

يقين بيل يانىنى ترك ائتمەگىم يوخ

سنى پئىسىگيرتەمىيىنجه گىتمەگىم يوخ

تىز اول هئى حسن خدمتدىن سۈزآشما «آچما»

چئوير اوز قبلەيدە آرتىق دانىشما

بىندىن هر قدرە تىز چىخسا جائىن

او اىدازە او لار يۇنكول روانىين

او زان آنجاق منى لنگ ائتمە چوخ - چوخ

جوچوقلار مىتتظردى فرصتىم يوخ

منە مىرحوم بابامدان دىر وصىت

* «كە فرصت را غنىمت دان غنىمت»

«قاآنى شيرازى» دى استقبال

پلتکلر مناظرهسى

نقل اىدىر راوى كى، بىرحسب تصادف بىر گون،
 قوجا، پلتک كېشى نين بىر جوانا دوشدو گۇزو
 دئى قو قوريان او اوللام او شە شەلا گۈزونە،
 اى گۈزەللىك دە بىزەر آيا گول بىزى!
 رو - رو روخسارى زى زىبا رە - رە رفتارى خوخوش
 گۆ - كۆكۈچك حرکاتى گۆ گۈزەل جست و خىزى
 طە طراوتىدە سو سونبول، لە لطافتىدە، گو گول
 دوداقىندا بابالى، كە كلامىندا، دوزو
 گۆ - گۆ گۆرمۇم ھەھە ھەگز قوقۇ قونسون اوزونە
 بى - بى بىر يول سو سوروشسان نە اولار حالىمدان؟
 نەندەن دىر ساسالىيisan نەنظردىن بى بىزى؟
 نوجوان سۈيىلەدى: سەسن مەمنى لاغ اىدىسىن؟
 اى قە قزوين دا دابان داشى كىمى چىركىن اوزوا!
 گو گوتوندن ، وو - وو ووررام ائلە بىر كارلى ئېپك،
 كى گۈرەرسن قا قارانلىق گىچەتك آغ گونوزو
 آ آللسى - آ آ آلمىشىش، يى يىء يىتىمىش اىلدىر،
 پە يە پلتکدى لەلە لفظيم شاشا شاهىددى يوزو
 نوجوان سۈيىلەدى: شو شو كەر اولا او خالقە كى،
 بى بى بىر جور خەخە خلق ائىلەدى هە جوفتوموزو
 مەمە من دە پەپە پلتک سەسە سەن دە پلتک،
 قوي نا «ناظر» دە پە - پە پلتک قوقوشما شعريمىزى

اسباب غنا و اسباب زنا

بير زورناچى نين دوشدو يىزلىو مسجده بىرگون
 تا ائيلە يە بىر مىت اوچون فاتحە خوانى
 زورناسىنى گىزلىتمىشىدى گرچە جىيىنده
 اما اوچونو گۇردو اوئسون مۇلۇ فلانى
 قىشقىرىدى كى اى ڭىلەد لامىزەپ بى دىن
 نە اوزلە گىتىردىن بورا اسباب غنانى؟
 ئىتدىن حرم حضرت معبودى ملوّث
 پامال ائلە دىن حۇرمىت آيىن خدانى
 هم احمد مرسل اورە يىن دردە گىتىردىن
 هم دىدەسى گىريان ائلە دىن آل عبائى
 القصه ائلە زورناچى نى قويىدۇ فشارە
 تا الدن اوئسون كۈچدۇ بوتون صبر و تواني
 ال آتىدى يېپىشىدى آقانىن.....
 سىخديقجا چىغىردىرىدى او شيخ الفقهانى
 غىض اىلە دئىيردى: من اگر مسجده بىر يول
 اسباب غنا حمل ائلە سى جىبىدە نەمانى،
 سەن بىس نىيە دىرماشدىرىسان كۆز قاباغىندا
 مەركون نىچە يول مىنبرە اسباب زنانى،

چال توتھىي

اىليلەميشدى بىرى عىزم عىتىات،
ايستە يېرىدى هامى اوندان سوقات،
او دئىيردى: مىنە سەجادە گىتىرا!
بۇ دئىيردى: مىنە لېتادە گىتىرا!
ايستە يېرىدى بىرى فېروزە اوزوكى
بىرى خورما، بىر انجىن، بىرى كورك
هامىسى نىسييە، فقط ضرېعلى خان -
الينى سالدى جىبىھ، بىر جە قىران،
چىخارىب وئىرىدى كى: - «اي ساققالى چال!
سومكۈن اولسا، مىنە دە بىر توتىك آل»
مشىدى نين دوشدو پولا چونكۈزۈ،
سۇئىلەدەي ضرېعلى خانە بۇ سۇزۇ:
اىلەدەن سەن اۆزۈنە مال توتھىي،
«ايىندى دەن ضرېعلى جان! چال توتھىي»

یاھالما

بیرى حقىرىق قىرىق توچاقلاردى بيرگون،
 دئدى: كىتىن نىتجەدیر آى « حاجى خدابىندە»!
 دئدىم: داداش! نۇكرون « ضىيغەم او غلو ضرىبلى » دىن،
 و بىرده كى حاجىلىقىدان خجالىم، بىنده
 دئدى: جانىم سنه قورىيان آ « كل مەمد قلى خان »،
 هوشوم باشىم داغىلىپ آند او لا خداوندە
 دئدىم كى: عرض ائله دىم بىنده خالى « ضرىبلى » يىم،
 نە « كل مەمد قلى خانم » نە « حاج خدابىندە »
 دئدى: آ « مشدى ظفر » آند او لا آدین « صفرە »
 تانىدىم ايندى جەئَرْ * سن بويور كىنك كىنده

فیزیم «سپیده» يە:

سپیده بالام

میشه آرزو لا یار دیم بایاض دون آینیندە
سنى دە بخت اشىنە گئۇندرەم «سپیده» بالام!
بوگون حقىقىتە چاتدى اورە كە كى آرزم،
قويورسان عشق اشىنە سن قدم، «سپیده» بالام!

كىنچەر، كىنچەر بۇ شىرىن لەحظەلر، بۇ خوش آنلار،
دوبارە خاطىرەلر هە باھار دا گول لەنەجك.
من اولماسامدا، منيم سەنگىدەن دولان طبىعىم،
عاشىقلارىن سازىننىن تىللرىنىن دىللە نە جك!

بوگون وئىرن ال - الە سەنگىن ايلە بىرلىك دە،
چىچىك لە، گول لە، ماراقلاتىرىن حىيات سارايىن،
ياشىللىيغى ياردان تانرىدان آلىن ايلەم
ياشىل جوانە وورون، بويلاطىن، ياشىل ياشايىن

قىنارى لەركىمى بىرگە وئىرن قاناد - قانادا،
سەننېجىلە قورون اشۇ، سەنگى لە بوداغىندا،
ئىچەكى سروايىلە سوßen عومور سورەر باھم
عومور سورون اوساياق سىزىدە سەنگى باغانىندا

و بىرده حورمتىنى بىسلەيىن ائلىن - وطنىن
بىلىن كى ائل غىمىنە قالماياندا يوخ غىرت
وطن شرفدى شرف آنمایانلارا نفرىن!
وطن ناموسدو ناموس بىلەمە يەن لە لەنت!

قىزىم نىڭىزە

نىڭىزىم

آللاھين لو طفو يار اولويدو بىوگون،
نىڭىزىم بختىيار اولويدو بىوگون.

سئۇگى درىاسى باشلايىپ جوشە
ايکى قلب ايچىرە عشق ائدىپ رىشە
بىولبىلۇ گول چكىيدىر آغوشە،

ايکى يار كامكار اولويدو بىوگون،
نىڭىزىم بختىيار اولدۇر بىوگون

ايکى سئودالى قوش قاناد بە قاناد،
ائىلە بىر عشق ائوين بىوگون بونىاد
مامى اقوام خىرم و دىلساد،

نه كۆزەل روزگار اولويدو بىوگون،
نىڭىزىم بختىيار اولويدو بىوگون

بار اىلاها عروس و داماد،
ائىت سەعادەت يېلۇنۇ آمادە.
شاد و خوشبخت قىيل بىو دونىادە،

نېجە كى بىرقىار اولويدو بىوگون،
نىڭىزىم بختىيار اولويدو بىوگون

ای قیرمیزی مرجان!

بیرگون نه اولار سن اولادان گول کیمی خندان
ای ستوگیلی جانان!
منده دؤشەنم سورىاغا قارشىندا وئرمە جان
جانىيم سنه قورىيان!

چو خدان وورولوب اول گول - ئى خندانه بوكۇنلۇم
عشقىيندە اولوب دور دلى - دىوانە بوكۇنلۇم
قوىما اولا غىمدن بىئە وىرانە بوكۇنلۇم
گول، گول گۈزەلىم! ائىلە سىنىق قلىيىمى شادان
ای قونچەدى خندان!

سنسن آخى دونىادە منىم دار - ندارىم
آرزوم، او مودوم، آرمانىم، صىبر - قرارىم
زومرۇد چىمنىم، شىن چىچەرىم، گوللو باھارىم
سەنلە ائىدەرم وارلىغىمى عالىمە اعلان
سنسىز هېچەم اى جان!

سنسن منه اتحاف اىلەيدەن: شانلى حياتى
سنسن كتىرەن اويناغا اوىلاڭدا قىرأتى
سندن آلىپ اىلەام «نسىمى» لە، «نباتى»
سنسن جانىما جارى اىدەن: حىكىمت و عىرفان
ای دىلبر - ئى جانان!

سنسن آنامىن لا يلاسىنى يادە سالان دىل
قورقۇد بىابامىزان بىزە اىرىتىھ قالان دىل
سنسن اورەيىم پىرە سىنە زخمە چالان دىل
سنسن اىلىيىن «ناظير» يىنى بىولبىول دستان
ای قيرمىزى مرجان!
جانىيم سنه قورىيان

آنایوردوم «دریان»

دریانیم، آی دریانیم	سن اورییم، سن جانیم
قوی سنه فخر ائیله‌سین	شانلى آذریاچانیم

یام یاشیل «میشو» ون وار	«میشو» اوسته اووون وار
سەرین «خودنکو» وون وار	«مئردکو» ون دوم - دورو

«پئشته» نى دومان آلب	«کافتارالى» ین قوجالىب
بیلیمیرم ائلیمیزدە	کیم قیریلیب، کیم قالیبا!

«ائوسسر» آخا - آخا	وەريانى يئخا - يئخا
قورخورام سىندن اوزان	غىربىتىدە جانیم چىخا

يادلار ايچەرە يادىن وار	ھر اولكەدە آدىن وار
«مېکائىلى» «مەھدى» تك	غىرتلى اوولادىن وار

دولانمىشام هريانى	آمریکانى، آلمانى
آتسمامىشام هېچ زامان	آنایوردوم دریانى

اورمیه دریاچه سینه! خطاب

شانلى ائل شاعرى ناظرا
او خودوم اورمو خطايىن
كۈز قاباغىندا آچىسىان ائلىن اركانلىكتايىن
كۆتىن داغ گۈنىشىندىن يايىلار گۈن لېھلەدە
مېشۇرون باغ - مىشەسىندىن، آغناياار كۆى تېھلەدە
يارادار آغجا بولۇدله ر تۈرەدر دادلى كۆى او تلاار
بىچىر بوغدا دىنىن جانا قوتلى قا و تلاار
او دسالار خاطرىمىزدە،
نۇزىتىن كۈنلۈ نۇ او دلار

نه گۈزلە طنطنهلى
دادلى سۈزۈن وار
گۈرۈنر اينجە باخىشسان
دىئيم آنجاق
كى گۈزۈن وار
سەچميسن كىچميسىمىزدىن
دالاشىقلى ايشىمىزدىن
ھى قرنوب كوچموشوموزدىن
بىللە دىر قان او ر گۈنده
او كىش او رمیه دريچە سى تك

بىر دنیزىن وار

سنس وئرلرسنه توب تك

هامى ائل لرده جوانلار

اوجوشان قىرمىزى قانلار

دئلى قانلى وورغونلار - ساوالانلار

گىنە يار، ياردىلىن آنلار

داملا Larsel او لور آخر

آغ بولودلاردا دومانلار

كىريخار تولكى - سوسار بايقوش

آخىردا آزىلر باشى ايلاتلار

قور دىيندىن گئچى نىن شنكىلى آزاد او لور آخر

سېفيشار گئيرلى پىچىلتىن اوجا فىزياد او لور آخر

دكتىر عزت الله رزاقي (نېھت تېرىزى)

ناظر معلم

دويغو يئلكىنى گؤيە قالدىرىر
سۈزدن اوزدو قوئۇب، آلاي آلدىرىر
پاسلاتمىش قابلا را قالاي سالدىرىر

ال قۇلۇن وار ازلىسون ناظر معلم
باڭ - باغچان بار ازلىسون ناظر معلم

گونئىدە دوغولوب، گونشى تك اىستى
اىلە كچ باخاندان اينجىدى كوسدور
چكىلىرى گۈيلەرن سىس، دومان، تۆستۈ

يۇردومدا پارلايىر «اولدو زلو دىزى»
ددم قىورقۇد گلىرى، دۆزۈلۈر قىمىز

فيضولى بابام تك اوچ دىلدە يازىرى
غم اىسلە آتىشىرىن، غىمە گۈز قازىرى
يسودونا شرفدىرىن، گونئىدە ناظر

وطن اۆز اوغلۇنا افتخار اىدر
اوغلۇلار وطنى بختيار اىدر

وطن گولزارىنىدا گوللىرى آچار
يايىلار هر يانا اۆز عطرىن ساچار
«قاراداغلى» ساتقىن، يالتاقدان قاچار

جاندان سۋەر دوغما دىلىن ناظرىم
اون سوتماز اۆلۈسون، اىلىن ناظرىم

اوستاد «ناظر»

اوستاد ناظرا هاوا يئنه قارالدى
قارا يئل لر اسدى، گۆللەر سارالدى
دونيا منيم نظريمده دارالدى

باشيم يئنه غم ديزينه قويولدو
اوره گيمىن باشى گىتنە ازىولدو
شهريارا اجل طبلى چالىندى،
بىر وئركى يدى، وئرىلمىشدى، آليندى
چۈخلار منيم كىمى بىئىنى قالىندى
سن تانيردىن «شهريارى» شهريارا!
شهريار تك شيرين سۈزلو، بختيارا!

فلك اىندى شهريارى آپاردى
شىرىن سۈزلو گولعزارى آپاردى
ايچىمىزدىن اول نىڭارى آپاردى

سۈز سنىن دىر: شهرياردان آد قالدى
سۈزلەيندن آغىرلاردا داد قالدى

فلك وۇردو شهريارا داشىنى
دۇمان آلدى حىدر بابا باشىنى
ياناقلارا سۆزدوردو گۆز ياشىنى

حىدر بابا شهريارا آغلادى
«آغلار» يىندا اوره گىنى داغلادى.

وورلموشام من «ناظره» اوركىن

ال چىئىرم اليم اولسا بىلەكدىن

يان ساوشام قلىيىمەكى دىلىكدىن

من قويىمارام حىدر بابا قوجالسىن

يابانجى لار گلېب اوندان باج آلسىن

شرفخانه‌لى شاعير «آغلار» دان

قویمارام سن اوله سن، ناظرم احوالووه قارداش

آذریايجانین سؤز اوستاسی اولان م. م ناظر شرفخانه‌ای کرج شهریندن بير مدت بوندان ايرلى بير پوييما اورمی درياچه‌سی نه خطاب يازيشدی و بو شعری ايلک دفعه‌ده وارليق درگی‌سيinde چاپ اولدو و ياسيلدي.

مراغالی رضا پاشازاده اورمی درياچه‌سی طرفيندن ناظر شرفخانه‌ای جنابلارينا بير شعريلن جواب وتردي که اورميه‌نین فردای ما آدلی ژورنالی نین اختياريندا قويولدو.

قویمارام سن اوله‌سن، ناظرم احوالووه قارداش
دوشمه بير لحظه نفسدن، سنه اولام يئنه سيرداش
دهلى توفانلا گلیب من سنه اولام يئنه يولداش
قولومو بويتووا سالام

گوزووین ياشىنى سيللم
باش قويوب سينه و تن اوسته يئنده دردوى ييليم
سنی گوزه‌ن اولو سالماق؟

فکرووى باشيدن آتماق؟
اوغول ار آتسا آتاسين، آتا آتسازدا بالاسين

منيم ايستگلى بالام، يال دوداقيم، ائيل داياغيمسان
سن محبت مى نين ساقىسى، جوشقون ايا غيمسان
صفا باغين سوراران اولكىدە قايشار بولاغيمسان

ائل او بامى قورويان الده قلم، گۆز او باغيمسان
عشقى مىن باغچاسى نين زينى گوللر بوداغيمسان

دوشانين باشىنى ازمىدە ده الده ناجاغيمسان
سن دامارىمده گەزن ايستى قانيمسان، توانيمسان
ياتساسىنمدە منيم هر نقدر لاله يانقلار

قوجاقىمدا يش آچا هر نقدر شانلى قوناقلار
 دەنیزىمده يوونا هرنقدر قونچە دوداقلار
 ساحىلدە قورا قىزلار گئجە - گوندوزدە اوتاقلار
 عشقىلە ياندرالار هر گئجە اون مىن دە چراقلار
 اونلارا باخمارام اوغلۇمكى منيم سىنە گوزوموار
 بۇ حىيات اىچەرە منيم سىنە اوغۇل تكجە سوزوم وار
 آيرىليقلاردا مىڭ، اى گوزلىم مندە دوزوموار؟

سن كى عشقىن باغى نىن بىردىلى جىرانى سان اوغلۇم
 بەزەين باغى مىزىن سونبولو، رىحانى سان اوغلۇم
 اورمى درياچەسى نىن دالغالى توفانى سان اوغلۇم
 سن شرف ذىروهسى نىن قافلانى، آصلانى سان اوغلۇم
 سن سەند اولكەسى نىن شمشكى، وولقانى سان اوغلۇم
 آتايىن جانى سان اوغلۇم
 دەلى توفانى سان اوغلۇم
 سىنەن آردىنجا منيم هر گئجە افغانىم اوجالدى
 آيرىليقلاردا آتان گل گىلە گورسەن نە قوجالدى
 غى ئەن اوسن اسىب غىمدە دىركى باج آلدى
 شىرالىندىن دە تاج آلدى
 او دىر عالمە اوجالدى

قوىما غىلر سىنهن اوستوندە يىتنە يېر سالا قارداش!
 دوشمانى قووگىلە قويما...
 گلە ايمان آلا قارداش!
 آچسا يول باغىما دوشمان پوزاجاچ بوسنانىمى
 اود ووروب ياندىراجا قدىر يىتىدە دىستانىمى
 سىنه اىچەرە گويمه قاوزار، يىتىدە افغانىمى
 سوندورەر وولقانىمى

قاراکھریز سویونا باخ سینه‌ام اوستوندہ رواندیر
ایستى قاندیر داما ماريمدا ابدی روح و روان دیر
خسته بو جانیمه جاندیر

منه ده عشقى عیاندیر
اورمۇ نین باغلارىنى گور نىچە رنگىن گول آچىبىدیر
گولشنى بولبول آلىپ باغداكى بايقوش دا قاچىبىدیر

قارا ظلمت قوتارىب اىستى گونش نورى ساچىبىدیر
قىزگلىن بخته وراولموش
پىس گونون رنگى قاچىبىدیر

قاراقيش عمرو قوتاردى يىشە رنگىن بهار اولدور
قاراقوز قونلارا بوكىن حيات آخىرددار اولدو
دوشمانىن رنگى سارالدى نىچە گور حالى زار اولدو
ادىين مولكونه ناظر بو سياق شهريار اولدو
دو گونن سينه ده گونلوم دير عجب بختيار اولدو
سنى گۈرمىكىدە دوشمانلاريميز شرمىسار اولدو
عوموروم شن بهار اولدو

ساحالىمده داييانوب دير مشووين سلسە داغى
گونى ين باغچاسى دولموش گولە هر يىرده بو داغى
شىندوراين آخىررى دور تكىن اينچە بولاغى
دولدورور قىزلاريم اونداندا هله گوللو چاناغى
قهرمان اوغلومون الده وارى دير بادە ايااغى
طسى نين سودلرى اوستوندە دوروب دير هله ياغى
بو صاباحدىر گله جك قورخما شرفخانه شالاغى
قىز گلىنلر بىزىب بايراما گل گورنە او تاغى
گىردكان، فخرى يلن ده بىزىب تاختا تاباغى

ساقچىرى نورى نى ده اولكەمىزە عشق چراڭى

خوش سوزون اولدو منيم سينه دەكى درديمه درمان
 آيرىلىقلاردىر ائدن گوز ياشىمى چشىمە جوشان
 اورگىم چوريەسى بوغىملە چىگىر هر گىنچە افغان
 بند و زنجىرىدە افغان ائله بىر اولكەدە اصلاح
 گمىرىر بندى قىرار زنجىرى، آزاد اولو قاندان
 بۇ فلاكتىدە مصىبىتىدە دايىان اولما پريشان
 بىلىرم واردى كرجىدە سنه خواهان
 سنه جانانە دى ياران
 آنانين جانى اولا سن تكى جانانىنە قوريان

بو سوزون نشتىر اولوب ائيلەدى بۇ سينەمى آلاقان
 بو سوزو بىرده اشىيدىسم ائدهرم اولكەدە توفان
 سالارام شمشىكى اورمانلارين ايچىرە اولو سوزان
 الەسم گوز ياشىمى ائيلەرم اورمانلارى عمان
 ائدهرم دونيائى ويران
 ائدهرم دونيائى ويران

طغىان ائدىسم يئخارام داغ تك اولان داشلى حصارى
 قاينايىب داشسام اگر من يئخارام گوجلو ديوارى
 دالغامى جوشدورام آنچاق سونه جك ظلم فنارى
 آغنايىب شورسوپىلان آخسام اگر اولكە يە سارى
 ارىدەر سينە وين اوستوندە كى قارى
 گوز ياشىم دوشىسە سەنە سو اولار قارلى پاپاقى
 گوجلو سىللر اولو جارى
 يخىلار ظلم حصارى
 آغلاما رحم ائيلە قارداش سنى تارىم

آغلايىب رحم ائله آغلاتمامنى
 گويلره قويما ساليم سينه ده آمى
 سالمايم او لكى يە قوى او دلو شارى
 او حدى شهرى نى ناظر او زونه خوش وطن ائيلە
 پوزولان عمر باغين گل بورادا شن چمن ائيلە
 كل قلمداشلارى يىنخ باشوا ترك معن ائيلە
 شهد شكرلە بو يورد ايچرەدە شيرين دهن ائيلە
 گول چىچك باغلارى نى گل گىلەسەن انجمەن ائيلە
 بورانى خوش وطن ائيلە

سن كرجده حرجى بوشلا سنه آرخادير «آذر»
 عضو لۇرى ياندىرى «آتش»
 دوداقوندا آچار ازھر
 ساپلاقىن خوش سوزودىر مروارى مرجانلارا بنظر

ناظر، وورما رضا يارە سينه سن داخى تشتى
 جوشدو طبىعىم قوشۇ آچدى بىتىنە ده گويلره شەپەر،
 وورا دوشمانلارا خنجر
 ماوي گويلر دەچە كر قىهانى
 باشلارىتىنە افسانەنى هەرم
 دىيە ناظر سنه آقىش!
 ياشا دوستوم!
 ياشا دوستوم!
 سنه آقىش!

مرا غالى رضا پاشازاده «رضا»

(موشح) استاد ناظر آدینا

ایسترم کؤنلومده‌کى عشق و محبتدن يازام

بىر شريف اينسانه حدىزىز مهر و اوْلقتدن يازام

سۈسماسا طبعيم، اوْتون خُسن و كمالپىندان دئىيم

هم ضميرىنده ازلان دىىندن، دىانتدن يازام

تىكىميشم گۈز دفتره، سۇيلىور قلم بارماقلارا:

من ده مۇشتاقىم بو مىدھى قىصد قىرىتىن يازام

احسن اوْل يارىن وجودىنده ازلان شخصىتە

هم اوْرە كىدە خلقىنە چۈخ عشق و حۇرمتىن يازام

دوشموشم تشوىشەكى، يارب، بو عاجيز طبىيەلە

من اوْتون شائىنە نە نحويلىه عزّىتنى يازام

ناروا اوْلماز اوْنسو مانوق اينسان سۇيىلەسىم

يا مىلک سىرت، ضيالى بىر جماعىتىن يازام

آذرسitan اوْلكلەسىنە فىخر خاڻى و عام دىر

ايستەسم باب مفاخر ياكى شۇھىتىن يازام

ضالىما باش اگىمەيىب، مظلوملارا آرخا چىغىپ

اول قىدەركى، عاجيزم وصفىن شجاعتىن يازام

رسم - دونيادير «سديد» اوستادە حۇرمت، آمما من

آزدى بىو اوستادە حۇرمت بى نهایتىن يازام

جواد حاج حسینى (سديد) تىر آيى ۱۳۷۳ - كرج

«ناظر»

ازه‌لدن دوشوبسن، داشقين سئل لره،
 زحملر چكىپسن، بوتون ائل لره،
 قوجالدين، دوشدودن قارا تئل لره،
 يايىلدى، شهرتىن، هر ياندا «ناظر»،
 تبريزده، اورمودا، تهراندا «ناظر»

اتديكىن خيدملر، يىشىمىرى سايما،
 كۆنشىن نور ساچىر اولدوزا، آيا،
 اوزه‌گىن بنزه‌بىر دالغالى چايا،
 عاقيل لر سوپىرلر، يۇلووو «ناظر»
 آلىرلار ساغىيۇ، سۇلووو «ناشر».

سەندە، ساوالان بۇيوك دايقادىر،
 عىنالى ياتمايىپ مىشۇو ازياقدىر،
 قارارانقو آخرى، آراز سايقادىر،
 سن ائلى سوپىرسن، ائل سنى «ناظر»
 يىخانماز، دالغالى سئل سنى «ناظر»

قىزىل، مىن ايل قالا اصلين ايتيرمن،
 شۇرانلىق هئچ زامان چىچىك بىتيرمن،

هر قارا تىكالىق بولبول يىتىرمن،
بىر كۆز سەن، كۆنتىيەن باغىندا «ناظر»،
قارتال سان، مېشۇون داغىندا «ناظر»

سېلىدىرىم قايادان، داغدان يازىرسان،
قىرمىزدان، قارادان، آغدان يازىرسان
دنىزدن، مىشىدەن، باغان يازىرسان
يۇزولما! ال لىرين قۇربانى «ناظر»،
دردىلىر، دردىنىن درمانى «ناظر».

غفلتىدە ياتانلار، اوپانسىن گەركە،
جەھالت قانىبا بۇپانسىن گەركە،
ايىسانلار آللەها دايىانسىن گەركە،
گەندىسىنلەر هر زامان دۆز يۈلۈ «ناظر»،
آتسىنلار، دوتىيادا ساغ - سۈلۈ «ناظر».

«صەد» م اۋەكىدە وار اۋىلۇ كۆزۈم،
دۆشمانلار باغرىنى ياندىيرار سۆزۈم،
وفالى دۆستلارا قۇربانام اۋزۇم،
بۇ خىستە كۆنلۈمۈن شفاسى «ناظر»
مجلىسلەر زىتى، صفاسى «ناظر»

صەدمىرادى «صەد»

پیر طریقت

ما در دکشان جام در دیم همه
با نفس پلید در نبردیم همه
تا پیر طریقت است ما را ناظر
در وادی عشق رهنوردیم همه

در مدح کس قلم به کف نگرفتم
با تیر سخن دلی هدف نگرفتم
درج صدف سینه ناظر نارم
بس طرفه کهرگزین صدف نگرفتم

علمی که تکبیر آرد و خودخواهی
باری ندهد ترا بجز گمراهی
از فرط تواضعش چنین جای گرفت
«ناظر» به دل «آذر» و «آذرشاهی»

می‌نوش که پایه جهان بر باد است
دل رنجه زجور دهر کژ بنیاد است
از درد و غم فراق جانان تا حشر
این جان ستم کشیده در فریاد است

مهدی مازندازی «آذر»

بیرکیچیک هدیه عزیز دوستوم

(استاد ناظر شرفخانه‌ای) اوچون

شنليك بو اولكه دن گونو گوندن او زاقلاتير

غمدير كوروكلو سينمه (ناظر) قالاقلاتير

گول چوخدو ياغ لار ايچره ولی قرب - قدرى يوخ

هر يشده دسته دسته گورورسن آياقلاتير

مظلومون آهي دوتمادي ظاليم يېرىندەدى

كيمدير گورون او اللرى دالدان درارقلاتير

دورما او زاقدا هموطنيم وئر الين منه

سنلن منيم خظرگونو اولكم دايماقلاتير

ظلمت كيميندى يولا ريميز بير ايشيق سالىن

هر كيم ديسه اياناما او زاقدان چيراقلاتير

چاخماق دوزوبله دوورمه ايندى وطن نىمى

ال ويرما اود دوتا ائله بيل قورجاقلاتير

هر يش تاپىپدى توسعه وار شغل - صنعتى

اما بيزيمكى هي يامانىر هي ياماقلاتير

وارلىق هميشه حفظ ايلير نفسين عزتىن

محاج او لاندا اىنسانا انسان يالاقلاتير

كىنج - تئز بوتون بولاقلاتاجاق او لكه ميز گنه

ياغماقدادىر بولودلا ريميز قاشقا باقلاتير

جهد ايلىك گرگ دى جوشوب دالغالاتماقا

هاردا سو قالسا فورو گورورسن جاباقلاتير

عومورون كىتابى گون گله شيرازەدن چىغىر

چكدىكىجە بير نفس او دا سىسىز واراقلاتير

چوخ اىستيرم كە بشيرده غفيل دن گلن قوناق

ناظر گلنده زىجانا اوستان ماراقلاتير

شرفخانه، شرابخانه

دئديم: او «ناظر» شيرين لب سخندانه

شرابخانه هاچاندان او لوپ شرفخانه؟

دئدي: شرابي مقدس يشى مقدس دير

او كيم بو يشده شراب ايچدى او لدو فرزانه

شرابي عاقل ايچر عقلينى اندەر كامل

روا دىيل وئرسن بو شرابي نادانه

دئديم: حرامى، حلالى قارىشدىر ائيلە مباح

دئدى: كى بىر بئله مى گلمىيىدى زنگانه

دئديم شراب طھور و كتىر گلين ساقى!

دئدى كى پىر گئدېب مئى يىتىيىدى پايانە

دئديم او مئى كى او زومىندى عقلى زايل ائدر؟

دئدى: كە شرع او نو نەن ائدېب مسلمانە

دئديم: بو يشده مسلمانىييىمدا شكىم وار

دئدى: بو مسئله نىن رىطى يوخدور انسانە

يوخوندو طاقت اگر «زعفرى» چكىل كنارا

آماندى بادە گسار او لاما گىرمە ميدانە

رحمتلىك «كريم زعفرى» رنجان

گۈزىل شاعير

گۈزىل شاعير! گۈزىل قلم دوورورسان
مظلوملارين آرخاسىندا دوورورسان
سنه قورىيان هاردا مجلس قورورسان،
سال منىمده اوردا سوزومو «ناظر»!
من سنه تىكمىشىم گوزومو «ناظر»

هونو سوزون من آنلايىپ قانىنجا
توت اليىمدن من دە كلىيم يانىنجا
گلنەمم سوروئىرم دالىنجا
من «دونمىز» م دئىيگىمدىن دونمرەم
عشق او دونا «ناظر» او لسان سونمرەم

يعقوب محمدى - (دونمىز)

منی تائیرسان

تا اولکده سیز تک سخنورلروار
 یاراناجاق اولکده میزدە افتخار
 ائل، شهریارین عطرين سیز لردن آلار
 او خو آنا دیلین گوللو یازیندا

«ناظر»! منی تائیرسان آدیدمان
 اورک دردی بیلینیر فریادیدمان
 شیرین سوزون هنج راخ چیخماز یادیدمان
 یادینا سال کرج «آذر» مجلسین
 دئین «ازاب» بوراخما آنا دیلین
 غلامرضا ازاب «ازاب»

ديلى باغلى بولبولرين دينه‌نى

چىچىك - چىچىك، شعرىتىن چۈلۈنده،
ماتدىم - ماتدىم ايمكلەين گونومده،
شعرىن - سۇزۇن اووسۇنلارى دىلىمده
بىر قارتالى اوچان گۆرۈم دۇنومده

قاناد آچىب ذىروهلى قوجوردو،
اوچوشوردو كۈلگەسنىدە لاچىن لار
باش اىيردى او مۇحتشم لاچىنا
قاطار قايما، سىلدىرمىلار دومان - قار...

باخىشىندان باياتىلار آخىردى،
گولوشوندن بويلانىردى قوشمالار،
نفسىندىن گرايىلى لار قوخوردو،
دوشونجەسى مىن مىتىلىك باهار

هر كلمەسى نىچە ماھنى، ترانە
جملەلرى: «اصلى - كرم» بويلارى
خياللارى: چىلى بىشى چىلدەن،
عشقە سالان كورو غلونو نىڭارى

قارتال دئمه قارتاللارين قاتىندا،
ياشايىشىن سىرلى سۆز و جۇوھرى
اوجوشونو اوندان آلمىش شلالە،
حىشان قويىمۇش اوچوشونا گۈيلىرى

ال اوزادىپ پنجرەنин دالىندان
تۇزلۇ آيىن قوبارىنى آلىرىدى
اونون اينجە دويغۇسونا، عشقىنە،
عشق اوزوودە توموردو مات قالىرىدى

آدىيمىليردى غزللىرىن شەرىنى
تانيش ايدى دۇنوم لە - تىن لە،
قايتارىردى كاروانىنى زامانىن،
قصىدەلى، مىثنىلى گونلە

آدىيمىلارى او خشايىردى كىچمىشى،
شبىستە قايتارىردى مۇع جۇزو
شەرىيارىن خان نەھسىن آيىلدىب
گزدىردى خوشكنايى - تېرىزى

كىچمىشىمەن گۈيلىرى نىن قاتىندا،
يوكسەلىرىدى تارىخىمە اوچوردو
خىال قونماز ذىروه لەدن آشاراق،
قانادىنى زامان بويو آچىرىدى

دېلى باغلى بولبۇللرىن دىنهنى
حاقلى ائلەين حاق سۆزۈنون داياغى
ايگىدىلىكىن، مروتىن لىنگرى
شاه ختايى اردوسونون قوچاغى

نظامى نىن، فضولۇنون داۋامى،
شهرىارىن شرفخانا «ناظر»ى
ساراى ائدىب شعىير آدىي يووامى
صداقتى قاتىب قانا «ناظر»ى!

آيدىن تىرىزلى ۱۳۸۲/۶/۱۸

«ایضاحلار»

آل ميدال = قيرمizى ميدال	آب = سو
آل ياناق = قيرمizى اوز	آب حيوان = آب حيات، ديريليك سويو
آلو = او دون شعله سى	آبدار = سولو
آلودا ياخماق = شعله ده يانديرماق	آبشار = شلاله
آماج = هدف	آتش فشان = وولقان
آن = لحظه	آخيش = جريان، گنديش
آنديرماق = آنلاتماق	آخيچى = روان
آنديردى = قانديردى، آنلاتدى	آراماق = آختارماق
آنى = فوراً، بير لحظه ده	آراشا = آختارا
آهيل = قوجا	آراشماق = آختارماق
آينالى آل = يد بىضا، موسى پىغمبرين معجزه سى	آرامگه = آرام اولان يئر، دينجلەن يئر
ائىل غمى = ائلين قىيىدine قالان، ائلين غمىنە قالان	آرامش = توحداق
ابايل = ابرهه قومونون باشينا داش ياغدىران	آرخا = كومك، بئل
قوشلار	آرخاسىز = كومك سىز
ابتكار = يارادىجىلىق	آرد = دال، فارسجا(دنبال)
ابر = بولود	آرمان = آرزو، او مود، هدف
ابر بهار = ياز بولودو	آزاده = آزاد اينسان، حر
ابر نئisan = لئisan بولودو	آسمان = گوى
ابليس = شيطان	آسيب = ضرر، زيان
ابو تراب = تورپاق صاحبىي حضرت علينين لقبى	آشيان، آشيانه = يووا
اثنا = زامان	آشفته = پوزغون
ابيض = آغ	آصلاح = شىر
احرار = آزاده اينسانلار	آغوش = قوجاق
احيا = ديرينمك	آفتاب = گئنش
اختر = اولدوز	آفند = حمله، هجوم
ادبار = دال چئورمك	آل = قيرمizى
ارتحال = كوچىك	آلاي = قوشون
أردم = لياقت	آل قان = قيرمizى قان

الا = مگر	ارزانى = باغيشلاماق، اوچوزلوق
الادئيرم = آيیريرام	استبداد = ديكاتتورلوق
التهاب = اودون زبانه چكمهسى، اوذ	استخوان = سوموگ
پوسکوروشو	استغفار = توبه ائتمك، باغيشلانماق
الحاد = كفر	أسكى = كنه
اللشىك = جنگ ائتمك، دعوا ائتمك	أسىك = تىترمك
الم = درد، جمعى آلام	اسمهرم = تىتره مرم، تزلزل تاپمارام
إلى = دك، تا	اسود = قارا
إلى صواب قيمات = قيامته دك	اشتباه = يانليش
إلى قيام قيمات = قيامت قيام ائدىنجە، قيامت	اشتياق = علاقە
قۇرۇلانادك	اشك = گۆز ياشى
امثال = اطاعت ائتمك	اشك عجز = عاجزلىك گوز ياشى
امك = ايش، سعى	اشكبار = آغلار، ياش توكر
امور = امرىن جمعى، ايشلر	اشك پىرشار = ان اودلۇ ياش
آنالحق = منصور حلاج يىن سۈزو	اشك شوق = اىستە كدن و فرحدن آخان ياش
ان = چوخ، لاب	ائشىك = ساواشماق، جدارل ائتمك
آن اوزون = چوخ اوزون	اعتدال = اويفون لوق
انبان = داوارجىق	اعجاب = تعجب
انبساط = اورەبى آچىقلېق، شادلىق	اعجابىلە ناظر = تعجب له باخاراق
انتظام = نظم	اعجاز = معجزە ائتمك
أُنىشىن = بىيضەلر، خايالار	أُججويھ = تعجب لىندىرين، حىيران اىدىن
انتها = سون، آخر	اعضا = عضولر
اندوه = غوصە	اغيار = بىگانەلر، غيرين جمعى
اندوهبار = غوصەلى	افسردە = پۇزغۇن
اندىشىھ = قورخو، فيكىر	افسون = جادو
انسجام = شعرىن بوتونلۇكى، بىر پارچالىيى	افسونكار = اووسونچۇ، جادو ائلهين
انكسار = سينيقلىق، سىقىنلىق	افشا = فاش ائتمك، عيان گۇستىرمك
أۇتىدو = اوخدۇ، ساۋوشدو	افشان = داغىنېق
أۇتىمك = كىچىمك، اوخوماق	افشان اولماق = توکولمك، داغىلماق
أۇتن گون = كىچىن گون	اقبال = اوزگىتىرمك، اوغور، طالع
أوتوشىك = كىچىمك، سۇوشماق	اقبال جهانگىر = عالمگىر طالع
أۇدلو ولقان = آتشىن آتسىفسان	اقليم = دىيار، اولكە، مملكت
أۇرپىك = پىرده، اورتوك	اقليم آفتاب = گونش اولكەسى

اورنگ = تخت، مسند	بئزیکمک و بئزیمک = تنگه گلمک
اورمان = مئشه، جنگل	بئس القرار = پیس او توراق، «جهنم»
اوزلوگ = ماهیت	باد = یئل
اوشقون = ریواس	بادبان = یئلکن
اوغروندا = اونا خاطیر	بار = میوه، یوک
اوغورلو = مبارک، خوش یمن، طالعلی	بارقه = اؤد
اولکه = آبادی، اقلیم، دیار، منطقه، سرزمین	باشقا = اوزگه
اولو = بویوک، اصل نسب، ایل	باغ ارم = جنت باغی
اونوتماق = یاددان چیخارتماق، فراموش ائتمک	باغری قارا = بیر نوع دریا قوشی، قازا بنزر
اووسون = افسون، جادو	باغلی ایکن = باغلی اولا
اویغون = مناسب	باک = قورخو
ایز = نیشانه، آیاغینین يئرده قالان نیشانه سی	بحر = دریا
ایزلمک = ایا گینین رددین تو تماق	بحول الله = آلللاھین گوجو ایله
ایزی لاسیون = آیری ماق، سئچمک	بخشایش = باغیشلانما
ایضاح = تفسیر، توضیح	بد = پیس
ایلغیم = سراب	بد ذوق = ذوق سوز
ایلقار = عهد، پیمان	بدر = اون دئور دگئجه لیک آی
ایلنجه تفریح، شوخ خلق	بدکردار = ناجنس
ایل و تیار = قوم و قبیله	بذل = باغیشلاماق، بخشش
ایمداد = کومک ائتمک	بذل ائتمک = باغیشلاماق
ایمکان = ممکن لیق	برادر = قارداش
اینچار = سون دوزوم	بربط = بیر نوع ساز
اینچار سیز = لاب ناتوان	برپا ائتمک = قورماق
اینچه = ظریف	برملا = آشکار، آچیق
اینجی = جواهر	بره = بندر
ایما = اشاره	بزم = محفل، مجلس
اوتەرگى = سرعتله کئچن، لمھە، فارسجا گذرا	بصیرت = آییق لیق (چشم بصیرت، داهى لیق
اودەمک = ادا ائتمک، بورجونو اودەدی یعنى	گۈزو)
بورجونو ادا ائله دى	بلد = شهر
اوزلوک = اصل، کوک	بلاد = بلدین، جمعی، شهرلر
اوزلوگوم = اصلیم، کۆکوم، ذاتیم	بلاکشیده = باشی بلالی، بلاکش
اۇن = قاباق	بلاگردان = بلانى قایtarان
اھل بیت = عائلە، ائۋ آداملارى	بېللە = لقىمە، تىكە

بىجا = يئرسىز، گره كسىز	بم و زيل = زير و بم، قالين سس و اينجە سس
بىدار = اوياق	بناچار = ناچاراً، چارەسىزدن
بىد = سوپود آغاچى	بند = اىپ، باق
بىد مجنون = دلى سوپود، بىر چىشىد سوپود	بندە = قول
آغاچى	بندەپرور = سرور، آقا، قول سئور
بىردىفعە	بنيان = قورولوش، اساس
بىرلىك = باھمىليك، وحدت	بنىز = صورت، اوز
بى زبان = دىلسىز، دىللەنەمەين	بوالفضائل - ابوالفضائل، فضيلتلر آتاسى، اوستون
بىشمار = سانسىز، حتسابسىز	اينسان
بىشه = جنگل، اورمان	بوالھوس = هوسكار، لاابالى آدام
بىشتىن = خايالار	بوت = گۈزەل، بت پېستىر ايلاھەسى
بى كران = قىراقسىز، بوجاقسىز	بوت حورى خصال = حورى خصالبوت
بىلمەين = سئوداسىندا اوزونو ايتىرن، آنلاماز	بوتە = بوداغ، بوتا
بىمار = سايرو، خستە	بوُخاق = چنه نين آلتىندا هىلالى شكىل يىز
بىمثال = تايىسىز، مثال سىز	بورىيا = حصىر
بى مرۇت = مروتسىز	بوسبوتون = تماماً، تام، ھامىسى
بى مقدار = قىمت سىز، دىگرسىز	بۇستان = باغ
بى نشان = نيشانەسىز، بليرتى سىز	بوسە = اوپوش
بى وقىھ = دايىنمادان، لاينقطع	بولا = تاپا
بى همتا = تاي سىز	بولگو = تقسيم، قسمت، پاي
بى هنر = هنرسىز	بويا = رنگ، بوياق دا دىھرلر
بؤلۈم = قسمت	بويو بستە = خوش اندام
پىشىگىر تەمەك = داغىتماڭ	بها = دىھر، قىمت
پارە = جىرييق، يېرىتىق، پارا	بە جز = باشقا
پايىان = سون، آخرىر	بەھر = حصە، پاي، فايدا
پايانە كىيمى = آخىر دەك	بەرلنسىن = بەرە آپارسىن، فايىدالاتسىن
پايى تخت = تختىن آياغىندا، آستىندا	بەھر لەمە = فايىدالانماق
پختە = پىشىگىن	بەعىنە = عين ازان، كاملاً بىزەين، اوزو ازان
پۇختە مجنون = پىشىگىن مجنون، تجربەلى مجنون	بىاض = آغ
پدافند = دفاع	بى امان = آمان سىز، آمان وئرمەدن، آردىجىل
پراكىنە = دئەرگىن، داغىناتق	بى بىديل = تاي سىز بى مثل
پەر = قاناد	بى بەها = قىمتى اولمايان
پرووا = قورخو	بىتىمك = گۈورمك، قورتولماق، توكتىمك

پروردە = بئەجرمیش	ياشاماق
پريسا = پرى يە بنزهين	تحىر = حىرت دە اولماق
پريشان = چاشغىن، قارىشىق	تُراب = تورپاڭ
پشە = مىغ مىغا	ترانە = ماهنى
پنهان = گىزلى	ترخىم = رحم
پود و تار = اريش - آرقىش	ترسا = مسيحى، خيرستيان
پى = دال	تَرگول = تازە گول، يىتى گول
پىدر = مدام، دالبادال	تشويش = اضطراب، توختاقيزىلېق
پى لمك = قول قىچىنى قىرماق	تطيير = عربجه قوشولا كىميىنى اوغۇرلۇ يَا
پير = قۆجا، ياشلى	اوغۇرسوز بىلەك
پير مىكىدە = مىخانا باشچىسى	تعالى الله = اوجادىر تانرى، آلقىش كلمەلىرىندىن
پيغام = سفارش	تَعْب = آغرى، يورغونلوق
پيك = قاصد، ئىلچى	تعلل = بهانە گلەك
پيك اجل = اجل ئىلچىسى	تَعَلَّل ائىلەمە = تىز اۇل، يوبانما، بهانە گلەمە
پىكىر = بدن، هيكل	تفحص = آراماق
پىمان = عهد	تفكىك = آيرماق
پىمانه = قدح، جام	تقاعد = او تورماق
پيوسته = دائىم	تقاعد تاپماق = بازنىشتە اولماق
تاب = دوزوم	تقدير = آلنин يازىسى، باشا گلەجك
تابدار = قىورىم، مجعد	تقرير = بىان، سؤيلە بىش
تاراج = غارت	تقللا = چالىش
تار = تئل	تلاطم = چىرىپىتى
تارى = تانرى	تلخ = آجي
تازە خىز = يىتى يېئمه	تلقين = اوّلو يە سون سۆزو تاپىشىرماق
تازيانە = شاللاق	تمل = بنا، بىنورە، اساس، كوك
تأسيس = قورماق	تمثال = مثل، او خشاشىش
تاغ = بوتا، كول، قارپىزىن تاغى	تمنا = آرزى، ايستك
تانرى = هامان تارى، آللە	تىنگ = بوغازى دار كوزە
تبادا = هەنج، پوج	تىنگ = دار
تبرا = او زاق گزىمك، پيس آداملا ردن و ايشلردن	توان = گوچ، قوت
او زاقلاشماق	توشلاماق = هدف تو تماق
تب و تاب = قىزدىرما، او دا يانماق	توشلاadi = دوزله دى، هدف تو تۇندو
تجزىيد = تكلىك، مُجزىدلىك، خالقدان كىنار	توشه = بەھر، خورد - خوراك

جزالاندیران يئر	توضیح = امضاء
جىرتدان = اىل ناگىللاريندا بىر دىرى باش	تولاً = دوستلوق، محبت، تېرىانىن مقابلى
اوغلانىن آدى	تونگو = جاوان اوکوز
چاغلاماق = جوشماق	تولولاباجى = بىرجور اوشاقلار اوپونو
چاك = جىريق	تير = اوخ
چاق = كوك	تهنىت = مبارك اولسون دئمك، تېرىك ائتمك
چاڭ = قول، نوڭر	تىز = ايتى
چاڭ گربىيان = ياخانىن جىريقى	تىزچىنگ = دېرناقى ايتى
چالاغان = قارتال	تۇوشىك = نفس نفس وورماق
چاناق = قىدح، جام	ثبات = دايانيش، نظم
چاه = قوبو	ثنا = آلقېش
چىشىد = نوع، جور	شاخوان = آلقىشلايان، اوېھن
چشم = گوز	جارى = آخار
چشم اشڪبار = آغلاڭ گوز	جام طھور = پاڭ شراب، بېشت اىچگىسى
چشم بصيرت = آييق گوز	جان رايىھى = جان عطىرى
چشمه چشم = گوزون چشمهسى، دېرىلىك	جانشكار = اۇلدورجو، جانلىنى جاندان ائدن
سويو	جاودان = همىشەلىك، دايىمى، ابدى
چشمه حيوان = آب حيات چشمهسى	جاھيل = جوان، گنج، نادان
چن = چم، دومان	جبە = بىر چشىد شاه پالتارى
چنگ = جىرماق، آووج، بىر چىشىد موسىقى	جدا = آيرى
آلتى	جدال = جنگ، داعوا
چىخاراق = چىخا، چىخا، چىخماق حالىندا	جەزجەنگ = يېرىننە قورۇماق
حاجت = احتياج	جزم = قطع
حارس = گۈزە تجى، قۇرۇجو	جىست و خىز = آتىپ، دوشماق
حاشا = دانما، انكار ائتمە كىلمە لرىپىندىن	جفت = جوت
حاشا ائتمك = اسىرگەمك	جم جاه = جم شوكتلى
حاشى لله = آللاه ائلمەسىن، پناه تانرى با	جنان = جنت، رضوان
حباب = سوپۇن او زونىدە كونبىز شكىلىپىندە	جنېش = حرگت
گۈرۈن سوقاپارى	جوانە = تومورجوق
حبيب = دوست	جوشش = قابىناق، جوشماق
حرامى = اوغرۇ	جومرد = جوانمرد
حرّج = چىتىلىك، مشقت	جهالت = نادانلىق
حرس = آغاچىن قوللارينى قىچىلىمك	جهنم = تاموق، سؤجلو آداملارى آخرت ده

خانه = ائو	حريف = تن، رقيب
خانه ويران = ائوی يئخيلان	حسن = گوزلilik
خبره = بىلىجى	حشر = قيامت
خط = چاشقينلىق = اشتباه	حشرەدك = قيامته قدر
خايد = بىضه، هامان خايا	حصرائتمك = محصور اتتمك، حاصارا سالماق، يئرلشديرمك
خجلت = خجالت	
خدا = آلاه، تانرى	قد = حسد، كينه
خداداد = آلاه وئرمىش	حل = داغىلماق، آچىلماق
خدام = خدمتكارلار، خادمىن جمعى	حل اتتمك = آچماق
خرامان = اوجا گئدىشلى	حقوق بشر = اينسانى حقوق لار
خرقه = بىر چشىدگىشيم	حلاوت = شىرينىلىك
خرگاه = خيمه	حلاوتلى = شىريين
خرگىلمك = داها چوخ چورومك	حمار = ائشك، اولاح
خرگىله يىب = داها چوخ چورويوب	حماقت = آخماخليق
خرگوش = دوشان	حمرا = قىرمىزى
خروشان = شاقىلداييان	حماييل = قديم لرده بدنظردن قورو ماق اوچون
خروش = نعره، قىيها	بويونا سالار دىيلار
خريدار = مشترى - آليجى	حنجره = بوغاز
خشم = آجيغ	حنظل = كىچيك قارپىزا بنزهين بيرآجى ميوهلى
خُصىيە = خايا، بىضه	وحشى بىتگى نين آدى، جىن قارپىزى
خفاش = گئنجه قوشو، ياراسا قوشو	حسن = گوزلilik
خىفت = خوارلىق، يونگوللوك	حتى = ديرى
خلايق = يارانمىشلار، خلقين جمعى	حيات = ياشابىش
خُلد = بهشت	حىالى = اوغانچاق
خليفهاللاه = يئر او زوندە آللارهين نمايندەسى	حىرمان = حسرت
خُم = كوب	حيلت = هامان حيله، چارا
خُم = آيىلماش، آيرى	خار = تىكان
خم اندر خم = دولاشىق، آيرى بوروق	خارا = بىر چشىد محكم داش، خارەدە دئىيرلر
خميدە = ايرىلماش	خاك = تورپاق
خندان خلت = گلين طرفينن كورە كنه وئريلن	خاكسىر = كول
خلت	خالچا = قالىچە
خوار = ذليل، باسilmish	خالى = بوش
خودخواه = او زونو ايستەين، مغۇر	خانمان = ائو، يورد

دریغا = حنیف، افسوس	خور = پیس، کوتو، یامان
دست = ال	خورد = یشک
دست اجل = آجلین الی	خورد و خواب = یئیب یاتماق
دسترنج = ال قازانچی، ال امەمى	خورشید = گونش
دست روزگار = روزگار الی	خوش الحان = خوش سسلی
دستار = گمامە	خوش باور = تئز اینانان
دستور = فرمان، وزیر	خولیا = او زوندن بوشالماق
دشت = چول	خون = قان
دشت چُتن غزالى = چُتن چولونون آھوسوکى	خونبار = قان آخیدان
کوبگىنده عطیرلى مُشك توليد ائدر	خونخوار = قان ایچن
دشتى = موسىقى ھاوا لايىدان بىرى	خیضاب = خینا ايله بو ياماڭ
دعالدىنا = بوشلا دونيانى	خىلى = چوخ، بوتون، جملە
دقالباب = قاپى دويىك	داد = عدالت
دل = اورك	دادار = باغيشلايان تانرى، عاديل آللە
دلارا = اورك آچان	دادگاه = محكمە، عدليه
دلبستە = اوره بىي باغلى	دار و ندار = وار - يوخ
دلبستەلىك = اورك باغليليق	داريسقال = دار، داريشقان
دلبند = اورك باغلانميش	دالغا = موج، خيزاب
دلدار = كونول ساخلايان، معشوقة، يار	دالغالى = موجلى، متاج
دلربا = اورك الدن آلان	دالماق = جومماق، قالماق
دلسوختە = اوره بىي يانميش	دام = تور، تله
دلشده = عاشق، وۇرغون، اورك سىز	داملا = دامچى، قطرە
دلشدة دشت جنون = جنون چۈلۈنۈن اوركسىزى	داملاجىق = آن كىچىك داملا، كىچىك دامچى
دلفكار = اورگى غىلى	دامن = أتك
دلگشا = اورك اچان	داور = قاضى
دل نگران = اضطرابلى	داھى = عاقىل
دلليل = يول گۈسترن، علت	دبىدە = جلال، كېكىھ
دمادم = دالبادال	در = قاپى
دندان = ديش	ذَرَبَدَر = ديدرگىن
دن = آغارماق، يوغدا	درگاه = قاپى، دروازا
دن دوشىك = تدرىجى آغارماق	درىاسا = دريا اولورسا، دريا ديرسا
دنى = آلچاق	درنگ = يوبانما
دنىز = دريا	درىچە = خىردا پنجرە

رخ = اوز، صورت	دوتا = ایکی تانا
رخت = لباس	دورد = یاغین یا شرابین دیبینه یاتانی «همان تورتا»
رخشان = ایشیق لى	دوزخ = جهنم
رخصت = اجازه، اذن	دوزخ = دوز، مقابل، طرف، گوندوزه دوغرو = گوندوزون مقابلينده
رخنه = نفوذ، دلیک، شکاف	دویغۇ = حس، احساس
رسومات = رسم لر، عنعنه لر	دویغۇلو = احساسلى
رزم = جنگ، ساواش	دویماق = احساس ائتمك
رزمگاه = ساواش میدانى	دوپوردوم = احساس اندىردىم
رعنا = اوجا بوي، بير نوع گول	دەشت = قورخو
رعنا قد = او جابوي	دەشتلى = سهمگىن، قورخولو
رفتار = داورانىش	دیدار = گوروش
رقص = اويناماق	دئدرگىن = آوارا، سرگىردان
رقصكنان = اوينياياراق	دیده = گوز
رنگين = الوان	دیده شب زنده دار = گجه لرى ياتمايان گوز
رند = آييق، اوياق	دېرچىلمك = او جالماق، شوكوفا اولماق، او زونو گؤسترمك
رندانه = آييق اوياق او لان كىمى	دېلده = اوركده
روا = لا ييق، اويان، يېرىلى	دېلەپ = آرزي
روان = روح، آخيجى، گىندىشلى	دېلەپپىر = آرزيلاپ
روسوا = آبىرسىز، او زونون سو يو تۈكۈلموش	ديوان = محكمه
روى = شعرىن قافيه او لان حرفى	ديو = هامان دئو
رها = آزاد	ذغال = كومور
رها ائتمك = بوشلاماق	ذوالماكارم = كرامات صاحبىي
رهنما = يول گوستريجى	ذىروه = او جاليق، داغىن لاب او جا يېرى، فارسجا
زاغ - زاغ اسىك = تىر - تىر، تىترىمك	ستىغ
Zahed خام = تجربه سىز زاھد	راز = سر، اور تولو سۆز
زاي = ضايع، هئنج	راھىن = يول كسن
زيانه = شعله	رايىھە = عطىپەر
زىدە = چكىلىمش، شىرىھ	رجا = او مود
زىدە عرفان = عرفانىن شىرىھى، چكىلىمشى	رجعت = قايىتماق = رجعت ائيلەدىم = قايىتدىم
زخم = يارا	رحلت = كوچمك
زخمه = مضراب	
زخمى = يارالى	

ستايش = القيش، مدرج	زىز = قىزىل
ستلجم = سويوق وورموش خسته	زفران = زعفران
ستمكاره = ظولىكار	زمستان = قيش
سجىيل = قرآندا اىشاره اولان او دلو داش	زمين = يېر
سحيرلى = سحر ائدن، افسونكار	زنجىر استعمار = استعمار زنجىرى
سەر = باش	زوال = ايتنىن و قوردون اولاماسى
سراب = اپلغىم	زىبىا = گۈزل
سەر آپ = سوقيراغى	زىبنىدە = لايق
سراسىر = باشدان باشا	زىر و زىز = آلت - اوست
سرافراز = باشى اوجا	زىنگىلە = سالخىم دان كىچىك او زوم قولو
سرپىست = آزاد	زىبور = بزەك
سرپىسر = باشدان باشا	ژالە = شىئح، شىنم
سەر = گىزلى موضع	سەۋىگى = عشق
سرىقا = قالماق سرى، ابدىت سرى	سەۋىگى = يار، معشوق، دىلبر
سرتاپا = باشدان آياغا	سەۋدا = عشق
سرت = موحكم	سەئران = جولان، تاماشا
سرتلىك = چىتىلىك، صعوبت	سەئرانا چىخماق = تاماشايا چىخماق
سرچىشمە = قايناق	سارسىلماق = سىست اولماق
سرد = سويوق	سارساغان = بىرچور قوش، قارقا عائلەسىندىن،
سرزىنىش = دانلاق	سارسىلما = ال - آيساغىن سويوماسىن، سىست اولما
سرشار = دولو	سارسىلماز = وقارلى، تىزلىل تاپمايان، سىست اولماز
سروان = ساربان	ساز = دۇزمه، سىبر ائتمە - بىر نوع موسىقى آلتى
سەرور = آقا	ساز ائيلەمك = كۈكەلەمك
سەرور = شادلىق	سازاق = قارسالىيان يىئل
سرو سرافراز = او جابوى سرو آغاچى	ساغر = قىدح
سزاوار = لايق	سال = هوندورداش
سعى = چالىشما	سامان = ياشابىش، نظم، قورو لوش
سفید = آق	سان = شۇھەرت، حساب
سلسبىل = جنت ده بىر چىشمەنин آدى	سايان = كولگە سالان
سلسلە = زنجىر، دودمان	سايل = دىلىنچى، سوروغوائىدن
سماع = صوفى لرىن رقصى	سپاه = قوشون، اردو
سما = گوى	
سماوات = گۈيلر	

شاخصار = بوداق
 شالاخ = بیر چئشید قوهوندور، کی کال ایکن
 آجى، يېشىشندن سونرا شيرين و عطىرىلى دىر
 شام تار = قارانلىق گئجه
 شانلى = شۇكتلى، جلاللى
 شانه = داراق
 شاهراه = أصلى يۈل
 شاييان = لايق، اوياق
 شب = گئجه
 شب زنده‌دار = گئجه‌لر ياتمايان
 شباب = جوانلىق
 شب شره = شب چره، گئجه يېشى
 شبيه = اوخشار، اوخشايان، بنزه‌يەن
 شتاب = سرعت
 شراب = ايچىكى
 شراب ناب = خالص ايچىكى
 شرار = قور
 شرار آتش = اوقدورو
 شراره ياخماق = اودلاردا ياندىرماق
 شُرب = ايچمه، ايچيش
 شرر = اوْد، قور
 شرم = حيا، آبىر
 شعبدە = جادو
 شقايق = بير چئشيد لاله
 شقاوت = ظولمكارىق
 شقى = ظالم، رحم سىز
 شكرزا = شيرين - شكر دوغان
 شكسته = سينيق، موسىقى دستگاهلارىندان
 شكوفا = آچىلان، شكوفا اولماير كونلوم =
 كونلوم آچىلماير
 شكوفه = آچىلان قونچا
 شلاله = آبشار
 شمايل = هيكل

سنسيزلىك = سندن اوzac، سندن آيرى اولماق
 سنگ = داش
 سنگ صبور = دوزوملو داش
 سنگين = آغىر
 سوار = مينىجى
 سوار ائيلەمك = ميندىرەمك
 سود = فايدا، منفعت
 سوودا = قازانچ اوچون ائديلن آل - وئر
 سود يئولو = كەشكشان، راه شيرى
 سوز = يانما، ياخيلما
 سوزارميش = سولفون، افسرده
 سوزدەل = اورهك اودو
 سوز و گدار = يانماق، اوڈلانماق
 سوسغون = ساكت
 سوسماق = ساكت اولماق، سوست اولماق
 سكوت = دينمه‌مك
 سوكوته دالدالاندى = سكوتە پناه آپاردى
 سوگىند = آند، قسم
 سون = اخىر
 سون قويماق = باشا چاتدىرماق، بيتيرەمك
 سون نفس = آخر نفس، اوّلوم عرفه سينىدە
 سه تار = موسىقى آلاتيندان بيرىسى
 سياه = قارا
 سيرداش = عيال، همسر
 سيزلاماق = ناله ائتمك، سيزيلدااماق
 سيفيشماز = يېرلشمز
 سيلدىرييم = بويوک، اوجا
 سيلدىرييملى = اوجا بير داغ كە اونون باشينا
 چىيىخان آنه بىلمز
 سيم و زر = گوموش و قىزىل
 سيمىن = گوموش كىمى، گوموش بؤيالي
 سئوينج = شادلىق
 شئع = شىنم، ژاله

صبح صادق = دوغر و سحر	شمشداد = بیر چئشید آگا جدیر
صرحا = قورو چول	شمشك = برق، شمشك شاخماق ايلديريم
صرحا گرد = چوللر آواراسي	شاخماق
صد = يوز	شع عارض = او زکى شمع كيمى يانار
صدر = باش	شميم = عطير
صدر مجلس = مجلسين يوخاري باشي	شن = خوش، گوزل، شاد
صفديلى اينجي = اور تورلو گوهر	شوخ = گوزل
صراحي = جام، قدح، ايچىگى قابى	شور = مشورت
صرصر = پاييز يئلى	شوكران = سقراط ايچن زهر
صعوبات = چتىنلىك لر	شوو = شوکه، نهاي
صف اندر صف = صف - صف، رديف - دريف	شهباز = شاهين، قرقى، قارتال
صلابت = عظمت، وقار	شهد = بالين سوزولموشو
صور = شىپور	شهر فضيلت = مدينه فاضله
صهايا = مئى	شهره = مشهور
ضمير = گىزلى، اورك، باطن	شهره شهر = شهرین مشهورو
ضيالي = روشنفکر، داهى	شهرهلى = آدللى، سانلى، تانيئميش
طاقي = تك	شهريار = شاه
طاقي = گوج	شەلا = آلا
طالب = طلب ائدن، ايستهين	شەنەشە = شاهلار شاهى، همان شاهنشاه
طالب عذرا = عذرلاريا وورغون، عذرلاني ايستهين	شەنەشە بىشە = جىنگل شاهى
طرزار = جىب كىسن	شىتىاد = حىلە گر، حقە باز
طرب = شادلىق، سئوينج	شىرىن دهن = آغزى شىرىن، شىرىن آغىز
طرز = جور، نوع، نظم	شىرىن زبان = شرىندىل
طرفه = گۈزل، يېنى	شىرىنكام = آغزى شىرىن
طرفه العين = بير آن، بير لحظه	شىطان = ابلليس
طرە = هۇروك، هۇرولو ساج	شىطنت = شىطانلىق
طعم = داد، مزه	شىكارگاه = اوولاق
طلعت = صورت، اوز	شىنگى = يئملىك، بىر چئشيد و حشى بىتىگى دير
طناب = اىپ	شىوه = متود، رسم، يول
طناز = نازلى، گوزل	شىوه شىوا = گۈزل يول، سئويملى عنعنه
طناز تر = داهالا گۈزل، ان گۈزل	شىيه = آتىن قىهاسى
طولانى = او زون	صىبحە دك = صىبحە قدر، صىبحە كيمى
طهور = پاك، (جام طهور = بهشت ايچىگىسى)	صىبحە دوغرو = صىبحە طرف، سەخە دوغرو

غزال و غزاله = مارال	طیر = عربجه، قوش
غلام = قول	طیراباپل = ابابیل قوشلارى
غمّاز = غمزه‌لى - سخن چىن	ظولمكار = ظالم
غنا = آواز - شاد او خوماق	عارض = اوز، صورت
غوبار = توز	عاقبت = آخر، سون
غوبارلى بىنىز = توزلو اوز	عالى = اوچا، او لو
غور = تحقىق، دىيىنه جومماق بعضًا قايتماق	عالىجاھ = ان جلاللى
معناسىندا گلر يارا غورايىلەدى (قايتدى)	عجز = عاجزلىك
غىر = باشقى، بىگانە	عدو = دوشمان
غىر پروانە = پروانەدن باشقى	عرش = تخت
غىر سن = سندن باشقى	عزم = قصد، ارادە
فاز = مثبت (الكتريسته اصطلاحى)	عذار = اۋز
فائق = اوچا، اوستون	عروس = گلين
فرار = قاچما، قاچىش	عسرت = چتىنلىك
فراموش = او نوتماق	عسل = بال
فيير تانا = بحران	عطوفت = مهربانلىق
فيض = افادە اىتمك، بېرە و ئۆرك	عطما = احسان
فرح - شادلىق	عظام = سوموك
فرد = تك، تتها	عظام ريمىم = چوروموش سوموك
فرزانە = عاقيل، بىلگىن	عُظُمَا = بؤيوک
فرش = يېر، قالى	عفريت = دئۇ
فرط = چو خلوق	عفريت استبداد = استبدادين دئوي
فرقت = آيرلماق	علفزار = او تلوق
فرط فرقت = آيريلىغىن چو خلوقو	غُلُوي = اوچا، آسمانى
فروع = ايشيق	عنان = او كيان، اقيانوس
فرى ما西يون = انگليس طرفينىن آزادلىق	عندليب = بولبول
بايداقىينىن آلتىندا گىزلىن قروپون آدى	عنقا = سىمرغ، افسانە وى بىرقوش
فشار = سىخىتى	عود = موسىقى آلتلىرىندىن
فرمانبر = اطاعىتچى	عورت = قادىن، آرواد
فغان = هاراى، هاوار، نالە	عيان = بىللى، آيدىن، آشكار
فگار = پوزغون، غمگىن	عيناً = ائله كى وار، عين اۇلان
فنا = يوخلوق	غذار = حىلە كار، ئظالىم
	غائىلە = آشوب، شورش

قصر = سرای
 قصّه = حکایه، ناغیل
 قضا = باشا گله جک، آلنین یازیسى
 قفنوس = بیرافسانه‌وى قوش‌کى دئیزلىر اۇلنده
 اوز يواسينى اوڈلار و اوڈلارين ايچىنده اوژلرو
 اوز كولوندن باشقا بير قفنوس يارانار
 قلمقاش = بير نوع دريا قوشى
 قنارى = بير نوع بولبول
 قميىز = بيرچىشيد آت سودوندن قاييريلان ايچكى
 قندىل = گويدن آسيلان چىراق
 قوجامان = پىر، بؤيوک
 قودورقان = ظولمكار، قان ايچن
 قودوز = قان ايچن، خونخوار
 قوردىلى = بعضى خسته‌لرى درمان ائتمك
 اوچون، اونلارى قوردالىلە ديسكىنديزەر دىلەر
 قوزئى = گون توتمىيان
 قوزغۇن = لاشخور، كركس
 قوى شوكت = شوكتى گوجلو
 قەر = زور
 قىيتلاشماق = تاپىلماماق، چورك قىلتاشىب،
 تاپىلمر
 قىرمىزى باديمجان = گوجە فرنگى
 قىيل و قال = دانىشىقى، بىھودە صحبت
 قىيلە = قووورما
 قىيها = نعره
 كاتب = يازىچى، دېير
 كارزار = جنگ
 كاشانه = ائو، يووا
 كامىكار = كام آلمىش
 كاه = سامان، سامان چۈپو
 كىكىبه = شوكت
 كىك = كەھلىك
 كىج = ايرى

فيله = قويونون بويون اتىنه دئىيلاركى، كباب
 پيشيرمگە ياخشى دير
 فيندىقجا = بارماقلارين اوجونا ياخيلميش خينا
 « هنا »
 قىيسى = بير چئشيد اريك
 قىنى قالا = بىر جور اويسون دوركى اوشاقلار
 اويناردىلار
 قائل اولان لار = ايقرار ائدن لر، اينامى اولان لار
 قابارسا = قابار اولسا
 قابالاخ = بيرچىشيد اوشقۇن
 قادىن = آرواد، خاتىن، خانىم
 قارتال = عقاب
 قارسىلماق = پىزىمردە اولماق، يانماق
 قارشى = روبرو، مقابل، برابر
 قارشىلماق = نوازش ائتمك
 قارشىندا = - برابرىنده
 قاف = افسانه وى بير داغىن آدى
 قافلان = پىنگ
 قالقان = بير چئشيد اوتكى او نو حئىوان يئمىز
 قالا = قلعه
 قالاي = قلع، روى
 قالى = فرش
 قامت = بوى
 قامتى بالا = او جابوى
 قايا = بؤيوک داش، صخره
 قاياناق = سرچشمە، منبع
 قدح = ايچكى قابى، جام
 قەدر قدرت = ان قدرتلى
 قىدىس = مسيحى عاليم، خريستان دينى رهبر
 قرآن = مسلمانلارين آسمانى كتابى
 قساوت = داش اوركلىك
 قىسى = جبرى
 قسط = عدالت

گراز = بیرچتیشید جاناوارا بنزه ر حیوان	کرامت = بخشش
گردون = دووران، فلک	کران = قیراق
گریان = آغلار	کران تابی کران = او جسوز، بو جا قسیسر
گرهکشا = دوگون آچان	کردگار = تانرى
گفتگو = دانیشماق	کرگدن = لاشخور
گفتار = دانیشیق	کرکى = تئشه
گل = پالجىق	کره = دفعه
گلزار = باغ	کشمکش = چك هاچك
گلزار حُسن = گوزللىك باغى	كلك = قلم
گلين بارماگى = بير چئشيد او زوم	كلك قضا = قضا كلكى، آنinin يازيلارينى يازان قلم
گنج = جاوان، فارسجا خزينه	كمان = كمانچه، بير چئشيد موسيقى و سيله سى، ياي
گنج استغنا = بي نيازلىق خزينه سى	كمين = بوسان ئير - بير يئرده او زونو گيزلىتكى
گوزگو = آينا	كمينه = اسگىك قوللو غچى
گؤل = استخر، حوض، دريacha	كوتاه = قيسا، گوده
گولشاد = اوره ك آچان	كوجورمك = چئورمك، دوندرمك
گولعذار = گول او زلو	كوكسو = سينه
گول فام = گول بوياسيندا او لان	كونج = گوشە
گوونمك = فخر ائتمك	كونج قناعت = قناعت گوشە سى
گيزلىجە = گيزلىنچە	کوه = داغ
گيسو = ساج	کھليك او تو = بير چئشيد بىتگى
گيسوى افسان = آخار ساج	کنه = اسگى
گۈركىلى = لا ييق	کنه كار = تجربه لى
گۈزلوگ = گۈرمك و سيله سى، عينك	کيرشان = بير چئشيد زيوركى قادينلار او زه ياخار ديلار
لا جرم = ناچاراً، چاراسىز	كيش = آيىن
لا علاج = چاراسىز، علاج سىز	كيش اهوراىي = اهورامزاد آئىنى
лагер = آريق	كىشدان = بير جور او ييون
لايزال = توکنمه يىن، ابدى	كىوانى = كدبانو
لا = يۇخ	گرديش = دولانما
لبالب = آغزىنا كىمى دولو	گداز = يانماق
لُب = خالص	گذار = يول، گئچمه
لَب حكمت = حكمتين عينى، خالصى	
لَب = دوداق	
لېرىز = دولفون	

مزار = گور	لبیک = بلى، باش اوسته، هچ سوزوم يو خدور
مزگان = کېرپىك	لرزان = آسن، تىتەين
مسکىن = يازيق	لۇيۇن = كروب، بير مسيحى تىليغاتچى فرقىسى
مستور = گىزلى	لعل = بير نوع اينجى
مسند = تخت، او توراق	لعل لب = لعله او خشاريا دوداڭ
مشكىن = قارا	لعل مستور = گىزلىنىمىش دوداڭ
مشوش = داغىناتق	لعل مسيحا = مسيح پىغمبرىن دوداڭى
مشير = مشورتچى	لليل = بولانلىق
مضطر = بىچارا، زاواللى	ليللىتك = بولاندىرما
مطرب = شاد ماھنى او خوييان، چالفيچى، رقاص	ليك = ااما
مقطع = شعرين اول مصراوعى	ليلاج = ماھر قوماريماز
معدلت = عدالت	مار = ايلان
معموره = شهر، پايتخت، آوا دائلىق	ماراق = هوس
مقدم = قدم	ماراقلى = هوسلى، هو سلنديرن، جذاب
مقطع = شعرين آخر مصراوعى	مانعه = يولى با غلايان، سد ائلين
مقعد = يان، نشينگاه، او توراندا يىره قويولان يىر	ماھنى = ترانه
مكر = حيله	ماھى = باليق
مكاره = حيله گر	مبىدا و خبر = عرب ادبىاتىنин موضوعلارىندان
ملال = غم، غصه	مجاز = حقىقتىن مقابلى
لاملت = قاخىنج، باشاجالما، قىناما	مجاز = جايىز، ياساق اولمايان
ملحد = كافر	مجرم = خطاكار، جنابىت كار
ملك = مملكت	محابا = قورخو، چكىنمه، ساغىنما
مئتل = نماينده	محالدىر = امكansasىزدىر، اولمايان ايشدىر
مملكتدارى = مملكتى دولاندىرماق	محفل = مجلس، او توراق
ملوٹ = باتمىش، موردار لانىش	محفل انس = انسىيت مجلسى
منجمد = دونموش	محنت = درد، چتىنلىك
منجنيق = مانجاناتق	محنت بار = درد ياغدىرما
منجه = منيم نظرىمه، منيم فيكىرимله	محمل = تخت او توراق يىرى
منصب = مقام	محو تماشا = تماشانىن حيرانى
منع = قوروماق	مددىكار = كومك، حامى
منع تماشا = تاماشادان قوورماق	مدلول = مطلب
منقبت = مدح، تعريف	مرد = كىشى
منلىك = منملىك، غرور	مرزه = بير چىشىد بىتىكى

ناوک = اوخ	منليکلر = منمليکلر، غرورلار
ناوک مژگان = کيرپيگين اوخو	منوال = قورولوش، عنعنه
نايره = اود	منيس = بير چتشيد ساخسى كوزه
نايран = نگران	مييت = اولو
نجيف = ضعيف، جانسيز	منه = دومان
نخبه = سئچيلميش	مور = آغاچين ايچينده ييئن قورد، سوريانه، قارينجا
نخنا = لاب كنهه پالاس و خالچاکى اريش و آرقاشى گورسنه	مورگى وورماق = بير آن يوخولاماق، فارسجا
نر = اركك = گوجلو	چشم نهادن
نزار = ناتوان، دوشگون	موش = سيقان
نشاط = شادلیغ	مهتاب = شافاق، آى ايشيغى
نصرت = فتح، كومك	مهمان = قوناق
نصف = ياري	مهمانخانه = مسافرخانه، قوناقلانما يېرى
نظاره = باخماق	مى گسار = مى چىكن، باده ايچن
نظيره = تاي، مثل	مى آلوده = بادهلى، باده ايله دولغۇن
نعم المستقر = ياخچى او توراق، «بهشت»	مير = امير، شاه
نغمە كار = مغنى	ميرخونخوار = قان ايچن شاه
نقسان = اسگىكلىك	ميزراق = فيرفا، قول
نكته = گىزلى سوز	ميلاخ = ائولرده ديره كلدن آسيلان او زوم
نگون بخت = بد بخت، زاواللى	مؤذن - آذانچى
نگونسار = باش آشاغى، دونوك	نا آگاه = آنلاماز، بىلمىز
نگهدار اولسون = ساخلاسين	ناب = خالص
نو = يىئنى، تازا	ناباب = ناجور، اويمىايان
نوا = موسيقى دستگاهلاريندان و سس و هابىله	نابكار = ظاليم، خطاكار
روزى معنالاريندا ايشلەنر	نادان = آنلاماز - جاهيل
نوازش = قارشيلاماق	نادره = سئچيلميش
نورافشان = نورساچان	نادره دوران = روزگارين سئچيلميشى
نورسته = يىئنى يئتمە	نار = اود، آتش
نورس = يىئنى يئتمە	ناز آشنا = نازلى، نازلا آشنانلىق تاپان
نوش و نيش = شيرين، آجي	ناققا = نهنگ، ازدها
نول = منفي (الكتريسته اصطلاحى)	ناقه = دونين ديشىسى
نهال = شوكه	ناقه سوار = دوهيه مينىن
نهاندا = گىزلىدە	نامور = آدلى، سانلى

هیجا = جنگ، دعوا	نهان = گیزلى
هیجاگونو = دعوا گونو	نیاز = احتیاج
هیجر = آیرلیق	نیکبخت = خوشبخت
هیهات = هرگز، ممکن دئیل	نیک و بد = یاخچى، پيس
یتلکن = بادبان	نیلفر = هامان نیلوفر، بیر چنشید گول
یشنى = تازا	نیمه جان = یارى جان
یشنى لیک = تازالیق	وئرگى = هدیه، تؤحفه، ارمغان
یاتاق = مسکن، یووا	وارکن = وار اولا، اولا
یاخماق = باندیرماق	واقف = آگاه
یاد وئرمك = اویره تەمك	وانفساگونو = قیامت گونو
یادیرغاماق = یاددان چیخارماق، فراموش	وجه = علت، سبب
ائله مک	وداد = محبت
یادیرغانميش = او نو دولموش، فراموش او لموش	وزیر = ناظر
یازگلیین = بهار گله لى	وقار = وقار
یاساق = قدغن، من نوع	ولا = محبت
یأس = او مود سوزلوق	ولى = آمما، لا کين، دوست
یاشماق = قادینلار آغىزلا رینا با غلابيان پارچا،	ویل = واي، جهنم ده بير قويون آدى
یاشيل باش = بير نوع او ردك	ھتپوره = فاي داسىز، دھشتلى
ياغمور = ياغىش	ھamar - ھamar = ياواش - ياواش
يالتاق = متملق	ھاۋادار = ياردىمچى
يالتاقليق = تملق	ھدھد = بوبۇ قوشو
يالنيز = فقط، تنها، يالقىز	ھراس = قورخو
ياناق = او زده گۈزۈن آلتىندا دىك يىش، فارسجا	ھزار = بولبول، ھزار دستان
گونه	ھست و نىست = وار يوخ
يىرنگى = بير او زلولوك، بير بويالي ليق	ھلال احمر = قىرمىزى آى پارا
يىكسان = بير جور، براابر	ھمدم = ھمنشىن، ھمنفس
يلدا = چىللە گىنچەسى، ايلين آن او زون گىنچەسى	ھەعرصە = تاي، ھەرتەبە
يوكسك = او جا	ھموار = صاف، دوز
يوكسلىك = او جالماق، قاوزانماق	ھوندور = بويوك، او جا
	ھويدا = آيدىن، آچىق، آپ - آچىق

كتابدا گلهن «آدلار»

الف:

علی آذرشاھی، آذربایجان تورکجه سی و فارس دیلیندە، یازیب -
یاراتمیش آذربایجانلی شاعیر.
گوئى آذربایجاندا، میانا شەھرى ايله قىز كۈرپوسو اورتاسىندا بىر
كند.

آتش:

اینسان، آدام، بشرین آتاسى، بیرینچى پىغمبر.
آذربایجان خالق افسانەلرین آدلیم لارينىن بىرىسىنин آدى.
مەدى مازندرانى، آذربایجانلی شاعیر، «آرزولار چىچە بى» شعر
توپلوسونون مؤللىفي.

آدم:

آذربایجانىن تورپاغىنى، گۇئى و قوزايا بۇلموش بؤيوک چاي، ارس.
تورك دىللى بىر شەھر گىلان اوستانىندا، و بىر شەھر قوزئى
آذربایجاندا.

آراز:

صادق شناور، شرفخانالى شاعیر.
ايراندا حاكمىت قورموش سلجوق انولادى
حضرت محمد (ص)، حضرت علی (ع)، حضرت فاطمه (ع)، ایمام
حسن و ایمام حسین (ع).

آستارا:

(سعید بذلى تبریزى) آذربایجانىن چاغداش، شاعیرى و ژورنالىستى.
پىغمبر. آدى: خليل الله، بنى ايسرايللەن بؤيوک باباسى.
اصحاب فیل باشچىسى کى كعبەنی يىخماق اوچۇن قوشۇن
چىكىش ايدى.

آيدىن تبریزى:

شيخ الرئيس شرف الملك ابو على حسین بن عبد الله سينا، عاليم و
حکيم.

ابراهيم:

عرب ادبیاتى نین مىصرلى، آدلیم شاعیرى و فیلسوفو.
مسیحیت کلامىنى اسلام عالىمندە تبلیغ ائدهن کلامچى.
عمر بن هشام محرزونى نین كۇنیه سى.
اوچۇبەلر آتاسى، حضرت علی(ع)انىن و ایمام حسین(ع) - ين

ابن سينا:

ابن فارض:

ابن ميمون:

ابوجهل:

ابوالعجانب:

کنیه‌سی.	
عبدالعزی بن عبدالمطلب، حضرت محمد (ص) پیغمبرین عمیسی.	ابولهب:
زنگان اوستانیندا بیر شهه‌ر.	ابهر:
ناظیر شرفخانه‌ای شاعیرین ماراغالی دوستوکی «کرج» شهه‌ریندہ یاشایاردی.	احسانی محمد:
محمد رسول الله‌ین لقی.	احمد مرسل:
هیجری ۴-نجو عصرده قورولان گیزلی فلسفی تشکیلاتا وئره‌یلن آد.	اخوان الصفا:
«مانی» نین کیتابی	ارزنگ:
آذربایجاندا تورک دیل لی بیر شهه‌ر، صفوی‌لرین اوجاغی.	اردبیل:
ارسطاطالیس، یونان لی حکیم، ایلک معلم، افلاطونون طلبه‌سی.	ارسطو:
یونان لی حکیم و ریاضی عالیمی - میلاددان اول یاشامیشدیر.	ارشمیدس:
آلکساندر، مقدونیه پادشاهینین اوغلو - داریوشو شکست وئره‌ن سرکردہ.	اسکندر:
پارت قومونون سرکردہ‌سی، اشکانی حکومه‌تینی تأسیس ائدهن سرکردہ.	اشکان و اشکانی:
ایرانین مرکزیندہ بؤیوک بیر شهه‌ر.	اصفهان:
پلاتون سؤزونون عربجه‌سی، مشهور یونان لی حکیم مدینه فاضله کتابینین مؤلليفی	افلاطون و افلاطین:
ایرانین شومال حیصصه‌سیندہ بیر داغ.	البرز:
ایراندا بیر داغ آدی.	الوند:
حضرت عیسا (ع) نین گتیردیگی ایلاھی کیتاب، مسیحی‌لرین مقدس کیتابی.	انجیل:
بیر تنوغ خط، تورک‌لر او خط ایله یازارمیشدیلار.	اورخون:
گوتئی آذربایجاندا گۆزەل بیر شهه‌ر و دریاچه آدی.	اورمو و اورمیا:
زردشت پیغمبرین کیتابی بتش بولومده.	اوستا:
گوتئی آذربایجاندا قاراداغ ماحالی نین مرکزیندہ بیر شهه‌ر.	اهر:
زردشت دینیندہ پیسلیک‌لرین مظہری، اسلام دینیندہ کی شیطان.	اهرمن:
آذربایجانین ایستعدادلی شاعیری عباسعلی یحیوی کی اردبیلده یاشاییر.	ائله‌چی:
بنی ایسرائیل پیغمبرلریندن	ایوب:

ب:

سلجوقلولار دؤورونون فارس دىلللى شاعيرى کى دو بئىتى لرى
مشهوردور.

بابا طاهر عريان:

ايرانين آذربايجانلى سركردهسى، خرم دين لرين باشچىسى.
خسرۇ پرويز دؤوروندە بير موسىقىچى.
تاجىر، سۇوداگىر، آلىش وئرىشچى، وايران - توركىيە سرحدىندە بير
شەھەرين آدى.

بابك:

باربد:

بازرگان، بزرگان:

جرج برنادر شاو، ايرلننده دوغولموش اينگليسلى شوخ طبع شاعير.
چاغداش آذربايغانلى بؤيوک شاعير.

برنارد شاو:

بختيار واهاب زاده:

بطلمىوس:

بقراط:

بىنیس:

بوچەل:

بودا:

بولورو، حۆكۈمە:

كلود بطلميوس، ميلادي ايكنىجى يوز ايللىكىدە ياشامىش عالىم
طب علمىنин آتاسى، قدىم دؤورون آدلیم جراحالارىندان بىرىسى
گونئى آذربايغانىن گونئىنده، شبستيرىن ياخىنلىغىندا بير شهر
باخ: ابوچەل = عمر بن هشام محزونى نىن لقى
سید هارتاكا توپاما ساكيامونى، بودا دىننин مؤسسى

آذربايغانىن زنگانىندا دوغولموش، باكى دا ياشامىش خالق
شاعيرەسى

باخ: ابولهب

بولەب:

گۈئى تورك آبىدەلىنىدە آدى چكىلن ايلك تورك خاقانلارىندان
گونئى آذربايغانىندا تېرىز - مەباد آراسىندا بير شەھەر

بىلگە قاغان:

بىناب، بىناب:

پ:

ماراغالى شاعير

پاشازاده، رضا:

پئىشە:

درىان قصبه سىنده يئرلە شەن بير يئرین آدى.

ت:

باشقى دىياردان بير يئرە كۈچوب، ساکىن اولموش بير قوم، دىل و قوم
آدى

تات:

تاتار:

تان يوقوق:

قوم و دىل آدى، تورك شاخە لرىندهن بىرسى
گۈئى تورك آبىدەلىنىدە آدى چكىلن كتىيە يازان، بىلگىن و
تورك تارىخيين ايلكىن يازىچىسى

گوتشى آذربايجانين مرکزى
حضرت موسى (ع) نين كيتابى و يهودىلر ين دينى كيتابى
يئر او زونون ان بؤيوك ملتلىرىندن، و - گؤزل و شجاع معناسىندا
ايشه نەن كلمە.

گوتشى آذربايجانين ايندىيکى: آذر شهر آدلانان شەھەرى
بؤيوىر، و قابىرغا، سوموك، گوتشى ماھالىندا يېرلەشەن بير قصبه نىن آدى.
دەمير، سمرقندىن ياخىنلىغىندا، «ياشىل شەھەر» دە دوغولموش
موغۇل قوشۇنلارىلە موباريزە آپارميش، اونلارىن تصرف انتدىكلىرى
يېرلە ئال تاپمىشىدىر.

تبرىز:

تورات:

تۈرك، تۈرك:

توفارقان:

تىل:

تىمۇر:

: ث

تبرىزىن مشروطە دۇورۇنۇن عالىملرىندهن دىرىكى تبرىزىدە عاشورا
گۇنو آسىلدى.

ئىچە الاسلام، میرزا على:

: ج

میلادى ۲-نجى يوزايللىكىدە ياشامىش يونانلى بؤيوك عاليم
پىشدادى شاهى جمشىدەن دونيانى گۇستەرن جامى!
نورالدين عبدالرحمن جامى (خاتم الشعرا، ایرانىن ۹-نجى
يوزايللىكىدە ياشامىش شاعيرى
قارا داغلى شاعير
پىشدادى پادشاهى
الجزايرىن ملى قەرمانلارىندان
آذربايجانىن ملى قەرمانلارىندان
تورك ناغىلارىنىن كولەبويلىو، هوشلو، تدىرىلى قەرمانى

جالينوس:

جام جم:

جامى، عبدالرحمن:

جعفرى:

جمشيد:

جميله بوباشا:

جوانشىر:

جييرتدان:

: ج

موغۇل شاهى تموچىن يىن لقى: ۶ و ۷ - نجى هىجرى يوزايللىكىدە
تورك خالقلارىنىن ملى قەرمانى
كوارا غلونون سركردەلىك مرکزى اولان بىر داغىن آدى
اورمئىيە درىياچەسىنин اوستا كيتايندا گلەميش آدى.

چنگىز خان:

چنلى بىتل:

چىچىست:

ح:

شمس الدین محمد بن بهاء الدین شیرازی، لسان الغیب، بؤیوک شاعیر.
حافظ:
عریستانین ان مهم حیصمه‌سی
حجاز:
شیسترلی حوسئین کورد، فولکوریک ناغیلارین قهرمانی
حسین کورد:
حسین بن منصور حلاج ۳-نجو هیجری یوز لیلیکده یاشامیش عاریف،
حلاج:
کی عقیده‌سینی ابراز ائتمک اوسته آسیلدی
گونئی آذربایجاندا قاراچیمنین یاخینلیغیندا بیر داغ.
حیدر بابا:

خ:

یهودیلرین روحانیسی
خاخام:
هیجری ۴-نجو عصرده یاشایان خراسان تورکلری آراسیندان چیخان
خاص حاجب یوسف:
خاقانیه تورکجه سی ایله ایلک اخلاقی مثنوینی یازان بؤیوک متفکر و
شاعیر
تورکستان و چین شاهلارینین لقبی او لموشدور
خاقان:
ع-نجی یوز ایللکده یاشامیش شاعیریمیز.
خاقانی شیروانی:
گونئی آذربایجان شهه‌رلریندهن کی اردبیل اوستانینا تابع دیر.
خالخال، خلخال:
شاه اسماعیل صفوینین تخللو صو.
ختایی:
زنگان اوستانینین کؤنول او خشايان بیر شهه‌ری.
خرّمده:
کیانی شاهلاریندان بیریسی
خسره:
پیغمبر آدی روایتلر گوره حیات سویو ایچمیشدیر!
خضر:
گونئی آذربایجانین گونئی ماحالیندا دریان قصبه‌سینده بیر
خودوتكوو:
چئشمنین آدی.
خوى:
گونئی آذربایجانین شهه‌رلریندهن بیریسی
خیابانی، شیخ محمد:

د:

۳-نجو هخامنشی داریوش کی ایسکندردهن شکست یئدی
دارا:
شووونیزم داشتاکسیون پارتیاسینین طرفداری
داشتناک:
گوزه‌ل سسه‌مالیک اولان بنی ایسراییل پیغمبری نین کتابین آدی ذبور
داوود:
و مزامیر.

گونى آذربايچانين شبىستر ياخىنلىغىندا گۆزەل منطقە - و شاعيرين
آنابوردو

دریان:

تارىخىن او سطورە وى ظولومكار شاھلارينىن بىرىسى
آذربايچانين عاشيق هاوالاريندان
تەراندا بىر داغ
خواجە احمد يسوى نين منظوم اثرى
يونانلى فلسفة عالىمى، قناعت مظھرى.

دقىانوس:

دىلغەم، دىلغەمى:

دماوند:

ديوان حكمت:

ديۋڙىن يَا دىوچانس:

ر:

ايشيق، آيدىن، كوراوغلونون اصيل آدى
بورادا پىغمېرىن مراجا گىندەن آتى نظردە تو تولوبدور.
ايتابىيا اولكە سىنىن قدىم آدى.

روشن

رفرف

روم:

ز:

فردوسى نين شاھنامە سىننە پەلوان روستىن آتاسى،
داود پىغمېرىن كىتابىنин آدى.
زنگانلى شاعير.
قادىن آدى. حضرت يوسىفە وورولموش عزيز - مىصرىن حيات
يولداشى.

زال:

زبور:

زغفرى، كريم:

زليخا:

زنجان:

زهتابى محمد نقى:

زهرا:

زهرە:

زىنون:

ئ:

فرانسالى فلسفة عالىمى.
ژوكوندون گولوشو، لۇنارد داۋىنچى «ايتابىالى» رسامىن مشهور
اثرى.

ڇان ڇاڭ رسو:

ژوكوند:

س:

خیرالله حق بیگی، چاغداش شاعیر.	سپاپلاق:
ایراندا حوكومت سوره ن سیلسیله نین باشچیسى.	ساسان، ساسافى:
نوح پیغمبرین بؤیوک اوغلو، پهلوان روتمن آناسى نین آناسى.	سام:
آمئريكا!	سام عمى (عموسام):
گوتشى آذربايجان اسگى شەھرلەرىندەن بىرىسى.	سلماں:
ایران شەھرلەرىندەن کى اهالىسى نین چوخ حىيىصىسى تورك دىلى لىدىر.	ساوا(ساوه):
گوتشى آذربايجانين يانار داغلارىندان بىرىسى.	ساوالان:
آذربايغانين گوجلو شاعيرى، اوستاد شەھريارين مكتب يولداشى.	ساهر تبريزى، مير حبيب:
(صائين قلعه): خرمدره ايله زنگانين اورتاسىندا بىر شەھر.	سايىن قالا:
شەھر آدى، ملكه «بولقشىس» يىن شەھرى.	سبا:
آذربايغانين ملى قەرمانى، (ملى سردار).	ستارخان:
جواد حاج حسینى، شاعير.	سدىد:
آذربايغانين مشهور مذهبى مدحە چىسى.	سُدِيف:
اوز ايستەبى نين يولوندا، جانىندان و باشىندان كىچمىش و ايراندا بىر سىلسىلە نين آدى.	سربدار:
ايرانلى شاعير، دونيانىن گوجلو سۆز اوستاسى.	سعدى شىراز:
يونانلى فلسفە عاليمى.	سقراط:
بنى ايسرايل پيغمبرى کى دئدىك لە گۈرە حيوانلارин دىلىنى بىلەرمىش.	سليمان:
زرتشتى لرين اينانجينا گۈرە، بشرىت يىن قورتاريچىسى و سون رهبرى.	سوشىيات:
شاھنامە دە پهلوان روتمن اوغلو.	سەھاب:
باكىدا يازىب - يارادان گوتشى آذربايغانلى شاعير.	سەھاب طاهر:
لقبى «شيخ اشراق» اولان فيلسوف، حىكمت اشراق مؤسى.	سەھوردى، شيخ شھاب الدین:

ش:

اردبىل لى شاعير.	شاهى عسگر:
باخ: حؤسٹىن كوردە.	شېسىترى، حسین كورد:
ايسلامى عاريف و عاليم، «گلشن راز» و «سعادت نامە» نين	شېسىترى، شيخ محمود:

مؤلفی.

آذربایجانین مشهور ساتیریک شاعیری.
گونئی آذربایجان شهه‌رلیرندهن و اورمو دریاچه‌سینین لیمانلاریندان.
هابئله: شاعیرین دوغوم يئرى.

بیزید حوكومتی نین قاضیسى. حضرت ایمام حسین(ع)ین قتلینین
امرييەسینى ايمصالايان.

ايرانين اسلامى عاليم و يازىچىسى.
بىر گروپ كى عجمى عربدهن اوستون بىلىردى
آذربایجانين آن قدىمى شهه‌رليرندهن.
بىر كىتاب بوعلى سينادان منطيق و فلسفة حاققىندا.
بؤيوک شاعير و غيرفان اوستادى.

زهه‌رلى بىر گئيەرتى دن دوزلمايش ايچگى، كى سقراط ايچمىشدير.
مشروطه دۇورونون تبريزلى قهرمانلاريندان بىرىسى.
آذربایجانين قوزئى ده بئرلشمىش شهه‌رليرندهن دير.
شاعير، آذربایجانلى.
شاعير، آذربایجانلى.

گنجه‌لى ظامى نين ظمە چكدىيگى متنوی ده «خسرو» و «فرهاد» ين
معشوقه‌سى.

تبريزلى اوستاد شاعير، يازىچى، ژورنالىست.
شىپسترين ياخىنلىغىندا بىر كند.
سيد محمد حسین بېجىت تبريزى، تانىنمىش بؤيوک شاعير.

شبستری، میرزا علی معجز:
شرفخانا(شرفخانه):

شُریح:

شريعتى، محمد تقى:

شعوبىيە:

شكى:

شفا:

شمس مغربى تبريزى، ملا محمد:

شوکران:

شيخ محمد خيابانى:

شىروان:

شىروانلى، خاقانى:

شىروانلى، سيد عبدالعظيم:

شىريين:

شىدا، يحيى:

شىندوار:

شهريار:

ص:

تانىنمىش بؤيوک شاعير.
آذربایجانلى بؤيوک ساتира شاعيرى.
عيراق اوّلكەسینين خلۇ ائدىلمىش پرئىيدئنتى.
تبريزلى مۇباريز شاعير، يازىچى و بىلىكلى دانشگاه
اوستادى.

صفوىزاده، سيد جعفر موسوى اردبىلى: شاعير، آذربایجانلى دين عاليمى.
صفى الدين اردبىلى، شيخ صفى: صفوى لرىن اولو باپاسى.

صاحب تبريزى، محمد على:

صابر، علی اکبر:

صدام، حسین:

صديق، دكتور حسین محمد زاده:

صور اسرافيل: ايسرافيلين سورو، کي قيامت قوياندا اونون سسى ايله اولولر قبىردهن باش قالدىراجاclar.

صوفيان: تبريز ياخينلىيغىندا بير شەھەر.
صهيونوز: ايسرايلين دؤولت پارتيياسى.

ض:

ضحاك: ۵- نجى پىشداديyan پادشاهى کي دميرچى كاوه نين سركرده لىگى ايله شكست تاپدى و دماوند داغىندا حبسه آليندى!

ط:

طسى، تسوج: شبسترین ياخينلىيغىندا بير كند آدى.
طور: «سينا» يارىم آداسىندا بير داغ، کي موسا پىغمبر اوردا موناجاتا چىخارميش.

ع:

عاصم اردبيلى: چاغداش آذربايجانلى شاعير.
عتبه الحقائق: اسلام پىغمبرى نين حدىثلرىنى شرح ائدن بير منظوم اثر.
عذرا: ناغيلاردا «واميق» يىن معشوقدسى.
عمران: موسا پىغمبرى نين آناسى، حضرت على نين آناسى، کي ابوطالب لقب آمىشدى.

على: بيرىنجى ايمام حضرت على بن ابيطالب(ع)
عيسى ابن مریم: او لوالعزم پىغمبرلردهن بيرىسى.

ف:

فارابى: معلم ثانى، بؤيوک اسلامى عاليم و فلسفةچى، «قانون» آدلى سازىن يارادانى.

فاطمه بنت اسد: حضرت على (ع) يىن آناسى
فانتوم: آمئريكانىن بير نزوع حرbi طيارەسى.

فرعون:	مصر پادشاهى کى آلاھلىق ادعا سيندايدى و او را دا حکومت ائدن بير سلسە شاهلارين لقبى.
فرهاد:	خسرو - شيرين منظومه سينده «شيرين» ين عشقىندن اولەن بير كيمىسى.
فضولى:	ملا محمد فضولي آذربايجانين تايسيز و قدرتلى شاعرى کى بغداد شهرىندە دفن او لونموشدو.
فلسطين:	عرب اولكە لريندن.
ق:	
قاآنى:	ميرزا حبيب الله قاآنى، قاجار دؤورونون شيرين سۆزلو شاعيرلريندەن.
قاب قوسىن:	ايکى كامان، ياخىنلىق دئمكدىر.
قابيل:	آدم ابوالبشرىن اوغلو، کى قارداشى هايىلى اولدوردو.
قاراباغ:	آذربايغانين ان گۈزىل گوشەلريندەن کى ۱۰ ايلدەن آرتىقدىركى ائرمنى لريين ايشغالىندا دىر.
قاراكھريز:	خامانا آلتىندا يېرلەشن بير چشمە.
قانون:	شيخ الرئيس شرف الملك ابو على حسين بن عبد الله «سينا» نين طب اثرى.
قرآن:	حضرت محمد (ص) ين ايلاهى - آسمانى كيتابى.
قدس:	مؤمن و نهايت درجه ده پاڭ ايسان، مسيحى دينى رهبرى.
قطران تبريزى:	ابو منصور قطران تبريزى، سلجوقلولار دؤورونون مشهور قصيده يازان شاعيرى کى تبريزدە اوز وئرمىش ۴۲۴ - نجو ايلين زلزلەسى حاقىندا معروف بير قصيده قوشموشدور.
قم:	مذهبى شەھەرلردهن.
قرى درېبىندى، على اكابر:	آذربايغانين معروف مذهبى شعرلر يازان شاعيرلريندەن دىر.
قوتابغۇ بليغ:	هيجرى ۴ - نجو عصر ده ۶۶۵۲ بىت ده يازىلمىش تورکجه اخلاقى مثنوى.
قورقۇد:	پىغمېرلردهن بيرىسى. توركلىرين اولو آتالاريندان.
قىيرات:	كوراوغلونون سئويملى آتى.
قىس:	مجنون عرب قادىنى «لثيلا» نين عاشيقى. عامير قibile سيندهن.
قىصر:	قدىم روم پادشاهلارينا دئيه رمىشلر.

ک:

اینگیلتره فرانسیز و روسيیادا ملکه‌لرین آدی او لموشدور	کاترین:
«خامنا» ایله «دریان»ین کناریندا بیر چایین آدی	کافتارالى
شیعه‌لرین سوییملی مذهبی شهه‌رلریندن عیراق او لکه‌سینده یئرلشیر.	کربلا
شهه‌ر آدی	کرج:
کورد، ایرانین قومیت‌لریندن بیریسى.	کرد:
اسلامی عیرفانی و فلسفی قوللاریندان بیریسى.	کلام:
آذربایجانین قاراداغ ماحالیندا گؤزه‌ل بیر منطقه کی «بابک»ین قالاسی	کلیبر:
اوردا یئرلشیر.	
تورک ائللرینین ملی قهرمانی.	کوراوغلو:
شبستر اطرافیندا بیر شهر دیر	کوزه‌کنان:
خسر و پرویزین معشوقه‌سی «شیرین»ی سوون «فرهاد» بن لقی	کوهکن:

گ:

شیخ محمود شبستری نین آدلیم اثرلریندهن بیریسى.	گلشن راز:
مشهور خمسه اثری نین مؤلفی. آذربایجانین گنجه	گنجوی، نظامی:
شهه‌ریندهن.	
آلمانیانین دونیا گورکملی شاعیری	گوته:
تبریزین گۇئىيىنده یئرلشن بیر ماحال	گوگان:
گونتى آذربایجانین گونتى حىصەسیندە بیر ماحالىن آدی کى مرکزى	گونتى:
شبستردى.	

ل:

ایرانین قومیت‌لریندن بیریسى.	لر:
بۇیوک بیر اوسطوره وى حكيم	لقمان حكيم:
«کنگو» نون موباريز باش ناظيرى کى ۱۹۶۱ - نجى ایلده ترور	لومومبا، پاتریس:
اولوندو	
قىيس يامىنونون معشوقه‌سی، عرب بیر قادىن کى نظامى گنجوی	ليلى:
اونلارين عشق ماجراسىنى ظمە چىكمىشىدیر.	

آذربایجانین تورکیه سینیر لاریندا یئر لشمشیش بیر شده‌هه‌ری.	ماکی، ماکو:
اولینجی شاپور دؤوروند یاشامیش بیر رسام کی پیغمبر لیک ادعا سیندا اولموشدور.	مانی:
بیر نوع شعر لیلانین عاشقی کی اصیل آدی «قئیس» ایمیش.	مثنوی:
آذربایجانلی ادیب و قودره‌تلى یازیچی.	مجنون:
آذربایجانین ساتیرا شاعیری	محسنی، عزیز:
آذربایجانین قدیم شده‌رلریندن	مرادی، صمد:
بیرینجی ایمام حضرت علی ابن ایطالب (ع)	مراغه:
آذربایجانین شده‌رلریندن	مرند:
داوود پیغمبر (ع)ین کتابی کی موسیقی نوتلاریلا او خوناردی.	مزامیر:
مطلع الاعتقاد فی معرفة المبداء و المعاد:	
دالدا بوجاقدا عُمور سوره‌ن، کلام علمینده اوْزه‌ل اینانجلأ او لان بیر فیرقه.	معتزله:
باخ: شبستری	معجز شبستری، میرزا علی:
حکیم ابو لعلاء المعری التتوخی آدلیم حکیم و فیلسوف	معری:
باخ: حلاج سؤزونه	منصور:
سلیم مؤذن زاده اردبیلی، آدلیم گوزل سسے مالیک مذهبی مداد	مؤذن اردبیلی:
حضرت موسی (ع)، پیغمبر	موسی بن عمران:
باخ: صفوي زاده يه	موسوي:
حاج مهدی دریانی بیر خیّر تاجیر کی تهراندا یاشاردی.	مهدي، دریانی:
شاعیرین قارداشی قیزی کی بشش یاشیندا پرپر اولموشدور.	مهديه، ملکپور:
آذربایجان شده‌رلریندن دیر.	میانا، میانه:
فرانسیز ایستحصال ائتمیش حربی طیاره	میراز:
دریان قصبه سینده بیر چئشمه‌نین آدی	مردکوو:
حاج غلامحسین، رحمتليک خیّر بیر کىشى شاعرین اقربالریندن روسی حربی طیاره	میکائیلی دریانی:
	میگ:

ن:

ابوالقاسم نباتی (خان چوبانی) آذربایجانین قاراداغ ماحالی نین «اوشتوبون» لو بؤیوک شاعیری	نباتی:
شاهنامه‌ده «سام» يين آتاسى گنجه‌لى نظامى، خمسه اثرى نين مؤللifi، باخ: گنجوي يه.	نريمان:
صبا يئلى، مولايىم يئل، آذربایجانلى شاعيره «اكرم عليمحمدى»	نظامى:
عيمادالدين نسيمى	نسىم:
آللاھلىق ادعا سيندا اولان بابل پادشاهى كى ابراهيم (ع) پىغمبرى اودا آتىب ياندىرماق ايستەمىشدىر.	نسىمى:
اولوالعزم پىغمبرلاردهن بىرىسى.	نمرود:
تورك ائللىزىنин ملى قهرمانى «كور اوغلۇنون» سئوگى و حيات يولداشى، هابىلە، صنم، ايستكلى و رسم دئمكدىر.	نوح: نيكار:

و:

آذربایغان تايسيز غزلخوان شاعيرى مقدس «كتنان» كى اورادان آللاھين نيداسى موسى پىغمبرە چاتدى آذربایجان شاعيرلارىندىر.	واحد، على آقا:
عرب داستانلاردا عذرانىن سئوگىسى.	وادى ايمن:
شبيستر شەھرىينين اطرافىندا بىر كىندىر. آدم وايقانلى نين يوردو اولكە آدى دىر.	واضح، ميرزا شفيع:
فرانسيز شاعير و يازىچىسى «بىنوايان» اثرى نين مؤللifi	وامق: وابيكان: ويتنام: ويكتورهوگو:

ه:

حضرت آدم اوغلو ايرانلى شاعير، ترجيع بندى مشهور دور گۈئى آذربایجانinda شرفخانانين اوستوندە يئرلەشن بىر كند و آذربایجاندا بىر شەھرىن آدى گۈئى آذربایجان ماحاللارىندان دىر. آذربایجانلى شاعير سعدى نين معاصيرى	هابيل: هاتف اصفهانى، سيد احمد: هريس: هشتري، هشترونود: همام تبريزى:
--	--

هيدجى، حكيم محمد على:
ى:

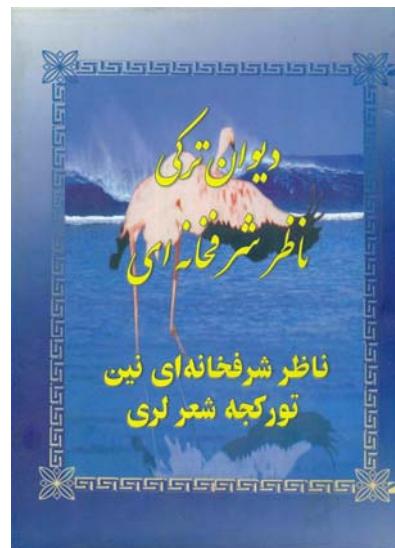
اردىيل لى نوحة شاعير ايلچى نين آتاسى
آغ وايشيقلى ال، موسى پيغمبرين الينه دئيليدىر.
معاوىنه نين اوغلوكى ايمام حسنين(ع) ئى شهيد ائتدى.
تورکجه «ديوان حكمت» آدلى اثرین مؤللىفى.

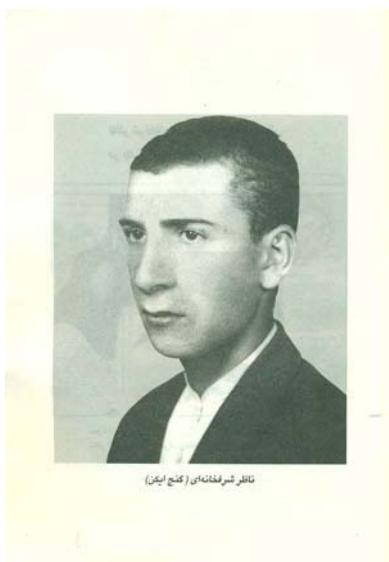
يحيوى:
يد بىضا:
يزيد:
يسوى احمد:
يشت:

سيتا يش ائتمك، هابئله، اوستا كيتاينىن بير حىصصەسى
يعقوب پيغمبرين اوغلوكى قارداشلارى او نو محو ائتمك او چون
قويويا سالمىشىديلار!...

يوسف زاده:
يوكناكى:

اورميالى كرج ده ياشايان بير قاضى
آنادان اولما گۆزسوز ياشايان دين عاليمى و تورکجه يازان شاعير،
هيجرى ٦ - نجى عصرده ياشامىشىدир، «عتبة الحقائق» آدلى اثرین
صاحبى.

ئالقى شەركەنەدەپ (كەنج اپىن)

